

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος Β', Τεύχος 136, Παρασκευή 12 Ὀκτωβρίου, 1979

Δρχ. 25

ΠΑΙΔΕΙΑ
με φιμωτρο

Εκδόσεις του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης

Εκδόσεις της Εθνικής Τραπέζης

- Botsford & Robinson**, *Ἀρχαία Ἑλληνική Ἱστορία*
Μετ. Σωτήριος Ε. Τσιτσώνης
(17 × 24), σσ. xvi + 658 Δρχ. 600
- Gustave Glotz**, *Ἡ ἑλληνική «πόλις»*
Μετ. Ἀγνή Σακελλαρίου
(14 × 21), σσ. 491 Δρχ. 400
- Βάσου Καραγιώργη**, *Ἀρχαία Κύπρος «Ἀπό τῆ
Νεολιθική ἐποχή ὡς τὸ τέλος τῆς Ρωμαϊκῆς*
(17 × 24), σσ. 151 + πίν., εἰκ. ἐγχρ. 21, Α/Μ 250 Δρχ. 250
- Elpidio Mioni**, *Εἰσαγωγή στὴν Ἑλληνική Παλαιογραφία*
Μετ. Νικόλαος Μ. Παναγιωτάκης
(17 × 24), σσ. 204 + 30 πίν. Δρχ. 350
- K. J. Dover**, *Ἡ Κωμωδία τοῦ Ἀριστοφάνη*,
Μετ. Φάνης Ι. Κακριδῆς
(14 × 21), σσ. 349 Δρχ. 300
- Werner Jaeger**, *Δημοσθένης – Διαμόρφωση καὶ
ἐξέλιξη τῆς πολιτικῆς του*
Μετ. Δέσποινα Καρπούζα-Καρασάββα
(14 × 21), σσ. 306 Δρχ. 300
- Ι. Θ. Κακριδῆ**, *Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες στὴ νεοελληνικὴ
λαϊκὴ παράδοση*
(14 × 21), σσ. 107 Δρχ. 120
- Δημητρίου Σ. Λουκάτου**, *Εἰσαγωγή στὴν ἑλληνικὴ
Λαογραφία (Β' ἐκδ.)*
(14 × 21), σσ. 351 Δρχ. 300
- H. J. Rose**, *Ἱστορία τῆς Λατινικῆς Λογοτεχνίας*
(2 τόμοι)
Μετ. Κ. Χ. Γρόλλιος
(14 × 21), σσ. Α' xx + 419, Β' 413 Δρχ. 600
- Λίνου Πολίτη**, *Ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας*
(14 × 21), σσ. ιστ' + 442 Δρχ. 400
- "Encyclopédie de la Pléiade"**, *Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας –
Ἡ Καντιανή Ἐπανάσταση*
Μετ. Κυριάκος Σ. Κατσιμάνης
(14 × 21), σσ. 305 Δρχ. 200
- "Encyclopédie de la Pléiade"**, *Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας –
19ος αἰώνας: Ρομαντικοί-Κοινωνιολόγοι*
Μετ. Τίτος Πατρίκιος-Παῦλος Χριστοδουλίδης
(14 × 21), σσ. 379 Δρχ. 300
- Ε. Π. Παπανούτσου**, *Α. Δελμούζος (Ἡ ζωὴ του –
Ἐπιλογή ἀπὸ τὸ ἔργο του)*
(14 × 21), σσ. 299 + εἰκ. Δρχ. 250
- Πινακοθήκη καὶ Γλυπτοθήκη τοῦ Μορφωτικοῦ
Ἰδρύματος τῆς Ἐθνικῆς Τράπεζας στὴ Θεσσαλονίκη**
31 ἐγχρωμοὶ πίν. 35 × 39 ἐκ. Δρχ. 400

Σημείωση: Τὰ βιβλιοδετημένα ἀντίτυπα ἐπιβαρύνονται μὲ 100
δραχμὲς

- Φοῖβου Ἀνωγειανάκη**, *Ἑλληνικά λαϊκά μουσικὰ
ὄργανα*
(25 × 30), σσ. 400, εἰκ. ἐγχρ. 154, Α/Μ 103 Δρχ. 1.800
- Μανόλη Χατζηδάκη**, *Εἰκόνες τῆς Πάτμου*
(25 × 30), σσ. 205, εἰκ. ἐγχρ. 84, Α/Μ 123 Δρχ. 2.200
- *Μονὴ Σταυρονικήτα (Ἱστορία-Εἰκόνες-
Χρυσοκεντήματα)*
(25 × 30), σσ. 241, εἰκ. ἐγχρ. 92, Α/Μ 21 Δρχ. 1.300
 - *Νεολιθικὴ Ἑλλάς*
(25 × 30), σσ. 356, εἰκ. ἐγχρ. 162, Α/Μ 86 Δρχ. 1.500
 - *Ἑλληνικὴ Ἐμπορικὴ Ναυτιλία (1453-1850)*
(25 × 30), σσ. 510, εἰκ. ἐγχρ. 152, Α/Μ 120 Δρχ. 1.800
 - *Λεύκωμα «Ἐλ Γκρέκο»*
26 ἐγχρωμοὶ πίν. 40 × 50 ἐκ. Δρχ. 1.000
 - *Λεύκωμα «Μακρυγιάννη» (Στοχασμὸς Μακρυγιάννη,
Χεῖρ Παναγιώτη Ζωγράφου – Εἰκονογραφία τοῦ '21)*
24 ἐγχρωμοὶ πίν. 40 × 50 ἐκ. Δρχ. 1.000
 - *Κύπρος '74 – Τὸ ἄλλο πρόσωπο τῆς Ἀφροδίτης*
(21 × 28), σσ. 277, εἰκ. ἐγχρ. 164, Α/Μ 79 Δρχ. 500
 - *Μνήμη Ἰωάννη-Γαβριήλ Ἐυνάρδου (1775-1863)*
(17 × 24), σσ. 141, εἰκ. ἐγχρ. 16, Α/Μ 20 Δρχ. 250
- ΟΔΗΓΟΙ (εἰκονογραφημένοι):**
- *Ἀττικὴ – Ἀπὸ τὴν Προϊστορικὴ ὡς τὴ Ρωμαϊκὴ
περίοδο*
(13 × 21), σσ. 78 Δρχ. 150
 - *Ἀχαΐα – Ἡλεία*
(13 × 21), σσ. 78 Δρχ. 150
 - *Χίος*
(13 × 21), σσ. 78 Δρχ. 150
- *Κυκλοφοροῦν καὶ σὲ ἀγγλικὴ γλῶσσα*

Πωλοῦνται σὲ ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα
Κεντρικὴ Διάθεση: Πλατεία Μητροπόλεως 3,
2ος ὄροφος (τηλ. 32.21.337)
Πρατήριο: Ἐθνικὴ Τράπεζα, Καρ. Σερβίας 2
(Πλατεία Συντάγματος)
Τὰ ἔσοδα ἀπὸ τὶς πωλῆσεις διατίθενται
γιά πολιτιστικὰ σκοποῦς

Περίοδος Β'
Χρονος 6ος
Τεύχος 136

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60, Αθήνα 601
Τηλ. 732.713 - 732.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

«Σεφέρη» από τη Μόσχα οι εκλογές;	4
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ	5
ΑΝΤΙ - ΘΕΣΕΙΣ	6
Γ. ΚΑΛΑΪΤΖΗ: Τι φιάσκο παράσταση!	8
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	
Αζανία - Κίνα	9
ΑΝΤΙ - ΘΕΜΑΤΑ	
ΔΗΜ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΥ: Κυνόχρηστα	10
ΚΡΙΣΤΙΝ ΜΠΥΣΙ - ΓΚΛΥΚΣΜΑΝ: Ν. Που- λαντζάς, ο θεωρητικός του Μαρξισμού, ο φίλος μας	12
Α. ΔΥΟΓΕΝΗ: Αυτοκτονία	14
Θ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑ: Τα μυστικά κονδύλια του εργατοπατερισμού	16
Θ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ: Τα εργοστασιακά σωματεία	18
ΑΝΤΙ - ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ	
Δ. ΣΚΑΛΟΥ: Μιά είδηση και μιά διαφή- μιση	21
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΑΙΔΕΙΑΣ	22-29
Γ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΤΗ: Η φίμωση ενός δα- σκάλου	22
Π. ΚΟΤΣΙΩΝΗ: Η εκπαίδευση των παι- διών των Ελλήνων μεταναστών στην Δυτ. Γερμανία	24
Δ. ΒΕΡΓΙΔΗ: Ο μύθος της αντιμεταρ- ρύθμισης	27
ΑΛΙΚΗΣ ΤΣΙΛΙΧΡΗΣΤΟΥ - ΓΡΕΒΕΝΙΩΤΗ: Σουηδία: πρότυπο κρίσης ή αλλαγής;	30
ΡΟΜΠΙΝ ΡΙΖΙΝΓΚ: Ακόμα και το ντε- κολτέ είναι ψεύτικο	33
Χ. ΡΙΧΤΕΡ: Η πτώση της Α' Ελληνικής Δημοκρατίας	38
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	42
ΕΛ. ΚΟΥΡΚΟΥΛΑ: Φεστιβάλ νεολαίας	44
Λ. ΑΞΕΛΟΥ: Οι εκδόσεις του Γκράμσι στά ελληνικά	45
ΝΤ. ΔΗΜΟΛΙΤΣΑ: Το θέατρο του δρό- μου	46
ΒΙΒΛΙΟ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	49
ΒΙΒΛΙΟ - ΚΡΙΤΙΚΗ (Α. Φλέμιγκ)	50
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	51

● Έπειδή θέλαμε να
χαιρέτισουμε την πρώτη
εμφάνιση του «λαχταριστού
έντύνου» ΚΟΣΜΟΠΟΛΙΤΑΝ
αναγκαζόμαστε να αναβάλλουμε
για το επόμενο τεύχος τη
συνέχεια της έρευνας του Ν.
ΠΑΛΑΤΗ για τα παλιά
αστυνομικά περιοδικά.

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Γρηγόρη

Πάμε στο άγνωστο με βάρκα την ελπίδα

Ποιά είναι η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης;

ΕΙΝΑΙ επίκαιρο το ερώτημα, τώρα, που άρχισαν να διαρρέουν τα πρώτα στοιχεία για το περιεχόμενο του νέου προϋπολογισμού. Συγκεκριμένα, θα ήταν ενδιαφέρον να μάθαιναμε ποιος είναι ο γενικός προσανατολισμός, ή κατευθυντήρια γραμμή των διαφόρων μέτρων που αναγγέλλονται ή ψιθυρίζεται ότι θα αναγγελθούν και που προκαλούν, καμιά φορά τα δεύτερα περισσότερο από τα πρώτα, αντιδράσεις που είναι ένδεχόμενο να έχουν βαρύτατες συνέπειες για τα μέλλον της ελληνικής οικονομίας.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ η καπιταλιστική οικονομία διέρχεται κυκλικά από δύο διαδοχικές φάσεις: την ύφεση και την έξαρση. Όταν μια από αυτές τις δυο φάσεις αρχίσει να εκδηλώνει παθολογικές τάσεις με πληθωρισμό ή ανεργία που ξεπερνούν ένα ορισμένο ποσοστό, το κράτος επεμβαίνει ρυθμιστικά με διάφορα μέτρα που μπορεί να είναι το έλλειμμα ή το πλεόνασμα του προϋπολογισμού, ή ενθάρρυνση ή η αποθάρρυνση της κατανάλωσης ή της αποταμίευσης, ή χορήγηση κινήτρων για νέες επενδύσεις, ή υποτίμηση ή η ανατίμηση του νομίσματος.

ΘΥΜΙΖΟΥΜΕ αυτά τα στοιχειώδη, στη λογική τους, ζητήματα, όχι γιατί νομίζουμε ότι οι υπεύθυνοι της οικονομικής πολιτικής τα έχουν ξεχάσει, αλλά γιατί η ασυνέπεια και η αντιφατικότητα των μέτρων που υιοθετούνται διαδοχικά, δείχνει ότι η κυβέρνηση δεν έχει αποφασίσει να αντιμετωπίσει το κοινωνικό και πολιτικό κόστος ή τις δυσχέρειες για την εξωτερική της πολιτική που θα είχε μια συγκροτημένη επιλογή.

ΘΥΜΙΖΟΥΜΕ μερικά από τα άλλοπρόσαλλα που σημειώθηκαν τούς τελευταίους μήνες:

Ένω οι ιδιωτικές επενδύσεις ήταν σε πλήρη στασιμότητα, αποθαρρύνεται η οικοδομή, με αποτέλεσμα οι αποταμιεύσεις να στρέφονται προς το χρυσό που βρίσκεται σε κατακόρυφη άνοδο και η οικονομία να επιστρέφει σταθερά στην περίοδο προ του 1963.

Ένω η ιδιωτική ζήτηση είναι σε κατακόρυφη πτώση, προγραμματίζεται η απώλεια ενός πραγματικού 10% για όλα τα είσοδη των μισθωτών μέσα στο 1980.

Ένω παγώνει η εξυπηρέτηση κοινωνικών αναγκών και ειδικότερα περιορίζονται, στο νέο προϋπολογισμό, οι δημόσιες επενδύσεις στα φετινά επίπεδα, επιδιώκεται η δημιουργία πρόσθετων εσόδων με ένα περίπλοκο συνδυασμό νέων φορολογικών επιβαρύνσεων.

Ένω το έλλειμμα του έμπορικου ισοζυγίου στάθηκε για πρώτη φορά αδύνατο να υπερεκλυφθεί από τα άλλα κονδύλια του ισοζυγίου πληρωμών, εξ' αιτίας κυρίως της διόγκωσης των εισαγωγών, αποθαρρύνεται η παραγωγή σε τομείς υποκατάστασης εισαγωγών, όπως η κτηνοτροφία.

Και άλλα, ών ούκ έστι άριθμός...

ΕΙΝΑΙ δυνατό βέβαια να έχει πάρει η κρίση του καπιταλισμού μια νέα πρωτοφανή μορφή, που να οδηγεί σε χρεωκοπία τις μετακενέσιανές (κανόντες παρέμβασης του κράτους. Θα έπρεπε όμως τότε, αυτό να δηλωθεί υπεύθυνα από τους "υπεύθυνους" και να μην καλούνται οι πολίτες τη μία να υποδεχτούν μέρες χαράς και αφθονίας και την άλλη να περιμένουν καταστροφές, ανάλογα με τις ανάγκες της νεοδημοκρατικής δημαγωγίας και προπαγάνδας.

ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ αν τη βάρκα μας κάποιοι τη λένε ακόμα "Ελπίδα", αλλά σίγουρα τραβάμε στο άγνωστο.

αντι

«Σεφέρν» από τή Μόσχα οί εκλογές;

ΘΕΤΙΚΗ, κατά κοινή παραδοχή, υπήρξε ή αποτίμηση τής περιοδείας Καραμανλή στη Μόσχα. Βουδαπέστη και Πράγα. Πέραν από τίς συμφωνίες πού υπογράφηκαν, ή περιοδεία ήλθε νά δώσει μιάν άλλη διάσταση στην ελληνική έξωτερική πολιτική. Συμπλήρωσε ένα κενό, ανέκδοτο τίς ελληνοσοβιετικές – και, κατ' επέκταση, τίς ελληνοαγγλικές και ελληνοσεχολοβακικές – σχέσεις σ' ένα ύψηλό πολιτικό επίπεδο.

ΦΥΣΙΚΑ ούτε έλειψαν, ούτε ήταν δυνατόν νά λείψουν, οί «άνησυχίες» και αντιδράσεις. Πού τό πάει, λοιπόν, ό Καραμανλής; Για τό Στάιτ Ντηπάρτμεντ, τό ταξίδι στη Μόσχα δέν θά ήταν τόσο φοβερό («άλλωστε, και μεις οί Αμερικανοί ανταλλάσσουμε επισκέψεις μέ τούς Σοβιετικούς...»), αν δέν υπήρχε ή συμφωνία για τό νεώριο τής Σύρου! Για τό άρχηγείο του ΝΑΤΟ πάλι, τό «επικίνδυνο» σημείο θρίσκειται στό ότι ή ελληνική κυβερνητική πλευρά δέν δείχνει πλέον εκείνη τήν «δογματική προσήλωση» άπέναντι στη Συμμαχία, πού έδειχνε παλαιότερα. Απόδειξη: Η άρνηση του κ. Καραμανλή νά δεχθεί τή φόρμουλα Χαίηγκ, πού «συνδύαζε τά συμμαχικά μέ τά ελληνικά συμφέροντα»... Όσο για τίς αντιδράσεις των ήμετέρων χουντικών, τό νέο στοιχείο είναι ότι τή γραμμή του «Ελεύθερον Κόσμον», ήλθε νά ενισχύσει ή, «Νέα Θέσις», «δεκαπενθήμερος έθνικιστική εφημερίς, επίσημο όργανο του Ένιαίου Έθνικιστικού Κινήματος». Η «Νέα Θέσις», μάλιστα, είχε, στό τελευταίο της φύλλο, και μιá αποκλειστικότητα: Η «Αμερικανική Λεγεώνα», στό πρόσφατο συνέδριό της, στό Χιούστον του Τέξας, χαρακτήρισε τήν ελληνική κυβέρνηση σάν «μαρξιστική», εφόσον εξακολούθει νά κρατά «έντιμους Έλληνες αξιωματικούς σάν πολιτικούς κρατούμενους»!

Οί προσεγγίσεις έχουν «όρια»

ΩΣΤΟΣΟ, και μέσα στό κυβερνητικό στρατόπεδο, ή αποτίμηση των αποτελεσμάτων τής περιοδείας Καραμανλή, δέν φαίνεται νά είναι ή ίδια. Αλλά, ούτε και όλα τά μέλη του υπουργικού συμβουλίου φαίνεται νά εκτιμούν στον ίδιο βαθμό, τήν αναγκαιότητα των νέων «άνοιγμάτων». Καλή, φυσικά – λένε μερικοί ύπουλοι ή βουλευτές τής «Νέας Δημοκρατίας» – ή ελληνοσοβιετική προσέγγιση, αλλά και οί προσεγγίσεις έχουν κάποιο όριο. Και, μέχρι στιγμής, έχουμε προσέγγιση ελληνοβουλγαρική, ελληνογιουγκοσλαβική, ελληνορομανική, ελληνοαγγλική, ελληνοσεχολοβακική, ελληνοσοβιετική και, αϊριο-μεθαίριο, ελληνοκινεζική, ελληνοπολωνική και δάλε!

ΤΟ «όριο» αυτό, αίσθάνθηκε έντονα τήν ανάγκη νά τό εκφράσει, τήν περασμένη έβδομάδα, ό ύπουργός Έθνικης Αμύνης κ. Αδέρωφ, ένώ ό άρχηγός του και πρωθυπουργός βρισκόταν ακόμα στη Μόσχα: Φυσικά – είπε, απευθυνόμενος στό πλήρωμα του πολεμικού μας ναυτικού – αναπτύσσουμε σχέσεις και μέ τόν ανατολικό συνασπισμό. Αλλά μή λημονάτε ότι, κατά βάση, ή Έλλάς άνήκει εις τήν Δύση...

ΜΕ τή θέση Αδέρωφ έσπευσε νά συμπαραταχθεί, έμμεσα, ή «Εστία». Έτσι, μέ πύρινο έθροιο της, καταφέρεται κατά τής «λεγομένης φωτισμένης Δεξιάς», ή όποια, ούτε λίγο, ούτε πολύ, «προβάλλει τήν ανάγκην εκκαθαρίσεων και εις τόν κυβερνητικόν χώρον», μέ πρώτο στόχο τόν ύπουργό Έθνικης Αμύνης, πού «προσπαθεί νά έξωθήσει – κατά τίς διατυπώσεις τής «λεγομένης φωτισμένης Δεξιάς» – τήν κυβερνητική δραστηριότητα έξω από τά πλαίσια πού χαράζει ό πρωθυπουργός».

ΟΥΤΕ οί θέσεις Αδέρωφ όμως, ούτε, πολύ περισσότερο, οί «άνησυχίες» των χουντικών ή των Αμερικανών, άναιρούν τό κλίμα ενότητας πού έχει διαμορφωθεί μεταξύ των Έλλήνων, μέ κύριο σημείο αναφοράς τή συνεχιζόμενη αντίσταση του Έθνους κατά τής αμερικανονατοϊκής επίδουλής. Διαφορές άπόψεων, ως πρós τό εύρος τής ενότητας αυτής, μπορεί νά υπάρχουν. Ό «Ριζοσπάστης» λ.χ. περιορίζει τήν ενότητα αυτή, μεταξύ των «δημοκρατικών-αντιιμπεριαλιστικών δυνάμεων τής χώρας», μέ στόχο «τή σταθεροποίηση, διεύρυνση και αξιοποίηση, πρós όφελος των εθνικών συμφερόντων και τής ειρήνης, των θετικών ανθρωπιάτων πρós τίς σοσιαλιστικές χώρες». Η «Αυγή», αντίθετα, προκρίνει μιá συσπείρωση «όλων των εθνικών δυνάμεων, πού είναι σέ θέση ν' αντισταθούν στίς πιέσεις και τίς επιδουλές του αμερικανονατοϊκού ιμπεριαλισμού και του τουρκικού σωδινισμού». Όσο για τό ΠΑΣΟΚ, ή θέση του παραμένει ή ίδια: Υποστήριξη πρós τήν κυβέρνηση Καραμανλή, όσο εξακολουθεί νά προβάλλει αντίσταση κατά των πιέσεων τής Ουάσιγκτον και του ΝΑΤΟ.

Η περίπτωση άμεσων εκλογών

ΤΟ ΚΛΙΜΑ ενότητας, ωστόσο, ένδέχεται νά διαταραχθεί από τήν πιθανότητα άμεσων εκλογών. Φυσικά, δυό μέρες μετά τήν επάνοδο του κ. Καραμανλή στην Αθήνα, δέν είναι δυνατόν νά υπάρχουν ένδείξεις ως πρós τήν επόμενη κίνηση του Έλληνα πρωθυπουργού. Παρ' όλα αυτά, παραμένει γεγονός ή έξαρση τής φημολογίας πρós επικείμενων εκλογών. Ήδη, κι ένώ ό κ. Καραμανλής βρισκόταν ακόμα στη Μόσχα, στους διαδρόμους τής Βουλής, όρισμένοι βουλευτές τής «Νέας Δημοκρατίας» ύποστήριζαν ότι «ή έπιτυχία του ταξιδιού θά πρέπει ν' αξιοποιηθεί» και ότι «ό καταλληλότερος χρόνος για τή διενέργεια εκλογών, θά μπορούσε νά ήταν ό ερχόμενος Φεβρουάριος».

ΔΕΝ ΑΠΟΚΛΕΙΕΤΑΙ, βέβαια, οί βουλευτές αυτοί νά εκφράζανε προσωπικές και μόνο άπόψεις. Όμως, είναι κοινό μυστικό ότι ακόμα και στενοί έπιτελείς του κ. Καραμανλή, όπως ό αντιπρόεδρος κ. Παπακωνσταντίνου, υπογράμμιζαν – πολύ πρίν από τήν επίσκεψη του άρχηγού στη Μόσχα – τήν ανάγκη «επισπεύσεως των εκλογών». Η συλλογιστική τους είναι καθαρά κομματική, εκλογιστική: Ό πληθωρισμός, λένε, όλοένα και περισσότερο αύξάνει και, μαζί του, θά αύξάνει ή λαϊκή δυσφορία. Όσο, συνεπώς, μακραίνει ό χρόνος των εκλογών, τόσο περισσότερο θά μεγαλώνει ή άπόσταση (ή άποξένωση) των ψηφοφόρων μας από τήν κυβερνητική παράταξη. Από τήν άλλη, ή προσδοκία ότι ή επικύρωση τής συνθήκης ένταξης στην ΕΟΚ από τά έννέα κοινοβούλια, μπορεί νά προσφέρει τήν «ιδεώδη εκλογική στιγμή», δέν αποκλείεται ν' άποδειχθεί φρούδα, εφόσον ό τιμάρημος θ' ανεβαίνει συνεχώς και ή κυβέρνηση δέν θά είναι σέ θέση νά ικανοποιήσει στοιχειώδη αίτήματα των εργαζομένων.

ΑΣΦΑΛΩΣ, μέ τήν επιστροφή του στό ίδια, ό κ. Καραμανλής θά ανταλλάξει άπόψεις μέ τούς έπιτελείς του, γύρω από τό ένδεχόμενο έπίσπευσης του χρόνου των εκλογών. Όρισμένοι πολιτικοί αναλυτές, μάλιστα, πιστεύουν ότι ό κ. Καραμανλής θά επιδιώξει νά συζητήσει τό θέμα αυτό και μέ τόν πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ, ό όποιος στίς συνομιλίες του μέ τούς δημοσιογράφους, δέν αποκλείει καθόλου τήν περίπτωση αίφνιδιαστικών εκλογών.

ΑΛΛΑ και τὰ ὅσα δήλωσε στὰ μέλη τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ὁμάδας καί τοῦ Ἐκτελεστικοῦ τοῦ Γραφείου ὁ Ἀνδρέας Παπανδρέου («ἡ πορεία τοῦ ΠΑΣΟΚ, εἶναι πορεία πρὸς τὴν ἐξουσία», «ἔχουμε χρέος νὰ εἴμαστε ἐτοιμοὶ γιὰ τὶς εὐθύνες πού θὰ μᾶς ἀναθέσει ὁ λαός», κλπ.), κρίνονται σάν πρόσθετη ἐνδειξὴ ὅτι ἡ προκηρῦξη αἰφνιδιαστικῶν ἐκλογῶν εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πολὺ πιθανὰ – καὶ πολὺ κοντινὰ – ἐνδεχόμενα.

ΣΧΕΤΙΚΑ, ὑπάρχει ἡ πληροφορία ὅτι, σὲ περίπτωση πού ἡ ἰγεία τῆς «Νέας Δημοκρατίας» ἀποφασίσει τὴ διενέργεια ἐκλογῶν στὸ ἄμεσο μέλλον, ὁ κ. Καραμανλῆς θὰ τεθεῖ, γιὰ μιὰ ἀκόμα φορὰ, ἐπικεφαλῆς τῆς παράταξής του, γιὰ νὰ ἐκθέσει τρεῖς μῆνες ἀργότερα (Φεβρουάριος-Μάιος), ὑποψηφιότητα γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας.

ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ αὐτῆ τοῦ κ. Καραμανλῆ στὴν προεδρία τῆς Δημοκρατίας, εὐχεται διακαῶς ὁ ὑπουργὸς Ἑθνικῆς Ἀμύνης κ. Ἀβέρωφ, πού πιστεύει πάντοτε ὅτι συγκεντρώνει τὶς περισσότερες πιθανότητες διαδοχῆς – «ἐφόσον τηρηθοῦν οἱ δημοκρατικές διαδικασίες μέσα στὸ κόμμα», ὅπως λέει ὁ ἴδιος. Ἀντίθετα, ὁ ὑπουργὸς Συντονισμοῦ κ. Μητσοτάκης, φέρεται νὰ προτιμᾷ «μιὰ ἀκόμα τετραετία πρωθυπουργίας Καραμανλῆ», διότι, τότε, κάτω ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς βιολογικῆς φθορᾶς, αὐτὸς – καὶ ὄχι ὁ κ. Ἀβέρωφ – θὰ εἶναι ὁ καταλληλότερος διαδόχος τοῦ σημερινοῦ ἀρχηγοῦ. Ὅσο γιὰ τὸν κ. Ράλλη, ἐξακολουθεῖ νὰ στηρίζεται στὶς δυνάμεις τῆς «ἀνανεωτικῆς Δεξιᾶς», πού ὅμως, μέχρι στιγμῆς, συγκροτοῦν τὴν ἀδύνατη πτέρυγα τῆς «Νέας Δημοκρατίας». (Ὁ κ. Ράλλης κυκλοφόρησε, πρὶν δύο ἑβδομάδες, τὸ γνωστὸ ἄρθρο του στὴν «Ἀκρόπολη»: Ἐπιστολὴ πρὸς «Συντηρητικούς», σὲ ἰδιαιτέρη ἐκδοση. Τὸ ἄρθρο, ὅπως εἶναι γνωστὸ, ἀπευθυνόταν «στοὺς διαμαρτυρόμενους συντηρητικούς συμπολίτες, σὲ ἐκείνους πού φοβοῦνται τὸν κομμουνισμό», κλπ.).

Αἴτημα διαλόγου

Η ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ τῆς κοινῆς γνώμης γιὰ τὰ «ἀνοίγματα» τῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ τὴν κυβερνητικὴ ἀντίσταση στὶς πιέσεις καὶ τοὺς ἐκβιασμούς τοῦ ΝΑΤΟ, ἀποτελεῖ ἀναντίρρητο γεγονός. Ἄλλο τόσο ὅμως, ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητο γεγονός ἡ ἀντίθεση τῶν ἐργαζομένων τῆς χώρας στὴν πολιτικὴ τῆς αὐταρχίας καὶ τῆς μονόπλευρης λιτότητας, πού ἀκολουθεῖ ἡ κυβέρνηση. Εἶναι κοινός, ἄλλωστε, τόπος, ὅτι ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ὑποσκάπτει καὶ τὴν ἀντίσταση, καὶ τὸ μέτωπο ἐθνικῆς ἐνότητας. Οἱ ἐργαζόμενοι δὲν θὰ παῦσουν ἔτσι νὰ ζητοῦν μιὰ ἄλλη πολιτικὴ, πού θὰ κατοχυρώνει τὴν ἀγοραστικὴ τους δύναμη – αὐτὴν πού ἐξανεμίζει ὁ πληθωρισμός – πού θὰ θεσμοθετῇ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη πρὸς ὄφελος τῶν πολλῶν (καὶ ὄχι τῶν μονοπωλίων) πού θὰ προάγει τὴ δημοκρατία καὶ θὰ δίνει ρεαλιστικὲς λύσεις στὰ καντὰ προβλήματα τῆς χώρας.

Ἄν ἡ κυβέρνηση πιστεύει ὅτι προκηρῦσσοντας, στὸ ἄμεσο μέλλον, ἐκλογές, οἱ ψηφοφόροι θὰ λησμονήσουν τὸν κυβερνητικὸ συνδικαλισμὸ τοῦ κ. Λάσκαρη ἢ τοὺς «ἐξωγήγινους» ροπαλοφόρους τοῦ κ. Μπάλκω ηὲ τὴ χρεοκοπία τῶν κυβερνητικῶν οἰκονομικῶν μέτρων, ἂν νομίζει ὅτι ἡ Μόσχα ἢ ἡ Βουδαπέστη ἢ ἡ Πράγα «ἐπικαλύπτουν», αὐτὴ τὴ στιγμή, τὴ λαϊκὴ δυσφορία, γρήγορα θὰ διαπιστώσει τὴν πλάνη της... Τὰ δημοκρατικὰ πολιτικὰ κόμματα δὲν φοβοῦνται, βέβαια, τὶς ἐκλογές. Ὅμως ἄμεση προσοργὴ στὶς κἄλπες τοῦτῃ τὴν ὥρα, θὰ ἐξασθενίσει, ὅπωςδὴποτε, τὸ μέτωπο ἐνότητας, ἐνῶ ἡ ξένη ἐπιβουλὴ παραμένει ἀπτή. Διενέργεια ἐκλογῶν στὸ ἄμεσο μέλλον, ἄλλωστε, θὰ ἔδινε τὴν ἐντύπωση ὅτι καὶ τὰ «ἱστορικὰ ἀνοίγματα» τῆς ἑλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς πρὸς τὸ σοσιαλιστικὸ κόσμο, ὑπαγορεύτηκαν ἀπὸ λόγους στενῆς κομματικῆς σκοπιμότητος, γὰρ πού, ὅπωςδὴποτε, δὲν ἀνταποκρίνεται στὰ πράγματα. Τὰ «ἀνοίγματα» πρέπει ἔτσι νὰ μείνουν «ἀνοίγματα» – ὁρόσημο μιᾶς νέας ἐθνικῆς πορείας, πέραν ἀπὸ τὴ μέγγενη τῶν Λούνης καὶ Ρότζερς. Ὅσο γιὰ τὴν ἐπιλογὴ τοῦ χρόνου τῶν ἐκλογῶν, ἡ ἐπιλογὴ αὐτὴ μπορεῖ νὰ γίνῃ μὲ τὴ συναινέση ὅλων τῶν πτερυγίων τῆς Βουλῆς. Ἐκτός ἂν ὁ διάλογος καὶ ἡ σιναίνεση, συνιστοῦν αἴτημα ἀπρόσμενης «θρασύτητας»...

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ

Δευτέρα 24

● Ἐκπλήξη προκάλεσαν οἱ δηλώσεις τοῦ κ. Ζιγδῆ, κατὰ τῆς ἑλληνοσοβιετικῆς συμφωνίας γιὰ τὸ Νεώριο τῆς Σύρου. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀποψη τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ΕΔΗΚ, γίνεται δεκτὴ ἡ ξένη στρατιωτικὴ δύναμη στὴ χώρα μας, χωρὶς νὰ προϋπάρξει ἐγκρίση τῆς βουλῆς, ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ Σύνταγμα.

Τρίτη 25

● Σὲ λόγο πού ἐκφώνησε στὴ Γενικὴ Συνέλευση τοῦ Ο.Η.Ε. ὁ κ. Ράλλης, ἀναγνώρισε τὸ δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τοῦ παλαιστινιακοῦ λαοῦ, ζήτησε τὴν ἐφαρμογὴ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ο.Η.Ε. γιὰ τὴν Κύπρο καὶ τὴ Μ. Ἀνατολή, ὑποστήριξε τὴ συμφωνία Σάλτ-2, γιὰ τὸν περιορισμὸ τῶν πυρηνικῶν ὅπλων, καὶ τόνισε τὴν ἐπιστορευμένη θέση τῆς Ἑλλάδας στὶς διενεργεῖς διαμάχες.

● Μετὰ ἀπὸ πρόσκληση τοῦ κ. Α. Παπανδρέου, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ΠΛΟ κ. Γιάσέρ Ἀραφάτ, θὰ ἐπισκεφθεῖ τὴν Ἑλλάδα στὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου.

● Σὲ λόγο του στὸν Ο.Η.Ε. – ἀπάντηση στὶς ἀμερικανικὲς καταγγελίες γιὰ παρουσία σοβιετικῶν στρατευμάτων στὴ Κούβα – ὁ κ. Γρομύκο ἀποκάλεσε τὶς καταγγελίες «χυδαίες ψευδολογίες» καὶ δήλωσε ὅτι ἡ ὑπόθεση πρέπει νὰ κλείσει.

Πέμπτη 27

● Κατὰ τὴ συνάντηση τῶν ὑπουργῶν ἐξωτερικῶν Ἑλλάδας καὶ Η.Π.Α., κ.κ. Ράλλη καὶ Βανς, στὴ Ν. ὸρκη, δὲν σημειώθηκε θετική σὶς ἑλληνοαμερικανικὲς σχέσεις καὶ δὲν φάνηκε κάποια λύση γιὰ τὴν ἐμπλοκὴ πού ἔχει δημιουργηθεῖ στὶς σχέσεις τῆς χώρας μας μὲ τὸ ΝΑΤΟ.

Παρασκευή 28

● Ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση πού πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες θεωροῦσε «ἀνησυχητικό» τὸ ταξίδι τοῦ κ. Καραμανλῆ στὴ Μόσχα, ἄλλαξε τόνο. Νέες δηλώσεις τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Στέιτ Ντιπάρτμεντ κ. Χόντινγκ ἀποτελοῦν ὑπαναχώρηση στὴν πολεμικὴ κατὰ τοῦ ταξιδιοῦ πού χαρακτηρίζεται σάν «ἐνέργεια κυριαρχίας χώρας» καὶ ὅτι πρόκειται γιὰ «κάτι χρῆσιμο σὲ ὅλους μας».

ΟΚΤΩΒΡΗΣ

Δευτέρα 1

● Μὲ στόχο τὴν προώθηση τῶν ἑλληνοσοβιετικῶν σχέσεων, ἀναχωρεῖ γιὰ τριήμερὴ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στὴ Σοβ. Ἐνωση ὁ πρωθυπουργὸς κ. Καραμανλῆς.

Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πού Ἑλληνας πρωθυπουργὸς ἐπισκέπτεται ἐπίσημα τὴν ΕΣΣΔ

Τρίτη 2

● Ἐπεὶ οὐδὲν μὲ σοβαρὲς πολιτικὲς προεκτάσεις προκαλεῖ στὴ πρώτη συνεδρίαση τῆς Γ' συνόδου τῆς Βουλῆς ὁ ὑπουργὸς Δημοσίας Τάξεως. Σὲ ἐπερώτηση τοῦ κ. Μπαντουθὰ γιὰ προαγωγὲς χουντικῶν ἀξιωματικῶν στὰ Σώματα Ἀσφαλείας ὁ κ. Μπάλκος δήλωσε ὅτι, «ἂν δὲ εἶχατε τὴ βουλευτικὴ ἀσυλία, οἱ ἐντιμοὶ ἀξιωματικοὶ τῶν Σ.Α. θὰ ἔκαναν μὴνυση καὶ θὰ σᾶς κάθιζαν στὸ σκαμνί».

Τετάρτη 3

● Αὐτοκτονεῖ στὸ Παρίσι, σὲ ἡλικία 43 ἐτῶν, ὁ Νίκος Πουλαντζᾶς, ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀξιόλογους διανοητὲς τῆς σύγχρονης μαρξιστικῆς σκέψης.

Πέμπτη 4

● Χωρὶς θεαματικὰ ἀποτελέσματα, ἀλλὰ σὲ πνεῦμα ἀμοιβαίας κατανόησης καὶ μὲ συμφωνίες γιὰ πολιτικὴ, οἰκονομικὴ καὶ τεχνικὴ συνεργασία τῶν δύο χωρῶν, ἔληξε ἡ ἐπίσκεψη τοῦ κ. Καραμανλῆ στὴ Σ. Ἐνωση.

Παρασκευή 5

● Μετὰ ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Τούρκου Πρωθυπουργοῦ κ. Ἐτζεβίτ, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ΠΛΟ κ. Ἀραφάτ ἐπισκέπτεται ἐπίσημα γιὰ πρώτη φορὰ τὴν Τουρκία, ὅπου καὶ θὰ ὑψώσει τὴν παλαιστινιακὴ σημαία στὰ νέα γραφεῖα τῆς οργάνωσης.

Κυριακὴ 7

● Μὲ τὴν ὑπογραφὴ δύο συμφωνιῶν, μιὰ ἐπιστημονικὴ καὶ τεχνολογικὴ συνεργασία, καὶ μιὰ δικαστικῆς ἀρωγῆς, ὁλοκληρώνονται οἱ συνομιλίες τοῦ κ. Καραμανλῆ στὴν Οὐγγαρία πού ἀρχισαν πρὶν δύο μέρες.

● Οἱ δηλώσεις τοῦ Α. Μπρέζνιεφ γιὰ μονομερὴ ἀποχώρηση Σοβιετικῶν στρατευμάτων καὶ ἀρμάτων μάχης ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴ Γερμανία, προκαλοῦν ἀμηχανία στὴ Βόννη, ἐνῶ τὸ ΝΑΤΟ, τηρεῖ ἐπιφυλακτικὴ στάση καὶ καχυποψία στὶς εἰρηνευτικὲς πρωτοβουλίες τῆς Σοβιετικῆς ἡγεσίας.

Τετάρτη 10

● Μὲ τὴν διεύρυνση τῆς ἐμπορικῆς καὶ οἰκονομικῆς συνεργασίας, μὲ τὴ κοινὴ δήλωση διακήρυξης γενικῶν ἀρχῶν καὶ μὲ τὴ σύμπτωση ἀπόψεων πού διαπιστώθηκε στὰ διεθνῆ θέματα, ἔληξαν οἱ συνομιλίες τοῦ κ. Καραμανλῆ στὴ Τσεχοσλοβακία πού ἀρχισαν στὶς 7 Ὀκτωβρη. Ἐτσι ὁλοκληρώθηκε ὁ κύκλος τῶν ταξιδιῶν τοῦ κ. Καραμανλῆ στὴ Σοβ. Ἐνωση, Οὐγγαρία καὶ Τσεχοσλοβακία.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΝΟΗ

Κατατέθηκε στή Βουλή τό νομοσχέδιο γιά τήν προστασία του περιβάλλοντος καί θά συζητηθεί τό ἐρχόμενο δεκαπενθήμερο! Μιά σύντομη μελέτη μᾶς ἐπείσει ὅτι βασικός ιδεολογικός του ἄξονας εἶναι ἡ δημιουργία ἐνός ἀμαλγάματος, ὅπου συγχέονται ἡ ουστηματική καί μαζική καταστροφή τῆς φύσης ἀπό τήν ἀνεξέλεγκτη ἐκβιομηχάνιση, καί οἱ ἀναπόφευκτες ὁχλήσεις πού δημιουργεῖ ἡ ὑπαρξη, ἡ συμβίωση καί ἡ συχνή μετακίνηση πολλῶν ἀνθρώπων.

Ἀφοῦ ἔτσι μετατεθεῖ τό βάρος τῆς εὐθύνης, εἶναι εὐκόλο νά μεταφερθεῖ καί τό κόστος τῶν προβλεπόμενων μέτρων στό φορολογούμενο πολίτη. Ἀτολμο καί ἄδικο τό νομοσχέδιο γιά τήν καταστολή τῆς βιομηχανικῆς ρύπανσης, πού ἐρχεται πολύ καθυστερημένα νά ἱκανοποιήσει σαφεῖς συνταγματικές ἐπιταγές, εἶναι μία πράξη συνεννοχῆς μέ τούς ἀσχημονοῦντες κερδοσκόπους.

Ὁ κ. Ἐθερτ ὅμως, ἀντίθετα ἀπό τόν κ. Μπούτο, πού μόλις διεκπεραίωσε τό καταστροφικό, γιά τά δάση μας, νομοσχέδιό του, ἔχει ἕνα σοβαρό πρόβλημα. Τά δάση εἶναι, «ἀπό τή φύση τους», ἀραιοκατοικημένα. Ἀντίθετα, ἡ ἀσύδοτη καί ἀναρχή ἐκβιομηχάνιση ὑποχρεώνει νά ζοῦν μέσα στά δηλητηριώδη ἀέρια καί δίπλα στίς μολυσμένες θάλασσες, ἑκατοντάδες χιλιάδες ἐργαζόμενοι μέ τίς οἰκογενεῖς τους. Κι αὐτό συμβαίνει στίς εἰσόδους τῶν μεγαλουπόλεων καί ἰδιαίτερα τῆς Ἀθήνας.

Ὅλα δείχνουν ὅτι οἱ σύγχρονοι αὐτοί «κολασμένοι» θά διεκδικήσουν «τό δικαίωμα στήν ἀναπνοή», ὅπως γράφει ἐκκλήση τῆς ἐπιτροπῆς ἀγώνα τῆς Ἑλευσίνας καί τῶν περιχώρων της, πού ὀργανώνει πορεία πρὸς τήν Ἀθήνα.

Πιστεύουμε πῶς καί ἀνάμεσα στούς ἀναγνώστες τοῦ ΑΝΤΙ θά βρεθοῦν πολλοί γιά νά ἀκολουθήσουν τήν ἡμέρα πού θά συζητηθεῖ τό νομοσχέδιο, τήν Ἱερά Ὁδό, ἀπό τήν ἀνάποδη. Ἐμεῖς πάντως θά πᾶμε.

ΠΑΙΔΕΙΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΤΑΞΙΚΗ

Πολλές ἀναλύσεις, ἐπικάριες καί οὐσιαστικές, ἔχουν συνδεῖ τὸ περιεχόμενο τῶν σπουδῶν καί τὸν προσανατολισμό τῶν διαφόρων μεταρρυθμίσεων πού ἐπιχειρεῖ ἡ Νέα Δημοκρατία, μέ τὸν ταξικό χαρακτήρα τῆς παιδείας στή χώρα μας. Τώρα πού ἀνοίγουν τὰ σχολεῖα οἱ καταγγελίες τῶν ἑνώσεων Λειτουργῶν Μέσης Ἑκπαίδευσης καί τῆς Διδασκαλικῆς Ὁμοσπονδίας, μᾶς θυμίζουν μιὰ ἄλλη πλευρά τοῦ προβλήματος: τὰ ὕλικά κενὰ καί τίς ποσοτικές ἐλλείψεις, τὴν ἀνεπάρκεια τῶν κρατικῶν ἐπενδύσεων καί πιστώσεων στὸν τομέα αὐτό τῆς κρατικῆς δραστηριότητας.

Σχολεῖα χωρὶς δασκάλους, παράνομες τάξεις μέ ὑπερπλάσιους μαθητές ἀπὸ τό κανονικό, αἰθουσες ἐρειπωμένες χωρὶς θέρμανση καί φῶς, ἐλλειψη ἐργαστηρίων, ὀργάνων καί γυμναστηρίων, καθηγητές πού διδάσκουν μαθήματα ξένα πρὸς τὴν εἰδικότητά τους· ἡ δημόσια μας παιδεία παρουσάζει θέαμα οἰκτρό, ἀντάξιο τῆς ἀθλιότητος τῆς κοινωνικῆς μας περιθάλψης. Ἔτσι, τό κράτος τῆς Δεξιᾶς προβάλλει ἀκόμα μιὰ φορά τὴν κτηνώδη ὄψη τῆς ταξικῆς τοῦ ἀδιαλλαξίας.

Κάθε ἐλλειψη τοῦ δημόσιου σχολικοῦ συστήματος ἀναπληρῶνεται ἀμέσως ἀπὸ τὴν.. ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία μέ τό ἀζημίωτο θέβαια καί μέ κόστος πού αὐξάνεται ταχύτερα ἀπὸ τό μέσο πληθωρισμό. Ἔτσι, οἱ ἐργαζόμενοι γιά νά ἐξασφαλίσουν στὰ παιδιά τους τὴ στοιχειώδη «κοινωνικὴ κινητικότητα» πού προπαγανδίζει ἡ κυρίαρχη ἰδεολογία τοῦ συστήματος εἶναι ὑποχρεωμένοι νά δαπανοῦν, πολλές φορές, τό 50% τοῦ οἰκογενειακοῦ τους προϋπολογισμοῦ. Ἀπὸ τὴν ἐλλειψη νηπιαγωγείων μέχρι τὸν παραλογισμό τῆς ἀθρόας ἐξαγωγῆς φοιτητῶν, τό ἐμπόριο τῆς ἐκπαίδευσης ἀνθεῖ καί ὁ ἐλληνικός καπιταλισμός μεταφέρει στὰ λαϊκὰ στρώματα τό κόστος μιᾶς ἀπὸ τίς βασικότερες κρατικῆς λειτουργίες. Δείχνει ἔτσι τὴν ὀλιγαρχικὴ δομὴ του καί τὴν ἀδυναμία του νά ἐπιτελεῖ ἀκόμα καί τίς πιὸ στοιχειώδεις μεταρρυθμίσεις.

Η ΚΟΚΑ-ΚΟΛΑ ΠΟΥ ΤΑ ΚΑΝΕΙ ΟΛΑ

Ἡ Κόκα-κόλα θεωρήθηκε γιά χρόνια σύμβολο τῆς οικονομικῆς καί πολιτιστικῆς διείσδυσης τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ. Σήμερα, τό δραστηριότητα τμήμα διεθνῶν σχέσεων τῆς ἀμερικανικῆς πολυεθνικῆς ἰσχυρίζεται ὅτι: «Ἡ κόκα-κόλα πᾶει μέ ὅλα, ἀκόμα καί μέ τό Μαρξισμό-Λενινισμό, μιὰ καί ἑκατομμύρια κάτοικοι, ἀκραϊφνῶς σοσιαλιστικῶν χωρῶν, ἀπολαμβάνουν τό σπινθηροβόλο περιεχόμενο τῶν διαφημίσεων τῆς καί τό... «ἀπαράμυλλο» προϊόν τῆς. Ὡς ἐδῶ τί νά πούμε; Ἀς τοὺς κρίνει τό κοινό.

ΠΑίρνοντας φόρα ὅμως, οἱ δυναμικοὶ διαφημιστές ἀρχίζουν νά νομίζουν ὅτι ἡ κόκα-κόλα μπορεῖ καί νά τὰ κάνει ὅλα, ὅς νά εἶναι ἡ χώρα μας ξέφραγο

ἀμπέλι. Ἀκόμα καί νά ὑποκαθιστᾷ τό κράτος καί τὴν τοπικὴ αὐτοδιοίκηση στὰ καθήκοντά τους.

Ἔτσι, τό ἀναψυκτικό... ὄργανωσε «ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Νομάρχης Ἀνατολικῆς Ἀττικῆς κ. Κωθαίου» δύο ἐκστρατείες καθαρίσματος τῆς ἀκτῆς τῆς Λούτσας! Βρίσκουμε αὐτὴν τὴν ἱστορία ἐξόχως ὑποκριτικὴ. Δὲν θά μπορούσε ἄραγε ὁ κ. Νομάρχης νά πάρει τὰ μέτρα πού χρειάζονται γιά νά μὴ μᾶς ἐπιτρέψει νά ρυπάνουμε τὴν ἀκτὴ ἢ γιά νά μᾶς ὑποχρεώσει νά πληρώσουμε γιά τὸν καθαρισμό τῆς, ἀντὶ νά παριστάνει τὸν Πατριάρχη τῆς ἀμερικανικῆς αὐτῆς ἀπορρυπαντικῆς ἱεραποστολῆς;

Καί προχωρώντας, ἡ κόκα-κόλα θεώρησε καλὸ νά δη-

μιουργήσει καί ἰδεολογία κεντρίζοντας τὸν πατριωτισμό ἢ μᾶλλον τὸν σωβινιστικὸ φανατισμό μας. Μὲ τὴν εὐκαιρία τῶν Βαλκανικῶν ἀγῶνων κυκλοφόρησε ἀφίσες πού παρότρυναν τοὺς φιλάθλους σὲ ἀντιαθλητικές ἐκδηλώσεις μέ τό σύνθημα «Ἡ νίκη κερδίζεται στὸ στίβο καί στίς κερκίδες». Καί στὸ μὲν στίβο ἡ νίκη δὲν κερδήθηκε, ἀλλὰ ὅπως παρατήρησαν ὅλοι οἱ ἀθλητικοὶ σχολιαστές, οἱ κερκίδες, γιά πρώτη φορά σὲ ἀγῶνες στίβου, ἀσχημόνησαν, δημιουργώντας ποδοσφαιρικοῦ τύπου οἰζὺτητα καί σφυρίζοντας τοὺς ἀνταγωνιστές τῶν Ἑλλήνων πρωταθλητῶν.

Δὲν θά θά φτάναμε μέχρι τοῦ σημείου νά γράψουμε «Coca-Cola go home». Ἀλλὰ πῶς σὰς φαίνεται τό «Coca-Cola shut up»!

ΤΟ ΠΛΟΙΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

Πλωτή, εν δυνάμει, ατομική θόμβια ήταν τό πλοίο πού προκάλεσε τό τραγικό δυστύχημα τής Σούδας. Φορτωμένο μέ καύσιμα, ύγραέρια καί έκρηκτικά, άραξε καί ξεφόρτωνε τακτικά, δίπλα σέ στρατιωτικές έγκαταστάσεις μέ ιδιαίτερα επικίνδυνο «περιεχόμενο». Μόνο ή τύχη φαίνεται ότι γλύτωσε τή ζωή εκατοντάδων άθώων έργαζόμενων, κατοίκων καί έπιβατών. Κι άν όσα ψιθυρίζονται είναι αλήθεια, ό νούς μας σταματάει μπροστά στίς ένδεχόμενες συνέπειες μιās τέτοιας καταστροφής. Μήπως αυτό τό ένδεχόμενο ήταν ή αίτία πού όδήγησε τίς κυβερνητικές ύπηρεσίες, κάτω από τήν προσωπική καθοδήγηση του «άρχοντος τών Χανίων» κ. Μη-τοστάκη, σέ μιιά άπεγνωσμένη προσπάθεια κουκουλώματος τών εύθυνών; «Η μήπως ύπάρχει ειδικός λόγος πού νά έξηγεί τήν έγκληματική άδιαφορία τών άρμοδίων άρχών καί τήν άσυδοσία πού άποκαλύφθηκε ότι είχε κατακτήσει ό πλοιοκτής της του πλοίου-μπουρλότου;

ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Λίγες αλλά έντυπωσιακές έπιτυχίες τών Έλλήνων άθλητών καί άθλητριών, σημειώθηκαν τόν τελευταίο μήνα. Όποια κι άν είναι ή ικανοποίηση πού αυθόρμητα αισθανόμαστε, μοιραία κάνουμε μιιά σειρά άπαισιόδοξες σκέψεις γιά τήν κατάσταση στόν ζωτικό αυτό τομέα, γιά τήν ποιότητα τής ζωής τών έργαζόμενων καί τής νεολαίας.

Γιατί οι έπιτυχίες έκδηλώνονται σέ άθόρυβα καί άγνωστα, στό πολύ πλῆθος, άθλήματα καί όφείλονται σέ ταπεινούς, εύσυνείδητους έρασιτέχνες μέ λαμπρό προσωπικό καί άθλητικό ήθος. Ένώ παράλληλα, μεγάλες μάζες άποχαιώνονται καί έξαχρειώνονται μέ τά «κατορθώματα» τίς διενέξεις καί τίς άθλιότητες,

έπαγγελματιών ποδοσφαιριστών πού είναι θύματα καί όργανα ενός σκοτεινού κόσμου παραγόντων κάθε είδους, πού συνήθως - νά είναι άραγε κι αυτό σύμπτωση - κινούνται στόν κυβερνητικό καί στόν χουντικό χώρο. Όποκορύφωμα όλης αυτής τής νοσηρότητας είναι τά έπεισόδια πού έκδηλώνονται κάθε τόσο καί οι εύρύτατα διαδεδομένες πιά άγοραπωλησίες παιχτών καί παιχνιδιών.

Ξέρουμε σήμερα ότι ή άπόφαση νά γίνει έπαγγελματικό τό ποδόσφαιρο ήταν σοβαρό λάθος. Γιατί μετέτρεψε ακόμα περισσότερο τό λαϊκό αυτό άθλημα σέ έδαφος κερδοσκοπίας καί άνταγωνισμού διαφόρων άντιδραστικών παραγοντίσκων. Καί τελικά δέν απέδωσε καν - σχετικά μέ τό παρελθόν καί μέ τά άλλα άθλήματα - τήν άποτελεσματικότητα πού ύποτίθεται ότι θά έπαιρνε μέ τήν εισαγωγή τών οικονομικών κινήτρων.

Ό άθλητισμός όμως δέν πρέπει νά είναι κερδοσκοπική έπιχείρηση. Γι' αυτό είναι άνάγκη μιιά άποφασιστική κρατική παρέμβαση νά ένισχύσει τό ένδιαφέρον γιά τά άλλα - έκτός από τό ποδόσφαιρο - άθλήματα. Αυτά πού ένισχύουν τό σώμα χωρίς ν' άποκοιμίζουν τό νού.

Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΩΝ

Κατασκευάζει τρομοκράτες ή άντιμετώπιση από τό κράτος καί τή δικαιοσύνη τών δύο νεαρών πού είχαν συλληφθεί στά έπεισόδια τής Άγίας Βαρβάρας. Τρία καί πέντε χρόνια φυλακή, είναι μιιά άπροσδόκητα έξοντωτική ποινή, κι άν ακόμα ύπήρχαν όρισμένες πράξεις βίας άπ' αυτές πού διαπράττονται κατά δεκάδες στίς καθημερινές κοινωνικές συγκρούσεις τών δημοκρατικών κοινωνιών καί τιμωρούνται, όταν τιμωρηθούν, τό πολύ σάν απλά πλημμελήματα.

Όμως πιά άδικαιολόγητη μάς φαίνεται ή καταδίκη, σέ δύο χρόνια φυλακή, του έκδότη Κυριάκου Βασιλειάδη του όποιου ή ύποτιθέμενη ήθική άυτουργιά στηρίζεται περισσότερο σέ γνώμες πού είχε τήν άτυχία νά έκφράσει μέ τά έντυπα του, παρά σέ μιιά άποδειγμένη διασύνδεση μέ τίς διωκόμενες πράξεις.

Όταν ό διωγμός τών μειοψηφιών φτάνει στήν δίωξη τής γνώμης καί ή άυστηρότητα τών ποινών κατασκευάζει τρομοκράτες, δικαιολογούνται οι σοβαρότερες άνησυχίες γιά τό μέλλον.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Είναι γνωστή λίγο-πολύ ή Ό Μποκάσα είχε έπισκεφθεί τή προσωπικότητα του - τέως χώρα μας τό καλοκαίρι του Α.Μ. - Μποκάσα του Α'. Πέρα 1971, προσκεκλημένος από τή όμως από τίς άποκαλύψεις γιά άνθρωποφαγία, κόψιμο αυτιών οι τιμές, μέ τούς Παττακό καί καί χεριών, δολοφονίες μικρών παιδιών καί άλλα περιστατικά ύποδοχής. Τήν έπίσκεψη άντα-πού συνθέτουν τήν άτμό-πέδωσε ό Παττακός, ό όποιος σφαιρα του τρόμου ύπάρχει καί μιιά άλλη άξιοσημείωτη πράξη ήχους τών τάμ-τάμ κεντροσ-του γελοίου, τέως άυτοκρά-τορα τής Κεντρικής Άφρικής, πού όπως είναι γνωστό, οι τέως προστάτες του Γάλλοι άνάτρε-ψαν γιά νά πάρει τήν έξουσία, ένα άλλο άνδρικόελο, ό έξά-δελφός του:

Ένθουσιασμένος ό Μποκάσα όνόμασε τόν Παττακό «άδελφό» του, σάν έπισφράγιση τής «πνευματικής συγγένειας» τους. Καί ήταν πράγματι πολλά πού πολλοί ίσως Έλληνες δέν τά κοινά άνάμεσα στούς δύο γνωρίζουν ή δέν θυμούνται πιά. «ήγέτες»...

Τί φιάσκο παράσταση...

του Γιάννη Καραγιάννη

ΑΠΟ ΤΟΤΕ ΠΟΥ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΑΝΕΛΑΒΕ ΤΙΣ ΕΠΑΦΕΣ ΜΕΤΩΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥΣ (ΠΡΑΓΜΑΤΗΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΥΣΙΑΣ ΤΩ Κ.Θ. ΚΡΙΤΑ) Ο Κ.Θ. ΚΡΙΤΑΣ ΑΝΕΛΑΒΕ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ. ΤΟ ΕΡΓΟ ΛΟΙΠΟΝ ΑΡΧΙΖΕΙ ΕΝΝΟΟΥΜΕ ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΑΖΑΝΙΑ (ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ):

Αίματηρή ταξική πάλη στά χρυσωρυχεία

Τόν τελευταίο καιρό, μία ένορχηστρωμένη έκστρατεία σέ όλο τό δυτικό τύπο προσπαθεί νά άποδείξει ότι τό καθεστώς των ρατσιστών της Νοτίου Αφρικής κάνει ένα άνοιγμα πρός τόν μαύρο πληθυσμό. Έτσι προβάλλεται ή νέα εργατική νομοθεσία, πού άναγνωρίζει στοιχειώδη συνδικαλιστικά δικαιώματα στή μειοψηφία των μαύρων εργατών πού έχουν νοτιοαφρικάνικη υπηκοότητα, πού δέν προέρχονται δηλαδή ούτε άπό τά τεχνητά κρατίδια (μπαντουσάν) πού έχουν δημιουργήσει οι άποικιοκράτες ούτε άπό γειτονικές χώρες.

Τήν πραγματικότητα, όμως, τή δίνει άνάγλυψη ή άνταπόκριση συνεργάτη μας, πού δημοσιεύουμε παρακάτω. Άν υπάρχει, και στό βαθμό πού υπάρχει, άναγνώριση δικαιωμάτων στους μαύρους, αυτό γίνεται μόνο γιά νά αντιμετωπιστεί ή εξέγερσή τους πού έχει ήδη θαφτεί στό αίμα.

Οι εργάτες των χρυσωρυχείων της Νότιας Αφρικής είναι βασικά μετανάστες άπό τό Λεσόθο, τήν Μοζαμβίκη, τό Μαλαουί. Τό 1970 μόνο 31% ήταν άπό τήν ίδια τή χώρα και τό ποσοστό αυτό μειώνεται συνεχώς, γιά νά φτάσει τό 20% τό 1974. Άλλά και όσοι εργάτες δέν είναι 'ξένοι', προέρχονται άπό τά διάφορα μπαντουσάν πού ή κυβέρνηση της Γραιτώρα προωθεί σιγά-σιγά πρός τήν ψευδοανεξαρτησία γιά νά μετατρέψει τό μαύρο πληθυσμό σέ μετανάστες μέσα στην ίδια τους τή χώρα.

Έτσι, δημιουργείται τό θεσμικό πλαίσιο καταπίεσης πού επιτρέπει σά μονοπώλια του χρυσού νά πληρώνουν σέ άθλιες τιμές τήν εργασία, πού είναι βασικός παράγοντας του κόστους τους. Τό 1969, ό πραγματικός μισθός των μαύρων εργατών ήταν ό ίδιος μέ εκείνον του 1911. Τό 1971, ή μηνιαία άμοιβή ήταν 760 δρχ (18 ράντ), τό 1973, 1000 δρχ. (24 ράντ) και σήμερα, παρά τό διπλασιασμό της τιμής του χρυσού, 4000 δρχ γιά τούς υπάλληλους και μόνο 2000 γιά τούς επιφανείς.

Οι εργάτες ζουν μέσα σέ στρατόπεδα, όπου υποχρεώνονται νά αγοράσουν τά πάντα άπό τά πρατήρια της εταιρείας σέ ψηλότερες, συνήθως, τιμές άπό τό ελεύθερο εμπόριο. Κοιμούνται σέ θαλάμους 300

ατόμων, μέ κρεβάτια έκστρατείας, διαθέτοντας 2 περίπου τετραγωνικά μέτρα ό καθένας. Ό χαφιεδισμός είναι άπόλυτος: όντούν (μαύροι επιστάτες) άστυνομικοί και λευκοί επιθλέποντες επεμβαίνουν άμέσως μέ ραβδιά και άστυνομικά σκυλιά γιά νά σπάσουν κάθε άπόπειρα εξέγερσης. Άντίθετα, ενθαρρύνεται ό άλκοολισμός, ή χαρτοπαίξια και όξύνονται συστηματικά οι εθνικοτοπικές διενέξεις. Οι πραγματικοί αυτοί σκλάβοι έχουν έξοδο άπό τό στρατόπεδο μόνο μία φορά τό μήνα και δέν μπορούν, αντίθετα άπό τούς έπιστάτες και τό χαφιεδариό, νά ζουν μαζί μέ τίς οικογένειές τους. Σέ τέσσερα χρόνια άπό τό 1972 ως τό 1976, 2993 εργάτες έχασαν τή ζωή τους και 110.169 τραυματίστηκαν σέ εργατικά άτυχήματα.

Είναι φυσικό τέτοιες συνθήκες δουλειάς και ζωής νά οδηγούν σέ εξέγερσεις πού αντιμετώπιζονται μέ κτηνώδη θία άπό τή διεύθυνση και τήν άστυνομία. Χωρίς τίς πολιτικές άπεργίες και εξέγερσεις της ίδιας εποχής πού πρέπει νά είχαν τουλάχιστον 400-500 θύματα, ή εικόνα των καθαρά διεκδικητικών άπεργιακών κινητοποιήσεων γιά όσα χρόνια διαθέτουμε στοιχεία είναι ή παρακάτω:

	Άριθμός άπεργιών	Νεκροί	Τραυματίες
1973	4	22	150
1974	25	66	518
1975	26	69	251
1976 (6 μήνες)	9	25	146

Δέν είναι λοιπόν παράξενο πού ένα άπό τά πιο δημοφιλή τραγούδια των μεταλλωρύχων λέει αυτά περίπου:

«Περνώντας τόν ποταμό γίνομαι νέος άνθρωπος,
διαφορετικός άπό τό σπιτίσιο μου
εαυτό,
στό σπίτι μου ήμουν άσφαλής,
άλλά τώρα είμαι άπό τήν άλλη πλευρά,
στή χώρα του κινδύνου,
όπου μπορώ νά χάσω τή ζωή μου κάθε
ώρα,
τώρα άς ετοιμάζομαι γιά τό θανατό
μου».

Οι εξέγερσεις είναι σέ μεγάλο βαθμό άυθόρμητες και προβάλλουν στοιχειώδη και άμεσα οικονομικά ή ανθρώπινα αήθηματα. Δέν έχουν δηλαδή συγκεκριμένη ταξική ή γενικότερη πολιτική προοπτική, πέρα άπό τό μίσος γιά τό λευκό καταπιεστή. Όσα κόμματα μιλούν στό όνομα της εργατικής τάξης λειτουργούν βασικά άπό τό έξωτερικό και ή σύνδεση των διεκδικητικών εργατικών άγώνων μέ τήν ένοπλη πάλη πού διεξάγεται σέ όρισμένες περιοχές είναι πρός τό παρόν έξαιρετικά δύσκολη.

Μόνο όμως μία τέτοια διασύνδεση θά δώσει μία διέξοδο στή μαύρη ανθρωπότητα της Αζάνιας πού παλεύει μέσα στό σκοτάδι της άπεχθέστερης τυραννίας της εποχής μας.

ΚΙΝΑ:

Άνοιχτές οι πόρτες στό ξένο κεφάλαιο

Άμέσως μετά τήν ύπογραφή μιας άμερικανοκινέζικης έμπορικής συμφωνίας πού είναι ή σημαντικότερη άπό όσες έχουν ύπογραφεί ποτέ ανάμεσα στις ΗΠΑ και σέ μία σοσιαλιστική χώρα, ή κυβέρνηση του Πεκίνου δημοσίευσε στις 8 Ιουλίου ένα νόμο γιά τίς ξένες επενδύσεις πού θεωρείται ότι είναι ό πιο φιλελεύθερος άπό όλους όσους υπάρχουν στις χώρες του Τρίτου Κόσμου.

Ό νόμος «περί των μεικτών επιχειρήσεων» προβλέπει άκόμα τή λειτουργία επιχειρήσεων μέ.. 100% ξένο κεφάλαιο. Κανένα όριο δέν τίθεται γιά τήν επανεξαγωγή των κερδών ή γιά τόν επαναπατρισμό των κεφαλαίων σέ περίπτωση έκκαθάρισης. Δίδονται όμως άφθονες φορολογικές άπαλλαγές και προνόμια σέ όσους επανεπενδύουν αυτά τά κέρδη στην Κίνα. Οι ξένες επιχειρήσεις θά μπορούν επίσης νά εξαγωγήν τά προϊόντα τους στή διεθνή αγορά και έχουν άπλως τήν ύποχρέωση νά προμηθεύονται ντόπιες πρώτες ύλες, μόνο αν ή προσφορά γίνεται στις διεθνείς τιμές. Δέν όρίζεται τέλος, κανένας περιορισμός γιά τήν πρόσληψη και τίς άπολύσεις Κινέζων εργαζόμενων.

Ό σκοπός του νόμου μοιάζει νά είναι, βραχυπρόθεσμα, άποκλειστικά και μόνο ή προμήθεια συναλλάγματος και, μακροπρόθεσμα, ή δημιουργία βιομηχανιών συναρμολόγησης, στηριγμένων στή φτηνή ντόπια εργατική δύναμη και ένταγμένων στην παγκόσμια αγορά.

Όλα όμως αυτά θυμίζουν άρκετά Σιγκαπούρη ή Νότια Κορέα ή και γιάτί όχι Ταϊβάν (Φορμόζα). Ό Μάο και ή πολιτιστική επανάσταση έχουν πολύ άπομακρυνθεί. Έπίσημη άποκήρυξη της έγινε άλλωστε άπό τά χείλη του στρατάρχη Γιέχ Τσιάνγκ Γίγκ με τήν έκκαιρία της 30ής επέτειου άπό τήν ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας.

Δημήτρη Ραυτόπουλου

ΚΥΝΟΧΡΗΣΤΑ

Περί ζώων, πολιτικῶν καὶ μὴ

ΜΗ ΦΟΒΑΣΑΙ! Ὁ φασισμός δέ θά περάσει! Τοῦ εἶπα μόλις ἐκκλίσαι τὴν ἐφημερίδα, πού κοιτάζε κι αὐτός δίπλα μου.

(Αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη συχνά νά μιλάω στό σκύλο μου, θγάζοντάς του ἕνα μικρό λόγο, μοῦ φαίνεται μάλιστα πῶς μιλάω μέ τό σκύλο μου. Αὐτό τό καταλαβαίνουν ὅσοι ἔχουν κατοικίδια ζῶα καί τ' ἀγαπᾶνε. Γιατί συνομιλῶ, στό κάτω-κάτω, δέ θά πεί ἀνταλλάσσω λέξεις χρηστικές ἢ σαπουνόφουσες).

Ἡ ἐφημερίδα ἔγραφε γιά μιά σκυλίτσα πού συγκεντρώνει τό μίσος μιᾶς πολυκατοικίας. Δείγματα:

«Τό παιδί μου τὴν εἶδε κι ἔπεσε ξερό».

«Τὴ συνάντησα στό ἀσανσέρ καί παραλίγο νά πάθω καρδιακή προσβολή».

«Μιά ἔγκυος τό εἶδε, τρόμαξε καί παραλίγο ν' ἀποβάλει. Ἄν μᾶς δαγκώσει καί πάθουμε λύσσα, τί γίνεται;».

«Ἄ, νά χαθεῖ τό παλιόσκυλο. Θά μᾶς γεμίσει ἀρρώστιες. Νά τό πετάξουν ἀπό τὴν πολυκατοικία».

Καί ὁμονοοῦντες οἱ ὀρίζοντίως καί καθέτως ἐγκλειστοί, ἀλλά ὑγιῶς σκεπτόμενοι πολυκατοικιάνθρωποι 45 διαμερισμάτων, ἀποφάσισαν τόν ὁστροακισμό τοῦ σκυλιοῦ ἢ τῆς οἰκογένειας πού τό ἔχει. Προθεσμία δέκα ἡμερῶν: «Ἡ πετᾶνε τό σκυλί ἔξω ἀπό τό σπίτι, ἢ ἀρχίζουμε τό δικαστικό ἀγῶνα. Τί θά κάνουν; Ἡ θά τό διώξουν, ἢ θ' ἀλλάξουν σπίτι καί θά ἡσυχάσουμε».

ΑΠΟΞΕΝΩΣΗ καί ρήγμα. Ὁ ἄνθρωπος τῆς μεγάλης πόλης χωρίστηκε βίαια ἀπό τὴ φύση, πού δέν τὴν καταλαβαίνει πιά καί τὴ φοβάται. Μαζί μέ τὴν ἐπαρση τῆς κατοικίδιας τεχνολογίας πού τοῦ πετάξαμε σάν ἀντάλλαγμα, ὁ ἄνθρωπος πού βρέθηκε ἐντοιχισμένος στό μπετόν φέρνει μαζί του τὴν ἰδέα τοῦ ἀκάθαρτου, ἀχρηστοῦ, ἐπικίνδυνου ζώου. Σκεῦος γιά τὴν ἀπόθεση φοβῶν, ὀρμεμψύτων, ἐπιθετικότητας καί ἀπωθημένων ἔγινε τό ζῶο. Ἀπέναντί του ἀπελευθερώνεται ἡ μοχθηρία τοῦ καταπιεσμένου ἀνθρώπου, ἡ στενοκεφαλιά καί ἡ προκατάληψη. Ἄν μποροῦσε, θά ἔκανε στόν πλησίον αὐτά πού μπορεῖ ἀτιμώρητα νά κάνει σ' ἕνα ζῶο.

Σ' ἀντιστάθμισμα, ἀναπτύχθηκε στίς πόλεις μέ παράδοση μιά νέα εὐαισθησία ἀπέναντι στά ζῶα πού τείνει νά γίνι συνείδηση στήν ἰντελιγκέντσια. Ἡ σύγκρουση εἶναι μοιραία σ' αὐτή τὴ φάση. Βαθιές εἶναι οἱ ρίζες τοῦ πολέμου καί τῆς φιλίας μέ τά ζῶα, ἀταδικές.

ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ χρόνια ἡ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μέ τά ζῶα ἦταν – καί εἶναι ἀκόμα κυριαρχικά – σχέση κυνηγοῦ μέ θήραμα. Μόνο στίς τελευταῖες δεκαετίες, μπροστά στόν κίνδυνο τῆς ἐξαφάνισης εἰδῶν, δημιουργήθηκαν «ρεζέρβες», ἐθνικά πάρκα ὅπου ἀπαγορεύεται ἡ θήρα. Τό σαφές σέ πολλές περιοχές τῆς Ἀφρικῆς ἔγινε φωτογραφικό, ἀλλά τό λαθραῖο κυνήγι κάνει παντοῦ θραύση. Σέ ἐλάχιστες χώρες τῆς Δύσης ἀπαγο-

ρεύτηκε ἡ εἰσαγωγή γούνας ὀρισμένων αἰλουροειδῶν ἢ μωρῶν φώκιας καί συζητιέται τό ἴδιο μέτρο γιά τό ἐλεφαντόδοντο.

Μέτρα σταγονοειδῆ, τῆς τελευταίας στιγμῆς, τὴν ὥρα πού ἐξαφανίζονται ἑκατοντάδες εἰδῶν φτερωτῶν καί τετραπόδων κάθε μέρα ἀπό τό κυνήγι, νόμιμο καί λαθραῖο, ἀπό τά ἐντομοκτόνα στίς καλλιέργειες, ἀπό τὴν πείνα καί τό δηλητήριο.

Ἡ διακήρυξη τῶν δικαιωμάτων τῶν ζώων τοῦ ΟΗΕ ἔχει μείνει διακοσμητικό κείμενο, χωρὶς νά συγκεκριμενοποιεῖται στίς νομοθεσίες, ὅπου τά ζῶα, ὡς τά χρόνια μας, θεωροῦνται ἀντικείμενα. Στὴν τελευταία πενταετία μόλις, σέ λίγες χώρες, νομοθετικά μέτρα περιορίζουν ἄλλως τὴ σκληρότητα στὴ μεταχείριση τῶν ζώων στά σφαγεῖα καί στά ἐπισημονικά ἐργαστήρια.

ΣΧΕΤΙΚΑ κανούρια εἶναι ἡ συμβίωση τοῦ ἀνθρώπου μέ τό ζῶο, πρῶτα μέ τό σκύλο, φύλακα καί σύντροφο στό κυνήγι: ὑπολογίζεται σέ 20.000 χρόνια. Μαρτυροῦν γι' αὐτὴν ἀπολιθώματα σκυλιῶν πού βρέθηκαν στὴ Δανία, σκελετοὶ σέ λιμναίους οἰκισμούς στὴν Ἑλβετία, τοιχογραφίες 6.000 ἐτῶν σέ σπήλαια στὴν Εὐρώπη καί τὴ Βόρεια Ἀφρική, καθὼς καί οἱ μυθολογίες. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἱστορικῆς περιόδου πληθαίνουν οἱ ἀποδείξεις γιά τὴ μόνιμη θέση τοῦ σκύλου στὴ ζωὴ τοῦ σπιτιοῦ καί γιά τὴν ἐκτίμηση πού τοῦ δείχνει ὁ ἄνθρωπος: μούμιες σκύλων στὴν Αἴγυπτο, ἀσσυριακά ἀνάγλυφα καί κεραμεικά πού εἰκονίζουν κυνηγὸσκυλα, κλπ. Γιά πρώτη φορὰ, πιστεύεται, ὁ σκύλος προάγεται σέ οἰκόσιτο, σύντροφο τῶν παιχνιδιῶν καί συνοδό στὴν Ἑλλάδα (τοιχογραφίες, ἀγάλματα σέ νεκρικά μνημεῖα, νομίσματα, φιλολογία) καί στὴν Κίνα τοῦ 7ου αἰῶνα π.χ. (Βιβλίο τελετῶν).

Ἀπὸ τότε ἀκόμα, ὡς τώρα, ἡ συμβίωση αὐτὴ εἶναι σημαδεμένη ἀπὸ ἐγωισμό, καταχρήσεις ἐξουσίας ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ ἀνθρώπου. Χαρακτηριστικὴ γιά τὴν ἀβέβαιη μοῖρα τοῦ πιστοῦ ζώου εἶναι ἡ συγκινητικὴ σκηνὴ τῆς 17ης ραψωδίας τῆς Ὀδύσσειας, ὅπου ὁ ἥρωας βλέπει μπροστά στό παλάτι τόν ἀγαπημένο του σκύλο, τόν Ἄργο, γερασμένο καί χωρὶς φροντίδες ἀπὸ τίς γυναῖκες τοῦ σπιτιοῦ, νά κείτεται σκελετός πάνω στό σωρὸ τῆς κοπριάς. Ὁ Ὀδυσσεύς τόν κοιτάζει καί τά δάκρυα τρέχουν ἀπὸ τά μάτια του. Καί ρωτᾷ τόν πιστό χοιροβοσκό του, τόν Εὐμαιο, πῶς γίνεται νά εἶναι ἔτσι ἐγκαταλειμμένο ἕνα τέτοιο ζῶο πού «ἀγλαῖες ἔνεκεν κομέουσιν ἀνακτες».

Ἀπὸ τά ρωμαϊκά χρόνια καί πέρα οἱ μεταπτώσεις: Στὴ Ρώμη γίνεται μόδα ἡ ἀρκουδο-σκυλομαχία στὴν ἀρένα. Στό δυτικὸ μεσαίωνα τιμωρεῖται μέ αὐστηρὲς ποινές ἡ κλοπὴ καί ἡ θανάτωση τοῦ εὐγενικοῦ ζώου. Οἱ βυζαντινοὶ ἀρχόντες φέρνουν σκυλιά γιά τό κυνήγι ἀπὸ τὴν Κρήτη, ἀπὸ τὴν Ἰσπανία, ἀπὸ τὴν Ἰνδία, ἔχουν γι' αὐτὰ εἰδικευμένους ὑπηρέτες, τοὺς «σκυλλαγῶγους». Στά ἰντερμέδια τοῦ Ἱπποδρόμου, ἀπὸ τά πιὸ δημοφιλῆ θεάματα ἦταν τά γυμνασμένα καί

τά «σοφά» σκυλιά, ένα απ' αυτά, ο Πύθων (ἐπὶ Νικηφόρου Φωκά) βεβαιώνουν ότι μπορούσε νά θρίσκει κρυμμένα αντικείμενα ή νά δείχνει, ανάμεσα στους θεατές, τόν πιό φιλάργυρο καί τόν πιό γενναιόδωρο. Στό 16ο αἰώνα πόλεις, ὅπως τό Σαίν Μαλό τῆς Βρετάνης, ἐμπιστεύονται τή φύλαξη τους σέ σκύλους. Μεγάλοι ζωγράφοι, ὁ Τισιανός, ὁ Βάν Ντάικ, ὁ Μέβλινγκ, βάζουν τό σκύλο νά ποζάρει δίπλα σ' ἄντρες καί γυναῖκες, μικρά λουλού παίζουν μέ παιδιά. Στό 18ο αἰώνα ξαναγίνεται μόδα ἡ ἀρκουδο-σκυλομαχία καί ἡ ταυρο-σκυλομαχία (ὡς τό 1835, πού ἀπαγορεύτηκε). Οἱ ρομαντικοί ζωγράφοι ξαναφέρνουν τό σκυλί στήν τέχνη. Οἱ κομπές κυρίες κάνουν τή μόδα τοῦ ζωντανοῦ μπιζού. τοῦ σκυλιοῦ νάνου (μπισσοῦ, ἐπανιέλ κ.ἄ). Ὁ Μπάνρον δοξάζει τό σκύλο του, πού τοῦ εἶχε σώσει τή ζωή ὅταν ἦταν παιδί. Ὁ Κίπλινγκ, ἀργότερα ὁ Τζάκ Λόντον. πλῆθος ποιητῶν καί πεζογράφων, κάνουν σύμβολα καί ἥρωες ζωά.

ΝΟΗΜΑ ἀντιφατικό, ἀλλά εὐανάγνωστο: μπορεί νά μετρήσει κανεῖς πρὸς τά πάνω καί πρὸς τά κάτω, σέ κάθε ἐποχή, τήν ἀνθρωπιὰ μέ τή μεταχείριση τοῦ ζώου. Δέν προχώρησε πολύ ὁ μέσος ὄρος, τό πάνω καί τό κάτω, ἀπό τήν ἀρχαία Αἴγυπτο καί τήν ὀμηρικὴ ἐποχή. Ἀκόμα καί στή φιλόζωη Ἀγγλία τά ἐγκατελειμμένα σκυλιά εἶναι μόνιμο πρόβλημα καί στή Γαλλία κάθε Αὐγουστο βρίσκονται ἑκατοντάδες, χιλιάδες ἴσως, σκυλιά δεμένα σέ δέντρα στήν ἐξοχή, ἀπό ἐγωιστές πού ἀπαλάσσονται γιά νά μήν ἔχουν τό μετέλα στίς διακοπές. Οἱ ἀγέλες τῶν ἄγριων σκύλων στήν Ἑλλάδα, τήν Τουρκία, τά Βαλκάνια, τήν Ἰσπανία καί τήν Αἴγυπτο, γράφει μέ χιούμορ ὁ Ζάκ Φρεντιζέ στό γαλλικό Ὁδηγό Μαραμπού τῶν Σκύλων, «ἐκτελοῦν κατά κάποιο τρόπο ὑπηρεσία δημόσιας καθαριότητας».

Μερικές ἄξιες γυναῖκες φιλοζώων ὁργανώσεων ἔχουν τραυματίσει ἐμπειρίες στήν προσπάθειά τους νά διαδώσουν τουλάχιστον τήν εὐθανασία γιά τά ἀδέσποτα ζῶα στίς πόλεις, ἀλλά καί γιά τά ζῶα-ἐργαλεῖα στό χωριό. Ὅταν ὁ γάιδαρος, τό μουλάρι, τό ἄλογο, τό ὄδι, παραγεράσουν ἡ ἀρ-

ρωστήσουν, ὄχι τόσο σπάνια ὅσο θά νόμιζε κανεῖς, ἀφήνονται νά πεθάνουν ἀπό πείνα καί δίψα, πολλές φορές δεμένα σ' ἓνα δέντρο στήν ἐρημιὰ.

Κοινός εἶναι ὁ παρονομαστής ἀνάμεσα στή σαδιστική αὐτή κοινωνική ἀσφάλιση τῶν ζώων στήν ὑπαιθρο, στήν προκατάληψη τῶν πολυκατοικιανθρώπων, στοὺς «κανονισμούς» πολυκατοικιῶν καί γενικά στόν οὐρμπανισμό τῆς μοναξιάς καί τῆς στεριότητος. Ἀκόμα καί ὁ φετιχισμός τῆς ζωοφιλίας ὀρισμένης μορφῆς εἶναι βήανωση κατάχρηση ἐξουσίας πάνω στά ζῶα. Οἱ ἐκτροφεῖς σκυλιῶν δημιουργοῦσαν τίς ἀνόητες μόδες τῆς κοκεταρίας τῶν σκύλων, τό κόψιμο τῆς οὐρᾶς, τό κούρεμα, τίς κομμώσεις, τόν εὐνουχισμό καί τή στείρωση (ἀντί τήν ἀντισύλληψη) καί προπαντός τά ζευγαρώματα ράτσας μέ ἀποκλειστική φροντίδα τήν πριμοδότηση τῶν ἐξωτερικῶν στοιχείων κομψότητος σέ βάρος τῆς ἐξυπνάδας, τοῦ θάρρους, τῆς φυσικῆς ἀντοχῆς καί τῆς μακροζωίας τῶν σκύλων.

Η ΙΔΕΑ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς δέν ἔπαιξε μικρό ρόλο στήν αἰωνιότητα αὐτῆς τῆς κόλασης. Ἀπό τή στιγμή πού ἔπεισαν τόν ἄνθρωπο ὅτι ἀπ' ὅλα τά ζωντανά πλάσματα, κατ' ἐξαιρεση, μόνο αὐτός ἔχει ψυχή, πού εἶναι ἀθάνατη, ἦταν φυσικό τά ζῶα νά υποβιβαστοῦν σέ ἀντικείμενα. Εἶναι δηλαδή κάτι σάν τέρατα, φυσικά ρομπότ μέ χρηστική ἀξία μόνο, τά ὁποῖα μάλιστα ἔχουν τό θράσος νά φέρνουν σέ ἀμηχανία τό θεολόγο, τό μυστικιστή καί τό παπαδάκι.

Ὁ Μπέρτραντ Ράσσελ κατάγγειλε τόν Πάπα, νομίζω τόν Πίο 12ο (αὐτόν πού ἔκανε τό κονκορδάτο μέ τό Χίτλερ) ὅτι δείχνει τόση συμπόνια γιά τά ζῶα, ὅση ἔδειξε καί γιά τοὺς Ἑβραίους:

«Ὅταν ἡ Ἐταιρία προστασίας τῶν ζώων ζήτησε τήν ὑποστήριξη τοῦ Πάπα, αὐτός τήν ἀρνήθηκε, μέ τό πρόσχημα ὅτι τά ἀνθρώπινα πλάσματα δέν ἔχουν καθήκον ν' ἀγαποῦν τά ζῶα, ὅτι δέν εἶναι ἀμάρτημα νά τά κακομεταχειρίζονται. Γιατί τά ζῶα δέν ἔχουν ψυχή».

(Ἀντιδημοτικά δοκίμια)

Στήν Καινή Διαθήκη δέ βρίσκουμε τά ζῶα, τά φυτά, τή φύση παρά μόνο ἐπεισοδιακά, ὅταν χρησιμεύουν στίς παραβολές. Σέ μιὰ ἀπ' αὐτές ὁμως ἐξαίρεται ἔμμεσα ἡ ἀγάπη στά ζῶα, στήν παραβολή τοῦ δοσκού, πού ἀφήνει ἔρμαια τά 99 πρόβατα στά βουνά, γιά νά πάει νά ψάξει νά βρεῖ τό ἑκατοστό, πού χάθηκε. «Καί ἐάν γένηται εὐρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ἡμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις». (Ματθ. 18, 12-13).

Ἦλα ὁμως πού δέν ἔχει ψυχή τό ζῶο, τό πρματάκι μας. Τό σκεῦος τῆς κακίας μας.

Ὁ Χέρμπερτ Μαρκούζε, πού παραθέτει τήν παραπάνω μαρτυρία τοῦ Μπ. Ράσσελ γιά τή στάση τοῦ Πάπα, σχολιάζει:

«Ὁ ματεριαλισμός πού δέν ἐφαρμόζει τήν ἰδεολογία τῆς ψυχῆς μ' αὐτό τόν καταχρηστικό τρόπο, περιέχει μιὰ ἐννοια σωτηρίας πολύ πιό πλατιά καί ρεαλιστική. Δέχεται πῶς ἡ κόλαση ἔχει μιὰ πραγματικότητα, πῶς ἔχει μιὰ θέση ἀκριβῶς ὀρισμένη, ἐδῶ, πάνω στή γῆ, καί δεβαιώνει ὅτι αὐτή ἡ κόλαση δημιουργήθηκε ἀπό τόν ἄνθρωπο (καί ἀπό τή φύση). Ἡ κακομεταχείριση τῶν ζώων ἀποτελεῖ μέρος αὐτῆς τῆς κόλασης — εἶναι τό ἔργο μιᾶς ἀνθρώπινης κοινωνίας πού ὁ ὀρθολογισμός τῆς κολυμπάει ἀκόμα μέσο στό παράλογο».

(Ὁ μονοδιάστατος ἄνθρωπος, κεφ. 9)

Τόσα καί τόσα προβλήματα..., θά πείτε. Γιά τά ζῶα βρῆ- νες νά μιλήσεις σ' ἓνα πολιτικό περιοδικό;

Μά ποιός εἶπε ὅτι μιλάω γιά τά ζῶα;

Πονέσαμε για τό χαμό του Νίκου Πουλαντζά, του φίλου και συνεργάτη. Καί θά προτιμούσαμε νά σωπάσουμε. Άλλά ό νόμος τής δραστηριότητας πού κάθε δεκαπέντε μέρες μās φέρνει σέ έπαφή μέ όσους μās διαβάζουν, μās ύποχρεώνει νά καλύψουμε δυό ανάγκες: ένα αίτημα έποπτείας για τό έργο του και μιάν άπορία για τό νόημα του θανάτου του. Αútés τίς ανάγκες έξυπηρετούν μέ κάποιο τρόπο τά δυό κείμενα πού δημοσιεύουμε. Θά προπαθήσουμε νά συνηθίσουμε στην ιδέα ότι ό Νίκος Πουλαντζάς δέν ύπάρχει πιά.

Οί συντάκτες και οί συνεργάτες του ANTI

ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

ό μαρξιστής θεωρητικός, ό φίλος μας

της Κριστίν Μπουσί-Γκλουκαμάν

Μέ τό θίαιο θάνατο του Νίκου Πουλαντζά, ή άριστερά, οί κομμουνιστές, όλοι όσοι αγωνίζονται, χάνουν έναν από τούς πιο κοντινούς τους, από τούς πιο πρωτότυπους κι από τούς πιο άπαιτητικούς θεωρητικούς. Τό φίλο των άγώνων και των συζητήσεων τους, πού μου έξηγούσε έδώ και δυό μέρες τήν έννοια τής έρευνας πού έκανε τώρα. Μιάς άνάλυσης των μορφών εξέλιξης του κράτους στην Εύρώπη – του άυταρχικού κρατικού και του συντεχνιακού συστήματος – μιάς άπόπειρας νά καθορισθεί ή κυρίαρχη ιδεολογία και ή αναδιάρθρωση των συνισταμένων της – του παραλογισμού, του νεοφιλελευθερισμού, του άυταρχισμού, του δεξιού άντι-κρατισμού –, μιάς προσέγγισης τής κρίσης των πολιτικών κομμάτων και όλων των κινδύνων πού άπειλούν τή δημοκρατία.

Άπό τά πρώτα έργα του πάνω στη Φιλοσοφία του Δικαίου, από τά πρώτα άρθρα του στο Temps Modernes, πού ήταν αφιερωμένα στην γκραμσσιανή έννοια τής ήγεμονίας (1865-1966), ως τό τελευταίο βιβλίο του: «Τό κράτος, ή έξουσία και ό σοσιαλισμός» του (1978) και τίς πρόσφατες έπεμβάσεις του, συνέντευξη στο περιοδικό Ντιαλεκτίκ, άρθρο στο Μόντ Ντιπλωματίκ του Σεπτεμβρίου 1979. Άπό τήν άφιξη του στη Γαλλία, μέχρι τό θάνατό του, ό Νίκος Πουλαντζάς δέν έπαψε νά έκφράζει ταυτόχρονα τό πάθος για τή γνώση – πέρα από τά όόγματα και τά πατημένα μονοπάτια – τήν άνησυχία του δημοκράτη για τήν Έλλάδα πού τόν γέννησε πού είχε ύποστει τή δικτατορία και τελικά έλευθερώθηκε και τήν άγωνία για μιά Γαλλία και μιά Εύρώπη, όλο και πιο φιμωμένα, για ό,τι άπειλεί τά δημοκρατικά και τά λαϊκά δικαιώματα. Δέν έπαψε νά έκφράζει τήν άπόλυτη άγωνιστική προσχώρηση σ' αυτόν τόν δημοκρατικό σοσια-

λισμό, πού προσπαθούσε νά περιγράψει και νά προσδιορίσει τούς άξονες του και τίς δυσκολίες του, στο τελευταίο του βιβλίο.

Γιατί άν τό κράτος δέν είναι ούδέτρο κι εύμεταχειρίστο, άν δέν είναι ένας όχυρωμένος πύργος κλειστός για τούς έπαναστατικούς άγώνες των κυριαρχημένων τάξεων, τότε θά πρέπει νά διαρθρώνονται και στην κοινωνία των πολιτών, όπως και στον κρατικό μηχανισμό, ή άμεση δημοκρατία και οί μεταβολές τής άντιπροσωπευτικής δημοκρατίας για νά κάνουν τίς ίδιες τίς λαϊκές μάζες, ύποκείμενα μιάς μαζικής δημοκρατίας. Ή στρατηγική ήταν δύσκολη βέβαια, αλλά μόνον δυνατή, για τόν Πουλαντζά στις άναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες. Κι ακόμα ή μόνη δυνατότητα ν' άποφύγει κανείς τό δίλημμα, άνάμεσα στην άκριτη άποδοχή του ύπάρχοντος κράτους και στην κλασική μετωπική καταστροφή του. Γι' αυτό ό Νίκος Πουλαντζάς έκανε μιά προσωπική και άνοιχτή μαρξιστική έρευνα. Είχε άπομακρυνθεί από κάθε σταλινισμό, άποξενωθεί από τίς γοητείες του σοσιαλδημοκρατικού κοινοβουλευτισμού, άπορρίψει κάθε «τεχνο-γραφειοκρατικό κρατισμό των ειδικών». Ήταν ικανός νά κριτικάρει όλα όσα, ακόμα και στο έργο του ίδιου του Λένιν, μπορούσαν νά έμποδίσουν αύτήν τήν καινούρια στρατηγική. Ήταν πάντα έτοιμος νά άναγνώρισει τά «κενά» και τά όρια του μαρξισμού, για νά ξεχερσώσει καινούρια έδάφη και κυρίως, κι αυτό έντυπωσίαζε πολύ τούς φίλους και συνεργάτες του, πάντα διατεθειμένος νά άμφισβητήσει, χωρίς διαφημιστικό θόρυβο, τίς προηγούμενες δικές τους θέσεις (σκέπτομαι μερικές άλτουσεριανές άποκλίσεις στο «Πολιτική έξουσία και κοινωνικές τάξεις»). Ή έρευνά του άφορούσε καιρία, για μās, σημεία, όπως τίς κοινωνικές

τάξεις στη Γαλλία, την πτώση των δικτατοριών, τό φασισμό καί τήν Ιστορία τής Τρίτης Διεθνούς καί κυρίως τό κράτος σάν «ύλική συμπύκνωση ενός συσχετισμού δυνάμεων». Ἡ ἐπιμονή του σ' ὅτι ἀφορᾶ τήν σημερινή κρίση τῶν κομμάτων (καί τοῦ κομμουνιστικοῦ) προκαλοῦσε πολλές συζητήσεις. Ἀλλά ποτέ δέν ἐπιθύμησε τή συστηματική συμφωνία. Γι' αὐτό, τά τελευταῖα χρόνια, συγκέντρωσε στή συλλογή «Πολιτικά» μαρξιστές ἐρευνητές ἀπό κάθε ὀρίζοντα. Μάλιστα, «διεύθυνε» καί ἕνα συλλογικό καί μερικές φορές ἀντιφατικό βιβλίο. «Ἡ κρίση τοῦ κράτους» (1976). Μέ τό ἴδιο ἐνωτικό πνεῦμα συνδιαλεγόταν μέ ὅλες τίς πολιτικές δυνάμεις τής Ἀριστερᾶς, συζητοῦσε μέ ὅλους τούς ἐρευνητές, εἴτε ἦταν μαρξιστές, εἴτε ὄχι (ἀπό τό Χάμπερμας ὡς τόν Ἰνγκράο, ἀπό τόν Ἀλτουσέρ ὡς τόν Μίλιμπαντ). Καί οἱ συνάδελφοί του στίς Βενσέν, ὅπου δίδασκε τήν κοινωνιολογία, ὅλοι ὅσοι πῆραν μέρος στό τελευταῖο συμπόσιο γιά τή «Νέα ἐσωτερική τάξη», ξέρουν πόσο τοῦ ἦταν πολύτιμη αὐτή ἡ ἐνωτική διαδικασία, ἀκόμα κι ἂν ἡ συγκυρία ἦταν ὁλότελα ἀρνητική.

Ἡ φήμη του ἦταν παγκόσμια, τά ἔργα του εἶχαν μεταφραστεῖ στά ἑλληνικά, στά ἰσπανικά, στά ἰταλικά, στά ἀγγλικά καί στά γερμανικά. Γιά ὅλους ὅσους ξοδεύονται στήν καθημερινή ἀμειλικτή πάλη κατά τής ἐκμετάλλευσης καί τής καταπίεσης, γιά ὅλους ὅσους ἀγωνίζονται στή Γαλλία, στήν Εὐρώπη, ἀκόμα καί στή Λατινική Ἀμερική, ἦταν ἐκεῖνος πού «ἀρνιόταν νά μείνει ἡσυχος, νά περπατήσει ἴσια κάτω ἀπό τά θέσφατα καί τή χειραγώγηση τής φιλελεύθερης προωθημένης δημοκρατίας», ὅπως ἔγραφε κι ὁ ἴδιος στίς τελευταῖες γραμμές τοῦ «Κράτος, ἐξουσία καί σοσιαλισμός». Ζοῦμε στιγμές κρίσης καί ἀπελπισίας, πού σηματοδεύονται ἀπό τήν ἐπαναβίωση τής πιό συντηρητικῆς καί τής πιό ρατσιστικῆς δεξιᾶς, ἀπό τόν ἀντιμαρξισμό, τήν κριτική τῆς φιλοσοφίας τοῦ διαφωτισμοῦ καί κάθε λογικῆς. Σ' αὐτές τίς στιγμές ὁ Πουλαντζᾶς ἦταν γιά μένα καί γιά χιλιάδες ἄλλους, ἕνας μαρξιστής διανοούμενος μέ ὅλη τή σημασία τῆς λέξης. Ἦταν κάποιος πού δέν λυγίζει, δέν ὑποκύπτει καί ἀγωνίζεται μ' αὐτήν τήν ἐξαιρετική ζωτικότητα, μ' αὐτόν τό μεσογειακό δυναμισμό, αὐτή τήν ἀνησυχία πού μερικές φορές ἔπαιρνε τήν μορφή τῆς ἀγωνίας, πού ὅλοι οἱ φίλοι του γνῶριζαν καί ἀγαποῦσαν. Μπροστά στήν καινούρια καταπιεστική μορφή τοῦ σύγχρονου κράτους, μπροστά στήν ὀξυνση μιᾶς βίας πού ἐκδηλώνονται καί πιό ἀνοιχτά, προσπάθησε ἀρχικά νά καταλάβει καί νά ἀναλύσει τούς πολιτικούς καί κοινωνικούς μηχανισμούς πού τήν προσδιόριζαν. Σάν κομμουνιστής, δέν ἔχανε ποτέ τήν ἐποπτεία τῆς ἐξέλιξης τῶν λαϊκῶν δυνάμεων καί τῶν κοινωνικῶν κινημάτων πού διαπερνοῦν τούς ταξικούς ἀγῶνες (γυναικεῖο κίνημα, νεολαία, οἰκολογία...).

Θά ἦταν ἀπερίσκεπτο καί ἄκαιρο νά κάνουμε αὐτή τή στιγμή μιάν ὁποιαδήποτε «ψυχρή» ἀνάλυση τῶν ἐργασιῶν του. Ἀλλά μιὰ καί εἶχα γνωρίσει τήν προοδευτική τους διαμόρφωση, τίς ἀναθεωρήσεις καί τούς δισταγμούς, θά ἤθελα νά ἐπιμείνω σέ μερικά σημεῖα τῆς θεωρητικῆς του συμβολῆς στό ζωντανό μαρξισμό, μιᾶς συμβολῆς πού ἀνήκει σέ ὅλους.

Μέ τήν πρώτη ματιά, πολλά διαφοροποιοῦν τό «Πολιτική ἐξουσία καί κοινωνικές τάξεις» (1968) πού εἶναι ἐπηρασμένο ἀπό τίς ἐργασίες τοῦ Ἀλτουσέρ ἀπό τή λεβινιστική θεώρηση πού διαφαίνεται στό τελευταῖο του βιβλίο. Τώρα, ἀνοίγει μιὰ σχετικά νέα περίοδος ἐρευνας, πού ἀκολουθοῦσε τήν πτώση τῶν δικτατοριῶν καί τήν ἀνάπτυξη ενός εὐρωκομμουνισμοῦ μέ πολλές ἀντιθέσεις καί ἀντιφάσεις.

Ὅσο περνοῦσε ὁ καιρός, ἐπέμενε ὅλο καί περισσότερο πάνω στή δημοκρατική καί αὐτοδιαχειριστική διάσταση τοῦ σοσιαλισμοῦ καί πάνω στά ἐμπόδια πού θά ἔπρεπε νά ὑπερникήσει τό ἐργατικό κίνημα. Μ' αὐτή τήν ἐννοια, ἡ ἐρευνά του πάνω στή σημερινή ἐξέλιξη τοῦ κράτους καί τῶν ἰδεολογιῶν, πού διακόπηκε τόσο τραγικά, εἶναι σέ ἄμεση συνέχεια μέ ὅλα τά θετικά στοιχεῖα τοῦ «Κράτος, ἐξουσία καί σοσιαλισμός», πού γράφτηκε στήν περίοδο τῆς πιό δυναμικῆς ἐξέλιξης τῆς ἀριστερᾶς στή Γαλλία, καί στήν Εὐρώπη.

Ὅπως δὴποτε, πέρα ἀπό αὐτές τίς ὁρατές διαφορές θρῖσκουμε τήν ἴδια φροντίδα: πῶς νά θγοῦμε ἀπό μιὰ ἀπλοποιητική προσέγγιση τοῦ κράτους πού τό περιορίζει σ' ἕνα ἀπλό «ὄργανο» πού τά μονοπώλια μποροῦν νά κάνουν ὅ,τι θέλουν. Ἀπό τίς πρῶτες ἐργασίες του, ὑποστηρίζει τήν ἐννοια τοῦ «μπλόκ ἐξουσίας» γιά νά περιγραφεῖ ἡ κρατική κυριαρχία, ἀνασυνθέτει μέ ἀκρίβεια τούς μηχανισμούς καί τήν ἱκανότητα τοῦ κράτους νά ὀργανώνει μιὰ πλατιά κοινωνική βάση καί προσδιορίζει τούς ὅρους μιᾶς πρωτότυπης ἐρευνας, συγκεντρωμένης γύρω ἀπό τήν «ύλική διάσταση» τοῦ κράτους γιά τήν ὁποία μιλάγε, γύρω ἀπό τίς διάφορες μορφές πού πῆρε στήν, μετά τό 1930, ἱστορία, καί γύρω ἀπό τήν ἀπαραίτητη ἀνάλυση τῆς «διεύρυνσης» τοῦ σύγχρονου κράτους.

Αὐτή ἡ ἐρευνα δέν ἔπαψε ποτέ νά ἐπαναφέρεται στήν εὐθεία καί νά ἐμπλουτίζεται. Ἀρχικά, μέ τήν ἀνάλυση τῶν τάξεων καί μέ τό ξεκαθάρισμα τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς διαίρεσης τῆς ἐργασίας. Ἡ μείωση τῆς ἐργατικῆς εἰδίκευσης καί ἡ ἐμφάνιση αὐτῆς τῆς «νέας μισθωτῆς μικροαστικῆς τάξης», προκάλεσε μεγάλο ἀριθμό συζητήσεων. Ἡ ἀνάλυση τοῦ καπιταλισμοῦ καί τῶν νέων ἀντιθέσεων, πού δημιουργήσαν στούς κόλπους τοῦ ἐθνικοῦ κράτους οἱ κινησεις τοῦ πολυεθνικοῦ κεφάλαιου, ἦρθε ἀργότερα. Καί πρόσφατα, ἡ προσέγγιση τῶν κοινωνικῶν κινημάτων πού ἀμφισβητοῦν τίς ἐξουσιαστικές σχέσεις καί τῆς κρίσης τοῦ καπιταλισμοῦ.

Ἀντιστάθηκε στό ρεῦμα πού ἤθελε τήν κρίση μιάν ἀπλή προσωρινή βλάβη, πρὶν τήν ἐπαναδόμηση τοῦ συστήματος, καί σέ ἐκείνους πού θεωροῦσαν ὅτι ἀπελευθέρωνε πολλὰ πλοῦς κοινωνικούς πειραματισμούς. Ἐπέμενε πάνω στίς ἀντιφατικές διαδικασίες, πού ἀποδεσμεύονται ἀπό τήν κρίση: ἀδυναμία καί ἐνίσχυση τοῦ κράτους, «ἐν δυνάμει» λαϊκό κίνημα καί κίνδυνοι ἀπολιτικοποίησης, συντεχνιακές τάσεις, κρίση τῆς σχέσης τῶν κομμάτων μέ τήν κοινωνία τῶν πολιτῶν. Μέ λίγα λόγια, σ' ὅλες τίς συνέπειες τῆς ἰδιαίτερης ἀντίληψής του γιά τό κράτος.

Τονίζοντας τά στοιχεῖα τῆς πολιτικῆς καί ἰδεολογικῆς κρίσης, μετά τήν ἥττα τῆς ἀριστερᾶς, σχεδίαζε μιάν ἐργασία πάνω στό κράτος μέσα στήν κρίση καί στήν κρίση σάν στάδιο ενός ἐπαναπροσδιορισμοῦ τῶν σοσιαλιστικῶν στόχων. Πάντα μέσα στήν ἴδια ὀπτική: τό ξεπέραςμα τοῦ ὀρίζοντα τοῦ μαρξισμοῦ τῆς Δευτέρας καί τῆς Τρίτης Διεθνούς, γιά νά ἀναπτυχθεῖ αὐτό πού ὀνόμασε, σέ μιὰ προσφατῇ συνέντευξή του στό «Μάρξιςμ Τουντέι», «ἐναν ἀριστερό εὐρωκομμουνισμό». Δύσκολη προσπάθεια, ἀλλά πάντα ἐπίκαιρη.

Πρέπει νά διαβάσουμε καί νά ξαναδιαβάσουμε τά βιβλία τοῦ Νίκου Πουλαντζᾶ γιά νά καταλάβουμε τί κενό ἀφήνει, πόση πρέπει νά εἶναι ἡ συγκίνηση καί ἡ θλίψη μας.

Ἐχασα, χάσαμε ἕνα φίλο.

ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ

του 'Αλεξάντρου Δυογένη

Τνας σοφός νέος άνδρας μέ ελληνικό πρόσωπο, πού έφερε τή σφραγίδα τής συμπάθειας καί τού ελληνικού φωτεινού δλέμματος, ρίχτηκε, από έναν πύργο τού Παρισιού, στο κενό τού θανάτου. Αυτόκτονησε.

‘Η αυτόκτονία ενός ανθρώπου δέν πρέπει νά αντιμετωπίζεται μέ τήν ψυχραιμία ή τήν αδιαφορία πού τό σύμπαν αντιμετωπίζει τήν πώση ενός άστρου. Όσο άπρόσιτη έξ άλλου κι αν είναι, μπορεί νά γίνει αντικείμενο στοχασμού – κι όχι μόνο συναισθημάτων. Ένω όμως μιά «έπιστημολογία» τής αυτόκτονίας θά φαινόταν καί δυνατή καί ώφέλιμη καί νόμιμη, ή εξήγηση τής συγκεκριμένης αυτόκτονιάς θά μπορούσε νά θεωρηθεί καί αδύνατη καί άνώφελη καί άθέμιτη. ‘Η αυτόκτονία αυτή καθαυτή είναι κανονικά όριστική κι άμετάκλητη σιωπή, είναι κατεξοχή σιωπή, αν όχι αυτή ή ίδια ή σιωπή· είναι ακόμα απόλυτη φωνητική καί σημαντική άπουσία. ‘Η άπόφαση καί έκτέλεσή της άποτελεί τό άσυλο τών άσύλων, έσώτατο, μυστικό κι άπαράδιστο κεφάλαιο τής ιστορίας ενός άτομου.

‘Ο ίδιος ό έκτελεστής τού έαυτού του πώς έννουσε όμως, άραγε, στή συγκεκριμένη περίπτωση, τήν αυτόκτονία του, ως τό τέλος μιάς προσωπικής όμιλίας ή ως τήν άρχή ενός αντικειμενικού λόγου; Στήν πρώτη περίπτωση, ή σιωπή συμπεριλαμβάνει καί τήν ίδια τήν πράξη τής αυτόκτονιάς, ό λόγος γι’ αυτή άποτελεί παραδίαση τής σιωπής αυτής· στή δεύτερη, ή σιωπή τής αυτόκτονιάς γίνεται άφετηρία ενός βαθύτερου καί διαρκέστερου λόγου. ‘Η προσπάθεια μου, στό κείμενο πού ακολουθεί, νά κάνω νά «μιλήσει» ή αυτόκτονία ενός φίλου τής γενιάς μου, άς μή θεωρηθεί λοιπόν ιερόσυλη παραδίαση τής σιωπής του, αλλά έμβάθυνση τής τελευταίας αυτής. ‘Η αυτόκτονία ενός ανθρώπου, τελικά, ένδιαφέρει ουσιαστικά κάθε άνθρωπο, άφορά τήν ανθρωπότητα ολόκληρη. ‘Η συγκεκριμένη αυτή αυτόκτονία θά μπορούσε νά έχει σημασία γιά όλους τούς άλλους πού εξακολουθούν νά ζούν. ‘Ισως νά θέλουμε νά «μηνύσει» εκείνο πού μιά ολόκληρη ζωή καί χιλιάδες τυπογραφικές σελίδες άδυνατούσαν νά εκφράσουν, μέσω τού θανάτου νά προσφέρει ό,τι δέν μπορούσε νά προσφέρει ή ζωή. ‘Η προσφορά αυτή μπορεί έξ άλλου νά μήν είναι άπλως αντικειμενική. ‘Η άποσιώπηση θά ήταν τότε ένας νέος θάνατος, θάνατος τής διαλεκτικής σημασίας τού συγκεκριμένου θανάτου.

Είχε δικαίωμα ό Νίκος Πουλαντζάς νά αυτόκτονήσει; ‘Υπάρχει ένα γενικό αναφαίρετο δικαίωμα στήν αυτόκτονία. Κανένας νόμος ή λόγος δέν μπορεί νά τό αναιρέσει. ‘Η αυτόκτονία άποτελεί έσχατολογική έκφραση τού δικαιώματος τής αυτοδιάθεσης. ‘Η έλευθερία τού ανθρώπου βρίσκει σέ τελευταία ανάλυση τή διαλεκτική επάλήθευσή της – καί διαλεκτική σημαίνει τραγωδία – στο δικαίωμα αυτό.

‘Υπάρχει όμως απόλυτη ισότητα σ’ αυτό; ‘Ο δημόσιος άνδρας, ό άνθρωπος πού έγινε έκτίμηση, θαυμασμός, σεβασμός κι έπομένως έπιρροή γιά πολλούς ανθρώπους, μέ τή σκέψη του, τήν τέχνη ή τήν πράξη του, μπορεί νά διαθέτει τόν έαυτό του χωρίς τή συναίνεση τών τελευταίων αυτών, γιά τούς όποιους είναι υπεύθυνος από τή στιγμή πού άπευθύνθηκε σ’ αυτούς; Ποιός τελικά αυτόκτονεί, ό ισχυρός ή ό αδύνατος; Πότε και γιατί;

‘Ο ‘Ελληνας, ουσιαστικά υπέρ τής ζωής, σπανιότατα αυτόκτονεί· αυτό πού επιδιώκει στή ζωή δέν είναι ή εύτυχία – ή δική του καί τών άλλων – αλλά ή επιβίωση μέσα στήν τραγωδία. ‘Ο ‘Ελληνας, ανακαλύπτοντας τήν τραγωδία, σώθηκε από τήν αυτόκτονία. ‘Η ελληνική ιστορία γνωρίζει έντούτοις δύο από τίς μεγαλύτερες «αυτόκτονίες» πού έγιναν ποτέ. Τού ‘Εμπεδοκλή, πού ρίχνει τό σώμα του στή λάβα τής Αίτνας γιά νά λυτρώσει τό νοΰ του από τήν όντολογική τυραννία καί τών

‘Ελληνίδων πού ρίχνουν από τό βράχο τού Ζαλόγγου τά παιδιά τους καί τόν έαυτό τους γιά νά σωθούν από τήν ιστορική τυραννία. ‘Η αυτόκτονία στο βάθος δέν είναι άτομική. ‘Ενέχεται σ’ αυτή ή ανθρωπότητα καί ό πολιτισμός. ‘Η αυτόκτονία τού ‘Εμπεδοκλή είναι φιλοσοφική, τών γυναικών τού Ζαλόγγου ανθρωπολογική. Συντελείται εδώ μιά υπέρβαση τού ψυχολογικού ανθρώπου, τού άτομικού έγώ· πρόκειται γιά αντικειμενική αυτόκτονία, αυτός πού αυτόκτονεί είναι ό άνθρωπος. ‘Η αυτόκτονία εδώ είναι άποφυγή τής ήττας. Τό σπουδαιότερο δέν είναι νά νικήσω, αλλά νά μή νικηθώ.

‘Ο Νίκος Πουλαντζάς, όλα έδειχναν ότι δέν ήταν άνθρωπος τής αυτόκτονιάς, ήταν όλα αυτά πού απομακρύνουν από τήν αυτόκτονία, γνώριζε όλα εκείνα πού αποκλείουν τήν αυτόκτονία. ‘Ηταν γνήσιος έπιστημονικός έρευνήτης, ένας βαθύς γνώστης καί μαζί ένας πιστός τού θεωρητικού (αντικειμενικού) μαρξισμού, ακόμα ένας άναγνωρισμένος στοχαστής καί πετυχημένος έπαγγελματίας. Γνώριζε, έκτός άπ’ όλα τά άλλα, ότι, φέροντας στόν κόσμο ένα παιδί, είχε συνάψει ένα συμβόλαιο ζωής. ‘Η κοινωνιολογία τής αυτόκτονιάς αποκαλύπτει πράγματι ότι ό έρευνήτης έπιστήμονας, ό πανεπιστημιακός δάσκαλος δέν είναι από τά επαγγέλματα καί τίς νοοτροπίες πού αυτόκτονούν. ‘Ο μαρξισμός έξ άλλου είναι ουσιαστικά αντίθετος μέ τήν αυτόκτονία. Τέλος, ό πατέρας δέν είναι στή φύση τών πραγμάτων νά θανατώνει ό ίδιος τόν πατέρα του παιδιού του.

Πώς μπορεί τότε νά εξηγηθεί ή αυτόκτονία του; Στο αναφαίρετο δικαίωμά του, ως αυτόνομης καί ανεξάρτητης άτομικότητας, νά αυτόκτονήσει, έχομε νά αντιτάξουμε ένα αναφαίρετο άτομικό καί κοινωνικό δικαίωμα νά καταλάβουμε. ‘Εχομε όμως ταυτόχρονα ύποχρέωση νά μή φιλολογήσουμε, νά μήν μεροληπτήσουμε ούτε στήν έννοια τού έξωραϊσμού, ούτε στήν έννοια τής προσωπικής επιβίωσης. ‘Η αυτόκτονία τού άλλου δέν επιτρέπεται νά γίνει αντικείμενο συζήτησης, ενώ άποτελεί «ύβρις» ή όποιαδήποτε εκμετάλλευσή της. Όσο άναγκαία ήταν γιά τόν ίδιο ή πράξη τής αυτόκτονιάς του, άλλο τόσο άναγκαία είναι καί γιά μās ή πράξη τής κατανόησης τού διαδύημάς του.

‘Αντίθετα μέ τόν ‘Εμπεδοκλή πού χρησιμοποιεί σά μέσο θανάτου τήν παραφορά τής φύσης, ό Νίκος Πουλαντζάς προτιμά ένα πολεοδομικό θάνατο· όμοια μέ τίς μητέρες τού Ζαλόγγου, παίζουν μαζί του στήν πώση ό,τι είναι πραγματικά, απόλυτα έαυτός του: τό βιολογικό σώμα του καί τό σώμα τής σκέψης του, τό διβλίό του. ‘Η αυτόκτονία του, κρίνοντας από τόν τόπο καί τό μέσο, είναι αντιποιητική, αντιηρωϊκή: είναι αυτόκτονία τού καθένα, προλεταριακή αυτόκτονία. Θέλησε άραγε νά υπογραμμίσει έτσι ότι δέν ανήκε στους προνομιούχους; Τί ακριβώς θά μπορούσε νά έχει προηγηθεί τής πώσης, τί θά μπορούσε νά υπάρχει στο τελευταίο δλέμα προς τή ζωή καί τόν κόσμο, τί επικρατούσε στο δλέμα του τήν ύστατη ώρα; ‘Εκείνη τή στιγμή ήταν παρών ή άπών από τόν κόσμο, ήταν παρών ό κόσμος καί ό ίδιος ή άπουσίαζαν ήδη από τό τελευταίο αυτό δλέμα; ‘Ενα σώμα πού πέφτει στο κενό είναι ένα άπλό σημείο ή ένα ολόκληρο νόημα; Σημαίνει ένα απόλυτο άναρχισμό ή μιά απόλυτη ύποταγή στο νόμο;

Χρησιμοποίησε δύο σήματα, σύνδεσε μέ τήν πώση του δύο σημαίνοντα: τόν πύργο καί τά διβλία. Πρόκειται γιά πράγματα αντίθετα ή ταυτόσημα; Κι αν πρόκειται γιά αντίθετα πού βρίσκεται ό πύργος τής Βαβέλ; Πρίν από χρόνια ένας άλλος διανοούμενος τού Παρισιού ό Lucien Sebag, αυτόκτονούσε μέ δύο σφαίρες, μιά στήν καρδιά καί τήν άλλη στο κεφάλι, καταστρέφοντας έτσι εκείνα πού δέν μπορούσαν νά συμφιλιωθούν καί νά συνυπάρξουν μέσα του. Μέ τί μπορούσε νά συμβιβαστεί ό Νίκος Πουλαντζάς; Μήπως μέ τήν ιδέα τού συμβιβασμού;

‘Η ζωή του υπήρξε μάλλον μία ζωή ξεριζωμάτων, μεταναστεύσεων. Χαρακτηρίζεται από μία άνετοιμότητα που δεν επιτρέπει μόνιμη εγκατάσταση. Μεταναστεύει από την Ελλάδα και αποκτά προσωρινή διαμονή στη Γαλλία. ‘Η μετανάστευση αυτή στοιχίζει την απουσία του από την ιστορική πολιτική στιγμή των αρχών της δεκαετίας του 60. Μία νέα μετανάστευση συντελείται όταν από νομικός γίνεται φιλόσοφος κι από φιλόσοφος κοινωνιολόγος και πολιτειολόγος. ‘Όταν από αδέσμευτος γίνεται δεσμευμένος κι από θεωρητικός πρακτικός. Στη διάρκεια της έφταετίας είναι άπών από την Ελλάδα, ενώ στο Παρίσι κυριαρχεί ο «αυτοεξόριστος», πράγμα που ο ίδιος δεν είναι. Καί δεν είναι ούτε της γενιάς που συνδέεται με τον εμφύλιο πόλεμο, όπως ο Ξενάκης, ο Σθορώνος, ο ‘Αξελός κλπ. ‘Ο Νίκος Πουλαντζάς ήταν μόνος του. ‘Ο έχθρος του ήταν η απουσία του. ‘Η απουσία του από την πρώτη γραμμή της θεωρίας και της πράξης. ‘Η επιθυμία του πρότρεχε των πραγματοποιήσεων. Βιαζόταν. ‘Ηθελε να είναι πρίν άκόμα είναι κι αυτό τό κατέγραφε ως ότι δεν είναι. Μήπως με τη μεταφυσική απουσία θέλησε να λυτρωθεί από την ιστορική απουσία; Μέ την όριστική σιωπή να θέσει τέρμα σε μία σειρά επώδυνων σιωπών; Μέ τη μετανάστευση από τη ζωή – μετανάστευση τελική, χωρίς επιστροφή – ν’ απαλλαγεί από τις αλληπάλληλες εφημέρες μεταναστεύσεις; ‘Η τελευταία κατοικία του ήταν ο μαρξισμός. ‘Όλα έδειχναν, από μακριά, ότι είχε βρει εκεί τη μόνιμη εγκατάσταση που αναζητούσε, τη διέξοδο γιά όλες τις άδιεξόδους, τό αντίδοτο κατά του κενού του κόσμου. Τό κενό όμως είναι άστικό, ταξικό; ‘Ίσως ή συγκλονιστική έμπειρία του να ήταν ή διαπίστωση ότι τό κενό είναι δομή του κόσμου, κι ότι ή ανθρώπινη κατάσταση δεν μπορεί μέ κανένα τρόπο ν’ αλλάξει από τη δομή αυτή. ‘Ίσως στο τέλος να έκανε την τραγική διάγνωση ότι ή διέξοδος των άδιεξόδων δεν έβγαζε πουθενά, ότι σε τελευταία ανάλυση ή θεωρία του σε τελευταία ανάλυση homo oeconomicus δεν νίκησε ούτε μπορεί να νικήσει τό κενό του κόσμου.

‘Η μαρξιστική θεωρία της κοινωνίας που αποδοκιμάζει τη δυτική κοινωνία, ή δική του άκραιφνης μαρξιστική πολιτειολογία, μήπως άρχισε κάποια στιγμή να μή τόν ίκανοποιεί; ‘Ο μαρξιστής θεωρητικός επικριτής της σύγχρονης κοινωνίας μήπως ήρθε μία στιγμή που αίσθάνθηκε να μεταβάλλεται σε κοινωνικό επικριτή της μαρξιστικής θεωρίας; Μήπως έφτασε στά πρόθυρα μιās θεωρίας της θεωρίας, μιās μη μαρξιστικής θεώρησης της μαρξιστικής θεωρίας; Μήπως είχαν συγκεντρωθεί οί όροι γιά μία νέα μετανάστευση, γιά μία θεωρητική μετανάστευση, και ταυτόχρονα διαπίστωσε ότι δεν υπήρχε άλλου τόπος; ‘Εγκατάλειψη του μαρξισμού θά σήμαινε εγκατάλειψη του έαυτού του που είχε γίνει ένα με τό μαρξισμό. Πώς θά μπορούσε όμως να ζήσει χωρίς τόν έαυτό του; Στο κενό έπεσε ένα «παθολογικό» σημείο, ένα «άσήμαντο» σώμα, ή ένα φυσιολογικό νόημα, μία σημαντική ψυχή; ‘Ο μαρξισμός είναι δεμένος με τό θάνατο. ‘Η δογματική άποδοχή του σημαίνει τό θάνατο του άλλου, του άστού, ή εγκατάλειψή του τό θάνατο του ίδιου, του προλετάριου. ‘Η αυτοκτονία του Νίκου Πουλαντζά είναι θεωρητική ή ψυχαναλυτική, αντικειμενική ή ύποκειμενική; Τί νόημα θά μπορούσε να έχει ή παρουσία σ’ αυτή των διδίων; Θέλησε άπλως να μή τά άποχωριστεί, να μή τά εγκαταλείψει σ’ ένα θάρδαρο κόσμο ή μήπως είναι τά διδία που αυτοκτονούν και παρασύρουν μαζί τους και τόν ίδιο; ‘Αν πίσω από κάθε αυτοκτονία υπάρχει μία προδοσία, γιά ποιά προδοσία πρόκειται έδω, γιά προδοσία του κόσμου, του ίδιου του έαυτού του ή της θεωρίας; Μέ την αυτοκτονία θέλησε να άποσυρθεί από τόν κόσμο ή να θανατώσει τόν άλλο; ‘Αν έψαχνε τόν έαυτό του, δεν πρόκειται γιά αυτοκτονία, αλλά γιά άλλοκτονία. ‘Η αυτοκτονία ενός μαρξιστή άποτελεί κατεξοχή άρνηση του μαρξισμού. Πού βρίσκεται ή επίδραση του οικονομικού παράγοντα, του παράγοντα που σε τελευταία ανάλυση επηρεάζει κάθε φαινόμενο, στην τελική πράξη της ιστορίας του Νίκου Πουλαντζά; ‘Εκτός αν ή πράξη αυτή είναι καθαρά ψυχολογική.

Γράφτηκε ότι σχεδίαζε να επιστρέψει στην Ελλάδα. ‘Η επιστροφή αυτή θά μπορούσε να ήταν γενική επιστροφή στίς ρίζες. ‘Όχι μόνο γεωγραφική, κοινωνική ή ψυχολογική αλλά και

πνευματική. ‘Η κρίση του εύρωπαϊκού πολιτισμού που έπόθεσκε στο νου του, θά γνώριζε ίσως μία ύφεση στην επαφή με την ανθρώπινη λαϊκή Ελλάδα. Τό ζεστό ελληνικό περιβάλλον θά μπορούσε να μετριάσει τό ψύχος του δυτικού πολιτισμού που πάγωνε την ψυχή του. Στην Ελλάδα θά μάθαινε ίσως ξανά να νοσταλγεί, να εκπλήσσεται και να έλπιζε στην δυνατότητα ενός άγώνα.

Πού βρίσκεται τελικά τό δύσκολο; Στο να ζει κανείς ή υπό να πεθάνει; ‘Ο θάνατος είναι άπόλυτη απουσία, όριστική όντολογική άποχώρηση. Πεθαίνω σημαίνει άποσύρομαι από τόν κόσμο, ότι δεν μπορώ να είμαι ούτε δυστυχιμένος, ότι δεν σημαίνω. ‘Ο θάνατος είναι σημαντική καταστροφή της σημαντικής. ‘Η σημασία του αίρει τη σημασία. Είναι γενετική του μηδενός, άναίρεση της γενετικής. ‘Η ζωή είναι πορεία προς τό θάνατο, όπως έχει λεχθεί, είναι – γιά – τό – θάνατο. Τό σημαίνόμενο του σημαίνοντος «άνθρωπος» είναι «θάνατος». ‘Ο άνθρωπος είναι τό μοναδικό σημαίνον που δεν μπορεί να άνεχθεί τη σημασία του. Τό τί στο βάθος είναι θάνατος δεν μπορεί να παραμείνει στη σκέψη περισσότερο από ελάχιστα δευτερόλεπτα χωρίς να έκραγεί τό σημαίνον, χωρίς να ραγίσει ο νους και ή ψυχή του ανθρώπου. ‘Ο θάνατος ως σημαίνόμενο του ανθρώπου διαλύει τόν άνθρωπο ως σημαίνον του θανάτου.

‘Αν ο Νίκος Πουλαντζάς έκανε τελευταίο αντικείμενο έπιστημονικής έρευνας τη σημαντική του θάνατο, αν δίωσε τη σημαντική αυτή, ο θάνατός του είναι αυτονόητος. Καμιά θεωρία δεν μπορούσε να τόν σώσει. ‘Εκεί που έφτασε δεν μπορούσε να φτάσει κανένας σωτήρας...

Τό δύσκολο τελικά είναι να ζει κανείς τό θάνατο. ‘Η έρώτηση τί είναι τό δύσκολο, γιατί είναι και τί σημασία μπορεί να έχει αυτό, δεν άναιρεί αλλά ενισχύει μία πρόταση σαν την πρόταση «τό δύσκολο τελικά είναι να ζει κανείς τό θάνατο». ‘Όταν κάποτε στο Παρίσι ένας Γάλλος φοιτητής, που είχε ήδη άποπειραθεί να αυτοκτονήσει, ζήτησε τη γνώμη μου γιά τη ζωή, άποκριθήκα ότι δεν είχα τίποτα να του πω υπέρ της ζωής αλλά ότι μπορούσα αντίθετα να του πω πολλά κατά του θανάτου.

‘Εκτός από την έπιλογή του ‘Εμπεδοκλή και του Νίκου Πουλαντζά, τί άλλες ελληνικές έπιλογές υπάρχουν; ‘Υπάρχει ή ήρακλείτεια συμμετοχή στο παιχνίδι του κόσμου, ή στωική άταραξία, ή σωκρατική άύσηρότητα.

Τό κείμενο αυτό τό άφιέρωνω σ’ ένα νέο που δεν αυτοκτόνησε. ‘Η άφιέρωση αυτή δεν θά δυσαρεστούσε τόν Νίκο Πουλαντζά

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΒΙΒΛΙΑ Γ. ΚΟΡΔΑΤΟΥ, Ν. ΨΥΡΟΥΚΗ και άλλων
ΤΟΜΟΙ 20

ΝΙΚΟΥ ΨΥΡΟΥΚΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (1940-1967)
ΤΟΜΟΙ 3

ΝΙΚΟΥ ΨΥΡΟΥΚΗ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΤΟΜΟΙ 6

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΒΑΣΙΛΗ Χ. ΜΑΚΗ: ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΚΡΙΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ (ΤΟΜ. 1)
ΒΑΣΙΛΗ Χ. ΜΑΚΗ: ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ (ΤΟΜ. 1)

ΞΕΝΟΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ

ΗΛΙΑ ΕΡΕΜΠΟΥΡΓΚ: ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΞΑ
ΑΡΘΟΥΡ ΚΟΝΑΝ ΝΤΟΥΑ: ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΟΥ ΖΕΡΑΡ
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΡΟΜΑΝΩΦ: ΓΙΑ ΤΡΙΑ ΖΕΥΓΑΡΙΑ ΜΕΤΑΞΕΥΤΕΣ ΚΑΛΤΣΕΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ
‘Ασκληπιοῦ 1 τηλ. 3636083 - 3607382

Η ΕΠΕΡΩΤΗΣΗ βουλευτών του ΠΑΣΟΚ για τη χαριστική και έπιλεκτική χρηματοδότηση φιλικών, προς τον κ. Λάσκαρη εργατικών σωματείων, εκθέτει για μιάν άλλη φορά άνοιχτά τον, συνομιλητή της χούντας, ύπουργό.

ΤΟ «ΑΝΤΙ» δημοσιεύει σήμερα ένα συμπληρωματικό κατάλογο με νέα στοιχεία, πέρα από εκείνα που δημοσιεύτηκαν στο «ΒΗΜΑ» της Κυριακής 7.10, και που αφορούν «ήμέτερα σωματεία».

Τά μυστικά κονδύλια του εργατοπατερισμού

του Θόδωρου Κατσανέβα

«Έχοντες υπ' όψιν τās διατάξεις... (άκολουθεί μακρόσυρτος σχετικός κατάλογος), αποφασίζομεν καί εγκρίνομεν τήν εις βάρος του ειδικού αποθεματικού κεφαλαίου του προϋπολογισμού της Έργατικής Έστίας χρήσεως 1976, οικονομικήν ένίσχυσιν της Πανελληνίου Όμο-

σπονδίας Έργαζομένων Άρτοποιας - Τροφίμων (σημ. πρόεδρος ο κ. Διούτης) διά ποσού 50.000 προς κάλυψιν δαπανών συνδικαλιστικής δραστηριότητας».

Έντολη Έπουργού Ό Γεν. Γραμματεύς Κ. Μαλατέστας 5.1.1977

ΜΕ παρόμοιες τυποποιημένες αποφάσεις διοχετεύονται σημαντικά ποσά σε πολυάριθμα «ήμέτερα σωματεία», σε αντισυνδεδεσμένους καί σε «σωματεία σφραγίδες» από τό ειδικό αποθεματικό της Έργατικής Έστίας που διαχειρίζεται ο Έπουργός Έργασίας κ. Λάσκαρης. Σύμφωνα με τό ισχύον νομοθετικό καθεστώς 8% από τούς συνολικούς πόρους της Έργατικής Έστίας «...παρμένει κατ' έτος ως αποθεματικόν δυνάμενον νά διατεθῇ δι' αποφάσεως του Έπουργού Έργασίας υπέρ γενικοτέρων σκοπών καί μέσων τών εργατοπαλλήλων ή συνδικαλιστικής δράσεως, προστασίας ή αναπτύξεως εργατοπαλλήλικών επιδιώξεων καί παρακολουθήσεως καί μελέτης της εξέλιξεως του συνδικαλισμού...»

ΕΙΝΑΙ φανερό από τήν άοριστολογία της πιό πάνω διάταξης, ότι στήν ουσία, παρέχεται στόν Έπουργό Έργασίας μεγάλη έλευθερία έπιλογής στις σχετικές χρηματοδοτήσεις. Καί ο κ. Έπουργός χρησιμοποιεί τά σχετικά κονδύλια για τήν ανάπτυξη τών «Έργατοπαλλήλικών επιδιώξεων» σύμφωνα με τίς προσωπικές του άντιλήψεις καί επιδιώξεις.

ΟΠΩΣ άποκαλύπτεται στή συνέχεια, μόνιμοι πελάτες τών κονδυλίων είναι τά σωματεία-σφραγίδες (ή άλλως «οργανώσεις-φαντάσματα») - οργανώσεις δηλαδή που έχουν άνύπαρκτη ή άσήμαντη εκπροσωπευτικότητα καί που συντηρούνται κύρια για έκλογικές σκοπιμότητες (βλέπε καί ΑΝΤΙ 28/4/79 καί 12/5/79). Σε μόνιμη βάση έπίσης τροφοδοτούνται από τά ίδια κονδύλια μία σειρά οργανώσεις με χουντικές ή «ήμέτερες» διοικήσεις. Είναι κι αυτό ένα εύρημα-μέθοδος του κ. Λάσκαρη νά καταργήσει «τήν πάλη τών τάξεων» - έναλλακτική από εκείνη που εφαρμόζουν τά ΜΑΤ.

ΑΝΟΙΓΟΝΤΑΣ έδώ μία μικρή παρένθεση, σημειώνουμε ότι τά κύρια έσοδα της Έργατικής Έστίας, που άνήλθαν σε

1.100 δισ. δρχ. τό 1977, άντλούνται από παρακρατήσεις 0,25% από τίς έτήσιες άποδοχές τών εργατοπαλλήλων. Άνάλογο ποσό καταβάλλουν έπίσης στήν Ε.Ε. καί οι εργοδότες.

ΣΥΜΦΩΝΑ με τό ισχύον νομοθετικό καθεστώς, ένα μέρος από τά έσοδα της Ε.Ε., κατανέμονται κάθε χρόνο ως έξης:

- 37% διατίθενται για τόν ΟΔΕΠΕΣ
- 12-15% διατίθενται για τό Ταμείο Έργατικών Στελεχών
- 8% διατίθενται για τό «ειδικό αποθεματικό»

ΜΕ ΤΙΣ πιό πάνω ρυθμίσεις, τό 1977 ή Ε.Ε. διέθεσε 155 έκατ. δρχ. στόν ΟΔΕΠΕΣ. (Όπως είναι γνωστό ο Όργανισμός αυτός είναι άρμόδιος για τήν κύρια χρηματοδότηση τών συνδικάτων με βάση τόν αριθμό τών ψηφισάντων μελών τους - βλ. ΑΝΤΙ 28/4/79).

ΤΟΝ ΙΔΙΟ χρόνο ή Ε.Ε. διέθεσε 61,2 έκατ. στό Ταμείο Έργατικών Στελεχών καί 70 έκατ. στό «ειδικό αποθεματικό» που διαχειρίζεται ο κ. Έπουργός.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ δηλαδή από τή χρηματοδότηση τών συνδικάτων από τόν ΟΔΕΠΕΣ - που είναι καί αυτή διάτρητη από πολλές πλευρές καί για πολλούς λόγους - ένα σημαντικό ποσό χρημάτων που προέρχεται από τό ύστέρημα τών εργατοπαλλήλων, χρησιμοποιείται για τή συντήρηση καί έπιβίωση του πατερναλιστικού-κυβερνητικού συνδικαλισμού.

ΟΠΩΣ αναφέρεται σε έπερώτηση τών βουλευτών του ΠΑΣΟΚ Λ. Βερυβάκη, Δ. Τσοθόλα, Σ. Γιώτα καί Δ. Σαπουντζή, τό 1977 χρηματοδοτήθηκαν από τό «ειδικό αποθεματικό» του Έπουργού Έργασίας, μία σειρά από σωματεία-φαντάσματα που «μόνη τους δραστηριότητα είναι ή είσπραξη χρημάτων». Τέτοιες περιπτώσεις, μεταξύ άλλων, είναι τών ακόλουθων οργανώσεων:

- Χριστιανική ΓΣΕΕ, 200.000 δρχ.
- Νέα ΓΣΕΕ, 50.000
- Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Όρθοδόξων Χριστιανικών Έργατοπαλλήλικών Συνδικάτων, 25.000
- Νέο Πανεργατικό Κέντρο Πατρών, 105.000
- Παλλεσθιακόν Ε.Κ. Μυτιλήνης, 155.000
- Πανεργατικόν Κέντρον Περιφέρειας Έδέσσης-Άλμωπίας, 70.000
- Πανεργατικό Κέντρο Αιγιαλείας (Χριστ. ΓΣΕΕ), 70.000
- Πανελλήνιος Όμοσπονδία Έπαγγελματιών Μουσικών (Χριστ. ΓΣΕΕ), 15.000
- Όμοσπονδία Οικοδόμων καί Ξυλουργών Ελλάδος, 15.000
- Έθνική Όμοσπονδία Δομικών Ελλάδος, 15.000
- Έθνική Όμοσπονδία Έργατικού Προσωπικού μετασκευής έτοιμών ένδυμάτων, 45.000
- Έθνικόν Έργατικόν Κέντρον Ποτομαΐδος-Εορδαίας, 20.000
- Έργατοπαλλήλικό Κέντρο Περιφέρειας Νομού Άττικής (έδρα Αιγάλεω), 60.000
- Παναθηναϊκόν Έργατοπαλλήλικόν Κέντρον, 50.000
- Πανεργατικόν Κέντρον Νέας Ίωνίας καί περίε Δήμων (Χριστ. ΓΣΕΕ), 20.000
- Πανεργατικόν Κέντρον Αθηνών-Περικίων, 15.000
- Νέον Κέντρον Έργατοπαλλήλων Πρωτευούσης, 15.000
- Έργατικό Κέντρο Ν. Φιλαδεφείας-Κηφισίας καί περίε, 25.000
- Έργατικό Κέντρο Νίκαιας καί περίε Δήμων, 75.000
- Παμπεριαικό Έργατικό Κέντρο, 80.000
- Όμοσπονδία Έπαλλήλων Αύτοκινήτου Ελλάδος (Χριστ. ΓΣΕΕ), 45.000

Ο ΚΑΗΜΕΝΟΣ ο κ. Λάσκαρης! Ό,τι μπορεί κάνει για τό καλό εργαζομένων καί μή...

Ο ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΟΣ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ

Σύμφωνα με την επερώτηση των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ και όπως τεκμηριωμένα ανέπτυξε στο «ΒΗΜΑ» (7.10.79 και 9.10.79) ο Β. Τζανετάκος, το 1977 χρηματοδοτήθηκαν από το «ειδικό αποθεματικό», μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες οργανώσεις με χουντικές διοικήσεις:

- Έθνική Πανελλαδική Όμοσπονδία Συνταξιούχων ΙΚΑ: 225.000 δρχ.
- Όμοσπονδία Φορτοεκφορτωτών Ελλάδος: 200.000
- Πανελλήνιος Όμοσπονδία Σιδηροδρομικών: 300.000
- Καπνεργατική Όμοσπονδία Ελλάδος: 50.000
- Πανελλήνιος Όμοσπονδία Εργατοϋπαλλήλων Κρέατος: 220.000
- Πανελλήνιος Όμοσπονδία Υπαλλήλων Προσωπικού Αυτοκινήτων: 75.000
- Όμοσπονδία Εργατοϋπαλλήλων Μεταλλευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδος: 250.000
- Εργατικό Κέντρο Τρικάλων: 60.000
- ΠΟΠ-ΔΕΗ: 60.000
- Όμοσπονδία Εργατοτεχνιτών Μεταλλευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδος: 100.000

...

ΑΛΛΑ ό κατάλογος των χρηματοδοτικών επιλογών του κ. Υπουργού δεν τελειώνει εδώ. Φανερό, όσο και φυσιολογική, είναι η χρηματοδότηση, για την εργατική τάξη της χώρας, συμπάθεια του κ. Λάσκαρη σε μίαν άλλη κατηγορία οργανώσεων, αυτή των «ήμερων σωματείων».

ΣΤΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ, αποκαλύπτουμε για πρώτη φορά, μία σειρά από οργανώσεις που πρόσκεινται στη σημερινή ήγεσία της ΓΣΕΕ και που εισέπραξαν τό 1977 διάφορα ποσά από το «ειδικό αποθεματικό» της Έργατικής Έστίας (εκτός φυσικά από τα ποσά που άντλησαν ξεχωριστά από τον ΟΔΕΠΕΣ).

- Ε.Κ. Λευκάδος: 15.000
- Ε.Κ. Βορείου Εύβοίας: 91.000
- Ε.Κ. Ζακύνθου: 145.000
- Ε.Κ. Μεσολογγίου: 65.000
- Ε.Κ. Κερκύρας: 195.000
- Ε.Κ. Έδεσσης: 115.000
- Ε.Κ. Καλαμπάκας: 35.000
- Ε.Κ. Τρικάλων: 190.000
- Ε.Κ. Φαρσάλων: 25.000
- Ε.Κ. Άλμυρου: 130.000
- Ε.Κ. Κοζάνης: 65.000
- Ε.Κ. Κομοτινής: 125.000
- Ε.Κ. Αγρινίου: 130.000
- Ε.Κ. Ίωαννίνων: 205.000
- Ε.Κ. Φλωρίνης: 20.000
- Ε.Κ. Αμαλιάδος: 290.000
- Ε.Κ. Ναυπλίου: 30.000
- Ε.Κ. Γρεβενών: 45.000
- Ε.Κ. Κεφαλληνίας: 30.000
- Ε.Κ. Ίεραπέτρας: 70.000
- Ε.Κ. Πύργου: 75.000
- Ε.Κ. Πτολεμαΐδος: 25.000
- Ε.Κ. Έβρου: 80.000,
- Ε.Κ. Όρεστιάδος: 90.000
- Ε.Κ. Σάμου: 25.000
- Ε.Κ. Ζαχάρως: 20.000
- Ε.Κ. Κρεσταινών: 25.000
- Ε.Κ. Ρεθύμνης: 50.000
- Ε.Κ. Ναυπάκτου: 15.000
- Ε.Κ. Κιλκίς: 25.000
- Ε.Κ. Πρεβέζης: 20.000
- Ε.Κ. Σαλαμίνος: 20.000
- Ε.Κ. Μυτιλήνης: 205.000
- Όμοσπονδία Ήλετροτεχνιτών: 100.000,
- Όμοσπονδία Άλιεργατών: 115.000
- Όμοσπονδία Μηχανικών Θερμαστών Βιομηχανίας - Γεωργίας: 240.000,
- Όμοσπονδία Έργαζομένων Έπισιτισμού - Τουριστικών Έπαγγελμάτων: 300.000
- Όμοσπονδία Έργατοϋπαλλήλων Στρατιωτικών Καταστημάτων: 55.000
- Όμοσπονδία Έκτάκτου Προσωπικού Έπουργείου Γεωργίας: 75.000
- Όμοσπονδία Έργαζομένων Καπνοβιομηχανίας: 50.000
- Όμοσπονδία Έργατοτεχνιτών και Έπαλλήλων Γάλακτος - τροφίμων - ποτών: 30.000
- Όμοσπονδία Θυρωρών: 30.000
- Όμοσπονδία Κεραμοποιών, κλπ: 240.000

κυκλοφορεί

ΕΛΛΑΔΑ - ΤΟΥΡΚΙΑ - ΚΥΠΡΟΣ

1830 - 1979

ΣΟΛΩΝΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ

ΜΙΑ ΠΑΡΗΣ ΘΕΩΡΗΣΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΑΝΤΙΘΕΣΕΩΝ

● ΙΣΤΟΡΙΚΗ
● ΕΘΝΙΚΗ
● ΠΟΛΙΤΙΚΗ
● ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ
● ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΙΖΕΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΡΙΖΕΣ» τηλ. 7789753

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ, Σόλωνος 94
τηλ. 3607744

oskar lange

ΟΙΚΟΝΟΜΟΜΕΤΡΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Σ. ΠΑΝΣΑΛΑΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΝΕΦΕΛΗ»
Σόλωνος, 94 τηλ. 360.77.44

ΤΟ ΒΗΜΑ

γι' αυτόν
που σκέφτεται
ελεύθερα

ΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑΚΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ καί ὁ διπλός ἀναχρονισμός

ΣΤΙΣ ἀναπτυγμένες χώρες καί ιδιαίτερα στίς χώρες τῆς Διτ. Εὐρώπης ὁ ὄγκος, ἡ συγκέντρωση καί ἡ παράδοση τῶν ἐργαζομένων στή διομηχανία καί τίς ἐπιχειρήσεις ἀποτελοῦν τό ὑπόβαθρο τοῦ διομηχανικοῦ συνδικαλισμοῦ μέ τά συμπαγή καί μαζικά, συνήθως, συνδικάτα, πού ἔχουν μιά ἰσχυρή ἐσωτερική διάθροιση. Τά ἔθνικά συνδικαλιστικά κινήματα μάλιστα τείνουν ἤδη νά ὁλοκληρώσουν τή δομή τους σέ εὐρωπαϊκό ἐπίπεδο, μέ τή δημιουργία καί τήν ἀνάπτυξη τῆς Συνομοσπονδίας Εὐρωπαϊκῶν Συνδικάτων, πού στίς τάξεις της συγκεντρώνει ἤδη 40 ἑκατομμύρια μισθωτοῦς ἐργαζόμενους ἀπό 33 ἔθνικά Συνδικάτα 18 χωρῶν.

ΕΝΑΣ ἀπό τούς συνεκτικούς ἰστούς ὁμως τοῦ διομηχανικοῦ συνδικαλισμοῦ στήν Εὐρώπη εἶναι τά Συμβούλια Προσωπικοῦ τῶν Ἐπιχειρήσεων ἡ ὅπως εἶναι πιά γνωστά στήν Ἑλλάδα, τά Ἐργοστασιακά Συμβούλια. Πρόκειται γιά ἕναν παραπληρωματικό, μέ τά Συνδικάτα, θεσμό, μέ μεγάλη παράδοση σ' αὐτές τίς χώρες.

ΤΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ Προσωπικοῦ τῶν Ἐπιχειρήσεων, ἂν καί δέν ἔχουν σέ ὅλα τά κράτη τήν ἴδια μορφή καί τήν ἴδια ἔκταση ἀρμοδιοτήτων, ἀποτελοῦν ὥστόσο τήν ἐκφραση τῆς πιά βασικῆς μορφῆς ἐργατικῆς οργάνωσης.

Ἡ ΕΡΓΑΤΙΚΗ τάξη τῆς χώρας, ἡ ἑλληνική κοινή γνώμη γενικότερα, ἐπί 6 μῆνες φέτος παρακολουθεῖ τίς διακυμάνσεις ἑνός σκληροῦ ἀγῶνα πού διεξάγεται στή διομηχανία «ΠΙΤΣΟΣ».

ΜΕΣΑ στό ἐργοστάσιο καί στούς γύρω δρόμους, κάθε μέρα σχεδόν, γίνεται μιά ἀναμέτρηση τῶν 1.200 ἐργαζομένων καί τῆς ἐργοδοσίας, πού εἶναι οἱ γερμανικές πολυεθνικές ἐταιρεῖες «ΖΗΜΕΝΣ», «ΑΕΓ», «ΜΠΟΣ». Οἱ ἀπόηχοι αὐτῶν τῶν ἀναμετρήσεων φτάνουν στά δικαστήρια στή Βουλή, τά ὑπουργικά γραφεῖα καί στά γραφεῖα τῆς ΓΣΕΕ, φτάνουν ἀκόμη καί ἔξω ἀπό τήν Ἑλλάδα, στή Γερμανία καί τήν Εὐρώπη καί ξυπνοῦν τό ἐνδιαφέρον τῶν ἐργαζομένων γιά τούς ἀπεργούς τῆς ΠΙΤΣΟΣ.

Ο ΑΓΩΝΑΣ αὐτός ἔχει λάβει τέτοια ὀξύτητα, ὥστε ἀπό τίς μεθοδεύσεις τῶν γερμανικῶν πολυεθνικῶν κινδυνεύει, ἴσως, νά κλείσει μιά διομηχανία μέ παράδοση δεκαετιῶν.

ΟΠΩΣ εἶναι γνωστό, πρωταγωνιστές σ' αὐτό τόν ἀγῶνα εἶναι ἡ πολυεθνική ἐργοδοσία (μέ τήν ἀνοχή τῆς κυβέρνησης) ἀπό τήν μιά καί τό Ἐργοστασιακό Σωματεῖο τῆς ΠΙΤΣΟΣ «Ἐργατική Ἐνότητα» πού ἰδρύθηκε ἀμέσως μετά τή μεταπολίτευση.

ΕΤΣΙ, ἡ ἴδια ἡ πραγματικότητα τῶν ταξικῶν ἀγῶνων στή χώρα μας, σήμερα, φέρνει στό προσκήνιο ἀκόμη μιά φορά τό Ἐργοστασιακό Σωματεῖο, αὐτή τήν ἰδιότυπη μορφή συνδικαλιστικῆς οργάνωσης στήν Ἑλλάδα. Σέ τελευταία ἀνάλυση φέρνει στό προσκήνιο τόν ἴδιο τόν διπλό ἀναχρονισμό τοῦ ἐλληνικοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος.

Ἰδρύνονται καί λειτουργοῦν στό ἐπίπεδο τῶν ἐπιχειρήσεων καί τῶν παραγωγικῶν μονάδων. Πιά συγκεκριμένα, εἶναι Ἐπιτροπές καί Συμβούλια πού συνήθως, ἐκλέγονται ἀπό τό σύνολο τῶν ἐργαζομένων μιάς ἐπιχείρησης ἡ παραγωγικῆς μονάδας γιά νά διαχειρίζονται τά συμφέροντα τῶν ἐργαζομένων σ' αὐτήν. Στίς Συνελεύσεις καί τίς ἐκλογές τῶν Συμβουλίων μποροῦν νά πάρουν (καί παίρνουν) μέρος ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι σέ μιά ἐπιχείρηση ἡ παραγωγική μονάδα, εἴτε εἶναι, εἴτε δέν εἶναι μέλη τοῦ ὁμοιοπαγελματικοῦ ἡ διομηχανικοῦ Συνδικάτου.

Δηλαδή, τό δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς στή Συνέλευση ἡ τῆς ἐκλογῆς στά Συμβούλια καί τίς ἐπιτροπές τό ἔχουν ὅλοι ὅσοι προσφέρουν μισθωτή ἐργασία σέ μιά ἐπιχείρηση, ἀνεξάρτητα ἀπό τό γεγονός ἂν ἀνήκουν ἡ ὄχι στά Συνδικάτα.

Στή συνέλευση αὐτή ἐξάλλου ἀπολογοῦνται, γιά τό ἔργο τους τά Συμβούλια καί οἱ Ἐπιτροπές.

Ἀς σημειώσουμε, ὥστόσο, ὅτι ἐπειδή ἡ σύγχρονη τάση συγκέντρωσης καί συγκεντροποίησης τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας ὁδηγεῖ ὁλοένα καί περισσότερο στήν ἐμφάνιση μεγάλων ἐπιχειρήσεων καί σύνθετων συγκροτημάτων. Τά Ἐπιχειρησιακά Συμβούλια δημιουργοῦν καί αὐτά μιά σύνθετη διάρθρωση.

Ἔτσι, τό Γενικό Συμβούλιο μιάς μεγά-

λης ἐπιχείρησης ἡ Συγκροτήματος ἐκλέγεται ἀπό μιά Γενική Συνέλευση ἀντιπροσώπων τῶν τμημάτων, τομέων ἡ μονάδων τῆς ἐπιχείρησης πού κι αὐτοί (οἱ ἀντιπρόσωποι) ἐκλέγονται ἀπό τίς ἐπιμέρους Συνελεύσεις τῶν τμημάτων, τομέων ἡ μονάδων πού ἐπίσης ἐκλέγουν καί τά δικά τους ἐπιμέρους Συμβούλια ἡ Ἐπιτροπές.

Δημιουργεῖται, κατά συνέπεια, ἕνα πυκνό δίκτυο ἐργατικῶν σχέσεων πού ἐκφράζονται σέ κάθε ἐπίπεδο αὐτῆς τῆς διάρθρωσης τῆς ἐπιχείρησης καί ἀσχολοῦνται μέ τά σχετικά προβλήματα τῶν ἐργαζομένων, ὅπως αὐτά προβάλλονται στά διάφορα ἐπίπεδα ἡ ὅπως δημιουργοῦνται ἀπό τίς λειτουργίες τῶν διαφόρων ἐπιπέδων τῆς ἐπιχείρησης.

Κέντρα ἰσχύος καί ἐλέγχου

ΛΙΓΟ μετά τίς πρώτες γενικές ἐκλογές στήν Ἰσπανία ἐγιναν οἱ ἐκλογές γιά τήν ἀνάδειξη τῶν Συμβουλίων Ἐπιχειρήσεων. Τότε, ἡ Γενική Συνομοσπονδία τῶν Ἐργατικῶν Ἐπιτροπῶν μ' ἐπικεφαλῆς τόν Μαρσελίνο Καμάτσο, καταχτοῦσε πάνω ἀπό τό 60% τῶν ψήφων καί τῶν θέσεων στά Συμβούλια αὐτά.

ΤΑ Ἐργοστασιακά ἡ Ἐπιχειρησιακά Συμβούλια ἐλέγχουν μέσα στήν ἐπιχείρηση, ἀνάλογα μέ τήν περίπτωση καί τή

τοῦ ἑλληνικοῦ συνδικαλισμοῦ

Τοῦ Θανάση Χ. Παπαδόπουλου

χώρα, ἀπό τήν ὑγιεινή τῶν χώρων ἐργασίας, τήν ἐφαρμογή τῶν κανόνων προστασίας ἀπό ἀτυχήματα κι ἐπαγγελματικούς κινδύνους, μέχρι τίς ἀπολύσεις καί τίς προσλήψεις στίς ἐπιχειρήσεις καί σέ μερικές περιπτώσεις τό ὕψος καί τόν χαρακτήρα τῶν ἐπενδύσεων ἤ σέ κάποιο βαθμό καί τήν διάθεση τῶν κερδῶν, ὅπως συμβαίνει στήν Ἰταλία, ὅπου αὐτά ἀποτελοῦν πραγματικά κέντρα ἐξουσίας τῶν ἐργαζομένων, πού ἀντιπαράτιθεται στήν ἐξουσία τοῦ ἐργοδότη.

ΕΤΣΙ, τά Συμβούλια διαμορφώνουν λιγότερο ἢ περισσότερο θεσμούς κατεξοχήν ἐργατικούς πού περιορίζουν ἄμεσα καί γιά λογαριασμό τῶν ἐργαζομένων σέ σημαντικό βαθμό, τήν ἐργοδοτική ἐξουσία πάνω στήν ἐπιχείρηση τούς ὅρους καί τόπο δουλειάς καί τελικά στή λειτουργία τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ.

ΓΙ' ΑΥΤΟ καί τά συνδικάτα, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς μεταξύ τους διαφορές, ἐνθαρρύνουν, συνήθως, καί ὑποστηρίζουν τά συμβούλια. Γιατί συμβάλλει στήν πραγματοποίηση τῆς ἐνότητας τῶν μισθωτῶν ἐργαζομένων σάν τάξης κι ἀποτελοῦν σχολεῖα ἐκπαίδευσης στό συνδικαλισμό καί φυτώρια στελεχῶν.

Ο ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ συνδικαλισμός, σέ συνδυασμό μέ τά Συμβούλια Ἐπιχειρήσεων, ἀποτελοῦν τούς θεσμούς ἐκείνους πού ἡ ἐργατική τάξη προωθεῖ τήν ἀνάπτυξη τῆς συλλογικῆς διευθυντικῆς καί διαχειριστικῆς τῆς ἰκανότητος σάν τάξη καί τήν διεκδίκηση τῆς κοινωνικῆς ἡγεμονίας.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΗ εἶναι ἡ διατύπωση τῆς προέδρου τῆς Οἰκονομικῆς καί Κοινωνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ΕΟΚ κ. Φαμπρίτσια Γκλιοριόλο:

«Ὅταν ἡ Γαλλική Συνομοσπονδία Ἐργατῶν μιᾶ γιά αὐτοδιαχείριση, τά γερμανικά Συνδικάτα γιά Αὐτοδιοίκηση καί τά ἰταλικά γιά Ἐργοστασιακά Συμβούλια, ὅλοι στό δάθος μιλοῦν γιά τό ἴδιο πράγμα: τή συμμετοχή τῶν ἐργαζομένων στήν ἰσχύ καί τίς οἰκονομικές ἀποφάσεις».

ΑΚΡΙΒΩΣ περί αὐτοῦ πρόκειται.

Στήν Ἑλλάδα

Ο ΘΕΣΜΟΣ τῶν συμβουλίων προσωπικοῦ ἐπιχειρήσεων εἶναι σχεδόν ἄγνωστος στή χώρα μας. Μιά πρώτη ἐμφάνισή του ἔγινε στίς καπνοβιομηχανίες τό 1928 μέ τίς «ἐπιτροπές σαλονιού». Μετά τήν ἀπελευθέρωση, στά 1945, ἐμφανίστηκαν πάλι σέ πολλά ἐργοστάσια, μέ τή μορφή ἐπιτροπῶν ἐργοστασίων καί ἐπιχειρήσεων.

ΒΕΒΑΙΑ, αὐτές οἱ πρῶτες μορφές πνίγηκαν στό αἷμα καί τήν τρομοκρατία τῆς ἀντεπανάστασης καί τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, πού ὀργάνωσαν ὁ ἀγγλικός καί ἀμερικάνικος ἱμπεριαλισμός.

Ἡ ΑΠΟΥΣΙΑ τῶν Συμβουλίων Ἐπιχειρήσεων καί γενικότερά τοῦ βιομηχανικοῦ συνδικαλισμοῦ βαραίνουν ἀποφασιστικά στή συνδικαλιστική ἱστορία τῆς χώρας μας κι ἀποτελοῦν τά στοιχεῖα τοῦ διπλοῦ ἀναχρονισμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος. Ἡ γνωστή ἐκθεση «Μπλανσάρ» περιγράφει αὐτή τήν κατάσταση στήν παρ. 136 (ἡ μετάφραση τοῦ ὑπουργείου Ἐργασίας):

136. «Ἡ δραστηριότης ἡ ἡ συνδικαλιστική παρουσία ἐντός τῆς ἐπιχειρήσεως, εἶναι φαινόμενα, πλήρως, ἄγνωστα εἰς Ἑλλάδα. Τό γεγονός καθίσταται περισσότερο ἀξιοσημείωτον, ὅταν τό κενόν, τοῦτο, δέν ὑφίσταται μόνον εἰς τό ἐπίπεδον τοῦ νομικοῦ συστήματος, ἀλλ' ὡσαύτως καί εἰς τήν πράξιν. Οὕτως, ἐν Ἑλλάδι, δέν ὑπάρχουν οὔτε ἀντιπρόσωποι τοῦ προσωπικοῦ, οὔτε ἐπιτροπαί ἐπιχειρήσεως, οὔτε ἰσομερεῖς ἐπιτροπαί ὑγιεινῆς καί ἀσφαλείας. Ἐξαιρέσεως γενομένης εἰς ὠρισμένας ἰδιαιτέρας περιπτώσεις, εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις κοινῆς ὠφελείας καί τὰς τραπέζας, ἔνθα, ἔχουν συσταθεῖ σωματεῖα ἐπιχειρήσεως εἰς τὰ ὁποῖα ἐπιτρέπεται ἡ ἐνδοεπιχειρηματική δράσις, οὐδεμία νομοθετική ἡ συμβατική διάταξις προβλέπει τήν δυνατότητα συνδικαλιστικῆς δράσεως ἐντός τῆς ἐπιχειρήσεως. Συνεπῶς αἱ συνδικαλιστικαί δραστηριότητες εἰς τό ἐπίπεδον τοῦτον δύνανται νά καταστέλῳνται, διά τῆς προσφωγῆς εἰς τήν πειθαρχικήν ἐξουσίαν τοῦ ἐργοδότη. Πρὸς πληρῶσιν τοῦ κενοῦ τούτου, αἱ συνδικαλιστικαί ὁργανώσεις ἐπιθυμοῦν ὅπως ἡ Ἑλλάς ἐπικυρώσῃ τήν (ὑπ' ἀριθ. 135) Σύμβασιν περί τῶν ἐργατικῶν ἀντιπροσώπων, 1971. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἡ κυβέρνησις, ὅμως, δέν διακείται εὐμενῶς πρὸς τήν ἐπικύρωσιν ταύτης».

Ἡ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ὥστόσο ἀρνήθηκε νά ἐπικυρώσῃ τήν 135 ΔΣΕ καί νά νομοθετήσῃ τὰ «Συμβούλια Προσωπικοῦ τῶν Ἐπιχειρήσεων», δύο φορές: Μιά πρὶν 2 χρόνια περίπου ὅταν ἀπέρριπτε τή σχετική Πρόταση-Νόμου τοῦ ΚΚΕ ἐς., πού ὑποστήριξε ὅλη ἡ ἀντιπολίτευση σχεδόν, καί μία φέτος τό Γενάρη ὅταν ὁ κ. Λάσκαρης, παρὰ τή σχετική σύσταση τῆς ἐπιτροπῆς Μπλανσάρ ἀπέρριψε τό σχε-

τικό αἷτημα. Λίγους μῆνες, ὥστόσο, ἀργότερα ἡ κυβέρνηση ἀναγκάστηκε, στά πλαίσια τῆς Συμφωνίας γιά τήν ἔνταξη στήν ΕΟΚ, νά ἀναλάβῃ τή δέσμευση νά ἐπικυρώσῃ τήν 135 (ΔΣΕ μέχρι τό 1983).

Ἡ 135 ΔΣΕ

ΑΛΛΑ τί εἶναι αὐτή ἡ περίφημη 135 ΔΣΕ;

ΝΑ τί προβλέπουν δύο βασικά τῆς ἀρθρα:

● **Ἄρθρο 1:** Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐργαζομένων μέσα στήν ἐπιχείρηση πρέπει νά ἀπολαμβάνουν μιά ἀποτελεσματική προστασία ἐναντία σ' ὅλα τά μέτρα πού θά μπορούσαν νά τοὺς βλάψουν, συμπεριλαμβανομένης καί τῆς ἀπόλυσης, καί πού θά ὀφείλονταν στήν ιδιότητα ἢ στή δράση τους σάν ἀντιπροσώπων τῶν ἐργαζομένων στή συνδικαλιστική τους ἔνταξη ἢ στή συμμετοχή τους στή συνδικαλιστική δράση, ὑπό τόν ὅρο νά ἐνεργοῦν σύμφωνα μέ τοὺς νόμους, τίς Συλλογικές Συμβάσεις ἢ ἄλλες ἰσχύουσες συμβατικές διατάξεις».

● **Ἄρθρο 2:** «Μέσα στήν ἐπιχείρηση πρέπει νά παρέχονται διευκολύνσεις στοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἐργαζομένων μέ τρόπο πού νά τοὺς ἐπιτρέπει νά ἐπιτελοῦν τίς λειτουργίες τους (νά ἐκπληρώνουν τά καθήκοντά τους) γρήγορα καί ἀποτελεσματικά»...

Ἡ Πρόταση-Νόμου τοῦ ΚΚΕ ἐς. βασιζόμενη σ' αὐτά καί τήν 143 Διεθνή Σύσταση Ἐργασίας, πρόβλεπε γιά τὰ «Συμβούλια Προσωπικοῦ Ἐπιχειρήσεων»:

● **Ἄρθρο 1:** «Σέ κάθε εἶδους ἐπιχειρήσεις πού ἀπασχολοῦν σάν μόνιμο προσωπικό τουλάχιστον πέντε (5) ἐργαζόμενους, ἐκλέγονται συμβούλια, πού ἔχουν σά σκοπό τους τήν ἐκπροσώπηση τῶν ἐργαζομένων».

Στήν ἔννοια τῆς ἐπιχειρήσεως περιλαμβάνονται ἐργοστάσια, ἐργοτάξια καί κάθε φύσης ἐκμεταλλεύσεις».

● **Ἄρθρο 2:** «Τά συμβούλια προσωπικοῦ ἐπιχειρήσεων ἐκπροσωποῦν τοὺς ἐργαζόμενους καί ἔχουν ἐνδεικτικά τίς ἐξῆς ἀρμοδιότητες:

α) Νά ἐπιτηροῦν τήν τήρηση τῶν νόμων, διαταγμάτων κανονισμῶν πρόληψης ἀτυχημάτων, συλλογικῶν συμβάσεων ἐργασίας καί ἐσωτερικῶν συμφωνιῶν, πού ἰσχύουν ὑπὲρ τῶν ἐργαζομένων».

β) Νά προτείνουν στοὺς ἐργοδότες μέτρα πού μποροῦν νά ἐξυπηρετήσουν τή

οελτίωση των όρων εργασίας στην επι-
χείρηση και τό προσωπικό της...

γ) Νά φροντίζουν γιά τήν μελέτη και
τήν επίλυση των προβλημάτων, γενικά,
των εργαζομένων τής επιχείρησης, παίρ-
νοντας υπόψη τή συλλογική σύμβαση
πού ισχύει και τή νομοθεσία γενικά.

δ) Νά εκπροσωπούν τό σύνολο των
εργατών και υπαλλήλων, ανεξάρτητα αν
είναι συνδικαλιστικά οργανωμένοι».

Ο διπλός αναχρονισμός

Η ΑΠΟΥΣΙΑ από τή χώρα μας των
Επιχειρησιακών Συμβουλίων δέν είναι
τυχαία. Συνεχίζεται χάρις στίς πιέσεις
των διομηχανών πάνω στην ελληνική κυ-
βέρνηση και χάρις στην απουσία μιάς
σχετικής παράδοσης, πού σχετίζεται,
φυσικά, και μέ τό βαθμό ανάπτυξης τής
διομηχανίας στό παρελθόν και του βιο-
μηχανικού προλεταριάτου, αλλά και μέ
τίς εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις.

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ του ελληνι-
κού συνδικαλιστικού κινήματος είναι ότι
αυτό πάσχει από άποψη διάρθρωσης και
περιεχομένου από έναν διπλό αναχρονι-
σμό:

● Τήν απουσία του θεσμού των Έπι-
χειρησιακών Συμβουλίων.

● Τήν επιβίωση στίς σύγχρονες συν-
θήκες του αναχρονισμού του όμοιοεπαγ-
γελματικού συνδικαλισμού, πού διευκο-
λύνουν τήν εργοδοτική και κυβερνητική
παρέμβαση και τόν κομματικό φατρια-
σμό.

ΩΣΤΟΣΟ, τά τελευταία 25 χρόνια ή
ελληνική οικονομία και ιδιαίτερα ή βιο-
μηχανία και οι υπηρεσίες, αναπτύχθηκαν
σημαντικά και διαμόρφωσαν μεγάλες
μονάδες μέ χιλιάδες εργαζόμενους. Σύμ-
φωνα μέ ύπολογισμούς μάλιστα, σήμερα:

● Η δευτερογενής παραγωγή δίνει
πάνω από τό 1/3 του ακαθάριστου εθνι-
κού προϊόντος και απασχολεί τό 1/3 του
οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

● Οι μισθωτοί εργαζόμενοι ξεπερ-
νούν κατά πολύ τούς 1.500.000 εργα-
ζόμενους, ενώ μόνο στη μείζονα βιομη-
χανία (πάνω από 10 εργαζόμενους)
άσχολούνται 400.000 μισθωτοί.

● 100 μεγάλες βιομηχανίες απασχο-
λουν κοντά 100.000 εργαζόμενους.

Ας σημειωθεί, εξάλλου, ότι άλλοι
150.000 εργαζόμενοι απασχολούνται σέ
Τράπεζες και δημόσιες επιχειρήσεις και
άλλους Οργανισμούς Κοινής Ωφέλειας,
πού συνήθως έχουν γιγαντιαίες διαστά-
σεις. Όπως:

● ΟΤΕ 30.000 εργαζόμενοι.

● ΔΕΗ 28.000 εργαζόμενοι.

● Έθνική Τράπεζα 12.000 εργαζόμε-
νοι.

● ΕΑΣ, ΟΣΕ, ΕΛ-ΤΑ, από 10.000
εργαζόμενοι ό κάθε οργανισμός.

● Ολυμπιακή 9.000 εργαζόμενοι.

Γενικά, οι οργανισμοί αυτοί κινούνται
σέ επίπεδα χιλιάδων εργαζομένων.

Τό Έργοστασιακό Σωματείο

ΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑΚΑ Σωματεία, πού
εμφανίστηκαν μαγικά εδώ και μερικά
χρόνια στή χώρα μας, φαίνεται ότι άπο-
τελούν τόν πρωτότυπο τρόπο μέ τόν
όποιο οι εργαζόμενοι προσπαθούν νά
ξεπεράσουν αυτό τό διπλό αναχρονισμό:

ΝΑ ΤΙ ΛΕΕΙ ό Ρ. Φακιδόλας στό βιβλίο
του «Ο Έργατικός Συνδικαλισμός στην
Έλλάδα» (Έκδόσεις «Παπαζήση» σελ.
154):

«Στήν Ελλάδα ό Έργοστασιακός
συνδικαλισμός φαίνεται πώς ανα-
πτύσσεται παράλληλα πρός τή δη-
μιουργία μεγάλων μονάδων στή βιο-
μηχανία. Πρίν από τό 1967, μέ τόν
τρόπο αυτό ήταν συνδικαλισμένοι μι-
σθωτοί περιορισμένου αριθμού πα-
ραγωγικών μονάδων (ΔΕΦΑ, Ούλεν,
Τραπεζών, Τηλεφωνικής, κ.ά). Μετά
τή μεταπολίτευση όμως του 1974,
ιδρύθηκαν δεκάδες από Έργοστα-
σιακά Σωματεία».

ΣΗΜΕΡΑ λειτουργούν πάνω από 200
Έργοστασιακά Σωματεία. Μονάχα τό
1976 τό Πρωτοδικείο τής Αθήνας ενέ-
κρινε τά καταστατικά 26 Έργοστασια-
κών Σωματείων.

ΣΥΜΦΩΝΑ μέ στοιχεία του 1977 κα-
νένα Έργοστασιακό Σωματείο δέν είχε
γραμμένους κάτω από τό 50% των εργα-
ζομένων στήν επιχείρηση ή βιομηχανία
πού κάλυπτε, ενώ υπάρχουν περιπτώσεις
πού είχε μέλη του τό 80% ή τό 90% του
προσωπικού. Χαρακτηριστικά, σέ 7 Έρ-
γοστασιακά Σωματεία του κλάδου οι-
κιακών συσκευών ανήκαν 5.200 εργαζό-
μενοι σέ σύνολο 6.700, ενώ τό όμοιοε-
παγγελματικό Σωματείο στό Μέταλλο
τήν ίδια εποχή είχε 1.500 μέλη σ' έναν
κλάδο 30.000 και πάνω εργαζομένων.

ΑΥΤΗ τή στιγμή σέ 6 Έργοστασιακά
Σωματεία των Διυλιστηρίων είναι γραμ-
μένοι πάνω από 1.800 εργαζόμενοι σέ
σύνολο 2.500.

ΝΑ ΤΙ γράφει σχετικά ό Ρ. Φακιδόλας
(στό ίδιο βιβλίο, σελ. 152):

«Τό Έργοστασιακό Σωματείο
επειδή αποφεύγει τό διαχωρισμό των
μισθωτών σέ πολυπληθείς επαγγελμα-
τικές κατηγορίες, προσελκύει στό
συνδικαλισμό ψηλό ποσοστό μισθω-
τών. Καί ένεκα τής μαζικότητάς του
έχει μεγαλύτερες δυνατότητες νά
άκολουθεί ανεξάρτητη πολιτική και
νά περιορίζει τίς κομματικές, εργοδο-
τικές και κρατικές παρεμβάσεις στό
έργο του. Μπορεί, εξάλλου, νά καλύ-
ψει τίς ανάγκες διάφορων κατηγο-
ριών μισθωτών μέ τή δημιουργία επι-
τροπών τμημάτων»

ΜΠΟΡΟΥΜΕ άδίαστα νά συμπερά-
νουμε ότι τά Έργοστασιακά Σωματεία
ήρθαν νά καλύψουν μ' έναν ιδιόμορφο
τρόπο τό κενό και τήν καθυστέρηση πού
ύπήρχαν στή δομή του ελληνικού συνδι-
καλισμού, άφού εισήγαγαν ταυτόχρονα
τίς άρχές.

● του βιομηχανικού συνδικαλισμού
και

● των Έργοστασιακών Συμβουλίων.

ΝΑ ΤΙ αναφέρει σχετικά ή έκθεση
«Μπλανσάρ στήν 207 παράγραφο
(μετάφραση Έπουργείου Έργασίας):

207. «Αί συνδικαλιστικές
δραστηριότητες έντός τής επι-
χειρήσεως δέν αναγνωρίζονται από τόν
Έλληνα νομοθέτη. Είς τήν πρακτι-
κήν έν τούτοις, άρχίζουν είς ώρισμέ-
νας περιπτώσεις νά γίνονται άνεκταί
άκόμη δέ και άποδεκταί. Κατά τόν
νόμον κάθε ένέργεια άντίθετος πρός
αυτόν έμπίπτει είς τήν πειθαρχικήν
έξουσίαν του εργοδότη και έπισύρει
κυρώσεις αί όποιοι δύνανται νά φθά-
σουν μέχρι άπολύσεως του άπειθούν-
τος εργαζόμενου. Έν τούτοις, κάποια
άνεκτικότητα άρχίζει νά αναπτύσσε-
ται διά τής εμφάνισης, μετά τήν
πτώσιν τής δικτατορίας, ένδοεπιχει-
ρησιακών σωματείων. Ούτως ή άπο-
στολή ήδυνήθη νά παρατηρήση είς
πλείστας επιχειρήσεις τήν ύπαρξιν
πινάκων διά τήν άνάρτησιν συνδικα-
λιστικών τινών πληροφοριών, τήν δυ-
νατότητα διά τούς συνδικαλιζόμενους
εργαζόμενους, νά πραγματοποιούν
συνδικαλιστικές συγκεντρώσεις, έκ-
τός των ώρων εργασίας και τήν σύ-
ναψιν ώρισμένων ένδοεπιχειρησια-
κών συλλογικών συμβάσεων».

ΚΟΝΤΟΛΟΓΙΣ, τά Έργοστασιακά
Σωματεία είναι ή πρωτότυπη, και ίσως
«μεταβατική», μορφή μέ τήν όποία οι
Έλληνες εργαζόμενοι καταχτούν τό βιο-
μηχανικό συνδικαλισμό τόσο σά «Συνδι-
κάτο», όσο και σά «Συμβούλιο».

ΦΥΣΙΚΑ, ή ψήφιση τής 135 ΔΣΕ, πού
θέλει δέ θέλει τώρα θά φέρει γιά επικύ-
ρωση ή κυβέρνηση στά προσεχή χρόνια,
θά νομιμοποιήσει αυτή τή διαδικασία
και θά δώσει τή δυνατότητα στους Έλ-
ληνες εργαζόμενους γιά παραπέρα κατα-
χτήσεις.

ΚΑΘΕ ΠΡΟΙ

αφραζε

διαβαζε

διαδιδε

την ΑΥΓΗ

τη δικη 68

φωνη

μια ειδηση... και μια διαφήμιση

Εισήγαγε λαθραία έπιπλα... κατεψυγμένα

Κατεψυγμένα... έπιπλα μετέφερε λαθραία, ένας μεγα-
λοεισαγωγέας με τη συνεργασία τελωνειακών υπαλλή-
λων, εκτελωνιστών και οδηγών αυτοκινήτων - φυγείων.

Σύμφωνα με τη σχετική δικαστη-
ριακή, που βρίσκεται στα χέρια του
προϊσταμένου της Εισαγγελίας Πει-
ραιάς κ. Δ. Δωρή, ο Ι. Απαλάκης, εκ-
πρόσωπος της Εταιρείας «Λάχτ» «Ελ-
λάς», Βουλιαγμένης 370, από το τέ-
λος Ιουνίου 1977 μέχρι τον Σεπτέμ-
βριο του 1978 έφερε 15 φορτία επί-
πλων κουζίνας με αυτοκίνητα-φυγεία
και με διάφορα τεχνάσματα, τα απο-
σφράγιζε μέσα ή έξω από την «Ελευ-
θέρα Ζώνη» και παραλάμβανε τα
εμπορεύματα ασελώνισα. Μετά από
ένα διάστημα παρουσίασαν δικαυλο-
γητικά, τα οποία υπόγραφαν 3 τελω-
νειακοί και μάλιστα σε μικρή δασμο-
λογική κλίμακα, ώστε όταν πληρώ-
νονταν δασμοί να πληρώνονταν ελά-
χιστοι. Έτσι, διέφυγαν δασμοί συνολι-
κού ύψους 4 εκατ. 89χ. από την
εισαγωγή επίπλων αξίας 24 εκατ.
89χ.

Για να παραμείνουν τα αυτοκίνητα

—φυγεία εκτός «Ελευθέρας Ζώνης»,
δήλωναν ότι τα οχήματα μετέφεραν
κατεψυγμένα κρέατα!

Η υπόθεση βγήκε στο φως, μετά
από ειδική έρευνα που έγινε τον
Απρίλιο του 1979 όταν αποκαλύφθη-
κε η μεγάλη υπόθεση των κρεάτων.

Ο διευθυντής του Α' Τελωνείου
Πειραιάς σχημάτισε ογκώδη δικαστη-
ριακή η οποία κατατέθηκε στον κ. Δω-
ρή και ο οποίος ήδη άσκησε δίωξη
για λαθρεμπορία, υπεξαγωγή εγγρά-
φων και ηθική αυτουργία εναντίον
του Απαλάκη, των εκτελωνιστών Θ.
Πετράκωνα και Αν. Παπαδοπούλου,
του πρώην εκτελωνιστή Αθ. Γερώνι-
μου και του υπαλλήλου του Κ. Δά-
βλου. Ακόμα ποινική δίωξη ασκήθη-
κε εναντίον ενός διευθυντή Τελωνεί-
ου, 2 υπαλλήλων Τελωνείων και 12
οδηγών αυτοκινήτων-φυγείων, εκπρο-
σώπων της Εταιρείας Μεταφορών «Ετι-
τόνης Ε.Π.Ε.».

Η ειδηση και η διαφήμιση ΑΠΑΛΑΚΗ
καταχωρήθηκε στις έφημερίδες έτσι:

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ	ΕΙΔΗΣΗ	ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ
ΒΗΜΑ	21.9	-
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ	21.9	27.9&3.10
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	21.9	27.9
ΝΕΑ	21.9	27.9
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ	21&22.9	2.10
ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ	21.9	-
ΒΡΑΔΥΝΗ	21&22.9	27.9&3.10
ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ	21.9	-
ΑΥΓΗ	21.9	-
ΠΡΩΙΝΗ	21.9	-

Στις 21 Σεπτεμβρίου ο κύριος Ι. Απαλάκης, έμπο-
ρος επίπλων κουζίνας, γίνεται γνωστός από τις έφη-
μερίδες στο Πανελλήνιο. Σύμφωνα με τα δημοσιεύμα-
τα αυτά έχει διαπράξει "λαθρεμπορία" και "υπεξαγω-
γή εγγράφων", αδικήματα για τα οποία κατηγορείται
για συνενοχή μαζί με τελωνιακούς, εκτελωνιστές και
δολοφονούς αυτοκινήτων-φυγείων.

Πρίν περάσει μία βδομάδα, στις 27 Σεπτεμβρίου, ο
κύριος Απαλάκης ξεκινά μία διαφημιστική έκστρατεία
μεγάλου βεληνεκούς για να διαθέσει τα προϊόντα του.
Έτσι η δημοσιότητα για τη φίρμα παίρνει τώρα μίαν
άλλη μορφή: εκείνη της διαφημιστικής προβολής.

Η μικρή αυτή Ιστορία διδάσκει πολλά, μεταξύ των
όποιων:

1. Τη μέθοδο προβολής μιας ειδησης
 2. Τη λειτουργία της διαφήμισης
 3. Τη σχέση της διαφήμισης με την "πληροφόρηση"
- ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΟΛΛΑ...

Έτσι, στον πιο όμορφο από τους δυνατούς κόσμους,
τη σημερινή νεοελληνική κοινωνία, είναι δυνατό να
εΐσαι συγχρόνως (ή καλύτερα με διαφορά μιας βδομά-
δας) άπατεώνας και λαθρέμπορος, αλλά και δραστήριος
και αξιοπρεπής έμπορος.

Ἡ φίμωση ενός δασκάλου

τοῦ Γιάννη Μακεδονίτη

Μέχρι ποῦ φτάνει ἡ ἐλευθερία
γιά ἓναν «Δημόσιο λειτουργό;»
Πόσο ἐλεύθερη εἶναι ἡ...

ἐλευθερία τῆς ἔκφρασης καί τῆς
διατύπωσης τῶν στοχασμῶν στὸν
τόπο μας; Τί ἐννοοῦμε, τελικά,
σάν «τόπο μας» – πόσο ξέρουμε
τά συμβαίνοντα στήν ἐπαρχία μέ
τίς ἰδιαίτερες κοινωνικές δομές

της, τήν «ἄλλη» ἠθική της;

Μιά σειρά ἀπό ἐρωτήματα πού
ἀμέσως μᾶς ἔρχονται στό νοῦ,
ὅταν μαθαίνουμε ὅτι, π.χ. σ'
ἓναν καθηγητὴ τῆς Ἑδεσσης,
«ἀπαγορεύτηκε» ν'
ἀρθρογραφεῖ, γιατί τὰ γραφτά
του:

α. ἦταν φιλοαπεργιακά

β. πλήτταν τοὺς
ἀπεργοσπάστες, καί τελικά
λειτουργοῦσαν ἐνάντια στήν
«ἐκπαιδευτική πολιτική» τῆς Ν.
Δημοκρατίας.

Στὴ βορεινὴ Ἑδεσσα,
ἀπαγόρευαν σέ κάποιον νά
μιλάει. Κι αὐτό δέν εἶναι ἀπλό:
ἀφορᾷ ὅλους μας, ἀφορᾷ τὴ
Δημοκρατία στὸν τόπο μας.

Ὁ Κώστας Σταλίδης, καθηγητὴς ἐδῶ
καί 10 περίπου χρόνια στήν Ἑδεσσα, εἶ-
ναι ἓνα δείγμα πνευματικοῦ ἀνθρώπου
πού πασχίζει γιὰ τὸν τόπο του. Κατά
καιροὺς Πρόεδρος, Γεν. Γραμματέας ἡ
ἀπλό μέλος τοῦ Δ.Σ. τοῦ ἀρχαιότερου
πολιτιστικοῦ συλλόγου τῆς Μακεδονίας,
τοῦ «Μέγα Ἀλέξανδρου» στήν Ἑδεσσα,
μέλος τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν
Σπουδῶν, πρῶην πρόεδρος τῆς ΕΛΜΕ
Πέλλης καί τώρα πρόεδρος τοῦ Ἑποπι-
κοῦ Συμβουλίου τῆς ΕΛΜΕ, λογοτέχνης
καί λαογράφος, ἔχει δημοσιεύσει πάνω
ἀπὸ 50 μελέτες, ἀρθρα ἢ βιβλία· ἓνας
ἀνήσυχος ἄνθρωπος, μέ διάθεση προ-
σφορᾶς καί ἀνάλωσης γιὰ τὸ ἀνέδασμα
τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου στὸν τόπο
του, ἦταν ὡς τίς 9 Ἰουνίου φέτος καί
ἀρθρογράφος: κρατοῦσε ἀπὸ χρόνια τὴν
ἐπιφυλλίδα μέ γενικό τίτλο «Θέματα»
σὴν ἑβδομαδιαία ἐφημερίδα τῆς πόλης
του «Ἑδεσσαϊκή».

Μιά τέτοια, βέβαια, ἐκπαιδευτικὴ φυ-
σιογνωμία δέν ἦταν δυνατόν παρά νά
χρησιμοποιηθεῖ ἀπ' τίς τοπικές ἐκπαι-
δευτικές ἀρχές (στό μέτρο βέβαια, πού
δέν «ἐνοχλοῦσε» ἢ ὡς τότε δραστηριό-
τητά του): ἔτσι, ἐκλέχθηκε π.χ. νά ἐξηγή-
σει στὰ γυμνάσια καί λύκεια τῆς περιφέ-
ρειας τὴν «ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση»,
ἔτσι διορίστηκε «μέ ἀπόσπαση» διευθυ-
ντῆς τοῦ Γυμνασίου τῆς Ἀρνισσας, μῆς
κωμόπολης κοντά στήν Ἑδεσσα, τὸν
Ὀκτώβριο τοῦ 1978.

Ὅποτε... ἦρθαν οἱ ἀπεργίες. Καί ὁ κ.
Σταλίδης, ὅχι μόνο πῆρε μέρος σ' αὐτές,
ἀλλὰ εἶχε καί τό... θράσος νά γράψει καί
εἰδικὴ ἐπιφυλλίδα σὴν «Ἑδεσσαϊκή».
Καί νά τί ἔγραφε, στίς 12 Μαΐου (ἀρ.
φύλλου 813), μέ τίτλο «Ἀγῶνες, Ἀγω-
νίες καί Ἀπεργίες».

«Ἡ ζωὴ μᾶς διδάσκει ὅλους νά αγωνιζό-
μαστε... Παντοῦ λοιπὸν ἀγῶνας. Καί πάντοτε.
Σ' ὅλες τίς ἐποχές καί σ' ὅλους τοὺς τόπους...
Αὕτῃ εἶναι ἡ ζωὴ. Ἀγῶνας καί ἀγωνία.

Στὸν καθημερινὸ βέβαια ἀγῶνα ὑπάρ-
χουν οἱ μπροστάρηδες – λίγοι ὁπωσδήποτε –
πού μέ τὸ κύρος τους καί τὴν ἀνιδιοτέλειά
τους τραβοῦν μπροστά καί δείχνουν καί στοὺς
ἄλλους τὸ δρόμο τοῦ ἀγῶνα. Ὑπάρχουν καί
οἱ πολλοί... πού ἀκολουθοῦν τοὺς μπροστά-
ρηδες γιατί πιστεύουν ὅτι ὁ ἀγῶνας τους εἶναι

δίκαιος κι ἀκόμα, γιατί ξέρουν πῶς ὅσα πέ-
τυχε μέχρι σήμερα ὁ Ἀνθρώπος... τὰ πέτυχε
μόνο μέ ἀγῶνα, ἀγωνία, θυσία, προσπάθεια
καί πολλές φορές μέ αἷμα. Ὑπάρχουν βέβαια
κι ἐκεῖνοι – ἐντυχῶς λίγοι – πού δέν μετέχουν
στοὺς κοινούς ἀγῶνες τῶν συνανθρώπων
τους, ὅμως καρπώνονται ὅσα ὀφέλη προκύ-
πτουν – μικρά ἢ μεγάλα – ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῶν
ἄλλων. Αὐτοὶ εἶναι οἱ δειλοί, οἱ βολεψάκηδες,
οἱ καιροφυλακτοῦντες, οἱ καθοδηγούμενοι, οἱ
προδοκότες, οἱ ἀδιάφοροι, ἴσως καί μερι-
κοὶ ἰδεολόγοι μέ ἀντίθετη θέση ἢ διαφορετικὴ
θέση πᾶνω στὰ θέματα τοῦ κοινοῦ ἀγῶνα τῶν
συνανθρώπων τους. Εἶναι καί τέτοιοι. Στὸν
συνεχὴ αὐτὸν ἀγῶνα τῶν ἀνθρώπων ὑπάρ-
χουν πολλοὶ τρόποι καί πολλὰ μέσα, γιὰ νά
ἀγωνιστεῖ ὁ ἄνθρωπος: παθητικὴ καί ἐνεργη-
τικὴ πράξη. Κι ἀνάμεσα σ' αὐτὰ καί τὸ
ἔσχατο μέσο, γιὰ νά ἐπιτύχεις στὸν ἀγῶνα
σου, εἶναι ἡ ἀπεργιακὴ κινητοποίηση τῶν ἀν-
θρώπων, πού ἐπιτρέπεται ἀπὸ τὸ Σύνταγμα
καί ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴ μεθοδολογία καί
δεοντολογία τοῦ ἀγῶνα...»

Μόλις ἔχετε διαβάσει τὸ κείμενο: κεί-
μενο αὐθεντικοῦ στυλ ἐπιφυλλίδας.
Ὅμως στό κείμενο αὐτό, ὀρισμένοι
ἀπεργοσπάστες τῆς ἐποχῆς, εἶδαν τὸν
ἑαυτό τους, σάν σ' ἓνα καθρέφτη. Τὴν
ἴδια μέρα εἶδαν τὸν Εἰσαγγελέα καί τὸν
γενικό Ἐπιθεωρητὴ Μέσης Ἑκπαίδευ-
σεως, γιὰ νά... καταγγεῖλουν τὸν, κατ'
αὐτοὺς, ὑπαιτιγμό τοῦ ἀρθρογράφου.
Καί οἱ ἀρχές; Οἱ ἀρχές ἐνήργησαν
ἀστραπιαία:

Ὁ κ. Εἰσαγγελέας, σώφρων λόγῳ γνώ-
σης ἢ εὐρύτερων ὀριζόντων ἀνθρώπος,
περιορίστηκε νά καλέσει τὸν κ. Σταλίδη
καί νά τοῦ ἀναφέρει ὅτι συνάδελφοί του,
ἀπὸ τοὺς μὴ ἀπεργήσαντες, θεωροῦν
τοὺς ἑαυτούς τους σάν ἄμεσα πληττόμε-
νους ἀπ' τὸ ἄρθρο, ὅτι «ἐπιφυλάσσονται
παντός νομίμου δικαιώματός τους», καί
ὅτι καλὸ θά 'ταν νά δημοσίευσεν σ' ἓνα
ἐπόμενο ἄρθρο του ὅτι «δέν εἶχε τὴν
πρόθεση νά θίξει συναδέλφους του».

Ὁ Γενικός Ἐπιθεωρητὴς ὅμως;

Ὅπως ἀναφέραμε, τὸ ἄρθρο δημο-
σιεύεται στίς 12 Μαΐου, μέρα Σάββατο.

Στίς 14 Μαΐου, μέρα Δευτέρα, παίζε-
ται ἡ πρώτη πράξη: μέ προφορικὴ ἐν-
τολὴ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητῆ, ἀπαλάσ-
σει τῶν καθηκόντων – στὴ θέση τοῦ
διευθυντῆ – τὸν κ. Σταλίδη ἀπ' τὸ Γυ-

μνάσιο Ἀρνισσας καί τὸν... ξαναγυρίζει
στό Λύκειο Ἑδεσσης.

Ἡ γραπτὴ διαταγὴ δακτυλογραφεῖται
τὴν ἴδια μέρα (14 Μαΐου) καί στέλνεται
αὐθημερόν.

Πράξη δευτέρη: Θέμα, «Κλήση σέ
ἀπολογία». Θανατώστε δείγμα γραφῆς:

«Στὴν ἐφημερίδα "Ἑδεσσαϊκή" Ἑδέσσης,
καί στὴ στήλη "Θέματα" ὑπάρχει σημείωμα
(sic) μέ ἐπικεφαλίδα "Ἀγῶνες, Ἀγωνίες καί
Ἀπεργίες" καί φέρει τὸ ὄνομά σας. Ἐπειδὴ
στό σημείωμα αὐτό ἀναφέρονται κρίσεις καί
χαρακτηρισμοὶ γιὰ τοὺς μὴ ἀπεργοῦντες κα-
θηγητές, πού συνιστοῦν πειθαρχικά ἀδική-
ματα σύμφωνα μέ τὸ ἀρ. 246 παρ. 1 ἑδαφ. β'
καί γ' τοῦ Π.Δ. 611/77, καλεῖστε νά μᾶς γνω-
στοποιήσετε, μέσα σέ 5 μέρες... α. ἂν τὸ ση-
μείωμα αὐτὸ γράφηκε πράγματι ἀπὸ σᾶς, καί
β. σέ καταφατικὴ περίπτωσιν, ἂν γνωρίζετε
ὅτι 1. ἡ ἐργασία, ὅπως καί ἡ ἀπεργία, εἶναι
δικαίωμα κάθε δημοσίου ὑπαλλήλου καί ἀφή-
νεται σὴν ἐλεύθερη βούληση τοῦ καθενός
2. οἱ χαρακτηρισμοὶ πού ἀναφέρονται στό
κείμενο γιὰ τοὺς μὴ ἀπεργοῦντες καθηγητές
καί προϊστάμενους σας εἶναι ἀνεπίτρεπτοι,
καί μποροῦν νά χαρακτηριστοῦν ὡς ἴθρεις
ἐναντίον του 3. ὡς δημόσιος ὑπάλληλος δέν
εἴχατε τὸ δικαίωμα νά ἐκφράζεσθε δημοσίᾳ,
χωρὶς τὴν προηγουμένη ἄδεια τῆς προϊσταμέ-
νης σας ἀρχῆς. Ὁ προϊστάμενος, ὑπογραφή,
Ἰωάννης Τσιτουρίδης, Γενικός Ἐπιθεωρη-
τῆς».

Ὁ κ. Προϊστάμενος:

● μόλις στίς 14.5.79 ἀνακάλυψε ὅτι ὁ
ἄνθρωπος πού πρὶν λίγους μῆνες ἀπό-
σπασε ἀπ' τὸ Λύκειο Ἑδεσσης καί διό-
ρισε Διευθυντὴ Γυμνασίου Ἀρνισσας,
ἀρθρογραφοῦσε, χωρὶς τὴν ἄδειά του
(σάν προϊστάμενη ἀρχή) καί

● ἑξωνώντας τὸ προηγούμενο, ἔχασε
ἀκόμα πῶς τὰ δικαιώματα στὴ συμμε-
τοχὴ ἢ ὅχι σέ μίαν ἀπεργία, ἀντιστοιχοῦν
σέ δικαιώματα τοῦ νά κρίνονται καί νά
κατακρίνονται οἱ ἀπεργοσπάστες, δια-
τυπώνοντας ἐλεύθερα τοὺς στοχασμοὺς
των!...

Σέ λίγες μέρες – στίς 19 Μαΐου – ὁ Κ.
Σταλίδης ρωτοῦσε ἔγγραφα τὸν Γενικό
Ἐπιθεωρητὴ, ποιοὶ χαρακτηρισμοὶ συνι-
στοῦν πειθαρχικά ἀδικήματα, ποίους νό-
μος ἀπαγορεύει στοὺς δημοσίους ὑπαλ-
λήλους νά ἐκφράζουν, γραπτὰ, τίς σκέ-
ψεις τους δημοσίᾳ καί ποιοὺς προϊστα-

μένους και συναδέλφους του κρίνει ή χαρακτηρίζει.

Στις 4 Ιουνίου 1979, ο ίδιος πάντα Γενικός Έπιθεωρητής, αποστέλλει στον Κ. Σταλίδη (με κοινοποίηση στην εφημερίδα «Εδεσσαϊκή») τό παρακάτω μνημείο Έλευθεροτυπίας:

«Μετά από τὰ δημοσιεύματά σας στην τοπική εφημερίδα της Έδέσσης, "Εδεσσαϊκή" με ήμερομηνίες 12,19 καί 29.5.79, στή στήλη "Θέματα", τὰ όποία τέθηκαν ύπόψη μας από άτομα πού εδήλωσαν ότι θίγονται άμέσως από τὰ δημοσιεύματά σας αυτά, έπειδή διαπιστώνουμε ότι με τό περιεχόμενο των άρθρων σας αυτών πού αναφέρονται παραπάνω, θίγονται πράγματι προσωπικά συνάδελφοί σας καί άλλοι δημόσιοι άνδρες, έπειδή ή ένέργειά σας αυτή δέν συμβιβάζεται με τὰ καθήκοντά σας ως εκπαιδευτικού λειτουργού, σάς καλούμε νά σταματήσετε νά δημοσιεύετε σημειώματα ή άρθρα σας σέ εφημερίδες, μέ την πληροφορία ότι ή παραβίαση της έντολής μας αυτής θά αποτελέσει πειθαρχικό παράπτωμα, σύμφωνα με τό άρ. 205 παρ. 2 καί ένδεικτικά του έδαφ. 6' καί ζ' της παρ. 1 του άρ. 206, του Ν 611/77...».

Πρέπει νά σημειωθεί πώς τὰ ύποτιθέμενα παραπτώματα του Κ. Σταλίδη δέν αναφέρονται πιά στο άρθρο του «Άγώνες, Άγωνίες καί Άπεργίες», αλλά... διευρύνονται κι αυτά, σέ άλλα δύο άρθρα. Αναφέρονται δηλαδή, στο άρθρο «Περίπατος καί συζητήσεις» της 19 Μαΐου, όπου ο χρονογράφος «έν παραβολαίς», διηγείται μιά ιστορία άπ' τὰ χρόνια της Τουρκοκρατίας παρόμοια προς τή δική του, καί στο άρθρο «Πνευματικό Κέντρο», όπου μιλά για την άξία της ως τώρα προσφοράς του πολιτιστικού συλλόγου «Μ. Άλέξανδρος», καί τονίζει τή χαρά του καί των συμπολιτών του, για την απόφαση νά ιδρυθεί Πνευματικό Κέντρο στην Έδεσσα, καί ευχαριστεί τόν βουλευτή κ. Γκίλλα (καί Γ' Αντιπρόεδρο της Βουλής) γιατί προφανώς με ένέργειές του πραγματοποιείται τό ίδρυμα αυτό, παρακαλώντας τόν ίδιο, αλλά (νά, πιθανόν πού έγκειται τό... σφάλμα του) καί τούς άλλους βουλευτές του νομού, νά βοηθήσουν ώστε τό Πνευματικό Κέντρο νά γίνει σύντομα.

Ποιοί νά 'ναι αλήθεια οί «δημόσιοι άνδρες» πού, κατά τόν κ. Έπιθεωρητή

θίγονται; Νά ύποθέσουμε μήπως πρόκειται για τόν Γ' αντιπρόεδρο της Βουλής;

Η έπόμενη πράξη παίχτηκε δύο μέρες άργότερα, στις 6 Ιουνίου. Ο Έπιθεωρητής Ιωάννης Τσιτουρίδης «μετά από παράσταση στο γραφείο» της Γ.Ε.Μ.Ε. Πέλλης των καθηγητών Βρανάκη Στεργίου, Λυκειαρχή, Δ/τού του Λυκείου όπου άνήκει οργανικά ο παραπάνω καθηγητής (Γ. Κ. Σταλίδης), Γλαράκη Ευσταθίου, Λυκειαρχου του Λυκ. Σκύδρας, Βαμβακίδη Παναγιώτου, καθηγ. Λυκείου άρρένων Έδέσσης, Δεληγιάνη Άννας του Λυκ. Θηλέων Έδέσσης καί Παπαδοπούλου Προδρόμου, καθ. Λυκ. άρρ. Έδέσσης, οί όποιοι κατήγγειλαν ότι στο άρθρο αυτό («Άγώνες» κλπ) «ο παραπάνω καθηγητής αναφέρεται ύβριστικά γι' αυτούς, οί όποιοι κατά τή διάρκεια της άπεργίας εργάστηκαν κανονικά στα σχολεία τους, ύπακούοντας στην πρόσκληση της Κυβερνήσεως! Άλλά καί «έπειδή διαπιστώνουμε ότι τό δημοσίευμα του Κ. Σταλίδη στην έδδομαδιαία εφημερίδα της Έδέσσης, "Εδεσσαϊκή" της 12.5.79 όπου αναφέρεται για τούς μή άπεργούντας εργαζόμενους καθηγητές με τίς εκφράσεις "αυτοί είναι οί δειλοί, οί βολεψάκηδες, οί καιροφυλακτούντες, οί καθοδηγούμενοι, οί προδοκάτορες...", ένώ γνώριζε πολύ καλά ότι εκφράζονταν έτσι για τούς πλέον έξαιρέτους καθηγητές, μεταξύ των οποίων καί ο Λυκειαρχής Δ/ντής του σχολείου στο όποιο άνήκει οργανικά, καθώς καί ότι όρισμένοι άπ' αυτούς είχαν άμεση άνάγκη καί του ενός άκόμη ήμερομισθίου τό όποιο θά τούς περιεκόπτετο από τυχούσα άποχή από τήν εργασία τους (παιδιά τους σπουδάζουν στο έξωτερικό), είναι ύβριστικό... (κλπ., κλπ.)... καί επίσης ότι αποτελεί άμεση ήθική πίεση γι αυτούς πού ήθελαν νά επιστρέψουν στην εργασία τους καθηγητές, μιά καί τό άρθρο δημοσιεύτηκε άκριβώς τίς μέρες της άπεργίας (σημ. έδώ είναι καί τό ζουμί της ιστορίας μας) ... έχοντες ύπ' όψη... έπειδή... επίσης ο καθηγ. Κ. Σταλίδης έδειξε μετά σέ συνέχεια άρθρα του ότι καμιά δέν νιώθει άνάγκη μεταμέλειας ή συγγώμης, άπο-

φασίζουμε καί επιβάλλουμε στον παραπάνω καθηγητή... την ποινή του προστίμου του ενός έκτου (1/6) των άποδοχών του. Ο Προϊστάμενος - ύπογραφή - Ι. Τσιτουρίδης - Γενικός Έπιθεωρητής».

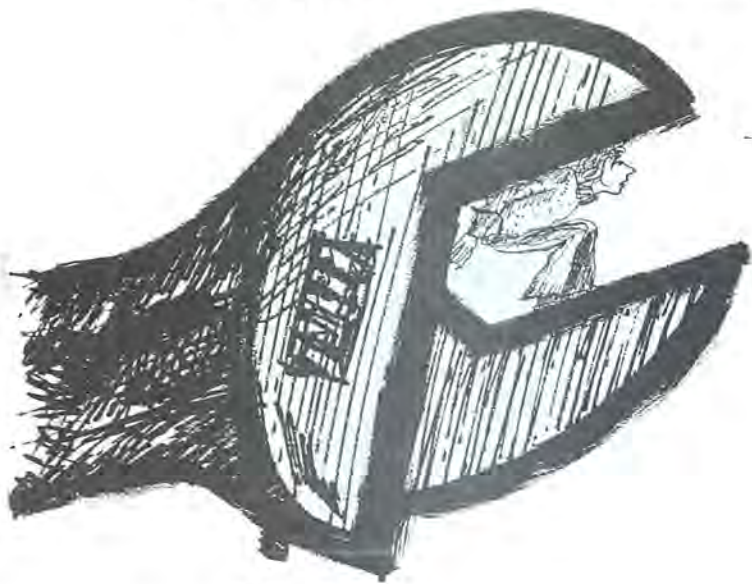
Άπομονώνοντάς μιά φράση του άρθρου καί έρμηνεύοντας κατά τό «δοκοῦν» ένα άλλο, επιβάλλεται ή παραπάνω ποινή. Κι έτσι, μένουν άκόμα πίο πολύ ίκανοποιημένοι Κυβέρνηση καί Υπουργείο Παιδείας: ή δέ ίκανοποίησή τους έξωφλείται άργότερα. Ο κ. Έπιθεωρητής ξαναγυρίζει στην έδρα του, οί δέ καταγγέλοντες πού είχαν ύπακούσει στα κελεύσματα της κυβερνήσεώς μας νά μήν άπεργήσουν, είτε προάγονται, είτε μετατίθενται στις έδρες τους, είτε έγγραφον προσημείωση για τό μέλλον...

Τά πράγματα, βέβαια, δέν σταματοῦν έδώ. Δέν θά συνεχίσουμε όμως για την προσφυγή του Κ. Σταλίδη προς τό Α.Π.Υ.Σ.Μ.Ε. Κοζάνης, κατά της προηγούμενης απόφασης, ούτε για την παραπομπή του άπ' τόν Γ. Έπιθεωρητή στο Π.Υ.Σ.Μ.Ε. Πέλλης για δύο αναφορές παραπόνων του, όπου ή «ύπόθεση» θά «εκδικαστεί» μέ μέλη του Π.Υ.Σ.Μ.Ε. πού είναι οί κατήγοροί του βασικά - οί μή άπεργήσαντες «μεροκαματιάρηδες» καθηγητές.

Τό πρόβλημα είναι, ως πότε ή έλεύθερη έκφραση στή χώρα μας θά πατάσσεται έτσι, όπως μέ την «Υπόθεση Κ. Σταλίδη», ως πότε ή Κυβερνητική παρέμβαση θά είναι τόσο άπροκάλυπτη, πότε τὰ ανθρώπινα δικαιώματα δέν θά λειτουργήσουν σ' όλη την έλληνική επικράτεια, πότε τό Σύνταγμα θά γίνει σεβαστό καί θά 'χει πεδίο εφαρμογής του σ' όλα τὰ άτομα πού κατοικούν στην Έλλάδα;

Ο δρόμος της Δημοκρατίας είναι μακρύς καί τραχύς. Γι αυτό, κάθε φορά, σέ κάθε παρακαμπτήριο πού θά τραυματίζεται ή Δημοκρατία, πρέπει νά μήν αφήνουμε τούς δράστες νά περάσουν: ή υπόθεση Κ. Σταλίδη, του άναγκαστικά φημμένου καθηγητή άπ' την Έδεσσα, είναι υπόθεση της Δημοκρατίας, είναι υπόθεση ΟΛΩΝ ΜΑΣ

Ἡ ἐκπαίδευση τῶν παιδιῶν τῶν Ἑλλήνων μεταναστῶν στή Δυτική Γερμανία

Ὁ συντάκτης τοῦ ἄρθρου, ἐκπαιδευτικός μέ μακρά πείρα, πέρα ἀπὸ τὴν ἐνδιαφέρουσα ἀνάλυση τοῦ προβλήματος τῆς ἐκπαίδευσης τῶν μεταναστοπαίδων, προχωρεῖ καὶ σέ κάποιες προσωπικές του προτάσεις γιὰ τὴ βελτίωση τοῦ συστήματος ἐκπαίδευσης τῶν παιδιῶν τῶν Ἑλλήνων μεταναστῶν στὴν Γερμανία.

τοῦ Παναγιώτη Κοτσιώνη

ΤΙΣ ΜΕΡΕΣ αὐτές, μέ τίς ἐκδηλώσεις πού ἔγιναν στήν Ἀθήνα – Εὐρωπαϊκό Σεμινάριο γιὰ τὰ προβλήματα τῶν παιδιῶν τῶν μεταναστῶν καί συνέντευξη τύπου πού δόθηκε ἀπὸ ἀντιπροσωπεία τῆς Ὁμοσπονδίας Ἑλληνικῶν Συλλόγων καί Κοινοτήτων Σουηδίας – ἦρθαν πάλι στήν ἐπικαιρότητα τὰ καυτά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουν οἱ Ἕλληνες μετανάστες στίς χώρες τῆς Δυτ. Εὐρώπης.

Στό σημείωμα μας αὐτό περιοριζόμαστε νά ἐξετάσουμε συνοπτικά τὰ ἐκπαιδευτικά προβλήματα κόπηση, ἐγκαταλείπει, στίς περιόδους οἰκονομικῆς κρίσης καί ἀνεργίας, τή διακηρυγμένη ἀρχή τῆς ἐνσωμάτωσης (Integrationsprinzip) καί ἐφαρμόζει τήν ἀρχή τῆς συνεχοῦς ἐναλλαγῆς τῶν ξένων ἐργατῶν στήν ἀγορά ἐργασίας (Rotationsprinzip).

Ἡ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ Κυβέρνηση τῆς Δυτ. Γερμανίας, ἀκολουθεῖ, στήν πολιτική τῆς ἀπέναντι στοὺς μετανάστες, διπλή στρατηγική. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος προπαγανδίζει τὴν ἐνσωμάτωση τῶν παιδιῶν τῶν μεταναστῶν σὲ γερμανικό σχολικό σύστημα καί ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἀρνεῖται νά τοὺς παραχωρήσει στοιχειώδη δικαιώματα, ὅπως εἶναι τὸ δικαίωμα γιὰ ἐλεύθερη παραμονή καί ἐργασία, τὸ ἐκλογικό δικαίωμα καί τὸ δικαίωμα γιὰ ἴσες εὐκαιρίες στίς σπουδές καί τὴ μόρφωση. Στὴν πραγματικὴ ἀνέγερση καί ἀνεργίας, τή διακηρυγμένη ἀρχή τῆς ἐνσωμάτωσης (Integrationsprinzip) καί ἐφαρμόζει τήν ἀρχή τῆς συνεχοῦς ἐναλλαγῆς τῶν ξένων ἐργατῶν στήν ἀγορά ἐργασίας (Rotationsprinzip).

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ τῶν μεταναστῶν δέ λαμβάνονται ὑπόψη κατὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐκπαιδευτικῶν καί σχολικῶν προγραμμάτων. Τὸ 1969 ἀπὸ 250.000 παιδιά μεταναστῶν πού ὑπόκεινταν στήν ὑποχρεωτική σχολική φοίτηση, φοίτησαν στὰ σχολεῖα τῆς γενικῆς ἐκπαίδευσης μόνο 99.000. Ἡ «προγραμματισμένη» αὐτὴ ἀποχή 151.000 παιδιῶν τῶν μεταναστῶν ἀπὸ τὸ γερμανικό σχολεῖο, εἶχε σάν ἀποτέλεσμα νά ἐξοικονομήσει τὸ γερμανικό κράτος 1200 ἑκατομμύρια γερμανικά μάρκα, ποσό πού κατακρατήθηκε, ἀσφαλῶς, ἀπὸ τὸ φόρο εἰσοδήματος τῶν μεταναστῶν. Ἀν καί δέν ὑπάρχουν ἐπίσημες στατιστικές πού νά φανερώουν τὸν ἀριθμὸ τῶν παιδιῶν ἐκείνων πού πῆγαν καθόλου σὲ σχολεῖο ἢ πού διέκοψαν πρόωρα τὴν φοίτησή τους, εἶναι βέβαιον ὅτι ἑκατοντάδες χιλιάδες παιδιά μένουν μακριὰ ἀπὸ τὸ σχολεῖο καί ὅτι ἀνάμεσά τους βρίσκονται πολλές χιλιάδες Ἑλληνόπουλα.

ΑΚΟΜΑ καί τὸ τυπικό δικαίωμα πού ἔχουν τὰ παιδιά τῶν μεταναστῶν νά φοιτοῦν στὰ ἴδια σχολεῖα μέ τὰ Γερμανόπουλα, δέν τοὺς ἐξασφαλίζει, σέ καμιά περίπτωση, ἴσες δυνατότητες γιὰ μόρφωση καί κοινωνικὴ ἀνοδο. Τὸ γερμανικό σχολικό σύστημα εἶναι ἔντονα ταξικό καί ἀνταγωνιστικό καί εὐνοεῖ τὰ παιδιά ἐκεῖνα πού προέρχονται ἀπὸ τὰ ἀνώτερα κοινωνικά στρώματα. Ἡ ἀναγκαστικὴ προσαρμογὴ τῶν Ἑλληνόπουλων σέ ξένα ἐκπαιδευτικά πρότυπα, χωρὶς τὴν ἀπαραίτητη προπαρασκευὴ καί ἡ ὑπαρξὴ κοινωνικῶν στερεοτύπων καί προκαταλήψεων σέ βάρος τους εἶναι τὰ κύρια αἷτια γιὰ τὴ σχολικὴ ἀποτυχία τους.

Ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ἐκπαιδευτικὴ πολιτική, ἀπὸ τὴν ἄλλή μεριά, στηρίζεται στήν ἀνάπτυξη καί προβολή τοῦ ὀνομαζόμενου ἀμφιδύναμο μοντέλου ἐκπαίδευσης, πού προβλέπει τὴν ὁργάνωση

ἐλληνικῶν τάξεων μέ διγλωσσικό πρόγραμμα διδασκαλίας.

Ἡ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ τῶν ἐλληνικῶν ἐκπαιδευτικῶν ὑπηρεσιῶν δέν ἀπέδωσε τ' ἀνεμενόμενα ἀποτελέσματα, γιατί:

● Πολλὲς ὁμόσπονδες χώρες τῆς Δυτ. Γερμανίας, ἀνάμεσα στίς ὁποῖες συμπεριλαμβάνεται καί ἡ Βάδη Βυρτεμβέργη, ὅπου ζοῦν καί ἐργάζονται τὸ 1/3 τῶν Ἑλλήνων ἐργατῶν, δέν ἀποδέχτηκαν τὸ διγλωσσικό πρόγραμμα γιὰ τὴν ἐκπαίδευση τῶν Ἑλληνόπουλων.

● Ἀκόμη καί στίς χώρες πού ἐφαρμόστηκε, δέν πάρθηκαν τ' ἀναγκαῖα μέτρα γιὰ τὴν ἀποτελεσματικὴ λειτουργία τοῦ προγράμματος.

ΣΕ ΠΟΛΛΕΣ ὁμόσπονδες χώρες συνεχίζει νά ἰσχύει ἡ διπλὴ σχολικὴ φοίτηση γιὰ τὰ Ἑλληνόπουλα πού φοιτοῦν τὸ πρῶτό σὲ γερμανικό καί τὸ ἀπόγευμα σὲ ἐλληνικό σχολεῖο. Τὸ ἀναλυτικό πρόγραμμα τῆς ἐλληνικῆς διδασκαλίας δέν ἀνανεώθηκε ἀκόμα, οὔτε γράφτηκαν

νέα διδακτικά βιβλία που νά ανταποκρίνονται στις συνθήκες ζωής των Έλληνόπουλων του έξωτερικού.

Η εκπαιδευτική κατάσταση αντιμετωπίζεται έτσι βραχυπρόθεσμα και επιφανειακά με άποτέλεσμα νά οδηγούνται τά παιδιά των μεταναστών στη σχολική άποτυχία.

Χωρίς προοπτικές τά Έλληνόπουλα

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ των Έλληνόπουλων στη Δυτ. Γερμανία διαγράφεται, χωρίς υπερβολή, ζοφερό. Έχει διαπιστωθεί ότι οι νέοι που δέν έχουν πάρει τό άπολυτήριο του δημοτικού σχολείου μένουν άνειδίκευτοι εργάτες και στην πλειοψηφία τους άνεργοι. Τουλάχιστον 60% άποφοιτούν από τό βασικό γερμανικό σχολείο χωρίς άπολυτήριο και δέν έχουν καμιά προοπτική γιά κοινωνική άποκατάσταση στη Δυτ. Γερμανία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Έλληνες μαθητές στά γερμανικά σχολεία γενικής μόρφωσης κατά τό σχολικό έτος 1975-1976

Σύνολο	Στό βασικό σχολείο	Στό τεχν. λύκειο	Στό Γυμνάσιο	Στό πολυδύ- ναμο σχολ.	Στά ειδικά σχολεία
50.176	46.841	976	1274	249	851
100%	93%	1,8%	2,5%	1,7%	0,5%

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Έλληνες μαθητές στά γερμανικά επαγγελματικά σχολεία κατά τό σχολικό έτος 1975-1976

Σύνολο	Στά επαγγελματικά και ειδικά επαγγ.σχολεία.	Στά ανώτερα επαγγελματικά σχολεία ειδικοτήτων
7.890	7.096	750
100%	89%	11%

Η άδέσβαιη έπιστροφή

ΤΟ ΡΕΥΜΑ της έπιστροφής των ελληνικών οικογενειών από τη Δυτ. Γερμανία εντάθηκε σημαντικά τά τελευταία χρόνια. Τό 1975 από τίς 34.214 έπαναπατρισθέντες, οι 24.534 προέρχονταν από τη Δυτ. Γερμανία.

Από αυτούς, τό 78% έγκαταστάθηκαν στις άγροτικές περιοχές ή τά έπαρχιακά κέντρα και μόνο τό 22% στά μεγάλα αστικά κέντρα.

ΟΙ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΖΟΜΕΝΕΣ οικογένειες αντιμετώπιζουν πολλά προβλήματα και συχνά ή έπιστροφή τους είναι συνδεμένη μέ φόβο και άδεβαιότητα.

ΟΙ ΝΕΟΙ αυτοί καταπιέζονται κοινωνικά και πολιτικά και είναι καταδικασμένοι νά ζοϋν σέ μόνιμη ανασφάλεια και άδεβαιότητα. Οι άνεργοι νεοαίοι φτάνουν τίς 200.000 και στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκονται οι άλλοδαποί, από τους όποιους οι 3 στους 4 δέ βρίσκουν καμιά θέση μαθητείας και μένουν άνεργοι.

ΟΠΩΣ δημοσίευσε και τό περιοδικό «Der Spiegel», Γερμανοί παιδαγωγοί καταγγέλλουν ότι οι άνεργοι άλλοδαποί νέοι οδηγούνται μέ μαθηματική ακρίβεια στην έγκληματικότητα και τονίζουν ότι δέν έχουν άλλη έκλογή από τό νά κλέβουν και νά εκδίδονται.

ΑΚΟΜΑ πιο περιορισμένες είναι οι δυνατότητες και οι ευκαιρίες που έχουν τά Έλληνόπουλα νά σπουδάσουν ή νά μάθουν ένα έπάγγελμα. Οι παρακάτω πίνακες που φανερώνουν την εκπαιδευτική κατάσταση των Έλληνόπουλων στα γερμανικά σχολεία είναι πολύ διαφωτιστικοί.

ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων μέσα στην κοινότητα που ζει και ή έπαρκής ενημέρωση των γονέων γιά τίς έλλείψεις και τίς δυνατότητες των παιδιών τους στον εκπαιδευτικό τομέα.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ μέ την ένσωμάτωσή τους στό ελληνικό σχολείο, παρατηρούμε ότι τά παιδιά αυτά δέν ξεκινούν από την ίδια άφετηρία μέ τά εδώ Έλληνόπουλα. έπειδή ύπολείπονται κατά πολύ στα γλωσσικά, κυρίως, μαθήματα. Τά παιδιά των μεταναστών μας είναι ό πιο αδύνατος κρίκος στην αλυσίδα των μη προνομιούχων στο εκπαιδευτικό μας σύστημα και γι' αυτό θά είναι δύσκολο νά κατακτήσουν στην ίδια τους την πατρίδα μία καλύτερη θέση από εκείνη που είχαν στη Δυτ. Γερμανία.

Προτάσεις γιά την βελτίωση της έκπαίδευσης των παιδιών των μεταναστών

ΤΟ ΚΥΡΙΟ πρόβλημα, νομίζουμε ότι δέν βρίσκεται στην αντίθεση: ένσωμάτωση ή όχι ένσωμάτωση των ξένων παιδιών στις γερμανικές τάξεις. Βρίσκεται στην άρνηση του γερμανικού κράτους νά αναγνωρίσει στους μετανάστες τό στοιχειώδες ανθρώπινο δικαίωμα της έπιλογής της μόρφωσης των παιδιών τους. Συγκεκριμένα, παραβιάζεται ή Εϋρωπαϊκή Σύμβαση του 1950, που κατοχυρώνει τη μητρική γλώσσα σαν την κύρια γλώσσα διδασκαλίας γιά τά ξένα παιδιά.

ΕΧΕΙ άποδειχθεί ότι ή διγλωσσία άποτελεί τό μεγαλύτερο έμπόδιο γιά τη σχολική πρόοδο των ξένων παιδιών. Οι περισσότεροι Γερμανοί παιδαγωγοί και δάσκαλοι, όταν αναφέρονται στα ξένα παιδιά, μιλάνε γιά «άναλφάβητους σέ δύο γλώσσες». Ο Βιτοερκόφσκι, που άσχολήθηκε ειδικά μέ τό ζήτημα της δι-

Λείπει κάθε κρατικό πρόγραμμα που θά οργάνωνε την επανένταξή τους στην κοινωνική και την οικονομική ζωή της χώρας μας. Δέν είναι λίγοι εκείνοι που αναγκάζονται νά μεταναστεύσουν γιά δεύτερη και γιά τρίτη φορά.

ΣΕ ΑΚΟΜΑ δυσκολότερη θέση βρίσκονται τά παιδιά τους που ύποβάλλονται άναγκαστικά στη διαδικασία κοινωνικοποίησής τους σέ ένα νέο και «έν πολλοίς» άγνωστο περιβάλλον. Οι κύριοι παράγοντες που έπηρεάζουν την κοινωνική ανάπτυξη και την πρόοδο των παιδιών αυτών, είναι, ή έξασφάλιση των απαραίτητων μέσων γιά την κοινωνική κατοχύρωση της οικογένειάς τους, ή

γλωσσίας, παρατηρεί ότι «ένα παιδί μπορεί να μάθει σωστά μία ξένη γλώσσα, μόνο όταν κατέχει γραμματικά και συντακτικά τη μητρική του γλώσσα». Επίσης ο Χόλτμαν λέγει ότι «μέ το να αναγκάσεις ένα παιδί να εκφραστεί με κάποιο ξένο ιδίωμα, χωρίς να γνωρίζει καλά τη μητρική του γλώσσα, του κλέβεις ένα κομμάτι από την προσωπικότητά του». Από έρευνα που έγινε στη Σουηδία σε παιδιά Φινλανδών μεταναστών διαπιστώθηκε ότι τα παιδιά που φοίτησαν σε αμιγείς τάξεις με μητρική γλώσσα διδασκαλίας, είχαν μεγαλύτερη σχολική επιτυχία από εκείνα τα παιδιά που φοίτησαν σε δίγλωσσες τάξεις με κυρίαρχη τη σουηδική γλώσσα. Γι' αυτό βασική προϋπόθεση για μία αποτελεσματική εκπαίδευση των Έλληνόπουλων είναι η αναγνώριση και η κυριαρχία της ελληνικής γλώσσας στο σχολικό πρόγραμμα. Ταντόχρονα πρέπει να επιδιωχθεί η επαγγελματική και κοινωνική κατοχύρωσή τους, για να μην αποτελέσουν αύριο τόν εφεδρικό στρατό των άνειδικευτων εργατών για τη γερμανική διομηχανία.

ΠΟΛΥ συνοπτικά θα σημειώσουμε τα μέτρα που, κατά την άποψή μας, πρέπει να παρθούν άμεσα για να εξασφαλιστούν οι προοπτικές προόδου και όμαλης κοινωνικής ζωής στα Έλληνόπουλα της Δυτ. Γερμανίας.

● Νά ιδρυθούν ελληνικά σχολικά παραρτήματα, με έννεα υποχρεωτικές τά-

ξεις μέσα στα γερμανικά σχολεία.

● Τά έξοδα λειτουργίας τους να τά αναλάβει έξ ολοκλήρου ή γερμανική κυβέρνηση.

● Τό ισχύον ελληνικό αναλυτικό πρόγραμμα να αντικατασταθεί με νέο που να ανταποκρίνεται στις κοινωνικές, τις πολιτιστικές και οικονομικές συνθήκες που ισχύουν στη Δυτ. Γερμανία. Επίσης, απαιτούνται σύγχρονα διδακτικά βιβλία.

● Οί δάσκαλοι, Έλληνες και Γερμανοί, πρέπει να επιμορφώνονται για να ανταποκρίνονται καλύτερα στο έργο τους.

● 'Η επιλογή των δασκάλων από την Ελλάδα να γίνεται με βάση τα ουσιαστικά τους προσόντα, την άρτια επιστημονική κατάρτιση, την κοινωνικότητα και την έφεση για σπουδές.

● Οί ελληνικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες πρέπει να μελετήσουν επιστημονικά τό πρόβλημα σε όλες τις πτυχές του και να προσφέρουν ουσιαστική βοήθεια στους δασκάλους.

● Νά καταργηθούν όλες οι ελληνικές τάξεις, των δημοτικών και γυμνασίων, που λειτουργούν τό απόγευμα. 'Η προσπάθεια για να εφαρμοστεί ή μεταρρύθμιση του 1976 στα Έλληνόπουλα της Δυτ. Γερμανίας, με την ίδρυση ελληνικών γυμνασίων απέτυχε, γιατί δέν εξασφαλίστηκαν ούτε οι στοιχειώδεις όροι λειτουργίας τους. Τά γυμνάσια αυτά αποτελούν κακέκτυπα των γυμνασίων στην Ελλάδα, γιατί πολλά από αυτά λειτουργούν τ' απόγευμα και με έλλειπές διδακτικό προσωπικό.

● Νά κοινωνικοποιηθεί τό σχολείο και να συνδέει τη μάθηση με τη ζωή και την πράξη.

● Νά καταργηθεί ό αναχρονιστικός θεσμός της σχολικής έφορείας και να λειτουργήσουν τά σχολικά συμβούλια, όπως λειτουργούν στα γερμανικά σχολεία.

● 'Η ΔΟΕ πρέπει να συντονίσει τη δράση των δασκαλικών συλλόγων στη Δυτ. Γερμανία, γιατί οι σύλλογοι αυτοί σε συνεργασία και με τους υπόλοιπους ελληνικούς φορείς μπορούν να συμβάλουν αποτελεσματικά στο να βελτιωθεί ή θέση των Έλληνόπουλων.

● Πρέπει να προγραμματίζονται συχνά κοινωνικές, εθνικές και πολιτιστικές οργανώσεις, για την καλλιέργεια της εθνικής συνείδησης στη νέα γενιά των Ελλήνων.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ της σχολικής φοίτησης των παιδιών που επαναπατρίζονται συνδέεται άμεσα με την κοινωνική κατάσταση της οικογενείας τους.

ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ, έχουμε να κάνουμε με παιδιά που διακρίνονται μεταξύ τους σε διάφορες κατηγορίες, με ιδιαίτερα προβλήματα ή κάθε μία. Από άποψη ηλικίας, έχουμε παιδιά προσχολικής, σχολικής και μετασχολικής ηλικίας. Από άποψη χρόνου παραμονής τους στη Δυτ. Γερμανία, έχουμε παιδιά που γεννήθηκαν εκεί, και παιδιά που πήγαν σε σχολική ηλικία. Από άποψη φοίτησής τους,

έχουμε παιδιά που φοιτούσαν και στα δυό ή μόνο στο ελληνικό σχολείο και παιδιά που φοιτούσαν μόνο στο γερμανικό σχολείο.

ΑΝΑΛΟΓΑ τώρα με την κατάταξη τους σε μία από τις παραπάνω κατηγορίες, παρουσιάζονται και διαβαθμίσεις ως προς τό βαθμό επιτυχίας τους κατά τη διαδικασία κοινωνικοποίησής τους στην Ελλάδα. Τό πρόβλημα της κοινωνικοποίησης, που σημαίνει την όμαλη ένταξη στην ελληνική κοινωνία με συνειδητή άποδοχή των αναγνωρισμένων προτύπων ζωής, είναι ιδιαίτερα όξυ για τους νέους της μετασχολικής ηλικίας που πρέπει να μάθουν ένα επάγγελμα και να ζήσουν δημιουργικά.

ΓΙΑ ΤΑ παιδιά αυτά προτείνουμε:

● Νά ιδρυθούν κέντρα επαγγελματικού προσανατολισμού, τά όποια σε συνεργασία με την οικογένεια και τους άλλους κοινωνικούς φορείς θά δίνουν όρθό προσανατολισμό στους νέους.

● Νά εφαρμοστεί τό μέτρο της υποχρεωτικής φοίτησης των επαναπατρισμένων νέων, σε επαγγελματικά σχολεία, όταν δέν φοιτούν σε άλλα σχολεία.

● Νά ιδρυθούν, στα άστικά και επαρχιακά κέντρα της χώρας, κέντρα νεότητας, εφοδιασμένα με βιβλιοθήκες και άθλητικές εγκαταστάσεις, για την πλήρη αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των νέων.

ΓΙΑ ΤΑ παιδιά εκείνα που φοιτούν στο δημοτικό και στο γυμνάσιο, παρατηρούμε ότι τό κύριο πρόβλημά τους είναι οι έλλειψεις που έχουν στα γλωσσικά μαθήματα. Και επειδή ή γλώσσα είναι τό όργανο της σκέψης, πρέπει από την αρχή να βοηθηθούν για να καλύψουν τά κενά που έχουν, ώστε να είναι σε θέση να παρακολουθούν άνετα τη διδασκαλία. Για την αποτελεσματικότερη ένίσχυσή τους προτείνουμε να ληφθούν τά εξής μέτρα:

● Με έρευνα να έντοπιστούν οι εκπαιδευτικές περιφέρειες και τά σχολεία που συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό επαναπατρισθέντων μαθητών.

● Νά οργανωθούν κατά εκπαιδευτικές περιφέρειες ειδικά σεμινάρια για την επιμόρφωση των δασκάλων, από επιστήμονες, παιδαγωγούς και ψυχολόγους, που γνωρίζουν καλά τά ιδιαίτερα προβλήματα των μαθητών που προέρχονται από τόν έξω ελληνισμό.

● Νά οργανωθούν και να λειτουργήσουν στα σχολεία με μεγάλο αριθμό επαναπατρισθέντων μαθητών, τμήματα βοηθητικής διδασκαλίας για τούς μαθητές αυτούς.

ΚΑΤΑΛΗΓΟΝΤΑΣ, σημειώνουμε ότι οι εκπαιδευτικές υπηρεσίες της χώρας μας δέν έχουν κάνει κανέναν προγραμματισμό για την ένταξη αυτών των παιδιών στο σχολείο και την κοινωνία μας και ότι είναι καιρός να άρχίσουμε να προβληματιζόμαστε σοβαρά πάνω στο θέμα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ & ΚΟΙΝΩΝΙΑ

- Μηνιαία έκδοση προβληματισμού και έν-ημέρωσης
- Διευθύνεται από συντακτική επιτροπή
- Εξήντα πέντε τακτικοί συνεργάτες - πανεπιστημιακοί και ειδικοί έρευνητές

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΑΙΟΛΟΥ 43, ΤΗΛ 3250024

Ο μύθος της αντιμεταρρύθμισης

Του Δημήτρη Βεργίδη

ΟΠΩΣ είναι γνωστό στην Ελλάδα η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση έκκρεμει περίπου από τις αρχές του αιώνα μας. Οι βασικές της αρχές διατυπώθηκαν ήδη από το 1913, από την κυβέρνηση Βενιζέλου, εντολοδόχο της αστικής επανάστασης του 1909. Καινούργια προσπάθεια τό 1964,

όταν η κυβέρνηση Παπανδρέου επαγγέλθηκε την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και την πραγματοποίησε, τουλάχιστο κατά ένα μέρος, πριν ανατραπεί από τό παλατιανό πραξικόπημα.

Η ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ επανέφερε τό παλιό εκπαιδευτικό σύστημα και συγκρότησε επιτροπή Παιδείας με πρόεδρο, τόν πρόεδρο του Συνδέσμου Ελλήνων Βιομηχάνων κ. Μαρινόπουλο, πού πρότεινε την καθιέρωση όχταετούς

ύποχρεωτικής εκπαίδευσης και τή λήψη μέτρων γιά τήν ανάπτυξη τής τεχνικής κι επαγγελματικής εκπαίδευσης (ΤΕΕ). Ακόμα συνέστησε τή χρησιμοποίηση και τής δημοτικής και τής καθαρεύουσας «... μέ τάσιν προσεγγίσεως τών δυό γλωσσικών μορφών...»

ΜΕΤΑ τή μεταπολίτευση ή κυβέρνηση τής Ν.Δ. ψήφισε μιá σειρά από νόμους πού καλύπτουν όλο τό φάσμα τής εκπαίδευσης.

ΜΕ ΤΟ νόμο 309/1976 καθιερώνεται ή έννιάχρονη ύποχρεωτική παιδεία (πού έχει κατοχυρωθεί και στό άρθρο 16 του Συντάγματος του 1975). Μέ τόν ίδιο νόμο επίσημη γλώσσα του σχολείου σ' όλες τις βαθμίδες του γίνεται ή δημοτική, πού καθιερώνεται και σάν επίσημη γλώσσα του κράτους.

ΜΕ ΤΟ νόμο 576/1977 εντάσσεται ή ΤΕΕ στόν κύριο κορμό τής παιδείας. Γιά όσους αποτυχαίνουν στίς εξετάσεις γιά τά γενικά λύκεια, ιδρύονται τά τεχνικά κι επαγγελματικά λύκεια, όπου ή έγγραφη γίνεται μετά από εισαγωγικές εξετάσεις και οι τεχνικές κι επαγγελματικές σχολές, όπου ή φοίτηση διαρκεί από 2 ως 4 εξάμηνα κι ή έγγραφη γίνεται μέ τό άπολυτήριο του τριταξίου γυμνασίου, χωρίς εξετάσεις.

ΜΕ ΤΟ νόμο 815/1978 έντατικοποιούνται σέ μεγάλο βαθμό οι σπουδές στά ΑΕΙ. Οι φοιτητές πού θά χάνουν πάνω από 2 ή 3 χρονιές θά διαγράφονται. Επίσης καταργείται ή τρίτη εξεταστική περίοδος και ή μεταφορά μαθημάτων. Η Δεξιά νομοθέτησε δηλαδή μέ τή συμμετοχή και τή βοήθεια τής τότε άξιωματικής αντιπολίτευσης τής ΕΔΗΚ, και ιδιαίτερα του κ. Παπανούτσου, έμπνευστή τής μεταρρύθμισης του 1964, όσα ή Άριστερά και οι φιλελεύθεροι άστοί διανοούμενοι ύποστήριζαν δεκαετίες τώρα.

ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ πήρε μιá σειρά μέτρων πού εξασφαλίζουν τόν έλεγχο τής ροής τών μαθητών πρós τά ΑΕΙ. Κατάφερε, έτσι, ή Δεξιά, νά θεσμοθετήσει μιá σφαιρική κι «όρθολογιστική» λύση του εκπαιδευτικού προβλήματος.

ΚΑΤΑ ένα περίεργο τρόπο, ή Άριστερά όταν μιλάει γιά εκπαιδευτική μεταρρύθμιση αναφέρεται μόνο στούς νόμους 309/76 και 576/77, θεωρώντας τό Ν. 815/78 προσπάθεια τής κυβέρνησης νά υπονομεύσει τή μεταρρύθμιση. Η κριτική τής εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης γίνεται, κατά κύριο λόγο, πρós δύο κατευθύνσεις:

1. ή μεταρρύθμιση δέν έγινε. Έχουμε άπλώς μιá σειρά από θελτώσεις.
2. ή μεταρρύθμιση έγινε μετά τήν μεταπολίτευση από τή «φωτισμένη» Δεξιά κάτω από τήν πίεση του φοιτητικού και του λαϊκού κινήματος. Όμως, ή «αντιδραστική» Δεξιά, πού έχει σημαντικά έρίσματα στήν κρατική μηχανή, έχει καταφέρει ν' άρχίσει μιá διαδικασία αντιμεταρρύθμισης πού σιγά-σιγά έξουδετερώνει όλα τά θετικά σημεία τής, ύπονομεύοντάς την τελικά και στό σύνολό τής.

Μιá παραλλαγή είναι ότι ή μεταρρύθμιση νομοθετήθηκε μέν από τή Δεξιά, αλλά λείπουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις γιά τήν εφαρμογή τής: κτιριακές εγκαταστάσεις, διδακτικό προσωπικό, έποπτικά μέσα διδασκαλίας, κλπ. Πρós αύτή τήν κατεύθυνση γίνεται βασικά ή κριτική τής ΟΛΜΕ και τών τοπικών ΕΛΜΕ.

ΟΜΩΣ γιά ποιá μεταρρύθμιση πρόκειται; Παραθέτοντας άπλά και μόνο τά νομοθετικά διατάγματα κι έπισημαίνοντας τά υπέρ και τά κατά, δέν μπορούμε νά κάνουμε κανένος είδους σοβαρή κριτική. Θά πρέπει νά πάρουμε σάν βάση τής κριτικής μας ότι όποια-

δήποτε εκπαιδευτική μεταρρύθμιση δέν μπορεί παρά νά είναι ταξική, δηλαδή νά έξυπηρετεί τά συμφέροντα τής κυρίαρχης τάξης. Στήν περίπτωση τής Ελλάδας ή εκπαιδευτική μεταρρύθμιση πού «όλημερίς τή χτίζανε τό θράδυ γκρεμιζόταν» έδώ και δεκαετίες, είναι ή αστική μεταρρύθμιση πού άποθλέπει στή γενίκευση τής εκπαίδευσης, στόν έκσυγχρονισμό τής και στήν προσαρμογή τής στίς ανάγκες τής οικονομίας.

Οι οικονομικές ανάγκες

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, μετά τό τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, τήν άγγλοκρατία διαδέχεται ή άμερικανοκρατία. Η οικονομική αύξηση πού όφειλόταν στό δολάριο του σχεδίου Μάρσαλ και στόν κρατικό παρεμβατισμό, είχε σάν άμεση συνέπεια τή μετακίνηση του έργατικού δυναμικού από τόν πρωτογενή τομέα. Ανάμεσα στό 1960 και τό 1970 έχουμε τήν έξις μεταβολή:

Χρόνος	1960	1970
Πρωτογενής τομέας	55%	40,4%
Δευτερογενής τομέας	19,6%	25,6%
Τριτογενής τομέας	25,4%	34%

Η ΔΙΕΘΝΗΣ Τράπεζα, στό δεκαπενταετές πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης (1972-1987) προβλέπει τή μετακίνηση 600.000 εργαζομένων. Συνολικά, ύπολογίζοντας κι αυτούς πού θά έργαστούν γιά πρώτη φορά στό τέλη τής δεκαπενταετίας, ό αριθμός τών άπασχολουμένων στό δευτερογενή τομέα θά αύξηθεί κατά 470.000 και στόν τριτογενή, κατά 780.000. Ακόμα, ή ένταξη στήν ΕΟΚ θά απαιτήσει, γιά νά επιβιώσει ή ελληνική βιομηχανία, τήν αύξηση τής παραγωγικότητας, πού είναι περίπου τό 50% τής παραγωγικότητας τής ΕΟΚ, τήν έκμηχάνιση τής γεωργίας, κλπ.

ΜΙΑ εκπαίδευση κυριαρχημένη από στείρο ψευδοκλασικισμό και προγονοπληξία, μέ δομές αντίστοιχες μ' εκείνες τής Εύρώπης του 19ου αιώνα, κατά κανένα τρόπο δέν έξυπηρετεί πιά τά οικονομικά και ιδεολογικά συμφέροντα τής αστικής τάξης.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ τής ΤΕΕ γιά νά παραχθεί άρκετό εργατικό δυναμικό, ειδικομένο, μέ ύψηλή παραγωγικότητα και μορφωτικό επίπεδο και ή καθιέρωση τής έννιάχρονης ύποχρεωτικής παιδείας, συνδυάζονται μέ τήν καθιέρωση τής δημοτικής ως επίσημης γλώσσας του κράτους. Έτσι, εξασφαλίζεται ή «συναινεση» του πολίτη μέ τήν πειθώ ή μέ τόν πειθαναγκασμό. Αυτές είναι οι καινούριες αναγκαίες πού ή άρχουσα τάξη δέ μπορεί πιά νά άγνοεί. Ειδικότερα τό τμήμα εκείνο πού έκφράζεται από τό ΣΕΒ έχει επανειλημμένα πάρει θέση υπέρ τής μεταρρύθμισης. Ζητάει τήν επάκταση και θελτίωση τής ΤΕΕ πού είναι αναγκαία γιά τήν

αύξηση της παραγωγικότητας και για την ανάπτυξη της βιομηχανίας.

ΣΤΟ Βιομηχανικό Συνέδριο του 1975 υπήρξε ειδική εισήγηση για την επαγγελματική εκπαίδευση. Πρόσφατα, ο εκπρόσωπος του Έμπορικού και Βιομηχανικού Έπιμελητηρίου Πειραιά, στην 45η γενική συνέλευση των έπιμελητηρίων των χωρών της ΕΟΚ (Έδιμβουργο, 15/7/79) υπογράμμισε τη στενότητα προσφοράς ειδικευμένου προσωπικού που υπάρχει στην βιομηχανία και τη ναυτιλία.

Η ΘΕΣΗ της Ελλάδας στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας αλλάζει σιγά-σιγά. Γίνεται στρατηγικό σημείο για την πρόσβαση των καπιταλιστικών μητροπόλεων προς την Ανατολική Εύρωπη, τη Βόρειο Αφρική, την Αραβική Χερσόνησο και τη Μέση Ανατολή. Έλληνικές εταιρείες έχουν αναλάβει την εκτέλεση σημαντικών έργων στις αραβικές χώρες, όπου εργάζονται πάνω από 8.000 Έλληνες μηχανικοί και τεχνίτες. Είναι φανερό λοιπόν ότι το ελληνικό και ξένο κεφάλαιο χρειάζεται περισσότερους τεχνικούς, παρά δικηγόρους.

Οι ιδεολογικές ανάγκες

Η ΑΣΤΙΚΗ κοινωνία είναι η πρώτη των ιστορικών χρόνων, που είναι τυπικά «αταξική». Θεωρητικά, ο καθένας μπορεί ν' ανέβει τα σκαλοπάτια της κοινωνικής ιεραρχίας, μιάς και δεν υπάρχουν κάστες και στεγανοποιημένες κοινωνικές ομάδες. Η Ισότητα που επαγγέλθηκε η γαλλική επανάσταση μεταφράζεται, λοιπόν, στο αίτημα «ίσες ευκαιρίες για όλους», ώστε να εξασφαλίζεται η άνοδος των «ικανότερων».

ΕΝΑ από τα κυριότερα κανάλια για την υλοποίηση της «Ισότητας» και την κοινωνική και οικονομική άνοδο των «ικανότερων», είναι το άστικό σχολείο. Το σχολείο θα πρέπει λοιπόν να εξασφαλίσει «ίσες ευκαιρίες για όλους» στη μόρφωση. Η εκπαίδευση υποτίθεται ότι παύει έτσι να είναι προνόμιο των κυρίαρχων τάξεων και γίνεται αναφαίρετο δικαίωμα όλου του λαού. Ταυτόχρονα το σχολείο γίνεται μαζί με την οικογένεια βασικός ιδεολογικός μηχανισμός, που νομιμοποιείται και αναπαράγει την κυρίαρχη ιδεολογία.

ΣΤΟ βαθμό λοιπόν, που η Ελλάδα αυξάνει οικονομικά και οι κοινωνικές σχέσεις άστικοποιούνται, ο καταναλωτισμός γίνεται η τρέχουσα ιδεολογία.

ΣΙΓΑ – ΣΙΓΑ το ραδιόφωνο, η τηλεόραση, το ηλεκτρικό ψυγείο, μπαίνουν σ' όλα τα σπίτια. Το γνωστό παραμύθι του «λιτοδίαιτου του Έλληνα» δεν πείθει πιά κανέναν. Τα «έλληνοχριστιανικά ιδεώδη» έχουν φθαρεί ιδιαίτερα μετά το πασίγνωστο «Έλλάς Έλλήνων Χριστιανών» της χούντας, τη δουλικότητα και τα άλλοπαλλαγα σκάνδαλα της ιεραρχίας. Είναι λοιπόν δύσκολο να χρησιμεύσουν για ιδεολογικό κάλυμμα της Δεξιάς.

Η ΕΞΟΥΣΙΑ είναι υποχρεωμένη να πάψει να μεταδίδει ήμικαταληπτές λέξεις-μηνύματα, όπως «ένδοξον παρελθόν», «Θεός της Ελλάδας», «η δισχιλιετής ήμών ιστορία», κλπ. Πρέπει να πείσει τον μέσο πολίτη ότι πληρώνει το νοίκι του και το κρέας του φτηνότερα από τον Εύρωπαίο, ότι η κυβέρνηση είναι σέ θέση ν' αντιμετωπίσει τον πληθωρισμό και την ανεργία, ότι το κράτος είναι δικαιοκρινής στον πολίτη και δεν κάνει ταξικές διακρίσεις, κλπ. Ακόμη, θα πρέπει να πειστούν οι γονείς και τα παιδιά, να πάρουν το δρόμο για την ΤΕΕ και τα ΚΑΤΕΕ κι όχι για τα Πανεπιστήμια του έξωτερικού.

Η ΕΞΟΥΣΙΑ ξέρει πόσο της στοιχίζει πολιτικά ο ώμος καταναγκασμός, όταν ασκείται ενάντια σέ πλατιά στρώματα του πληθυσμού. Είναι αναγκασμένη λοιπόν να χρησιμοποιήσει τους κρατικούς ιδεολογικούς μηχανισμούς εξωραϊζοντάς τους και εκσυγχρονίζοντάς τους, έτσι ώστε να είναι αποτελεσματικοί και να παραλλάσσονται κάτω από το μανδύα μιάς δήθεν προοδευτικότητας.

ΠΕΡΑ λοιπόν από τις οικονομικές ανάγκες του καπιταλισμού, η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση έξυπηρετεί και αυτήν την αναγκαιότητα ιδεολογικού εκσυγχρονισμού.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ αποθλέπει στην αποδοχή, από το λαό, της κοινωνικής ανισότητας που παρουσιάζεται ταξικά ουδέτερη, στηριγμένη στα «άντικειμενικά» κι «έπιστημονικά» κριτήρια, που παρέχει το σχολικό σύστημα κι ο επαγγελματικός προσανατολισμός. Οι διαδοχικές έξετάσεις, μετά την έννιανχρονη υποχρεωτική Παιδεία αποθλέπουν στην ανάπτυξη της ΤΕΕ που θα τροφοδοτείται από τους «άποτυχημένους» μαθητές, που έχει αποδειχτεί ότι δεν είναι ικανοί να συνεχίσουν τις σπουδές τους στα ΑΕΙ. Η αποδοχή από τις λαϊκές τάξεις της μοίρας του κοινωνικά και οικονομικά υποδεεστέρου και της «πνευματικής ανωτερότητας» της άρχουσας τάξης, είναι ένας από τους στόχους των μηχανισμών έπιλογής.

Η ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ της δημοτικής γλώσσας, δίνει στην έξουσία τη δυνατότητα να παρεμβαίνει στο ιδεολογικό επίπεδο, προωθώντας

τις δικές της έπιλογές και προσπαθώντας να πείσει για την όρθότητα της δικής της άποψης. Η καθαρεύουσα ήταν κατάλληλη για τη συντήρηση της παραδοσιακής αντιδραστικής έλληνοχριστιανικής ιδεολογίας, σέ μιά βασικά αγροτική χώρα, όπως η προπολεμική Ελλάδα. Οι τωρινές ανάγκες προσαρμογής, έστω κι έκτρωματικής, της χώρας στα δυτικοευρωπαϊκά πρότυπα, απαιτούν μιά γλώσσα κατανοητή από τό μέσο Έλληνα. Η χειραγώγηση πρέπει να πάρει πολιτισμένες μορφές. Τα ΜΑΤ θα πρέπει να χρησιμοποιούνται όσο τό δυνατόν λιγότερο. Η δημοκρατική θιρίνα θα πρέπει να είναι τό ίδιο άσπρη με αυτή των έταίρων μας της ΕΟΚ. Άλλωστε, οι άστοί διανοούμενοι, υπέρμαχοι της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, δεν έπαψαν ποτέ να προβάλλουν τη χρησιμότητα της δημοτικής γλώσσας και της γενίκευσης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, για την αποδυνάμωση της κοινωνικής διαμαρτυρίας.

Ο ρόλος του ξένου παράγοντα

ΣΕ ΜΙΑ έξαρτημένη χώρα, ο ξένος παράγοντας παίζει καθοριστικό ρόλο στις έξελίξεις. Στο θέμα της μεταρρύθμισης έπισημαίνουμε τις παρακάτω παρεμβάσεις:

- Η ΣΕΛΕΤΕ χρηματοδοτήθηκε κατά 50% από την άμερικάνικη τεχνική βοήθεια, και λειτούργησε μέχρι τό 1964 σχεδόν άποκλειστικά με άμερικανούς καθηγητές. Σήμερα τό 80% του καθηγητικού της προσωπικού έχει μετεκπαιδευτεί στίς ΗΠΑ.

- Τα σχέδια για τήν ίδρυση του Πανεπιστημίου της Πάτρας έγιναν από τον Ο.Ο.Σ.Α. που μελέτησε επίσης τήν ελληνική εκπαίδευση στα πλαίσια του Μεσογειακού Σχεδίου και έκανε συγκεκριμένες προτάσεις για τήν αναδιάρθρωσή της.

- Η ΟΥΝΕΣΚΟ ππραγματοποίησε, τήν άνοιξη του 1973, έρευνα για νά βοηθήσει τήν κυβέρνηση στο σχεδιασμό και τή χρηματοδότηση της ανάπτυξης του εκπαιδευτικού συστήματος.

- Ο ρόλος της Διεθνούς Τράπεζας είναι παγίγνωστος:

- Τό 1970 υπογράφηκε από τή χούντα η πρώτη σύμβαση μαζί της που άφορούσε δάνειο 13,8 εκατομμυρίων δολαρίων, για τή δημιουργία πέντε ΚΑΤΕ. (1ο εκπαιδευτικό πρόγραμμα).

- Τό 1972 υπογράφηκε δεύτερη, 23,5 εκατομμυρίων δολαρίων, με σκοπό τήν δημιουργία των σχολών εργατοτεχνιτών του ΟΑΕΔ.

- Τό 1975 υπογράφηκε τρίτη σύμβαση, που άφορούσε δάνειο 45 εκατομμυρίων δολαρίων για τό 3ο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, συνολικής δαπάνης 105,6 εκατομμυρίων δολαρίων, που πρόβλεπε τή δημιουργία δέκα πολυδύναμων σχολείων μέσης εκπαίδευσης και τριών άκόμα ΚΑΤΕ.

- Τό τέταρτο πρόγραμμα όπου συνεργάστηκαν «ύπηρεσιακοί παράγοντες» του Υπουργείου Παιδείας, χρηματοδοτήθηκε με 60 εκατομμύρια δολάρια.

- Τό Μάη του 1978 υπογράφηκε συμφωνία παροχής τεχνικής βοήθειας μεταξύ Ελλάδας και ΟΗΕ, που άνάμεσα στα άλλα προβλέπει τή χρηματοδότηση προγράμματος μετεκπαίδευσης των καθηγητών και εκπαιδευτών των ΚΑΤΕΕ με 1.086.000 δολάρια.

ΘΑ ΗΤΑΝ άφέλεια νά πιστέψουμε ότι η παρέμβαση των Διεθνών Οργανισμών, και κυρίως της Διεθνούς Τραπεζής, στο χώρο της ελληνικής εκπαίδευσης είναι άσχετη με τήν μεταρρύθμιση που έπιχειρεί η Κυβέρνηση. Είναι προφανές ότι ένας συγκεκριμένος εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού μας συστήματος, και η ανάπτυξη μιάς όρισμένου τύπου ΤΕΕ είναι στόχος και των Διεθνών Οργανώσεων και των συμφερόντων που κρύβονται πίσω τους.

Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ καπιταλισμός είχε ζωτική ανάγκη μετά τό δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο νά ένσωματώσει τις υπανάπτυκτες κι άναπτυσσόμενες χώρες στο διεθνή καταμερισμό εργασίας. Έκανε μεταφορά τεχνολογίας προς τήν περιφέρεια για νά εκμεταλλευτεί τό έρνατικό δυναμικό και τις πλουτοπαραγωγικές πηγές και παράλληλα νά δημιουργήσει νέες αγορές. Έτσι, δημιουργήθηκε η ανάγκη εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού των χωρών της περιφέρειας, ώστε νά γίνει άποδοτικότερο κι η εκμετάλλευσή του πιά κερδοφόρα. Η Ελλάδα βρίσκεται άκριβώς στο στάδιο, όπου η μεταφορά της εκπαίδευσης σέ οικονομικό μηχανισμό έχει άρχισει νά υλοποιείται.

Η αντιμεταρρύθμιση

Η ΔΕΞΙΑ έχει λοιπόν δημιουργήσει τό άπαραίτητο θεσμικό πλαίσιο και προχωρεί προς τήν έφαρμογή της μεταρρύθμισης. Είναι βέβαια γεγονός ότι εκδηλώνεται μέσα στην ίδια τήν κυβέρνηση και στα άνώτερα κλιμάκια του εκπαιδευτικού μηχανισμού, μιά

υπόγεια προσπάθεια δολιοφθοράς, που εκφράζεται κυρίως με διορισμούς σε θέσεις-κλειδιά ανθρώπων τύπου Ράμμου και με «παθητική αντίσταση». Οι «υπηρεσιακοί παράγοντες» δέν καταφέρονται φανερά εναντίον της επίσημης πολιτικής, αλλά καθυστερούν κι αποδυναμώνουν τα νέα μέτρα π.χ. έκτύπωση βέων βιβλίων, πραγματοποίηση των αναγκαίων έρευνών, μετεκπαίδευση του διδακτικού προσωπικού, κλπ.

ΕΙΝΑΙ σέ θέση, όμως, οι δυνάμεις της όπισθοδρόμησης νά επιβάλλουν μιά αντιμεταρρύθμιση; Μά ένα χοντρικό υπολογισμό των διαθέσεων των πολιτικών δυνάμεων της χώρας, ή απάντηση πρέπει νά είναι άρνητική. Όλοκληρη ή αντιπολίτευση, έκτός από την «Εθνική Παράταξη», είτε τό λέει είτε όχι, υποστηρίζει τή μεταρρύθμιση. Ξεκάθαρα έχθρική πρός τή μεταρρύθμιση είναι μόνο ή άκρα Δεξιά.

ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ βέβαια νά υπογραμμίσουμε ότι οι αντιμεταρρυθμιστικές αντιστάσεις υπερφαλαγγίζουν τις πολιτικές δυνάμεις που τις εκφράζουν. Ή δυναμική της αντιμεταρρύθμισης όφείλεται, κατά κύριο λόγο, σέ τρεις παράγοντες:

- α) στις ιδεολογικές αναστολές της Δεξιάς
- β) στις δυνάμεις αδράνειας της κρατικής γραφειοκρατίας
- γ) στην έλλειψη προϋποθέσεων γιά τήν επέκταση και βελτίωση της εκπαίδευσης.

α) Οι ιδεολογικές αναστολές

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ μεταρρύθμιση της Ν.Δ. είναι σχεδόν αντιγραφή της μεταρρύθμισης Παπανδρέου του 1964. Ή φιλοσοφική Σχολή της Αθήνας υπογράμμιζε τότε, εκφράζοντας τις άνησυχίες της «εθνικόφρονος Έλλάδος»:

«Ή Σχολή νομίζει ότι πολλά έκ των εξαγγελθέντων μέτρων είναι άκρως αντίθετα πρός τό συμφέρον της εθνικής εκπαίδευσως και της Έλληνικής Παιδείας...» και «Εάν ή εκπαίδευση των Έλλήνων έχη ως ίδανικά αυτής τό ίδανικά του έλληνοχριστιανικού πολιτισμού, είναι άδύνατον νά υπάρξη εγκύκλιος παιδεία άνευ των άρχαίων Έλληνικών και των Λατινικών, εις βάρος των όποιων γίνεται ή σημερινή μεταρρύθμιση»

ΑΝ ΠΡΟΣΘΕΣΟΥΜΕ ότι ή Δημοτική είχε ταυτιστεί από τή Δεξιά με τόν κομμουνισμό, εύκολα γίνεται άντιληπτό πόσο δύσκολη είναι ή άρση των ιδεολογικών αναστολών που κουβαλάει μαζί της ή Δεξιά.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ όμως θά πρέπει νά σημειώσουμε δηλώσεις όπως εκείνης του Υπουργού Γεωργίας κ. Μπούτου από τήν τηλεόραση, ότι είναι υπερήφανος που τό πρώτο, γραμμένο στή Δημοτική, Νομοσχέδιο ήταν τό νομοσχέδιο γιά τούς αγροτικούς Συνεταιρισμούς. Επίσης είναι χαρακτηριστική ή επιχειρηματολογία, με τήν όποια ή κυβερνητική παράταξη απέρριψε τό Σχέδιο Νόμου του ΠΑΣΟΚ γιά τό μονοτονικό. Ο Υφυπουργός Παιδείας κ. Κοντογιαννόπουλος συμφώνησε γιά τήν αναγκαιότητα του μονοτονικού, αλλά πρόβαλε τήν έλλειψη συμφωνίας των άρμοδιοτέρων «ειδικών έπιστημόνων». Όταν λοιπόν έκείνοι συμφωνήσουν, τότε ή Κυβέρνηση θά προχωρήσει. Τις ιδεολογικές συζητήσεις έχει αντικαταστήσει πιά ή γνώμη των ειδικών.

ΕΠΙΣΗΣ, δυσκολεύει τήν επιτυχία της μεταρρύθμισης, ή περιφρόνηση του λαού γιά τή χειρωνακτική δουλειά, τό φαινόμενο της μορφωσιολατρίας. Ή ιδιαιτερότητα αυτή του Έλληνα μπορεί νά αποδειχτεί ή κυριότερος ανασταλτικός παράγοντας γιά τήν ανάπτυξη της ΤΕΕ. Τό πιθανότερο είναι πολύ σύντομα νά έχουμε μιά καινούρια μεταρρύθμιση, που θά δημιουργήσει ένα πιο εύελικο σύστημα έπιλογής με ταυτόχρονη επέκταση του επαγγελματικού προσανατολισμού.

β) Οι δυνάμεις αδράνειας της κρατικής γραφειοκρατίας

Η ΒΡΑΔΥΤΗΤΑ και ή άνικανότητα της κρατικής γραφειοκρατίας είναι πασίγνωστη. Ή ίδια ή κυβέρνηση επανειλημμένα έχει κάνει δηλώσεις γιά τήν «πάταξη της γραφειοκρατίας» χωρίς κανένα, φυσικά, αποτέλεσμα.

ΣΤΗΝ κορυφή της ιεραρχίας του εκπαιδευτικού μηχανισμού έχουν άναρριχθεί οι πιο δηλωμένοι εθνικόφρονες και κάθε δημοκρατικό στοιχείο έχει εκκαθαριστεί ή έξουδετερωθεί.

Η ΚΑΣΤΑ Γυμνασιάρχων - Λυκειάρχων - άνωτέρων υπαλλήλων του Ύψιστου Γραφείου Παιδείας, θλέπει νά άπειλείται από τή μεταρρύθμιση ή ίδια της ή ύπόσταση. Αυτό του είδους οι «επαίοντες» γιά τά εκπαιδευτικά θέματα, άχρηστεύονται σάν ιδεολογικοί στυλοβάτες του «έθνους», γιατί μιλούν μιά γλώσσα ξεπερασμένη πιά κι άχρηστη γιά τά τωρινά συμφέροντα του πιο δυναμικού κομματιού της άρχουσας τάξης. Αυτό αποτέλεσμα ένα σημαντικό εμπόδιο γιά τή μεταρρύθμιση, γιατί έχουν τή δυνατότητα νά έλέγχουν και νά παρεμποδίζουν τήν εφαρμογή των μέτρων που προβλέπονται.

γ) Ή έλλειψη των προϋποθέσεων

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης κι ή ανάπτυξη της ΤΕΕ, προϋποθέτει κτιριακές εγκαταστάσεις, έργα στήρια, ειδικευμένο διδακτικό προσωπικό, κλπ. Άκόμα κι ή Κυβέρνηση παραδέχεται ότι τό εκπαιδευτικό μας σύστημα έχει μεγάλες έλλειψεις τόσο στην ύλική ύποδομή του, όσο και σέ διδακτικό προσωπικό. Όπως είδαμε, τά δάνεια που ύπόγραψε ή κυβέρνηση με τή Διεθνή Τράπεζα έχουν στόχο τους άκριβώς τήν ανάπτυξη της μέσης ΤΕΕ, τή δημιουργία των ΚΑΤΕΕ και γενικότερα τή βελτίωση της Μέσης Παιδείας.

ΩΣΤΟΣΟ, γιά λόγους που ή κυβέρνηση όφείλει νά εξηγήσει και μάλλον εξαιτίας της άνικανότητας της γραφειοκρατίας του Υπουργείου Παιδείας, μόνο ένα ελάχιστο μέρος από τά δάνεια είχε χρησιμοποιηθεί μέχρι τό Σεπτέμβριο του 1978. Συγκεκριμένα:

	ποσό δανείου (σε έκ. δολ.)	ανάληψεις
1ο εκπαιδευτικό πρόγραμμα	13,8	12,3
2ο εκπαιδευτικό πρόγραμμα	23,5	2,5
3ο εκπαιδευτικό πρόγραμμα	45	—
4ο εκπαιδευτικό πρόγραμμα	60	—

(ΕΞΠΡΕΣ, 17 Σεπτεμβρίου 1978)

ΥΠΑΡΧΟΥΝ λοιπόν λεφτά. Άλλά ή βελτίωση προχωρά με άπαράδεκτα άργό ρυθμό, παρά τό γεγονός ότι γιά τή γενική υποχρεωτική εκπαίδευση, ή κυβέρνηση βοηθιέται και από τήν ύπογεννητικότητα. Ο αριθμός των μαθητών του Δημοτικού παραμένει σταθερός, δέ δημιουργούνται καινούριες άνάγκες κι έτσι τά λίγα υπάρχοντα κονδύλια μπορούν νά διατεθούν γιά όρισμένες βελτιώσεις.

ΕΙΝΑΙ δυνατόν όμως, οι παράγοντες αυτοί νά αποτελέσουν τήν κινητήρια δύναμη μιάς εκπαιδευτικής αντιμεταρρύθμισης στις σημερινές συνθήκες;

Ο μύθος της αντιμεταρρύθμισης

Η ΕΛΛΑΔΑ, στό βαθμό που ένσωματώθηκε στό παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα, προσαρμόζεται διαρκώς στις απαιτήσεις του. Ή άρχουσα τάξη της δέν μπορεί νά έχει δικές της έπιλογές, παρά μόνον στά πλαίσια του διεθνούς καταμερισμού εργασίας.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ της ΤΕΕ κι ή έκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού μας συστήματος ύπαγορεύεται λοιπόν από τά καπιταλιστικά κέντρα της Δύσης και ή πραγματοποίησή του είναι άπλως θέμα χρόνου.

ΕΤΣΙ, άν εξαίρεσουμε τήν πιθανότητα έπιβολής νέας στρατιωτικής δικτατορίας, ή έπιστροφή στό παλιό εκπαιδευτικό σύστημα είναι έξαιρετικά δύσκολη, άν όχι άδύνατη. Οι αντιδράσεις της άκρας Δεξιάς δέν είναι παρά μάχη όπισθοφυλακών, και στηρίζονται όχι τόσο σέ πολιτική δύναμη, όσο στις τεράστιες δυνάμεις αδράνειας που θαραίνουν τήν κρατική γραφειοκρατία.

Βέβαια, πρέπει νά σημειώσουμε, ότι ή παιδεία εκκαθαρίζεται από κάθε προοδευτικό στοιχείο εδώ και σάραντα χρόνια. Οι αντιδραστικοί μανδρινίνοι που έλέγχουν τόν εκπαιδευτικό μηχανισμό μπορούν νά εκμεταλλευτούν τόν υπερευγεννητισμό του εκπαιδευτικού μας συστήματος γιά νά έμποδίσουν, όσο μπορούν, τήν εφαρμογή της μεταρρύθμισης. Ή πλήρης εφαρμογή της θά σημειώνει τόν προοδευτικό τους επαγγελματικό θάνατο, γιατί είναι άνίκανοι νά εφαρμόσουν τις σύγχρονες έπιστημονικές μεθόδους στόν τομέα της παιδαγωγικής, του εκπαιδευτικού προγραμματισμού και της έρευνας, είναι άνενημέρωτοι και γαντζωμένοι σέ άναχρονισμούς, όπως ή τριμερής πορεία, κλπ.

Ο Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ γιά νά πραγματοποιήσει τήν εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1964, άνέλαβε ό ίδιος τό Υπουργείο Παιδείας κι άνέθεσε τή σύνταξη των σχετικών Νομοσχεδίων στόν κ. Παπαυτίστο. Γιά τήν πραγματοποίηση της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης της Ν. Δημοκρατίας, έπιστρατεύτηκε ό Γ. Ράλλης, δεξί χέρι του Καραμανλή και πιθανός διάδοχός του.

ΤΕΛΙΚΑ, στό βαθμό που ή Δεξιά έχει πάρει τήν πολιτική απόφαση νά πραγματοποιήσει τήν άστική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, τά τεχνικά κι ιδεολογικά εμπόδια θά ξεπεραστούν. Ή Δεξιά δέν πρόκειται ν' αύτοκτονήσει. Άντίθετα, καθάλα στήν καινούρια της «Μεγάλη Ίδέα», τήν ένταξη στήν ΕΟΚ, θά σπρώξει άκόμα παραπέρα τό γενικότερο έκσυγχρονισμό της χώρας.

Η ΑΝΤΙΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ δέν είναι παρά ένας μύθος, που καλύπτει τήν αδυναμία των προοδευτικών δυνάμεων της χώρας ν' άντιπαραθέσουν στή Δεξιά μιάν άλλη άντίληψη γιά τήν παιδεία και νά χαράξουν τό δρόμο γιά τήν πραγμάτωσή της.

ΣΟΥΗΔΙΑ

Πρότυπο τής κρίσης του συστήματος ή του δρόμου για τήν αλλαγή;

ΛΑΡΣ ΒΕΡΝΕΡ

Οικόδομος, 44 χρόνων, ηγέτης του εθνικοκομμουνιστικού κόμματος VPK – από τους νικητές των εκλογών.

ΟΥΛΑΦ ΠΑΛΜΕ

Ήγέτης του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος, παραμένει ένα από τα ισχυρότερα κόμματα με διεθνή επιρροή.

της 'Αλίκης Τσιλιχρήστου-Γρεβενιώτη

ΤΗΝ καθοριστική 349η έδρα για τήν έκβαση των πρόσφατων εκλογών στη Σουηδία κέρδισε τελικά η «άστική» παράταξη με μία διαφορά μόλις 8.000 ταχυδρομημένων ψήφων. Σουηδοί απόδημοι και κύρια φοροφυγάδες στην Έλβετία έδωσαν τήν νίκη στο κόμμα των «Μετριοπαθών», στο πιο αντιδρα-

στικό κόμμα τής μέχρι τό 1976 – και επί μισό σχεδόν αιώνα αδιάκοπα – σοσιαλδημοκρατούμενης Σουηδίας. Σύγχρονα, η «σοσιαλιστική παράταξη» έχανε τις 11.000 ψήφους τής φιλοσοβιετικής ομάδας πού πριν δυό χρόνια αποσπάστηκε απ' τό 'Αριστερό Κομμουνιστικό Κόμμα (VPK).

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ νικητής των φετινών σουηδικών εκλογών πού αναμένονταν ν' αποτελέσουν τή ρεβάνς των σοσιαλδημοκρατικών, υπήρξε αντίθετα, όπως άλλωστε και στις δημοτικές τής γειτονικής Νορβηγίας, η άκροδεξιά του Γιόστα Μπούμαν.

«ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ οικονομικές κρίσεις πάντα συνοδεύονται απ' τήν άνοδο των επιθετικών δυνάμεων του εγωισμού σέ βάρος εκείνων τής αλληλεγγύης», σχολίασε ό Ούλαφ Πάλμε μέ πίκρα.

ΩΣΤΟΣΟ, η μάχη για τήν κυβερνητική έξουσία ακόμη δέν έχει κριθεί – τρείς εβδομάδες τώρα μετά τις εκλογές – και άβέβαιη προδιαγράφεται η έκβαση για τό μέλλον, καθώς η διαφορά μιάς και μοναδικής κοινοβουλευτικής ψήφου δέν εύκόλυνε τό σχηματισμό μιάς σταθερής τρικομματικής κυβέρνησης. Μιάς κυβέρνησης, δηλαδή, αποτελούμενης απ' τά δυό ήττημένα κόμματα του Κέντρου και του Λαϊκού πού προεκλογικά τάχθηκαν από κοινού υπέρ μιάς «Μέσης πολιτικής» και τό άκροδεξιό κόμμα των «Μετριοπαθών» πού άρνείται τήν ύπαρξη «μέσης» πολιτικής – ή, όπως θά λέγαμε στην Έλλάδα, κεντρώας.

ΗΔΗ, πριν ακόμη γνωστοποιηθεί η τελική έκβαση των εκλογών, μερικά πολύ γνωστά – κυρίως γυναικεία – στελέχη του Κέντρου και του Λαϊκού κόμματος, καθώς και οι πρόεδροι των δυό κομματικών γεολαιών, μέ αλληπαλές δηλώσεις τους αντίταχθηκαν στη συνεργασία μέ τήν «άνησυχητικά ισχυρή και σκληρή» Δεξιά του Μπούμαν.

ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ του Σεπτέμβρη ακολουθεί η πολιτική προετοιμασία για τό δημοψήφισμα του ερχόμενου Μάρτη πάνω στο ένεργειακό ζήτημα – τήν άχίλλειο πτέρνα τής σοβαρά κλονισμένης σουηδικής οικονομίας. Η Σουηδία, πλήττεται σκληρότερα από κάθε άλλη χώρα μέ τήν αύξηση τής τιμής του πετρελαίου, καθώς η οικονομία τής – όπως άλλωστε και τής Ιαπωνίας – εξαρτάται κατά ποσοστό 70%, στον τομέα τής ενέργειας, από τό πετρέλαιο. Πρέπει όμως νά τονιστεί, ότι, στην περίπτωση τής Σουηδίας, η ένεργειακή δαπάνη κατ' άτομο είναι ύψηλότερη από οποιαδήποτε άλλη χώρα. Οι χαμηλές τιμές του πετρελαίου πού επέτρεψαν μιά γρήγορη ανάπτυξη τής οικονομίας, ανήκουν τώρα πιά στο παρελθόν και μαζί και οι δυνατότητες άσκησης μεταρρυθμιστικής πολιτικής για τήν άνώδυνη «έξισωση τής εύημερίας» – παραδοσιακή πρακτική τής σοσιαλδημοκρατικής πολιτικής.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ σκηνή τής Σουηδίας δέχτηκε «αίφνιδες» μεταβολές από τις άρχές τής δεκαετίας του '70, παράλληλα μέ τά πρώτα νέφη στο ένεργειακό και τήν οικονομία. Μετά τήν περίφημη – και για τούς πολιτικούς παρατηρητές τραγελαφική – «βουλή λοταρίας» (1973 – 1976) στην οποία οι τότε 350 έδρες ήσαν ίσοφαρισμένες ανά 175 σέ κάθε συνασπισμό και όπου για νά μήν προκληθούν έκτακτες εκλογές οι αποφάσεις παίρνονταν μέ ... λαχνό, είναι φέτος η τρίτη φορά πού μέσα στα τρία τελευταία χρόνια η χώρα παραπαίει από τήν κυβερνητική κρίση.

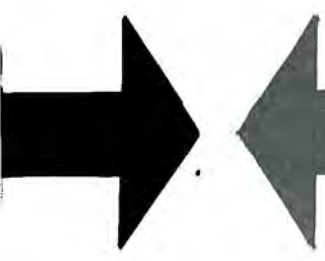
Η ΠΡΩΤΗ Δεξιά «τρίκομματική» κυβέρνηση του '76, η «κυβέρνηση τής άστικής άλτερνατίβας», έπεφτε δυό χρόνια άργότερα μέ

τήν παραιτήση του πρωθυπουργού Φελντίν έξ ατίας του θέματος του «πυρηνικού ζητήματος». Ο Φελντίν, ηγέτης του ποпуλιστικού «Οικολογικού Κέντρου», είχε ύποσχεθεί προεκλογικά πώς όχι μόνον δέν θά επέτρεπε τή λειτουργία περισσότερων πυρηνικών αντιδραστήρων, αλλά αντίθετα θά άδρανοποιούσε βαθμιαία τούς πέντε πού ήδη υπήρχαν. Ωστόσο, ό Φελντίν δέν παραιτήθηκε απ' τό πρωθυπουργικό πόστο παρά στόν... 8ο πυρηνικό αντιδραστήρα, πού έπρόκειτο, στο μεταξύ, νά τεθεί σέ ένέργεια σύμφωνα μέ έναν συμβιβαστικό και διφορούμενο νόμο πού είχε ψηφίσει η κυβέρνηση του. Τήν κυβέρνηση Φελντίν, διαδέχτηκε πέρσι τό φθινόπωρο η κυβέρνηση μειοψηφίας του 11% του φιλοπυρηνικού Ούλστεν, ηγέτη του Φιλελεύθερου Λαϊκού Κόμματος, πού στηρίχτηκε τόσο στις θετικές ψήφους του «άντιπυρηνικού» Κέντρου, όσο και στις λευκές του Πάλμε. Η στάση αυτή του Πάλμε προέβλεπε τή γενική κατάπληξη τής κοινής γνώμης και προδίκασε, σύμφωνα μέ πολιτικούς σχολιαστές, τήν ήττα των σοσιαλδημοκρατών στις φετινές εκλογές.

ΑΝΤΙΘΕΤΑ μέ τό κόμμα των «Μετριοπαθών» του Μπούμαν πού κέρδισε 17 επιπλέον έδρες (και 257.000 ψήφους), ό μεγάλος ήττημένος των εκλογών ήταν τό «Κέντρο» του Φελντίν, πού υπέστη κυριολεκτικά εκλογική καθίζηση, χάνοντας 22 έδρες (και 321.000 ψήφους). Άλλά και τό Λαϊκό Κόμμα του Ούλστεν λογίζεται θανάσιμα ήττημένο, αφού δέν κέρδισε παρά τό μισό μόνον του ποσοστού πού του άπόδιναν σχετικές σφυγμομετρήσεις εδώ και μερικούς μόνο μήνες, όταν ακόμη βρίσκονταν στην έξουσία.

ΑΛΛΑ τά κόμματα τής «σοσιαλιστικής παράταξης» – και είναι χαρακτηριστικό για τά σουηδικά πολιτικά πράγματα η διαρκής άναφορά σέ πα ρ α τ ά ξ ε ι ς: «borgerlig block» από τή μιά και «Socialistisk block» από τήν άλλη – αύξησαν από κοινού τις δυνάμεις

ΟΥΛΑ ΟΥΑΣΤΙΕΝ

Ο ηγέτης του Λαϊκού Κόμματος, προβλεπόμενος της νεοεμφάνισης μειοψηφίας

Τ. ΦΕΑΝΤΙΝ

Ο «μεγάλος ήττημένος», ηγέτης του «πρώτουν» οικολογικού Κέντρου και σημερινός προβλεπόμενος της χώρας.

ΓΙΟΣ ΓΑ ΜΠΟΥΜΑΝ

Ο «μεγάλος νικητής» των εκλογών, σκληρός αντικομμουνιστής ηγέτης των μετριοπαθών.

τους κατά 6 έδρες σε σύγκριση με τις προηγούμενες εκλογές (κατά ποσοστό ψήφων 1,8%).

ΔΕΥΤΕΡΟΣ νικητής μετά τον Μπούμαν έρχεται το Άριστερό Κομμουνιστικό κόμμα (VPK) πού παρά την πρόσφατη διάσπαση πού σημειώθηκε στην πιό «κόκκινη περιοχή» της Σουηδίας και την απώλεια της μοναδικής του καθημερινής εφημερίδας, τό κόμμα κατόρθωσε νά ένισχύσει τις δυνάμεις του κατά 3 έδρες (ή 45.000 ψήφους). Οι φετινές εκλογές σχολιάζονται σάν οι καλύτερες της τελευταίας τριακονταετίας γιά τό VPK.

ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ Κόμμα (SAP) παρά τό γεγονός πώς γιά δεύτερη κατά συνέχεια φορά χάνει τις εκλογές, παραμένει όμως ένα από τά ισχυρότερα εργατικά κόμματα και φέτος βελτίωσε τή θέση του: κέρδισε 3 έδρες (καί 30.000 ψήφους). Ή θέση τής αντιπολίτευσης δέν του προσκόμισε πάντως κάποια σημαντικότερα έκλογικά κέρδη.

ΟΙ ΛΕΠΤΕΣ διαφορές πού ξεχωρίζουν τήν κυβερνητική πολιτική τής σοσιαλδημοκρατίας, από εκείνην των άστικών κυβερνήσεων, δέν ήταν ευδιάκριτες. Κάποια εξαίρεση θέβαια ισχύει γιά επί μέρους θέματα και έχουν ιδεολογικές αφετηρίες: όπως π.χ. τό θέμα τής κοινωνικής φροντίδας των παιδιών σε δημόσια ιδρύματα ή τής βαθμολογίας στό σχολείο πού αποτέλεσε και ένα απ' τά πιό πολυσυζητημένα έκλογικά θέματα.

ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ τής πολιτικής στόν τομέα άπασχόληση, έγραφε πρίν λίγο καιρό ο πολιτικός σχολιαστής Sven Svensson στή φιλελεύθερη άστική εφημερίδα Dagens Nyheter, τά «άστικά» κόμματα έχουν προβεί σε πολύ περισσότερες κρατικοποιήσεις από όσ οι σοσιαλδημοκράτες στίς δυό τελευταίες δεκαετίες. Οι επενδύσεις σε βιομηχανικούς τομείς έχουν σημαντικά μειωθεί, ενώ τό κράτος και ο έλεγχος τής οικονομίας έχουν έρθει τόσο κοντά, όσο ποτέ άλλοτε στό παρελθόν, σημειώνει χαρακτηριστικά ο ίδιος σχολιαστής.

ΣΕ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ άρθρο στό ANTI (τχ. 117) άναφορικά μέ τήν κρίση τής παραδοσιακής πολιτικής τής Σουηδικής Σοσιαλδημοκρατίας και μέ άφορμή τήν στήριξη τής κυβέρνησης Ούλστεν από τον Πάλμε, γράφαμε:

«... Ο μύθος γιά τό σοσιαλιστικό χαρακτήρα τής Σουηδίας έχει καταρριφθεί μαζί μέ τήν πώση τής σοσιαλδημοκρατίας. Άλλά και ο μύθος τής «φιλελεύθερης άστικής άλτερνατίβας» είχε τήν ίδια τύχη μέ τήν κυβέρνηση του κέντρου και περισσό-

τερο μέ τήν άνοδο - στηριγμένη στίς πλάτες τής σοσιαλδημοκρατίας του πάλαι ποτέ Φιλελεύθερου Λαϊκού Κόμματος. Ο Ούλστεν στά πλαίσια τής ύστεροκαπιταλιστικής σουηδικής κοινωνίας είναι υποχρεωμένος νά... ρεαλιστικοποιήσει άκόμη μία φορά τό «φιλελευθερισμό» του μαζί μέ τό «σοσιαλισμό» του Πάλμε και άσκώντας «σοσιαλφιλελεύθερη» έξουσία νά χρησιμοποιήσει τήν παρέμβαση του πάνοπλου σουηδικού κράτους, όπως άκριθώς θά έκανε και ο Πάλμε στό δικό του «φιλελευθεροσοσιαλισμό...».

Ο ΟΡΟΣ σοσιαλισμός στίς φετινές εκλογές δέν έκανε τήν εμφάνισή του παρά μόνον γιά νά χρησιμοποιηθεί σάν ιδεολογικό όπλο του Μπούμαν κατά τής «άπειλης του συγκεντρωτικού ταμειοσοσιαλισμού». Όμως, ο Πάλμε τόσο γιά τά περίφημα «Ταμεία των μισθωτών», όσο και γιά τό «πυρηνικό», μεθοδικά και επίμονα άπόφυγε, στήν προεκλογική καμπάνια, νά τοποθετηθεί. Φάνταζαν έτσι μετέωρα στίς πλατείες τά κατακόκκινα πανών τής πανεργατικής όμοσπονδίας γιά τήν «οικονομική δημοκρατία» πού έμελλε, σύμφωνα μέ παλιότερη κομματική συλλογιστική, νά αποτελέσει τή στρατηγική του κόμματος στή δεκαετία του '80 πού ήδη θρισκόμαστε στό κατώφλι τής.

Η ΠΟΛΩΣΗ πού παρατηρούν στή σουηδική πολιτική σκηνή σήμερα σχεδόν όλοι άνεξάρτητα οι ξένοι άναποκριτές, ενώ δέν διαπιστώνουν παρά ελάχιστες και επί μέρους διαφορές άνάμεσα στά 4 μεγάλα κόμματα, είναι πολύ μεγαλύτερη, άν λάθει κανείς ύπόψη τή χαρακτηριστική ριζοσπαστικοποίηση τής κομματικής βάσης στά συνέδρια των Σοσιαλδημοκρατών και του Κέντρου και πολύ περισσότερο στά συνέδρια των εργατικών όμοσπονδιών πού ή μία μετά τήν άλλη υίοθετούν τελευταία στά καταστατικά τους, σάν στόχο τό σοσιαλισμό. Χαρακτηριστικό γνώρισμα τής τάσης αυτής είναι και ή ταύτιση θέσεων τής «σοσιαλδημοκρατικής όμοσπονδίας γυναικών» σε μία σειρά θέματα μέ άλλες γυναικείες οργανώσεις ριζοσπαστικότερης άπόχρωσης - και αυτό σε αντίθεση μέ τή γραμμή του κόμματος.

ΑΛΛΑ ή πάντα «ρεαλιστική» ήγεσία τής σοσιαλδημοκρατίας και στό πείσμα όλων των ριζοσπαστικών προτάσεων, άνέβαλε γιά τό επόμενο συνέδριο - μαζί μέ όλες τις προτάσεις γιά έθνικοποιήσεις - και τή συζήτηση γιά τό θέμα των «ταμείων» και τό «πυρηνικό».

ΣΤΗ ΔΙΑΛΟΓΙΚΗ συζήτηση μεταξύ των ήγετών - πού σύμφωνα μέ τις βαθιές δημοκρατικές παραδόσεις τούτης τής χώρας, διεξά-

γεται εδώ και μία τριακονταετία, δυό μέρες πριν τις εκλογές σε άπειθειας τηλεοπτική αναμετάδοση - ο Πάλμε, όταν προκλήθηκε για τα «ταμεία», είπε:

«Σίγουρα τα ταμεία των μισθωτών θ' αποτελέσουν το κεντρικό θέμα για τις επόμενες εκλογές, καθώς δυσχεραίνεται βαθμιαία η εξεύρεση επενδυτικών κεφαλαίων. Η άμεση συμβολή των εργατικών συνδικάτων στην οικονομική ζωή δεν μπορεί παρά να συνεπιφέρει και μία μεγαλύτερη έπιρροή των εργαζομένων».

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ένδιαφέρον παρουσιάζει όμως και η παραπλήσια - αν και φυσικά συντηρητικότερη θέση του Λαϊκού Κόμματος του οποίου το έμβλημα είναι «σοσιαλιστικές μεταρρυθμίσεις, δίχως σοσιαλισμό».

ΤΟ ΛΑΪΚΟ κόμμα παραπαίει ανάμεσα στη Δεξιά και την σοσιαλδημοκρατία. Με την τελευταία, πλησιάζει σε μία σειρά από «θέ-

Τά τελικά αποτελέσματα των φετινών σουηδικών εκλογών, αναλυτικά, έχουν ως εξής:

ΚΟΜΜΑΤΑ	ΨΗΦΟΙ	ΠΟΣΟΣΤΑ%	ΕΔΡΕΣ
Μετρίοπαθεϊς	1.106.284	20,4%	73
Κέντρο	983.251	18,2%	64
Λαϊκό	576.025	10,6%	38
ΣΥΝΟΛΟ άστικών	2.665.560	49,2%	175
Σοσιαλδημοκράτες	2.352.439	43,5%	154
ΑΚΚ (VPR)	304.689	5,6%	20
ΣΥΝΟΛΟ σοσιαλιστικών	2.657.128	49,1%	174
Χριστιανοδημοκράτες	75.993	1,4%	-
ΚΚΣ (APK)	11.024	0,6%	-

ματα αίχμης». 'Ανάμεσα σ' αυτά - εκτός απ' τα «ταμεία» - είναι το θέμα της εξίσωσης των δυό φύλων, το μεταναστευτικό και τέλος η βοήθεια προς τις υπανάπτυκτες χώρες που ανοίγει προνομιακή διαεξοδό στη σουηδική οικονομία.

ΟΤΑΝ πριν ένα χρόνο ακριβώς ο Πάλμε στήριζε τη λιλιπούτεια κυβέρνηση του Ούλστεν και δήλωνε πως «επιτέλους έπρεσαν τα μπλόκα στη σουηδική πολιτική και ανοίγεται ο δρόμος για πλατιές ενωτικές πλειοψηφίες» είναι φανερό πως ο ίδιος εγκαινίαζε το δρόμο για κομματικές συνεργασίες της σοσιαλδημοκρατίας προς τα Δεξιά. Μία παρόμοια συνεργασία με τα λεγόμενα κόμματα της «μέσης» πολιτικής δεν φαίνεται να αποκλείεται και στο άμεσο μέλλον.

ΟΙ ΔΕΞΙΟΙ αυτοί προσανατολισμοί της σοσιαλδημοκρατικής ηγεσίας - όπως και οι οικολογικοί συμβιβασμοί του Φελντίν - δεν βρίσκουν τη σύμφωνη γνώμη σε ένα τμήμα των όπαδων των δυό κομμάτων και κύρια τις γυναίκες και τους νέους. Η άνοδος των δυνάμεων του 'Αριστερού κομμουνιστικού κόμματος (VPR), ως ένα βαθμό, είναι και αποτέλεσμα μιάς ανάλογης δυσαρέσκειας όριακών ψηφοφόρων των δυό αυτών κομμάτων. Τό VPR - με τό όποιο θ' ασχοληθούμε αναλυτικότερα σε άλλη περίπτωση - πέτυχε να παρουσιάσει πιο ξεκάθαρα έναλλακτικές και θεμελιωμένες λύσεις σε μία σειρά συγκεκριμένα και καίρια θέματα. Και ένα απ' αυτά είναι βέβαια τό ένεργειακό.

ΤΟ VPR πρώτο έθεσε θέμα δημοψηφίσματος για τούς πυρηνικούς αντιδραστήρες. Σήμερα, κατορθώνει - μετά την οικολογική αναξιοπιστία με την όποια βαρύνεται ή ηγεσία του κέντρου να πάρει αυτό την σπατάλη της καμπάνιας για την προστασία του περιβάλλοντος από τούς κινδύνους που τό απειλούν.

ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ όσοτόσο θέμα των εκλογών, ήταν ή πολιτική της άπασχόλησης και τό ζήτημα της άνεργίας μπροστά στις ζοφερές προοπτικές της έρχόμενης δεκαετίας: 'Η «εϋμερία» των Σουηδών περνά, στη σημερινή φάση, τη μεγαλύτερη της μεταπολεμική κρίση. Τά άστικά όμως κόμματα υποστήριζαν πως όλες οι δυσχέρειες όφειλόνταν στη σοσιαλδημοκρατική κληρονομία και ότι αντίθετα, ή οικονομία της χώρας θελτιώθηκε κατά τό διάστημα της δικής του, διακυβέρνησης.

ΔΥΟ ΜΕΡΕΣ μόνο μετά τις εκλογές διαψεύστηκαν πανηγυρικά, όταν είδε τό φώς της δημοσιότητας, ή έκθεση της 'Ομοσπονδίας 'Εργοδοτών (SAF) ή μετεκλογική δημοσίευσή της άποτέλεσε κιόλας άντικείμενο για ποικίλα σχόλια μεταξύ του άστικού και σοσιαλιστικού τύπου. 'Η έκθεση των έργοδοτών άποκάλυψε - σ' άντίθεση με τούς ισχυρισμούς της Δεξιάς - ένα έλλειμμα 13 δισεκατομμυρίων κορωνών στο έμπορικό ισοζύγιο έξωτερικών πληρωμών και πρόβλεψε μιάν αύξηση 16 δισεκατομμυρίων για τόν επόμενο χρόνο και άντίστοιχη, ποσοστού μέχρι 12%, πληθωριστική τάση.

«Κι όμως ή χώρα χρειάζονταν ακριβώς σήμερα έμας. Χρειάζονταν μία δυναμική φιλεργατική κυβέρνηση για ν' άντιμετωπίσει τη δύσκολη κατάσταση που άπειλεί τη σουηδική εϋμερία», σχολίασε ο Πάλμε.

ΤΟ ΣΧΟΛΙΟ αυτό δεν ήταν άλλο από την επιγραμματική διατύπωση του προεκλογικού μηνύματος του κόμματός του. 'Η κριτική της άστικής κυβέρνησης, ύποτονη, περιορίστηκε σε ρήσεις του τύπου «εμείς θα τό καταφέρναμε καλύτερα», που πάντως δεν φαίνεται να έπεισαν τό εκλογικό σώμα.

Η ΣΤΑΣΙΜΟΤΗΤΑ στις επενδύσεις στον βιομηχανικό τομέα και ή ένεργειακή κρίση που άρχισε μετά τη δεκαετία του '60 έπιβάρυναν δυσανάλογα με φόρους τά όριακά μισθοδοτούμενα μεσοστρώματα, και τούς μικροαστούς και τούς έστρεψαν προς τά Δεξιά.

ΓΙΑ ΕΝΑ σημαντικό τμήμα των Σουηδών μικροαστών, ή σοσιαλδημοκρατία δεν είναι παρά ο εκπρόσωπος μιάς γραφειοκρατικής και καταπιεστικής βιομηχανικής κοινωνίας που με την κοινωνική πολιτική της άμειβει τούς «τεμπέληδες και περιθωριακούς» από τό περίφημα γραφεία κοινωνικής προνοίας και «τιμωρεί», μέσα από ένα παράλογο φορολογικό σύστημα, τούς εργατικούς και ίκανούς που προκόβουν επαγγελματικά. Τό κλασικό σύνθημα του σουηδικού εργατικού κινήματος «συλλογικότητα και άλληλεγγύη» που χρησιμοποιούν τά σοσιαλιστικά κόμματα, έρμηνεύεται από την Δεξιά προπαγάνδα σαν φορολογική άπειλή των «ικανών και εργατικών» ύπερ των άλκοολικών, των ναρκομανών, των χωρισμένων γυναικών, των ύποανάπτυκτων χωρών, των άπελευθερωτικών κινήματων, κλπ. 'Αντίθετα, κανείς δεν μιλά στη Σουηδία για τη φορολογική έπιβάρυνση έξ αίτίας του βασικού όίκου.

ΤΟ ΣΥΝΘΗΜΑ που άντιπαραθέτει ή Δεξιά είναι: «στηρίξου στον έαυτό σου», «έλευθερία έπιλογής, όχι σοσιαλισμός».

Η ΜΙΑ στις τρεις λέξεις που προφέρει ο κάθε Σουηδός τά τελευταία χρόνια είναι ή λέξη φόρος και ενώ ή σοσιαλδημοκρατία θάλλεται από τ' 'Αριστερά της για την πολιτική ενός στείρου οικονομισμού, τό μεγάλο «ότου» της Δεξιάς, είναι ή πλατιά δυσaréσκεια για τά φορολογικά.

Η ΣΥΝΕΧΙΣΗ μιάς φιλοαϊκής μεταρρυθμιστικής πολιτικής φαίνεται πιθανή μόνο με μία πιο δυναμική και ριζοσπαστική παρέμβαση του κράτους στην παραγωγή. 'Αλλά αυτό προβάλλεται από τη Δεξιά σαν θανάσιμος κίνδυνος «κατά της έλευθερίας του άτόμου».

ΓΙΑ ΝΑ ξεφύγουν από τις εύεργετικές, για τούς εργαζόμενους, διατάξεις της νομοθεσίας που θέσπισαν οι σοσιαλδημοκράτες, πολλές βιομηχανίες - και κύρια του ύφαντουργικού τομέα - έχουν μεταφέρει τά έργοστάσιά τους στον υπανάπτυκτο νότο. 'Αλλ' αυτό έχει σαν συνέπεια την άπειλητική αύξηση της άνεργίας και κυρίως ανάμεσα στις γυναίκες και τούς νέους. 'Ηδη οι άνεργοι νέοι στη Σουηδία έφτασαν φέτος τούς 50.000.

«ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ σφάλμα μας» είπε πρόσφατα ο 'Ερλάντερ - ήγέτης για πολλά χρόνια της Σοσιαλδημοκρατίας και πρωθυπουργός πριν από τόν Πάλμε - «ήταν ότι δεν έθνικοποιήσαμε τις εταιρείες πετρελαίου για νά εξασφαλίσουμε φτηνή ένεργεια για την ανάπτυξη της οικονομίας μας και την υπεράσπιση της πολιτικής της εϋμερίας».

ΟΣΟ ή ηγεσία των Σοσιαλδημοκρατών θά στέκεται άναποφάσιστη μπροστά στα πολιτικά διλήμματα που γεννά ή άνερχόμενη οικονομική κρίση, χωρίς νά προβαίνει σε ριζοσπαστικοποίηση της πολιτικής της, έλάχιστες και δυσδιάκριτες θά φαίνονται οι διαφορές που την χωρίζουν από κόμματα, όπως τό Κέντρο και τό Λαϊκό. 'Η έναλλαγή των κυβερνήσεων με διάφορους συνδυασμούς κομματικών συνεργασιών θ' άκολουθήσει τά γνωστά άλλα πρότυπα δυτικοευρωπαϊκών χωρών.

ΑΛΛΑ στην περίπτωση αυτή, ή «σοσιαλιστική άλτερνατίβα» του VPR άποκτά εύρύτατη άκτινοβολία και τό 'Αριστερό Κομμουνιστικό Κόμμα θά μωρέσει νά παίξει ουσιαστικότερο ρόλο στη σουηδική πολιτική σκηνή.

ΕΙΝΑΙ όμως βέβαιο ότι ή πορεία των πολιτικών πραγμάτων μέχρι τό δημοψήφισμα και πολύ περισσότερο ή καθοριστική λύση που θά δοθεί απ' αυτό στο ένεργειακό ζήτημα, θά σημαδέψει τό πολιτικό μέλλον, τουλάχιστον για την έρχόμενη δεκαετία.

ΙΣΩΣ νά άποδειχτεί ότι ή πορεία των πολιτικών πραγμάτων στη Σουηδία θά έχει μία γενικότερη σημασία, καθώς σημειώνουν οι πιο πολλοί παρατηρητές τό πρότυπο της καπιταλιστικής άνάπτυξης - ή Σουηδία - ίσως νά δείχνει έμφαντικά τό δρόμο της πολιτικής εξέλιξης. 'Όταν πριν από τις εκλογές ρώτησαν τόν ήγέτη του 'Αριστερού Κομμουνιστικού κόμματος Λάρς Βέρνερ, ποιά χώρα θεωρεί σαν πρότυπο σοσιαλισμού, είπε εύγλωττα, χαμογελώντας: «ή πιο ώριμη χώρα για την άνθιση του σοσιαλισμού, σίγουρα θά ήταν ή Σουηδία...»

Ζυόφια καί τό ντεμοχρέ είναι φεύσιμο

«Τό νά κάνω έρωτα μέ ένα καινούριο άντρα είναι καλύτερο από τό νά φοράω καινούριο φόρεμα, νά οδηγώ καινούριο αυτοκίνητο ή νά δοκιμάζω ένα καινούριο φαγητό». (από αφήγημα της Fl. Hamlish-Levinshon στην ελληνική έκδοση του COSMOPOLITAN, σελ. 127).

Τό νά ξεφυλλίζεις ένα COSMOPOLITAN είναι «καλύτερο» από τό νά ξεφυλλίζεις ένα οποιοδήποτε άλλο λαϊκό περιοδικό· πολύ περισσότερο, όταν έχει νά κάνεις μέ την ελληνική έκδοση.

Τό άμερικάνικο περιοδικό του συγκροτήματος Χήρστ, μέ την κυκλοφορία των 2.800.000 αντίτυπων, αφού εκδόθηκε κι όλες σέ άλλες 14 χώρες του κόσμου, πραγματοποίησε και την ελληνική του έκδοση. 'Επιτέλους!

'Εμείς θά εορτάσουμε τό γεγονός μέ τη δημοσίευση, στό μεγαλύτερο του μέρος, ενός ρεπορτάζ της **ROBIN REISIG** που είδε πρώτη φορά τό φώς τό Μάρτη του 1973, σέ ένα άλλο άμερικάνικο περιοδικό, τό **RAMPARTS** («'Επαλξη»). 'Η κριτική αυτή παρουσίαση είναι, πιστεύουμε, πλήρης και δέν φαίνεται διόλου «γερασμένη», 6,5 χρόνια άργότερα.

'Ισως μόνον γιά την ιστορία πρέπει νά σημειώσουμε πως τό καλό άμερικάνικο περιοδικό **RAMPARTS** – ή φωνή της «Νέας 'Αριστεράς» στην 'Αμερική του '60 – έκλεισε γιατί δέν είχε τά μέσα νά συνεχίσει την έκδοσή του. Παρηγορηθείτε: Τό **COSMOPOLITAN** ζει και βασιλεύει από τότε και άπτόητο προχωρά εισβάλλοντας και στόν ελληνικό χώρο.

Στά γραφεία του Μανχάταν: δεξιά η Έλεν Γκάρλεϊ Μπράουν, αριστερά η Πάτ Μίλλερ, υπεύθυνη των διεθνών εκδόσεων.

Στή δεξίωση του Χίλτον, τό καλοκαίρι, όταν αναγγέλθηκε η ελληνική έκδοση: οι εκδότες Ιωαννίδης, Μιχαλακάκος και Ροκανάς.

Μιά φορά κι έναν καιρό ήταν μία γυναίκα που θεωρούσε ότι ήταν μία «κοτούλα» και «άσημαντοπούλα», ώσπου έγραψε ένα «νόστιμο μικρό διβλιαράκι» που την έκανε **διάσημη, επιτυχημένη και πλούσια**. Είπε ότι ήθελε να βοηθήσει τις γυναίκες, τις έρωτευμένες με τα άπαντα του «κοκοράκια». Ήρθε λοιπόν στη Νέα Υόρκη και ζωντάνεψε ένα ετοιμοθάνατο περιοδικό με άρθρα του τύπου «Ήμουν Ψυχρή», «Πώς να τόν ανάβετε σβήνοντας τό φώς», «Γιατί φορώ τις ψεύτικες βλεφαρίδες μου στο κρεβάτι».

Τότε της ήρθε μία ιδέα και αναζήτησε έναν άντρα για να την πραγματοποιήσει. Όλοι όμως την απέριπταν. Είναι γνωστό ότι ό Κλίντ Ήτογουντ αρνήθηκε. Ο Πώλ Νιούμαν, ό Γουώρεν Μπήντ και ό Ντάστιν Χόφμαν της τό ξέκοψαν. Ακόμη και ό Τζοε Νάμαθ, είπε όχι. Αλλά «φιλοσόφησε» τό πράγμα και είπε σ' ένα δημοσιογράφο: «Τέτοιους κινδύνους διατρέχει όποιος προηγείται της εποχής του». Και επέμεινε. Και προσπάθησε. Και τελικά ή ιδέα πλασαρήστηκε και ή Έλεν Γκάρλεϊ Μπράουν πρόφερε στο άμερικάνικο κοινό τή «γυμνή αλήθεια» – **ένα γυμνό άντρα!**

«Τί πρέπει να κάνει ένα κορίτσι πού φοράει περούκα αν βρεθεί σέ μία στιγμή άρκετά... ρομαντική μέ τό φίλο της;» ρωτάει μία όμορφη νεαρή «κοσμοπολιτανοπούλα» σέ μία άγγελία του περιοδικού. Έγώ προσωπικά δέν νοιάζομαι γιά τέτοια πράγματα. Δέν φορώ περούκα. Οί ψεύτικες βλεφαρίδες μου ποτέ δέν ξεκολλάνε τήν κρίσιμη στιγμή, γιατί δέ φορώ ψεύτικες βλεφαρίδες. Μαντεύω ότι θά συμπεράνατε ότι δέν είμαι «κοσμοπολιτανοπούλα».

Αλλά πολλές γυναίκες άνησυχούν γιά τά ζητήματα αυτά, άν κρίνουμε άπό τήν κυκλοφορία του Κοσμοπόλιταν. Πρόκειται γιά αλήθινό έμπορικό θρίαμβο. Έχει έσοδα άπό τίς πωλήσεις, στό περίπτερο μόνο, 1.500.000 δολάρια τό μήνα και ή κυκλοφορία του διαρκώς αύξάνεται. Διακηρύσσει τήν άνεξαρτησία των γυναικών, βοηθάει τίς μοναχικές ψυχές και άπαντά σέ έρωτήματα πού μία γυναίκα θά δίσταζε να κάνει, άκόμα και στό γιατρό της. Είναι ένα περιοδικό όπου ή ήρωίδα διηγήματος άνακαλύπτει τήν άπιστία του έραστή της άπό μία τρύχα ψεύτικης βλεφαρίδας άλλου χρώματος στό σαπούνι του. Συμβουλεύει τίς ντροπαλές ή τίς βραδυφλεγείς τί να λένε στό κρεβάτι – μερικά συνθηματάκια γιά να κάνουν τούς άντρες... – να άργούν:

«Λίγο άκόμα θέλω», «Σέ ζηλεύουν όλοι οί έραστές μου» και «Έλα ξανά».

Η Έλεν Γκάρλεϊ Μπράουν έκανε τήν άρχή μέ τό βιβλίο «Τό Σέξ και τό μοναχικό κορίτσι». Όταν δημοσιεύτηκε τό 1962, οί έξι λέξεις πού σχημάτιζαν τόν τίτλο του βιβλίου, όπως παρήχησε ή ίδια σέ μία επανέκδοση του βιβλίου τό 1970, ήταν τόσο ταιριαστές, όσο «Ο Σπύρος Άγκνιου και οί Χίπις!» Ίσως κανένα άλλο μπέστ-σέλερ δέν είχε, ως τότε, συμβουλέψει τά κορίτσια πώς να τά φτιάχνουν μέ παντρεμένους και μέ ποιά τρόπο να άποσπών άκριβά δώρα – σέ μετρητά – άπ' αυτούς. Η «φιλοσοφία» του σημειωνού Κοσμοπόλιταν πρωτοδιατυπώθηκε σ' εκείνο τό πρώτο διβλιαράκι πού δίδασκε τίς γυναίκες,

όχι μόνο πώς να παντρεύονται, αλλά και «πώς να μένουν μόνε μέ έναν... ιδιαίτερο τρόπο».

Η Μπράουν πούλησε τό βιβλίο της στους κινηματογραφιστές, ελπίζοντας άστρονομικά ποσά. Μετά πήγε στό έκδοτικό συγκρότημα Χήρστ έχοντας βάσει στό νου της τήν ιδέα ενός περιοδικού. Αλλά ό Χήρστ είχε στά χέρια του ένα μαραζωμένο περιοδικό, μισοπεθαμένο, μέ κυκλοφορία λιγότερη άπ' 800.000 φύλλα, καταθλιπτικά έξωφύλλα μέ νοσοκόμες ποι έκαναν έρανο γιά λεπρούς και νυσταλέα άρθρα μέ τίτλους: «Ή άνώτερος Άνθρωπος» και «Είδική άποστολή: ένα έκθετο παιδί».

Η Έλεν θέλησε να εκδώσει ένα περιοδικό γιά τ μοναχική γυναίκα πού κάνει καριέρα, ένι πρόσωπο παραμελημένο, ως τότε, άπό τούς εκδότες. Πήρε τό Κοσμοπόλιταν στά χέρια της κι άπ' τότε άνεβαίνει συνέχεια. Άρχικά βοηθήθηκε άπ' τόν άντρα της τόν Νταϊήνιτ, στέλεχος κινηματογραφικών επιχειρήσεων πού χρημάτισε συντάκτης του περιοδικού και ποι γράφει άκόμα τούς τραβηχτικούς τίτλους του έξωφύλλου. Ακολούθησαν τή «συνταγή» άπό «τό σέξ και τό μοναχικό κορίτσι» και τό κοσμοπόλιταν έξελίχτηκε και άπόκτησε τή δική του γεύση: **κρυπτό-πορνό**.

«Μάς λένε πώς να άποκτήσουμε καλύτερο όργασμό και μέ γαλύτερο στήθος. Η άπάντηση γιά τόν όργασμό είναι να παραστήσουμε πώς τάχα έχουμε – και γιά τό στήθος να φορέσουμε σουτιέν μέ «μαξιλαράκια», έγραψε μία κοσμοσυγγραφέας, σέ άπάντηση ενός λαμπρού σχετικού άρθρου της Νόρα Έφρον στό Esquire. (Άπό τότε τό Κοσμοπόλιταν έχει προοδεύσει και δέ συμβουλεύει τουλάχιστον τίς γυναίκες να ύπο κρίνονται ότι έχουν δήτην όργασμό).

Τό Κοσμοπόλιταν έχει δημιουργήσει μία ξεχωριστή φωλίτσα στό σύγχρονο κόσμο. Κανείς άλλος δέν προτρέπει τά κορίτσια καθώς ό «Έρωτικός Όδηγός» του να βάσουν ένα κόσμημα στόν άφαλό τους στερεώνοντάς τό μέ βενζινόκολλα. Κανείς άλλος δέν τούς προτείνει να ταχυδρομούν «τό σουτιέν στον καί τους, όταν βρίσκεται μακριά, γιά να τό 'χει κάτω άπό τό μαξιλάρι του». Ούτε είναι εύκολο να άκούσεις συχνά τή συμβουλή πού λέει ότι «άν θές να παντρευτείς έκατομμυριούχο, πρέπει να συμπαθήσεις τά γεράματα». Η να διαδώσεις ένα κεφάλαι μέ τίτλο «Φιλοσοφία της Άξιοπρεπούς Μοιχείας» όπου περιέχεται τό έξής: «Πώς να γίνω Άξιοπρεπής Μοιχαλίδα;» και ή άπάντηση: «Αν σέ ρωτήσουν, πές ψέματα, κι άν σέ πιάσουν στό πράμα, πάλι ψέματα να πείς».

Όλη αυτή ή άπάτη είχε πολύ εύνοική ύποδοχή. Άκόμα και τά περίφημα ντεκολτέ των κοριτσιών στα έξωφύλλα του Κοσμοπόλιταν είναι άπατηλά. Πώς κατασκευάζεται ένα ντεκολτέ Μέ ένα ρολό σελοτέιπ πού συγκρατεί τούς μαστούς κοντά κοντά και τούς τεντώνει κατόπιν πρós τά πάνω. Ένα παρασκηνιακό άρθράκι περιγράφει τήν προεργασία μιάς φωτογράφησης γιά έξωφύλλο, όπου άφου ύποστήριξαν μέ σελοτέιπ τή στήθη του μοντέλου, τά γυάλισαν μετά μέ λίγη... βαζελίνη!

Τό Κοσμοπόλιταν είναι άπό τά περιοδικά μέ τήν αυστηρότερη σύνταξη. Ένα είδικό ύφος – τό ύφος της Έλεν Γκάρλε Μπράουν – διαπερνά όλα τά άρθρα. Οί συντακτικοί και συγγραφικοί κανόνες του Κοσμοπόλιταν μοιράζονται στους συνεργάτες πού γράφουν άρθρα γιά τό περιοδικό. Νά, μερικές άπ' τίς οδηγίες πρós αυτούς τούς έλεύθερους ρεπόρτερ:

«Οί περιγραφές "πραγματικών περιπτώσεων" πρέπει να γίνονται μέ μεγάλη προσοχή, όσο φανταστικές και άν είναι γιατί ό άναγνώστης μυρίζεται εύκολα τό πλαστό». «Προσπαθείστε να έντοπίζετε μερικά κτίρια, έστιατόρια, πάρκα νυχτερινά κέντρα – τά πλαίσια αυτών των "πραγματικών περιπτώσεων" – σέ άλλες πόλεις, έκτός της Νέας Υόρκης. Οί περισσότεροι συγγραφείς ζούνε στή Νέα Υόρκη, αλλά τό 92% των άναγνωστών μας, ζει άλλου». «Νά υπενθυμίσετε συχνά στον άναγνώστη ποιό είναι τό θέμα». «Νά περιορίζετε στό έλάχιστο τίς λεγόμενες... "πονηρές λέξεις". «Νι

χρησιμοποιείτε την έκφραση "κάνω έρωτα", "συνουσιάζομαι" και όχι "πηδάω", "γαμώ", κλπ.»

«Μην καταθλίβετε ποτέ οριστικά τόν αναγνώστη. Αν τό θέμα, είναι από μόνο του καταθλιπτικό, (όπως τό «Γυναίκες στή φυλακή»), αποκαλύψτε τίς θετικές προσπάθειες πού έγιναν γιά νά βελτιωθεί ή κατάσταση».

«Αποφύγετε τίς επιθέσεις έναντίον διαφημιστών (καλυντικά, ποτά, έσώρουχα) και όταν βολεύει, αναφέρετε τίς μάγκες πού διαφημίζονται στό περιοδικό και όχι ανταγωνιστικές τους».

«Όταν πρωτοπήγα στό «Κοσμοπόλιταν» μου έξηγησαν ότι πρέπει νά κατέδω στό επίπεδο τών αναγνωστών, νά γράφω γι' αυτούς», είπε ή Στέφανι Χάρινγκτον, πού είχε αναλάβει τήν κριτική βιβλίου γιά τό Κοσμοπόλιταν, «ώσότου κυκλοφόρησε τό βιβλίο της Ζακλίν Σουζάν "Η Έρωτική Μηχανή". Τίς παραμονές της κυκλοφορίας του βιβλίου, πήρα ένα σημείωμα από τήν "Έλεν όπου μου έγραφε ότι ή Τζάκι ήταν μία από τίς καλύτερες φίλες της στόν κόσμο και ότι δέν θά ήθελε νά ύποτιμηθεί τό έργο της από τό περιοδικό. Δέν ύπαινιχθηκε άπλως τήν επιθυμία της γιά μία καλή κριτική, τήν εξέφρασε ρητά. Τότε της έγραψα. Της είπα ότι ήταν ανήθικο νά μου ύπαγορεύει τήν κριτική ενός βιβλίου και παραιτήθηκε. Μου άπάντησε ότι δέν καταλαβαίνει τί σχέση έχει ή ήθική μέ όλα αυτά. Είπε ότι όπωσδήποτε ένα περιοδικό άντανακλά τίς άπόψεις του έκδότ ή του, τίς γνώμες και τίς προτιμήσεις του. Φαινόταν νά αισθάνεται ότι τήν έχω θίξει. Δέν κατάλαβε τίποτα».

Η Λίζ Σμίθ, αντίθετα, κριτικός κινηματογράφου στό Κοσμοπόλιταν, λατρεύει τήν "Έλεν Γκάρλεϊ Μπράουν, παρ' όλο πού δέ βρίσκει καθόλου εύκολο νά κάνει τή δουλειά της εκεί. Μου έδειξε μερικά γράμματα της "Έλεν πού έδειχναν πολύ συγκεκριμένα τή δημοσιογραφική άποψη της.

«Καμιά ταινία δέν πρέπει νά χαρακτηρίζεται "καλή, άν δέν είναι", γράφει ένα γράμμα, «άπλως ή κριτική πρέπει νά παραλείπεται έντελώς». Και πίο κάτω, «Η επιθυμία μας δέν είναι νά είμαστε κομποί και καλλιεργημένοι κριτικοί κινηματογράφου... άλλά μόνο οί καλύτεροι φίλοι μιās κοπέλας πού της λένε ποιό έργο θά της άρέσει. Έπίσης δέ μ' άρέσουν τά συμπεράσματα, όπως στήν κριτική γιά τό "Μωρό της Ροζμαρί": καλύτερα νά δει κανείς αυτήν τήν ταινία, χωρίς νά έχει διαβάσει τό βιβλίο. Αυτό είναι ένα ύποτιμητικό συμπέρασμα και δέ χρειάζεται τώρα... "Αν έχουμε νά πούμε κάτι άγενές, άς γίνει κάποτε άλλοτε. Λοιπόν, κατάλαβες κοπέλα μου... **όχι κακές κριτικές.** "Αχ Λίζ, θά μέ οδηγήσεις σέ πρόωρο μαρασμό, σχεδόν τό κατάφερες. Μέ άγάπη, "Έλεν».

Τά γραφεία του Κοσμοπόλιταν, στό κέντρο του Μανχάταν, είναι ένα πολύ εύχρηστο διαμέρισμα μέ κλαρωτές κουρτίνες και φωτεινά χρώματα. Οί γυναίκες πού συνάντησα εκεί ήταν εύχαριστες και μέ χαριτωμένο παρουσιαστικό. Φορούσαν λίγο ή καθόλου μέικ-απ, ήταν άπλά χτενισμένες και δέ φαίνονταν ιδιαίτερα προκλητικές ή σέξυ. Φορούσαν ώραια, άλλά άπλά πουλόβερ και φούστες ή μπλου-τζήνς. Δέν έμοιαζαν άκριβώς μέ «κοσμοπολιτανοπούλες».

Πράγματι, γιά νά χρησιμοποιήσω μία έκφραση της Μπράουν, δέν ύπληρχε ούτε μία «σχισμή στήθους» έκτεθειμένη. Φαίνονταν σωστοί και άνοιχτόκαρδοι άνθρωποι. Και τί κάνουν αυτές οί γυναίκες στό Κοσμοπόλιταν;

Η άπάντηση είναι άπλή: τούς άρέσει νά βρίσκονται εκεί. Οί μικρές φιλοφρονήσεις και οί λεπτότητες πού συνιστούσε ή "Έλεν στό πρώτο βιβλίο της εφαρμόζονται στό γραφείο. Δωράκια και λουλούδια στίς επιστροφές από άδειες, πάρτυ γενεθλίων, ταξιδάκια πού διοργανώνονται γιά νά διασκεδάσει μία συνεργάτης τήν έρωτική της άπογοήτευση. Είναι ένας χώρος όπου οί γραμματείς καμιά φορά προδιδάσκονται (ή "Έλεν ύπληρξε, κάποτε, γραμματέας) και όπου όλοι αντιμετώπιζονται σέ προσωπικό επίπεδο.

«Όλες νομίζουμε ότι είμαστε τό δεξί της χέρι», είπε ή Ρομ-

«Είμαστε έξυπνοι άρρωστοι;»

απαραίτητη προϋπόθεση γιά νά ξεπεράσει κανείς μία άσθένεια (ή τήν άπειλή της) είναι νά τήν αντιμετωπίσει μέ ψυχραιμία και —γιατί όχι;— έξυπνάδα. Ο άρρωστος πού συνεργάζεται μέ τό γιστρό του φτάνει γρηγορώτερα στήν ανάρρωση

ΑΡΡΩΣΤΑΙΝΕΤΕ «ΕΞΥΠΝΑ»;

Τό ρεπορτάζ στό RAMPARTS δίνει μία σαφή και όλοκληρωμένη εικόνα της άμερικάνικης έκδοσης του COSMOPOLITAN.

Ένα «φρέσκο» κοίταγμα του έλληνικού ύποκατάστατου, προσφέρει πάντως μίαν «ίδια γεύση». Μερικά άποσπάσματα από τό πρώτο, έλληνικό, τεύχος:

● «Μπορεί νά έχει τίς ατέλειές του (τό σώμα σας), άλλά αυτό πού φοδόσατε — ότι δηλ. τά σεξουαλικά σας όργανα είναι χοντροειδή, άποκρουστικά και άπαίσια — είναι άνοησίες. Γιατί νομίζετε ότι αυτός θέλει νά βρísκεται εκεί τόσο πολύ; Γιατί του άρέσει».

● Δέν ύπάρχει τομέας όπου νά αισθάνομαι μυστικά άνώτερη από τόν άντρα μου (έκτός από τό ότι τηγανίζω καλύτερα τ' αυγά) και τό ίδιο νιώθει κι εκείνος γιά μένα (μόνο πού κανχιέται, και συμφωνώ μαζί του, ότι φτιάχνει καλύτερη φασολάδα)».

● «Έχετε τά μάτια σας δεκατέσσερα και τ' αυτιά σας άνοιχτά (προκειμένου γιά προαγωγή). Μόλις πάρετε είδηση ένα παραθυράκι πού ένισχύει τή στρατηγική σας, μή χάσετε τήν εύκαιρία. Δώστε άποδείξεις γιά τίς ικανότητές σας».

● Και διάφορα «καυτά» έρωτήματα γιά τά όποια λαμβάνετε τήν «δέουσα» άπάντηση. Σταχυολογούμε μόνον τά έρωτήματα:

»— Πώς μπορώ νά αύξήσω τήν άπόλαυση κατά τή διάρκεια της όλοκληρωμένης σεξουαλικής πράξης;

»— Ό σύντροφός μου μου ζητάει στοματο-γενετική έπαφή, άλλά αισθάνομαι συγκρατημένη. Τί μπορώ νά κάνω;

»— Λέγεται πώς ότιδήποτε κάνουν δυό άνθρωποι στό κρεβάτι είναι παραδεκτό. Μπορεί ή άχαλίνωτη σεξουαλική συμπεριφορά νά περικλείει κινδύνους;

● «Στίς 8.45 "έκείνος" θά χτυπήσει τό κουδούνι σας — κι έσείς δέ θά είστε σπíti πριν από τίς 8.00! Φυσικά θέλετε νά λάμπετε από όμορφιά όταν θά φτάσει. Τί θά κάνετε; Συναρμολογηθείτε...»

Άλλά άν συνεχίσουμε έτσι, θά παραδούμε τό νόμο γιά τό Κορίθαιτ...

»ΜΑΡΚΟΛΙΑ

«Συναρμολογηθείτε»

μετά τό
γραφείο
σέ 40
λεπτά!

Ό Θεέ μου! Είναι 7.30... τό τέλος μιας πρεβερής μέρας στό γραφείο ή πραιστέμενος είχε τό συνήθισμένο του νεύρο, ή γραμματική έστιασε, και ή σημαντική παραγγελία πού είχε γίνει δέν έφτασε ποτέ! Στίς 8.45 «έκείνος» θά χτυπήσει τό κουδούνι σας — κι εσείς δέ θά είστε σπíti πριν από τίς 8.00! Φυσικά θέλετε νά λάμπετε από όμορφιά όταν θά φτάσει. Τί θά κάνετε; Σας προτείνουμε μία άπλή γρηγορή «συναρμολογηθείτε»... και σιι δίνουμε μαζί τήν εύγνώμη ότι ή καταρμηνία νά σάς «συναρμολογήσει»

πέρτα 'Ασλεϊ, ενώ η Μπάρμπαρα Κρεατούρο που είχε δουλέψει για έξι μήνες και στο New Yorker μιλά έπαινετικά για τη φιλική και ανεπιτήδευτη ατμόσφαιρα που επικρατεί:

«Στο New Yorker ο διευθυντής με καλούσε λέγοντας: Στείλτε τό κορίτσι μου επάνω. Τό κορίτσι του! Έδω ό καθένας έχει μία ταυτότητα. Σέ φωνάζουν μέ τό όνομά σου!».

Πολλές κοπέλες μου έδειξαν αυτά που όνομάζουν «ραβασάκια» από την Έλεν. Μία καρδιά ζωγραφισμένη μέ τό χέρι περιέχει έπιδοκίμασιές για διάφορες μικροδουλειές: «Είσαι πολύ καλύτερη από μένα», «Μ' έκανες σκόνη», «Είσαι ή χαρά της ζωής μου».

Η Έλεν διοικεί ακόμη τό περιοδικό μέ σταθερό χέρι. Κάθε Τρίτη απόγευμα συγκεντρώνει τούς συντάκτες για νά κουβεντιάσουν ιδέες. «Οί "συναντήσεις ιδεών" άντανακλούν τά βιώματα του καθενός εκείνη την εβδομάδα. Καθόμαστε όλόγυρα και καθεμία λέει τίς ιδέες της. Μιλούμε πολύ για τό άγχος στις συναντήσεις αυτές. Τότε ή Έλεν παίρνει στό σπίτι της τίς ιδέες και τίς αναμασάει αρκετές μέρες. Εκείνη παίρνει όλες τίς αποφάσεις, όπως επίσης επιμελείται όλο τό φύλλο. «Πιστεύω ότι ζητάει από τούς συγγραφείς νά λύσουν τά δικά της προβλήματα» ισχυρίζεται μία δημοσιογράφος.

Και όπως φαίνεται από απάντηση της Μπράουν στην πλάγια έρώτηση, ποιά άρθρα θεωρεί ώφελιμότερα για τούς αναγνώστες της, ό ισχυρισμός είναι αληθινός. «Έχουμε τή στήλη του ψυχαναλυτή Φρόντλ. Υποβάλλουμε έρωτήσεις σ' αυτόν για πολλά προσωπικά μας προβλήματα. Έχει απαντήσει ήδη σέ τριάντα τουλάχιστον δικές μου έρωτήσεις. Τώρα κάνει τή δουλειά του μέ τά προβλήματα των άλλων».

«Είμαστε όλες μαζί», λέει ή Ρομπέρτα 'Ασλεϊ, προσπαθώντας νά περιγράψει τή θέση του περιοδικού. «Δέν λέει ή συγγραφέας στην κοπέλα τί νά κάνει άν μείνει έγγυος. Και οι δύο μένουν έγκυοι. Η συγγραφέας, ή συντάκτης, ή διευθύντρια, παθαίνουν τό ίδιο». Έτσι ένα άρθρο για τήν ψυχρότητα συντάσσεται από κάποιαν που ύπηρεξε ψυχή, που γράφει μέ ψευδώνυμο και έχει μία καλή Έβραία μανούλα στό Μπρούκλιν. Τίτλος του άρθρου «*Ημουν κι εγώ Ψυχή*».

Άλλά καμία τομηρή δημοσιογράφος δέν έπαθε άφροδίσια για νά γράψει τό: «Εγώ; Άφροδίσια;» Μία συντάκτης του Κοσμοπόλιταν είχε τήν ιδέα στη διάρκεια ενός πάρτυ. «Τό άνέθεσα σέ μία δημοσιογράφο που θά συζητούσε μέ ένα γιατρό», είπε ή 'Ασλεϊ «Αποφασίσαμε ότι θά ήταν πολύ χοντρό νά γραφτεί στό πρώτο πρόσωπο και προτιμήσαμε τό τρίτο. Άλλά ξαναδιαβάζοντάς το είδαμε ότι δέν άπευθύνεται σέ μία πραγματική "κοσμοπολιτανοπούλα". Βρήκαμε μία κοπέλα από τό 'Ιστ Βιλτζ, που δέν ήξερε ποιός της τό είχε "κολλήσει". Μέτρια εικόνα. Έμεις θέλαμε κάτι πιό μεσοαστικό που νά αντιπροσωπεύει τό κοινό μας». Έτσι άλλαξαν τά περιστατικά της ιστορίας, τήν επεξεργάστηκαν και τή δημοσίευσαν. «... Τότε

μου τηλεφώνησε μία ύπάλληλος σ' ένα μεγάλο έκδοτικό όίκο. Μου είπε ότι πρόκειται για τή δική της ιστορία και ότι όπωσδήποτε τήν άποκάλυψε ό άνάξιος έραστής της και τί κακό ήταν αυτό που της έκανε. Έκλαιγε μέ λυγμούς στό τηλέφωνο. Ήταν πολύ θλιβερό και δέν μπορούσα νά της δώσω νά καταλάβει ότι πρόκειται για φαντασία». «Λυπάμαι για τό κορίτσι», είπε ή 'Ασλεϊ «άλλά ή ιστορία μας ήταν πολύ ρεαλιστική».

Τό άρθρο έδινε χρήσιμες πληροφορίες για τήν εντόπιση των άφροδισίων, πληροφορίες άπαραίτητες στις «κοσμοπολιτανοπούλες» που ακολουθούσαν τίς συμβουλές των ύπόλοιπων άρθρων του περιοδικού.

Συνήθως τά άρθρα αρχίζουν μ' ένα μικρό σημείωμα της ίδιας της Έλεν. Ένα από τά διασημότερα είναι τό «σημείωμα-στήθος», ένας μικρός πρόλογος σ' ένα άρθρο μέ τίτλο «Πώς πρέπει νά μεταχειρίζονται οι άνδρες τά γυναικεία στήθη» που έκανε τόν διευθυντή του συγκροτήματος Χήρστ νά αναφωνήσει: «Η θά πουλήσουμε άλλα 100.000 τεύχη του Κοσμοπόλιταν μ' αυτό τό άρθρο, ή θά πρέπει νά διακόψουμε τήν έκδοσή του». «Τί σάς εύχαριστεί όταν σάς χαιδεύουν τό στήθος;» έλεγε τό σημείωμα. «Οί προσωπικές σας έμπειρίες ή οι πληροφορίες λένε ότι στην αρχή δέν σάς άρεσε, αλλά μήπως άργότερα αρχίσατε νά τό απολαμβάνετε;» «Τό λιγότερο που σκεφτήκαμε ήταν ή χυδαία έμπορικότητα· ό λόγος ύπαρξης ενός τέτοιου άρθρου ήταν νά βοηθήσουμε πολλούς άντρες νά κάνουν τίς κοπέλες πιό... εύτυχισμένες!».

Ρώτησα τόν άρχισυντάκτη του Κοσμοπόλιταν Ραούλ Γουώλς, άν υπάρχουν θέματα που δέν θίγονται στις σελίδες του περιοδικού.

«Ναί», μου άποκρίθηκε, «Ποιά;», ρώτησα ανυπόμονα. «Η

παιδεία και τά παιδιά». Ό μόνος τρόπος νά άσχοληθούμε μέ τό θέμα αυτό θά ήταν, «πώς νά κατακτήσετε τά παιδιά ενός διαζευγμένου, άν θέλετε νά τόν παντρευτείτε».

«Έχω ένα τρομερό αίσθημα», έξομολογήθηκε μία συγγραφέας του Κοσμοπόλιταν, «όταν σκέφτομαι ότι οι γυναίκες ακολουθούν αληθινά τίς συμβουλές μας. Άν οι γυναίκες όνειρεύονται τήν τρελή ζωή του Μανχάταν, φοβάμαι ότι μπορεί νά πιστεύουν αυτά που λέμε. Είναι φοβερό νά διαμορφώνει κανείς τή ζωή του μέ βάση τό Κοσμοπόλιταν».

Φαίνεται ότι ακριβώς αυτό κάνουν. Τά γράμματα και τά τηλεφωνήματα έρχονται σωρηδόν. «Παίρνουμε θλιβερά γράμματα», λέει ή βοηθός της Μπράουν, Υζένυ Γουάλλας. «Γράμματα μέ εσώκλειστους γεμισματοποιησμένους φακέλους που ζητούν άπάντηση άμέσως. Γράμματα από γυναίκες που λένε ότι είναι πολύ άσχημες και ότι οι άνδρες τους τίς μισούν. Τί πρέπει νά κάνουν;»

Οί συμβουλές δέν πιάνουν πάντα. Κάποτε δημοσιεύτηκε ένα

ΣΚΛΗΡΟΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΣΕ ΤΡΥΦΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Η επαφή μας με τό Κοσμοπόλιταν μάς θύμισε μιά παλιά μας «αγάπη»: Τόν Κύπριο Δικηγόρο Λουκή Παπαφιλίππου (βλ. και τχ. 23, 19.7.75) πού είναι ο ψευτοπρέσβης, πού στάλθηκε από τόν Σαμψών στόν ΟΗΕ, γιά νά εκπροσωπήσει τό εφήμερο καθεστώς του και νά διεκδικήσει τή διεθνή αναγνώριση. Ο ίδιος είναι ο νομικός σύμβουλος και τής ελληνικής έκδοσης του Κοσμοπόλιταν.

Στήν απάντηση πού μάς είχε στείλει (τχ. 31, 1.9.75), μέ τό θράσος του προδότη πού μένει ατιμώρητος, ο Παπαφιλίππου, είχε δηλώσει ανάμεσα στά άλλα: «... οί πελάτες επιλέγουν τούς δικηγόρους και όχι οί δικηγόροι τούς πελάτες».

Νά είναι άραγε σύμπτωση ή επιλογή ενός τέτοιου δικηγόρου από τό έντυπο;

Άρθρο γιά τήν «εϋθυμη πόρνη», Ξαδιέρα Χολλάντερ. Μιά γυναίκα έστειλε αργότερα ένα απελπισμένο γράμμα λέγοντας ότι εφάρμοσε ένα από τά κόλπα τής Χολλάντερ, έφτιαξε τά μαλλιά της και δέχτηκε τόν άντρα της όταν αυτός γύριζε από τή δουλειά, όλόγυμνη μέ ψηλά τακούνια μόνο κι ένα μαρτίνι στό χέρι. Άλλά εκείνος έρχόταν μέ τό αφεντικό του και θύμωσε τόσο, ώστε έφυγε γιά πάντα από τό σπίτι. Τώρα ή άτυχη κυρία ρωτά πώς νά τόν ξανακερδίσει.

Τό Κοσμοπόλιταν λαβαίνει γράμματα και από άνδρες πού έχουν ανάγκη από συμπάθεια, καθώς και γράμματα μέ ιδέες γιά τήν κεντρική διπλή σελίδα, τό «σαλόνι» του περιοδικού.

Στό σαλόνι αυτό πρωτοεμφανίστηκε γυμνός ο μαλλιαρός Μπάρτ Ρέινολντς πάνω σ' ένα μαλλιαρό άρκουδοτόμαρο, ξαπλωμένος. Τά σταυρωμένα πόδια του έκρυβαν κάτι λιγότερο από όσο ένα λεπτό μαγιό. Τό άντρικό γυμνό ήταν ιδέα τής Έλεν και ή κάλυψη των γεννητικών οργάνων του, ιδέα του Χήρστ. Η εξέγηση πού έδωσε τό περιοδικό γι' αυτήν τήν καινοτομία ήταν σαφής: «Ήρθε ο καιρός νά έχουν και οί γυναίκες ένα γυμνό άντρα γιά λογαριασμό τους... Οί γυναίκες γίνονται ολοένα και περισσότερο ελκυστικές στό σέξ. Αυτό δέν σημαίνει ότι είναι άκρίτες· άπλώς ζωηρές και τίμιες στό κέφια τους και στήν επιθυμία τους γιά έλκυστικούς άντρες».

Στό τέλος τής δεκαετίας του '60 τό Κοσμοπόλιταν ήταν ένα περιοδικό γιά τήν άπελευθερωμένη γυναίκα, γιά τή γυναίκα πού έχει ένα ρόλο έξω από τό σπίτι. «Τά άλλα γυναικεία περιοδικά λένε περισσότερα ψέματα» είπε μιά φεμινίστρια. «Λένε ότι ο άληθινός της ρόλος είναι νά μένει στό σπίτι και ότι αν δέν νιώθει ευτυχισμένη εκεί, κάτι δέν πάει καλά μ' αυτήν». Μιά άλλη είπε: «Τό Κόσμο ήταν τό πρώτο περιοδικό πού αναγνώρισε ότι ρί γυναίκες έχουν κι αυτές σεξουαλικές ανάγκες».

Τά άλλα γυναικεία περιοδικά έχουν αλλάξει συχνά κατεύθυνση, ακολουθώντας μονοπάτια πού είχε άνοιξει τό Κοσμοπόλιταν. Τά άρθρα τους απέκτησαν ζωηρότερο ύφος και δέν θεωρούν πιά δεδομένο ότι απευθύνονται μόνο σέ ευτυχισμένες νοικοκυρές. Ωστόσο, οί άλλοι εκδότες γυναικείων περιοδικών καταδικάζουν τή «στρεβλωτική ήθική» του και διατείνονται ότι ή πραγματική αναγνώστριά του Κοσμοπόλιταν είναι διαφορετική από τήν εικόνα της πού προβάλλει τό περιοδικό.

Όταν ρώτησα τόν άρχισυντάκτη Τζώρτζ Γουόλς ποιές είναι οί αναγνώστριες του Κοσμοπόλιταν μου έδωσε ένα τετρασέλιδο φυλλάδιο μέ στατιστικές.

- «Είναι νέα» γράφει τό φυλλάδιο. Μόνο τό 47,4% από τίς αναγνώστριές του είναι μεταξύ 18-34 έτών. Οί υπόλοιπες ξεπερνούν τά 35.

- «Είναι καλλιεργημένη» συνεχίζει, αλλά τό 60,3% από αυτές δέν έχουν φοιτήσει σέ πανεπιστήμια.

- «Είναι άνύπαντρη» κατά τό 39,5%.

- Μέ άλλα λόγια τό μεγαλύτερο μέρος των αναγνοστριών (τό 60,5%) είναι παντρεμένες.

- «Έργάζεται, τό 51%». Άρα οί μισές δέν εργάζονται.

«Έλλίδα πουλάνε, όχι σέξ», είπε ένας συντάκτης άλλου περιοδικού. «Και σεις τί πουλάτε;» τόν ρώτησα. Μετά από μιά παύση μου απάντησε: «Τελευταία, πουλάμε έρωτήσεις».

Η Έλεν Γκάρλεϊ Μπράουν μπορεί νά βάλει τά κλάματα, όταν λαβαίνει γράμματα έναντίον του περιοδικού. Συνεχίζει όμως νά διευθύνει τό Κοσμοπόλιταν μέ τό δικό της τρόπο. Γεννήθηκε στό Λίτλ Ρόκ του Άρκάνσας. Ο πατέρας της σκοτώθηκε όταν ήταν πολύ μικρή και ή οικογένειά της μετακόμισε τότε στό Λός Άντζελες, κοντά στό στραταλιστό Χόλυγουντ. Έπιθυμούσε, όσο τίποτα στόν κόσμο, «έλεύθερη και πλούσια ζωή». Ήταν ένα παιδί τής δεκαετίας του '50 και παρή τό πνεύμα «σεξουαλικής άπελευθέρωσης», τό περιοδικό φαίνεται νά άνήκει, μέ κάποιο τρόπο, σ' εκείνη τήν εποχή όπου οί γυναίκες πασαλείδονταν μέ μπογιές, ψήνονταν στό κομμωτήριο και ίδρωναν μ' ένα και μοναδικό σκοπό: ένα σύζυγο.

Τά όνειρά της πραγματοποιήθηκαν και κάθε μήνα τώρα 1.500.000 γυναίκες κυνηγούν τό δικό τους μέσα από τίς σελίδες του περιοδικού της. Κάθε μήνα τό ξεφυλλίζουν γιά νά μάθουν: «Πώς νά στρώνετε τό κρεβάτι σας γιά νά ξαπλώνει εκείνος», «Πώς νά χειρίζεστε άντρες πού δέ θέλουν μπλεξίματα».

Η έκδοχή του Κοσμοπόλιταν γιά τή γυναικεία άπελευθέρωση είναι άπίθανη. Ένα από τά συνθήματά της θά μπορούσε νά είναι: «Προσλάβετε έναν έραστή και έγκαταστήστε τον σ' ένα χαριτωμένο διαμερισμάκι κοντά στό γραφείο σας». Ωστόσο, οί Κοσμο-συντάκτες απαντούν: «Αυτοί οί ύψιμοι μαχητές ήταν στό σπάργανα, όταν ή Μπράουν χάλαγε τόν κόσμο γιά ίσους όρους εργασίας».

Πώς νά εξηγήσεις σέ ανθρώπους 50 χρονών ότι οί ίσοι όροι άμοιβής δέν είναι πιά τό πρόβλημα. «Η Έλεν», λέει μιά συνεργάτης της «είναι μιά γέφυρα, όπως όλες οί γυναίκες τής γενιάς τής μάνας μου».

Τό Κοσμοπόλιταν δέν θέλει ν' αλλάξει τίς βασικές ουνθήκες, αλλά νά δράσει μέσα σ' αυτές. Λέει σέ κάθε γυναίκα πώς μπορεί νά τό καταφέρει μόνη της, αντί νά της πεί πώς μπορούμε νά τό καταφέρουμε μαζί. Η, κατά τήν έκφραση ενός κοσμο-συντάκτη: «Γιατί νά μάχεσαι ν' αλλάξεις τό σύστημα, όταν μπορείς νά κερδίσεις ότι θέλεις;»

Πρόσφατα ή Έλεν παρατήρησε: «Θεωρώ τόν έαυτό μου θερμό φίλο του κινήματος άπελευθέρωσης των γυναικών... Βέβαια όλα στό Κοσμοπόλιταν οδηγούν στήν άτομική πραγματοποίηση, αλλά δέν πιστεύω ότι αυτό άντιστρατεύεται τήν άγάπη και πιστεύω ότι πρέπει νά αγαπούμε πολλούς ανθρώπους και πολλοί νά μάς ανταποδίδουν τήν άγάπη αυτή... «Μας κατηγορούν συχνά ότι έξωθούμε τίς γυναίκες νά χειρίζονται, νά χρησιμοποιούν τούς άντρες. Αυτό δέν είναι δίκαιο γιατί στήν πραγματικότητα έμείς δείχνουμε σέ μιά γυναίκα πώς νά αγαπά».

Αν τό γυναικείο κίνημα έξοργίζεται έναντίον μας γιατί λέμε ότι οί σχέσεις άνδρων και γυναικών είναι κάτι σπουδαίο, είμαστε ένοχοι. Πιστεύουμε πραγματικά ότι είναι σπουδαίο. Δέν υπάρχει τίποτα πιά ευχάριστο από τό σέξ και χρειάζεται δύο ανθρώπους γιά νά γίνει. Η μάλλον... μέ δύο είναι καλύτερο».

ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΤΑΞΙΔΙΑ - ΕΚΔΡΟΜΕΣ - ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΕΣ
ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ - ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΤΙΜΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Time out
Travel

«ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 18 & ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ, 3ος όροφος
τηλ. 3622085-3638047

Η ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ ΚΑΙ Η ΠΤΩΣΗ ΤΗΣ Α' ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

μέρος γ'

του HEINZ RICHTER

«Ο ιστορικός Χ. Ρίχτερ στή μελέτη του, έρευνά τό πρόβλημα τής ένδεχόμενης άμεσης βρετανικής συμμετοχής στήν πτώση τής Α' Ελληνικής δημοκρατίας, βασισμένος κυρίως στίς πληροφορίες των πηγών του Φόρεϊν Όφισ. Σκοπός του είναι νά έρευνήσει τελικά, πόσο σωστή αποδείχεται στή συγκεκριμένη περίπτωση ή «θεωρία τής συνωμοσίας» καί ή άποψη ότι προστάτιδες δυνάμεις καθορίζουν αποφασιστικά τήν τύχη των ελληνικών υποθέσεων».

Πρίν όμως εξετάσει τά γεγονότα του Μαρτίου του 1935, αναφέρεται στό αποτυχημένο κίνημα του Πλαστήρα πού έγινε πρίν δύο χρόνια ακριβώς στίς 6.3.1933. Στή συνέχεια περνά στήν αφήγηση των περιστατικών του Μαρτίου του 1935, τίς διαδοχικές στά μπλόκ των αντίπαλων πολιτικών ομάδων, τό ρόλο του Άγγλου πρεσβευτή Waterlow καί μετά από τίς δίκες των κινηματιών, στή συζήτηση τής δούλης στίς 29.3.35.

Τό γεγονός αυτό εξαγρίωσε τούς άκραίους. Στίς 31 Μαρτίου, οί άρχηγοί τής Αεροπορίας καί του Ναυτικού, ύποστράτηγος τής Αεροπορίας Ρέππας καί ναύαρχος Σακελλαρίου, έπισκεύθηκαν τόν Τσαλδάρη καί απαίτησαν τήν άμεση απομάκρυνση του Πεσμαζόγλου, καθώς καί τήν τιμωρία του προέδρου του στρατοδικείου στρατηγού Μπακόπουλου. Σέ αντίθετη περίπτωση απείλησαν οί ίδιοι νά παραιτηθούν. Ο Τσαλδάρης άντελήφθη ότι έπρεπε νά ύποχωρήσει δεδομένου ότι τήν επομένη κι άλλος θά είχε ν' άντιμετωπίσει τήν ομάδα των άλλων άκράιων του Μεταξά. Υποχρέωσε λοιπόν τόν Πεσμαζόγλου νά παραιτηθεί ενώ μετέθετε σέ έπαρχιακές φρουρές τόν Μπακόπουλο καί τά άλλα μέλη του στρατοδικείου⁵⁶.

Τήν 1η Απριλίου έξέπασαν οί οργανωμένες από τούς άκροδεξιούς διαμαρτυρίες έναντίον των έπεικων αποφάσεων του στρατοδικείου. Στήν έπαρχία καί κυρίως στήν Πελοπόννησο οργανώθηκαν συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας πού έστελναν σωρεία τηλεγραφημάτων στήν κυβέρνηση. Στήν Αθήνα συγκεντρώθηκαν τριάντα δουλευτές μέσα στήν ίδια τή Βουλή καί αποφάσισαν νά άσκησουν πίεση στήν κυβέρνηση, ενώ μπροστά στό κτίριο όπου είχαν συγκεντρώσει ομάδες πολιτών, ο Μεταξάς καί ο Ιωάννης Ράλλης⁵⁷, μέ δημαγωγικά συνθήματα ζητούσαν τή θανατική καταδίκη όλων των κινηματιών, καθώς καί τήν παραίτηση τής κυβέρνησης. Μιά αντιπροσωπεία δουλευτών παρουσιάστηκε στόν Τσαλδάρη καί απαίτησε τήν απομάκρυνση των μετριοπαθών ύπουργών. Ο Τσαλδάρης άπέρριψε τήν αίτηση κι ο Κονδύλης κινητοποίησε τίς στρατιωτικές δυνάμεις. Γιά νά μήν χάσει τόν έλεγχο τής κατάστασης άπαγόρευσε τίς δημόσιες συγκεντρώσεις στήν Αθήνα καί τόν Πειραιά⁵⁸.

Στό μεταξύ ο Τσαλδάρης προέβαινε σέ διάφορες ενέργειες. Τό άπόγευμα τής ίδιας μέρας ή κυβέρνηση πήρε μιά σειρά αποφάσεις, άνάμεσα στίς οποίες ή διάλυση τής Βουλής καί ή κατάργηση τής Γερουσίας. Οί έκλογές όρίστηκαν γιά τίς 19 Μαΐου. Η νέα έθνική συνέλευση πού θά προερχόταν από τίς έκλογές είχε σάν άποστολή νά συντάξει μέσα σέ όκτώ έβδομάδες ένα νέο δημοκρατικό Σύνταγμα πού θά πρόβλεπε τήν ύπαρξη Βουλής αντιπροσώπων μόνον μέ σύγχρονη κατάργηση τής Γερουσίας. Αποφασίστηκε έξ άλλου ή άρση τής μονιμότητας των δημοσίων ύπαλλήλων γιά περιορισμένο χρόνο, τόσο πού νά έπιτρέψει τήν εκκαθάριση του κρατικού μηχανισμού από άνεπιθύμητα στοιχεία⁵⁹. Συγχρόνως επανεφέρτετο τό έκλογικό σχέδιο του 1934.

Αυτό τό τελευταίο μέτρο είχε σάν σκοπό νά εξασφαλίσει τή νίκη των Λαϊκών του Τσαλδάρη καί των Εθνικών Δημοκρατικών του Κονδύλη έναντι των Βενιζελικών. Τό έκλογικό αυτό σύστημα, πού είχε έπινοηθεί τό 1934 μέ σκοπό τήν έκλογική ήττα του Βενιζέλου δέν είχε περάσει σάν νόμος, γι' αυτό είχε άπορριφθεί από τή Γερουσία. Έτούτο τό έκλογικό σύστημα, στήν ουσία του πλειοψηφικό, στρεφόταν τώρα καί έναντίον

του Μεταξά, πού έλάχιστες έλπίδες είχε πλέον γιά κάποιες εκλογικές έπιτυχίες⁶⁰.

Στίς 2 Απριλίου έγινε στό χώρο των στρατώνων Πεζικού (σήμερα άγάλμα Ε. Βενιζέλου) δημόσια εκκαθάριση των άξιωματικών πού είχαν καταδικαστεί μέ τήν άπόφαση τής 30 Μαρτίου. Ο Σαράφης, οί άδελφοί Τσιγάντε καί οί άλλοι άξιωματικοί έπέστησαν καί τή δοκιμασία τής περιφοράς μπροστά από συγκεντρωμένα πλήθη πού τούς αποδοκίμαζαν καί τούς φτύνανε.

Τά γεγονότα αυτά αφήσανε στόν δημοκρατικό Σαράφη ένα άνεξίτηλο τραύμα. Όμως, όλοι σχεδόν αυτοί οί καταδικασμένοι άξιωματικοί διαδραμάτισαν ενεργητικό ρόλο στή διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, είτε συμμετέχοντας στήν ένοπλη αντίσταση στήν Ελλάδα, είτε στήν ύπηρεσία τής έξόριστης κυβέρνησης στή Μέση Ανατολή. Οί βασιλόφρονες δικαστές του άπουσίαν σχεδόν όλοι από τόν άγώνα.

Μέ τίς ύποχωρήσεις του Τσαλδάρη στίς άξιώσεις των άκράιων στοιχείων, τό κέντρο δάρους άρχισε νά κλίνει πρós τό μέρος των βασιλόφρονων άξιωματικών. Σ' αυτό συντέλεσαν καί μιά σειρά άλλα λόγιοι: ο στρατιωτικός νόμος πού ίσχυε πάντα, ή λογοκρισία, ή άπαγόρευση τής κυκλοφορίας των βενιζελικών έφημερίδων, τό κλείσιμο του Πανεπιστημίου, τό κυνηγητό των βενιζελικών δημοσίων ύπαλλήλων, οί πιέσεις του Κονδύλη στό σώμα των άξιωματικών, ή άνομοιογένεια τής κυβέρνησης καί τελικά ή άρρώστια του Τσαλδάρη πού άρχισε νά εκδηλώνεται φανερά⁶¹. Οί ενέργειες των Ρέππα καί Σακελλαρίου έδιναν τήν έντύπωση στόν Waterlow ότι ή Ελλάδα βάδιζε πρός μιά στρατιωτική δικτατορία⁶².

Στήν πρώτη φάση οί άκράιοι άξιωματικοί περιορίστηκαν στό εκκαθάρισμα των στασιαστών. Στίς 22 Απριλίου, δεκαπέντε μέρες πρίν άπ' τό Πάσχα, καταδικάστηκαν σέ θάνατο οί στρατηγοί Παπούλιας καί Κοιμήσης. Οί καταδίκες αυτές ήταν πράξεις καθαρής εκδίκησης των βασιλικών. Ο στρατηγός Κοιμήσης ήταν στρατοδίκης στό δικαστήριο πού καταδίκασε τό 1922 τούς έξι, ενώ ο στρατηγός Παπούλιας ήταν μάρτυρας κατηγορίας στό ίδιο στρατοδικείο. Στό κίνημα όμως δέν είχαν πάρει άμεσα μέρος. Καί παρά τίς διαμαρτυρίες του Πεσμαζόγλου καί του Μάξιμου, τήν αντίθεση του Τσαλδάρη καί του Προέδρου τής δημοκρατίας Ζαΐμη, παρά τίς εκκλήσεις του Waterlow καί του Γάλλου σιναδέφου του γιά έπιείκεια στίς 24 Απριλίου, Μεγάλη Πέμπτη, εκτελέστηκαν οί δύο υπέργηγοι στρατηγοί⁶⁴. Ο Κονδύλης σιωπούσε.

Μέ πρόεδρο του στρατοδικείου τό ναύαρχο Σακελλαρίου, άρχισε στίς 23 Απριλίου καί ή δίχη των πολιτικών άρχηγών. Ο Waterlow πληροφορούσε στίς 25 Απριλίου τό Φόρεϊν Όφισ ότι είχε προαποφασιστεί ή καταδίκη σέ θάνατο καί ή άμεση εκτέλεση πέντε πολιτικών άνάμεσα στους οποίους οί Σοφούλης, Παπαναστασίου καί Γονατάς. Οί κατηγορούμενοι ήταν οί

έξης: Βενιζέλος, Πλαστήρας, Καφαντάρης, Παπαναστασίου, Σοφούλης, Γονατᾶς, Μυλωνᾶς, Βύρων Καραπαναγιώτης. Ὁ μόνος βενιζελικός πολιτικός πού δέν κατηγορήθηκε ἦταν ὁ Μιχαλακόπουλος, πού ἀπό τίς 5 Μαρτίου κι ὅλας εἶχε διαχωρίσει τή θέση του ἀπό τοὺς κινηματίες. Ὁ Waterlow καί ὁ Γάλλος συνάδελφός του ἀπευθύνθηκαν στό νέο ὑπουργό ἑξωτερικῶν Μαυρομιχάλη καί συμβούλευσαν μετριοπάθεια. Διαπίστωσε ὅμως ὅτι ἡ ἐπιρροή του ἦταν ἀνύπαρκτη. Σέ μιά συνάντησή του μέ τόν ἴδιο τόν Τσαλδάρη στίς 25 Ἀπριλίου ἔθιξε τό θέμα καί διαπίστωσε ὅτι κι ἐδῶ ἦταν μάταιη ἡ ἐνέργειά του. Γιά τό λόγο αὐτό συμβούλεψε τό Φόρεϊν Ὅφισ νά ἀσκηθεῖ κάποια πίεση ἀπ' τό ἴδιο τό Λονδίνο⁶⁶. Κατόπιν αὐτοῦ, ὁ ὑπουργός ἑξωτερικῶν τῆς Βρετανίας Sir John Simon ἔκανε μιά δήλωση στή Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων μέ τή μορφή ἀπάντησης σέ κάποιο βουλευτή. Στή δήλωση αὐτή ὁ Sir John ἐξέφρασε τήν εὐχή ὅτι ἡ ἑλληνική κυβέρνησις θά εὑρίσκει τόν τρόπο νά περιορίσει στό ἐλάχιστο δυνατό τίς θανατικές καταδίκες, τόσο γιά νά μήν δημιουργήσει δυσάρεστες ἐντυπώσεις στό ἑξωτερικό, ὅσο καί γιά νά ἐπιτύχει τή συναδέλφωση στό ἐσωτερικό τῆς χώρας⁶⁷.

Ὁ Waterlow ἔλαβε σχετικές ἐντολές καί μαζί μέ τό Γάλλο συνάδελφό του ἀπευθύνθηκε ἀνάλογα καί στόν πρόεδρο Ζαῖμη καί τόν Τσαλδάρη⁶⁸. Μετά ἀπ' αὐτό ὁ Τσαλδάρης, ὁ Κονδύλης καί ὁ ὑπουργός ἑσωτερικῶν Περικλῆς Ράλλης πού κατάθεσαν σάν μάρτυρες στή δίκη, ἐκφράστηκαν ὑπέρ τῶν κατηγορουμένων καί μόνον ὁ Π. Ράλλης τήρησε στάση ἐπιφυλακτική γιά τόν Γονατᾶ⁶⁹. Ὁ Σακελλαρίου ὅμως εἶχε καλέσει γιά μάρτυρες στό στρατοδικεῖο καί τοὺς Μεταξᾶ καί Ἰωάννη Ράλλη. Στήν κατάθεσή του ὁ Μεταξᾶς ἔβγαλε ἕνα δημαγωγικό λόγο καί δήλωσε ὅτι οἱ κύριοι κατηγορούμενοι ἦταν στήν πραγματικότητα, οἱ Τσαλδάρης, Κονδύλης καί Χατζημιχάλης. Αὐτοί οἱ τρεῖς ἔπρεπε νά θροσκονοῦνται στό σκαμνί τῶν κατηγορουμένων⁷⁰. Στόν προεκλογικό, στήν πραγματικότητα, αὐτό λόγο ὁ Μεταξᾶς ἄλλαξε τή γραμμὴ καί τήν τακτική του: συμβούλεψε ἐπιείκεια, ζήτησε γενική ἄμνηστία, συγχρόνως ὅμως μέ τήν ἄμεση παλινόρθωση τῆς μοναρχίας. Ἀφοῦ κατόρθωσε μέ τίς μανούβρες του τῆς 1ης Ἀπριλίου νά ἐξωθήσει τήν κυβέρνησις πρὸς ἀκραίες σκληρές θέσεις, τώρα ἄλλαξε τακτικὴ προκειμένου, στίς ἐπικείμενες ἐκλογές, νά ψαρέψει ψήφους ἀπὸ τίς μάζες τῶν Λαϊκῶν καί τῶν Ἑθνικῶν Δημοκρατῶν. Συγχρόνως ὅμως ἔφερνε σέ δύσκολη θέση τόν Τσαλδάρη, ἀλλὰ καί τόν Κονδύλη – πού στά λόγια ἦταν ἀκόμα δημοκρατικοί – καί μέ τήν ἀπαίτησή του γιά παλινόρθωση τῆς βασιλείας, τοὺς ὑπερφαλάγγιζε στήν ἀπόφασή τους νά παραμερίσουν προσωρινά τό θέμα τῆς μορφῆς τοῦ πολιτεύματος⁷¹.

ΣΤΙΣ 5 Μαΐου ἐκδόθηκε ἡ ἀπόφασις. Στούς ἐρήμην δικαζόμενους Βενιζέλο καί Πλαστήρα ἐπιβλήθηκε ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου. Μερικοὶ ἄλλοι καταδικάστηκαν μέ μακροχρόνια κάθειρξη, ἐνῶ ἀθωώθηκαν οἱ Καφαντάρης, Παπαναστασίου, Σοφούλης, Μυλωνᾶς, Καραπαναγιώτης κ.ἄ.⁷² Σέ ἄλλες δίκες μέ κατηγορούμενους ἀξιωματικούς, ἐκδόθηκαν 60 θανατικές καταδίκες καί πολλές μακροχρόνιες φυλακίσεις. Ἀπὸ τοὺς καταδικασμένους σέ θάνατο, οἱ 55 θροσκονοῦντο στό ἑξωτερικό. Ἐκτός ἀπὸ τοὺς Παπούλια καί Κοιμήσι ὅμως, μόνον ἕνας ἀκόμα ἀξιωματικός ἐκτελέστηκε⁷³. Ὅλοι ἐξ ἄλλου οἱ κατηγορούμενοι ἀξιωματικοὶ καθαίρεθηκαν καί οἱ περιουσίες τους δημεύτηκαν⁷⁴. Στίς σχετικὰ μετριοπαθεῖς αὐτές καταδίκες εἶχε συντελέσει κι ἕνα τηλεγράφημα πού ἔστειλε ὁ τότε βασιλιάς Γεώργιος στίς 3 Μαΐου, μέ τό ὁποῖο συμβούλευε μετριοπάθεια⁷⁵. Οἱ καταδίκες τῶν στρατιωτικῶν εἶχαν ὅμως βαριές συνέπειες γιά τὰ στελέχη τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων, συνέπειες πού φάνηκαν κατὰ τό Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Κι ἄς σημειωθεῖ ὅτι τήν ἐποχὴ ἐκείνη τό Σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν περιελάμβανε γύρω στά 5.000 ἄτομα μόνον, μεταξύ δέ τῶν ἀποταχθέντων οἱ περισσότεροι κατεῖχαν τοὺς ὑψηλοὺς βαθμοὺς τῆς στρατιωτικῆς ἱεραρχίας⁷⁶. Οἱ καταδίκες καί ἐκτελέσεις αὐτές ὅμως, δέν ἦταν μόνο ὁ ἐπίλογος τοῦ κινήματος, ἀλλὰ ὅπως δήλωσε τότε ὁ Βενιζέλος, ἡ ἀρχὴ ἐνός πολυτάραχου ἐμφύλιου πολέμου⁷⁷. Μιά προφητεία πού ἐμελλε δυστυχῶς νά ἐπαληθευτεῖ.

Ὁ στρατηγός Ρέππας, πρόεδρος τοῦ στρατοδικείου πού δίκασε τοὺς Παπούλια, Κοιμήσι κ.ἄ.

Ὁ ναύαρχος Ἀλ. Σακελλαρίου (μέσο) προεδρεύει στό δικαστήριο, πού μέ τήν κοινοβουλευτικὴν κυβέρνηση Παν. Τσαλδάρη-Γεωργ. Κονδύλη δίκασε τοὺς κινήματιες τοῦ Μαρτίου τοῦ '35.

Ὁ Τσαγγάνης μέ ξηλωμένα τὰ διακριτικά του ἀποδοκιμάζεται, κατὰ τήν καθύστερή του, ἀπὸ κροῖες τοῦ καλοῦ κόσμου, βασιλικούς ἀξιωματικούς καί ἀγανακτισμένους πολῖτες...

ΡΟΥΣΣΟΣ Σ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΣ

Η ΑΣΦΑΛΕΙΑ
ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ:
ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ
ΕΚΤΟΠΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑΞΕΙΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ ΜΑΝΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Κάθε Κυριακή

Εξόρμηση
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΡΥΛΑΡΙΝΟΣ

**Ειδικός
στα
νομίσματα
και
μοναδικός
στα
χαρτονομίσματα**

STAMPS and COINS

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 5, ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ: 32 10 577 - 32 10 384

Ο Παναγής Τσαλδάρης και ο Γεώργιος Πεσματζόγλου.

Στις επόμενες μέρες φάνηκε καθαρά ότι το κυρίαρχο θέμα των επικείμενων εκλογών θα ήταν η παλινόρθωση. Στις 28 Μαρτίου κι όλας, ο Waterlow είχε αναφέρει ότι λόγω των έσω-τερικών αντιθέσεων, πολλοί Έλληνες βλέπανε σάν διέξοδο την παλινόρθωση της μοναρχίας. Κυριαρχούσε η πίστη ότι μόνον με μία μοναρχία θα μπορούσε ν' απομακρυνθεί ο στρατός από την πολιτική, και ότι το πολίτευμα αυτό, κάτω από τις συνθήκες που είχαν διαμορφωθεί θα μπορούσε ν' αποτελέσει ένα ικανό «κοινωνικό στήριγμα». Κατά τη γνώμη του Waterlow, το θέμα της παλινόρθωσης της μοναρχίας δεν ήταν ακόμα φλέγον, αλλά δεν θ' άργουσε νά γίνει. Απορούσε δέ ότι για έναν έντονα πολιτικοποιημένο λαό, όπως οι Έλληνες, η μοναρχία αποτελούσε μία «Steadying force». Έπεσήμανε ότι θα 'ταν δύσκολο για τη μοναρχία νά μὴν ἐμπλακεί στην τρέχουσα πολιτική διαμάχη και νά μετατραπεί σέ πολιτικό κόμμα. Καί κατέληγε:

«Έπειδή έχουν έτσι τά πράγματα, κατά τη γνώμη μου ή αποκατάσταση της τελευταίας δυναστείας σάν αποτελεσματικού παράγοντα για την ανοικοδόμηση, αποκλείεται. Ακόμη κι αν μπορούσε νά βρεθεί με τις τάξεις της κάποιος υποψήφιος με μεγάλα χαρίσματα, υπόκειται στον περιορισμό αυτό που τον αποκλείει. Καί δέν φαίνεται νά υπάρχει άλλη πηγή απ' όπου θά μπορούσε νά προέλθει ένας βασιλιάς με τό απαιτούμενο γόητρο, έστω και αν οι Έλληνες αποφάσιζαν πώς θέλουν βασιλιά⁷⁸».

Ο σκεπτικισμός του Waterlow για την δυναστεία των Γκλύξμπουργκ, έβρισκε ανταπόκριση και σέ άλλους κύκλους στά τέλη Ιουνίου, άρχισαν νά κυκλοφορούν φήμες ότι για τό θρόνο της Ελλάδας προοριζόταν ο Δούκας του Κέντ⁷⁹.

Τίς προβλέψεις του Waterlow για επικείμενη παλινόρθωση, αντιμετώπιζε τό Φόρεϊν Όφισ με σκεπτικισμό. Ο Gallor έκανε μάλιστα τό παρακάτω σχόλιο:

«Τολμῶ νά κάνω τήν προφητεία ότι ο φασισμός δέν θά επιβληθεί ποτέ στην Ελλάδα, γιατί ή άρχή του Πρώτου, δέν θά ριζώσει ποτέ σέ τέτοιο άγρονο έδαφος. Κάθε μονάρχης θά υπόκειται στη διαβόητη ελαφρότητα και αστάθεια των Έλλήνων που τούς έκανε νά προσδώσουν τή μία τόν Αλκιδιάδη και τήν άλλη τό Βενιζέλο. Μεταξύ των δύο θά μπορούσαν νά βρεθούν πολλά κοινά σημεία⁸⁰».

Σπανίως μία προφητεία βγήκε τόσο λαθεμένη: μέσα σ' ένα χρόνο ή Ελλάδα θά είχε ένα συνδυασμό μοναρχίας και φασισμού, που έμεινε στή νεώτερη όρολογία με τόν όρο Μοναρχοφασισμός. Στο Φόρεϊν Όφισ όμως κάτι τέτοιο, όπως έξ άλλου και μία παλινόρθωση, ήταν αδιανόητο.

Στό μεταξύ όμως, ο Μεταξάς άρχιζε τήν έκστρατεία του έναντίον της κυβέρνησης. Στις 16 Απριλίου, πριν δηλαδή από τήν κατάθεσή του στην δίκη των πολιτικών, άπευθύνει γράμμα

Οι ηγέτες των δημοκρατικών: Άλεξ. Παπαναστασίου, Γεώργ. Καραμαντάρης και Έλενθ. Βενιζέλος.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Άλεξ. Ζαΐμης, ο Γ. Κονδύλης, ο ναύαρχος Δούσμανης μαζί με άλλους παρόντες του αντιδενιζελισμού. Οί Κ. Ροδόπουλος και Άντ. Λιθιεράτος διακρίνονται πίσω από τους Κονδύλη και Δούσμανη.

στό Ζαΐμη με τό όποιο τόν κατηγορεί γιά συνεργασία στίς παράνομες ενέργειες τής κυβέρνησης⁸¹. Τώρα, μετά τή δίκη, κύριος στόχος του γίνεται ό Κονδύλης. Έκείνος όμως άποφεύγει έντεχνα τίς επιθέσεις του Μεταξά, αλλάζοντας ταχτική. Στίς 23 Άπριλίου δηλώνει στους Μάξιμο και Πεσμαζόγλου ότι προβλέπει δημοψήφισμα⁸². Καί στίς 26 Άπριλίου άποκαλύπτει στους αντιπρόσωπους του τύπου, ότι άμέσως μετά τίς έκλογές θά διενεργηθεί τό δημοψήφισμα γιά τήν παλινόρθωση⁸³.

Άλλά και ό Waterlow συμμερίζεται τίς αντίληψεις αυτές. Μπροστά στους Πιπινέλη, Πεσμαζόγλου και άλλους, εκφράζει τήν άποψη ότι μιά παλινόρθωση θά ήταν αναγκαία, αλλά θά σινιστοϋσε νά αλλάξει ή Δυναστεία⁸⁴.

Παρόμοια άποψη υποστήριξε στο Βελιγράδι ό εκεί Βρετανός πρέσβης Sir Neville Henderson στον Έλληνα συνάδελφό του Λ. Μελά⁸⁵. Στίς επόμενες ήμέρες ό Κονδύλης έγινε ακόμα σαφέστερος: παρουσία του Γιουγκοσλάδου πρέσβη δηλώνει ότι έχει άποφασίσει τήν παλινόρθωση τής μοναρχίας και γιά νά τήν πετύχει θά εξαναγκάσει σέ πρώτη φάση τό Ζαΐμη νά παραιτηθεί, μετά θά κάνει τόν Τσαλδάρη Πρόεδρο τής Δημοκρατίας κι αυτός τότε θά προκηρύξει δημοψήφισμα γιά τή μορφή του πολιτεύματος⁸⁶. Οί Γιουγκοσλάδοι ήταν σύμφωνοι γιά τήν παλινόρθωση⁸⁷. Στίς 29 Άπριλίου ό Έλληνας πρέσβης στό Λονδίνο Σιμόπουλος, επισκέφθηκε τόν Ο' Malley, και υποστήριξε μέ θερμή τήν άποψη ότι ή μορφή του πολιτεύματος τής Ελλάδας έπρεπε νά λυθεί μέ δημοψήφισμα⁸⁸.

Στίς 8 Μαΐου ό Waterlow προειδοποιεί ότι στίς επικείμενες εκλογές, τό βασικό θέμα θά είναι ή παλινόρθωση. Έάν κερδίσει σ' αυτές ή κυβέρνηση μιά σαφή πλειοψηφία, θά ακολουθήσει σύντομα τό δημοψήφισμα. Οί φανατικοί βασιλόφρονες θά επιθυμοϋσαν βέβαια μιά παλινόρθωση μέ δυναμικά μέσα, ή κυβέρνηση όμως δέν ήθελε μιά τέτοια δεδισμένη ενέργεια⁸⁹. Παράλληλα όμως κυκλοφοροϋσε στο Φόρεϊν Όφισ ότι οί μετριοπαθείς βασιλικοί είχαν τήν γνώμη ότι ό τέως βασιλιάς, θά έπρεπε νά ταχτοποιήσει τά οικγενειακά του πριν από τήν επιστροφή του, μέ κάποιο διαζύγιο⁹⁰.

Τό Λονδίνο παρακολουθεί μέ κάποιες επιφυλάξεις τίς νέες αυτές εξελίξεις⁹¹. Θυμάται πώς ό Κονδύλης είχε παίξει άποφασιστικό ρόλο στην άπομάκρυνση του Γεωργίου κι ότι ή συνεργασία μέ τους Λαϊκούς μόλις τό Σεπτέμβριο του 1932 πραγματοποιήθηκε. Οί λόγοι που τόν κάνουν τώρα νά υποστηρίζει τή μοναρχία είναι καθαρά καιροσκοπικοί⁹².

Στίς 31 Μαΐου ακολουθεί μακροσκελές τηλεγράφημα του Waterlow μέ νέα ανάλυση τής κατάστασης και διάφορες υποδείξεις. Στην αρχή τονίζει ότι τό πρόβλημα τής παλινόρθωσης πρέπει άπαράτητα νά λυθεί:

«Τό πρόβλημα ζητά επιγόντως λύση. Η διφορούμενη στάση, οΐτε επιθυμητή είναι, οΐτε δυνατή. Άν δέν λυθεί όριστικά μέσα σ' αυτό τό καλοκαίρι, ή χώρα κινδυνεύει νά πέσει στην άναρχία⁹³».

Μέ τά σημερινά δεδομένα οί τάσεις που επικρατοϋν είναι οί εξής: Οί δημοκρατικοί πιστεύουν πώς ή χώρα εξακολουθεί στή μεγάλη πλειοψηφία νά θέλει τή δημοκρατία, κι ότι μιά παλινόρθωση θά οδηγήσει σέ νέο διχασμό. Οί μετριοπαθείς, άνάμεσα στους όποιους περιλαμβάνονται οί Ζαΐμης, Τσαλδάρης και Κονδύλης, θεωρούν τή μοναρχία σάν παράγοντα σταθερότητας. Συμφωνοϋν λοιπόν στην παλινόρθωση, αλλά μέ μιά μεγάλη πλειοψηφία, γύρω στα 80% του εκλογικού σώματος. Πιστεύουν εξ άλλου ότι μετά τό Κίνημα, οί περισσότεροι πολιτικοί – εκτός βέβαια των Φιλελευθέρων – δέν άπορρίπτανε τήν παλινόρθωση. Γιά νά πραγματοποιηθεί όμως μιά παλινόρθωση μέ δημοκρατικές διαδικασίες, άπαιτείται χρόνος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 56 . Όμοίως. Η άπομάκρυνση του Πεσμαζόγλου δέν δυσάρεστησε τόν Waterlow και τοϋτο γιατί ή στάση του έναντι των οικονομικών απαιτήσεων που πρόβαλαν οί χρηματιστηριακοί κύκλοι τής Bond Street ήταν μάλλον άρνητική
- 57 . Όμοίως και Δαφνής ό.π., σ. 356
- 58 . Ο Ίωάννης Ράλλης χρημάτισε στην Κατοχή πρωθυπουργός τής χώρας.
- 59 . Όμοίως
- 60 . Όμοίως
- 61 . Όμοίως και Δαφνής. Ό.π., σ. 357
- 62 . R 2734 /34/19 Waterlow προς F.O. 25 Άπρ. 1935
- 63 . Όμοίως. Ο Waterlow χαρακτηρίζει τόν Σακελλαρίου σάν Unbalanced Fanatic και τόν Ρέππα σάν «A person of most dubious character».
- 64 . Δαφνής, ό.π., σ. 360 και R 2734 /34/19
- 65 . Δαφνής, ό.π., σ. 361
- 66 . R, 2734 /34/19
- 67 . R 1232 /1432/19 και Grace Annual Report. 1935, παρ. 108
- 68 . Όμοίως
- 69 . R 2842 /34/19 Waterlow προς F.O. 1 Μαΐου 1935
- 70 . Όμοίως και Δαφνής, ό.π., σ. 363
- 71 . R, 1432/ 1432/19 και Greece, Annual Report 1935, παρ. 107
- 72 . Δαφνής, ό.π. σ. 365
- 73 . Όμοίως, σ. 359 κ.σ.
- 74 . R 1432/ 1432/19 και Greece ό.π. παρ. 108
- 75 . Δαφνής, ό.π., σ. 361
- 76 . R 2288 /34/19, Waterlow προς F.O. 28 Μαρτίου 1935
- 77 . Όμοίως
- 78 . Όμοίως
- 79 . R 3325 /3325/19 Sir H Samuel, M.P. προς Sir John Simon 22 Μαΐου 1935, R 3653 /3325/19 F.O. προς Waterlow Ίουνιος 1935
- 80 . R 2288 /34/19 Σχόλιο του Gallor 5 Άπριλίου 1935
- 81 . Δαφνής, ό.π., σ. 366
- 82 . Όμοίως
- 83 . R 2786 /34/19, Waterlow προς F.O. 27 Άπριλίου 1935
- 84 . Δαφνής, ό.π., σ. 367 μέ βάση πληροφορία του Πιπινέλη.
- 85 . Όμοίως
- 86 . R 3094/34/19. Sir Henderson προς Sargent 7 Μαΐου 1935
- 87 . Δαφνής ό.π., σ. 367
- 88 . R 2786/34/19 Waterlow προς F.O. 27 Άπριλίου 1935
- 89 . R 3056/34/19, όμοίως 8 Μαΐου 1935
- 90 . R 3057/34/19, όμοίως 8 Μαΐου 1935
- 91 . Ο' Malley στίς 29 Άπριλίου σάν σχόλιο στο R 2786/34/19: «Δέν πρόκειται γιά ένα ζήτημα στο όποιο έχουμε ή χρειάζεται νά έχουμε κάποια άποφασιστική άποψη».
- 92 . R 3094/34/19 Σχόλιο των Cheetham και Lamberg 15 Μαΐου 1935
- 93 . R 3203/34/19 Waterlow προς F.O. 13 Μαΐου 1935

Στό επόμενο ή συνέχεια...

Ἡ εὐθύνη

Ἵποτροπή καί πάλι – μετά ἀπό ἕξι μῆνες – στήν «ὑπόθεση Σίνου», στήν Ἀρχιτεκτονική Σχολή τοῦ Ε.Μ.Π.

Ἀναλυτικά εἶχαμε ἀναφερθεῖ (τχ. 121 τῆς 17.3.79), ὅταν εἶχε καί πάλι κορυφωθεῖ ἡ κρίση στή ζωὴ τῆς σχολῆς, μέ πρωταγωνιστὴ τὸν ἴδιο καθηγητὴ.

Ὁ κ. Σίνος κατηγορεῖται – ὄχι ἀόριστα, ἀλλὰ μέ συγκεκριμένη τεκμηρίωση – γιὰ ὑπεροπτική, προσδλητική, ἀνάξια πνευματικοῦ δάσκαλου, συμπεριφορὰ. Ἀλλὰ πεισματικά καί παρὰ τὴν καθολικὴ ἄρνηση τῶν διδασκομένων νὰ τὸν δεχτοῦν, μιάς καί ἔχει οὐσιαστικά χάσει τὸ ἠθικὸ κύρος τοῦ διδασκάλου, – «χωρὶς τὴν ἐξωθεν μαρτυρία» – αὐτὸς ἐπιμένει νὰ παίζει τὸ ρόλο τοῦ περιδλημένου τὴν τυπικὴ ἐξουσία πού διατηρεῖ, παρ' ὅλο πού εἶναι ὀριστικά ἀπογυμνωμένος ἀπὸ κάθε πνευματικὸ μέγεθος.

Πέρα ἀπ' αὐτό, τὸ Ε.Μ.Π. ἐξακολουθεῖ νὰ τὸν μισθοδοτεῖ κανονικά καί ὁ ἴδιος νὰ ἀποδέχεται αὐτὴ τὴ μισθοδοσία, γιὰ «ἔργο» πού δέν προσφέρει.

Εἶναι ὁμως φανερό ὅτι ὁ κ. Σίνος μέ τὴ στάση του αὐτὴ «ὑπερασπίζεται» ἓνα θεσμὸ· τὸ θεσμὸ τῆς ἔδρας. Ἐτσι ἐξηγεῖται ἄλλωστε καί ἡ μυτική συναίνεση καί ἀλληλεγγύη τῆς καθηγητικῆς κοινότητος.

Αὐτὸ τὸ «μπουρλότο» πού εἶναι ὁ κ. Σίνος γιὰ τὴν Ἀρχιτεκτονική Σχολή τοῦ Ε.Μ.Π. «ὑπερασπίζεται» τὴν ἔδρα· καί αὐτὸν «ὑπερασπίζουν» μέ τὸν τρόπο τους οἱ «συνάδελφοί» του. Ἀναρωτιόμαστε, ἂν εἶναι ἐπιτρεπτό μέσα σέ μιά «συναδελφική» ἀλληλεγγύη νὰ παρατείνεται ἡ διαβλητὴ παραμονή του στὸ ἴδρυμα. Καί τελικά ἀναλογίζονται οἱ πνευματικοὶ προεξάρχοντες τὸ βαθμὸ συνυπευθυνότητάς τους;

ΣΑΛΑΓΑΤΑ!

Μετά τὸν ἀείμνηστο ἐκεῖνο «γαργάλα» κι ἄλλος πολιτικός ἄνδρας πλοῦτισε τὴν ἐλληνικὴ ποίηση μέ τὸ ἔργο του. Πρόκειται γιὰ δύο ποιήματα τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Ἀμύνης κ. Εὐάγγελου Ἀθέρωφ-Τοσίτσα πού δημοσιεύτηκαν στὸ τελευταῖο τεῦχος τῆς «Νέας Ἑστίας», πού ὡς σήμερα, ἦταν γνωστός γιὰ τὸν πεζότου λόγο.

Διακρίνουμε στὸν «Ἀνήφορο» μιά σαφὴ ἐπιρροή τοῦ στυλ θλαχομπάρκ, πού ἔχουν καμιά φορὰ τὰ στιχάκια τῶν λαϊκῶν ἡμερολογίων, χωρὶς τὴν φυσικότητά τους θέβαια.

Γράφει ὁ ποιητής:

Ἐν προτιμᾶς κατήφορο
γιατί ὁ δρόμος τρέχει
πιότερα τὰ σκοντάματα
καί πούλια ἐκεῖ δέν ἔχει.

Ἐν πάλι λές τὸ ἴσιωμα
καλύτερο πῶς εἶναι,
τὰ ὄνειρά σου ξέχαστα...
Ἐκεῖ πού εἶσαι μένει.

Κι ὅσο γιὰ κάποια λόγια πού «τά γράψαμε στήν ἄμμο τοῦ γιαιοῦ» καί «τά κλεψαν τὰ κύματα γι' ἄλλου» δέν ξέρουμε γιὰτί, ἀλλὰ τὰ βρίσκουμε ἐφάμιλλα τοῦ Σεφέρη.

Δέν μένει λοιπὸν παρὰ μέ ἐνθουσιασμό νὰ κράξουμε τὸ νέο ποιητὴ: «Διασκελάτα, σαλάγατα, ροβόλατα, Εὐάγγελε!»

Κι ἐμεῖς ἐδῶ εἴμαστε.

εἰδήσεις

● Μιά καί ὁ κ. Καραμανλῆς δέν μπορεῖ νὰ νοθεύσει τὸν ἀρχιπλότο κ. Χόνδρο, μήπως ὁ κ. Χόνδρος θά μπορούσε νὰ νοθεύσει τὸν ἀγρόματο πού φτιάχνει ἀπὸ τὰ γαλλικά τὸ κείμενο τῆς ἐκπομπῆς «Ἱστορία τῆς Ἀεροπορίας».

Στὴν ἐκπομπή τῆς 1ης Ὀκτωβρίου, τὸ γαλλικὸ «Λαϊκὸ Μέτωπο» ἔγινε... «Λαϊκὸ Κόμμα», οἱ «μεγάλες δημοκρατίες»... «ἀνατολικές(;) δημοκρατίες», οἱ «μεγάλοι βομβαρδισμοί»... «μεγάλα βομβαρδιστικά(!) τῆς Μαδρίτης καί τῆς Βαρκελώνης». Ἀκόμα «τὰ Στούκας πέφτουν... πάνω στὸν πολωνικὸ στρατό» (καμικάζι ἦταν;) καί ἄλλα ὦν οὐκ ἔστι ἀριθμός.

Δέν πρόκειται βέβαια νὰ πάθει τίποτα ἡ ἔδη ἀθλία φήμη τοῦ κ. Χόνδρου σάν ὑπεύθυνου τῆς ΕΡΤ. Ἀλλὰ σάν πιλότος λέγεται ὅτι ἦταν καλός...

● Ὁ Σύνδεσμος Ἑλληνίδων Ἑπιστημόνων ὁργανώνει μιά ἐνδιαφέρουσα ἐκδήλωση: τραγούδια καί χοροὶ ἀπὸ τοπικά συγκροτήματα – Θράκη, Πόντος, Κύπρος, Κρήτη, Κάρπαθος, Ἡπειρος, Μικρὰ Ἀσία, Πελοπόννησος, Μακεδονία, νησιά – μέ τὴν ἐπιμέλεια τῆς Δόμνας Σαμίου. Γιὰ τὸ δημοτικὸ τραγούδι θά μιλήσει ὁ μουσικολόγος Μάρκος Δραγούμης. Τετάρτη 17 Ὀκτωβρίου στὸ «Σπφρετικ» στίς 7.30' τὸ θράδου!

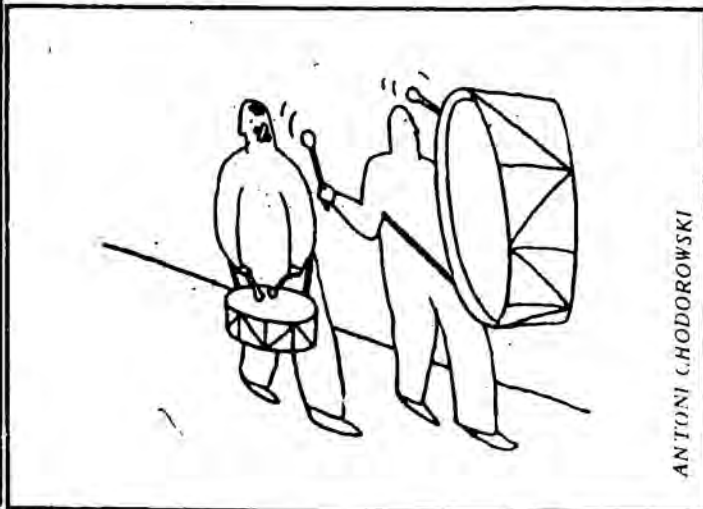
● Στὴν Πλάκα, Κέκροπος 1, παρουσιάζεται καί φέτος τὸ ἔργο τοῦ Νίκου Ζακόπουλου «Ἡ δίκη» ἀπὸ τὸ Θέατρο Κ.Ε.Α. Ἡ σκηνοθεσία εἶναι τοῦ Γιώργου Μπέλλου, ἡ μουσικὴ τοῦ Σταμάτη Κραουνάκη καί τὰ σκηνικά – κοστούμεια τῆς Μαρίας Σανικοπούλου.

● Στὴν Ἐθνικὴ Πινακοθήκη ἐγκαίνιασθηκε ἡδη ἐκθεση μέ θέμα τὴ ρυθμιστικὴ μελέτη τῆς Ἐρέτριας. Ἡ ἐκθεση θά μείνει ἀνοιχτὴ ὡς τίς 28 Ὀκτωβρίου καί ὁ αὐτὴ μπορούμε νὰ δοῦμε τὴ σχετικὴ ἐργασία πού πραγματοποιήθηκε τὸ πολυτεχνεῖο Ζυρίχης σὲ συνεργασία μέ τὴν Ἑλβετικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή.

● Μέ γενικὸ θέμα: «Ἡ ἐπιρροή τῆς Ὀδύσσειας στήν παγκόσμια λογοτεχνία» πραγματοποιήθηκε Συνέδριο στὸ Μορφωτικὸ κέντρο τῆς Ἰθάκης. Δώδεκα εἰσηγήσεις ἀπ' τοὺς καθηγητὲς: Ὁδ. Τουγγαράκη, Δημ. Λουκάτο, Βάν Ντέρ Βάιλ, Δημ. Μαρονίτη, Β. Κούλμαν, Ἀρ. Σκιαδά, Σέθ Σάιν, Τζ. Πινσέντ, Ἰωάν. Ντάλφεν, Χ. Στάμπλ, Ἀλ. Ντίλε, Μ. Τζιγκάντε.

Ὡς γενικὸ θέμα τοῦ ἐπόμενου Ὀδυσσειακοῦ Συνεδρίου ὀρίστηκε: «Ἰλιάδα – Ὀδύσσεια, ὁμοιότητες, διαφορές, συμπληρωματικὸς χαρακτήρας τῶν δύο ἐπῶν» καί ἀποφασίστηκε ἡ σύσταση Ἰνστιτούτου Ὀδυσσειακῶν Σπουδῶν ἐρευνητικῶν καί διδακτικῶν περιεχομῶν.

● Τὰ ἐπιτεύγματα τῆς συνεργασίας τους καί τὰ προβλήματά τους παρουσίασαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐπτά Μεταναστευτικῶν Ὀργανώσεων Σουηδίας. (Ε.Μ.Ο.Σ.) σὲ συνέντευξη τύπου πού ἔδωσαν στίς 27 Σεπτέμβρη σὲ ἀθηναῖκό ξενοδοχεῖο. Ἡ εὐκαιρινὴ καί ἰσότητὴν συνεργασία τους κατάγρε νὰ ξεπεράσει τὰ ἐμπόδια τῆς γλώσσας, τῆς φυλῆς καί τῆς θρησκείας. Ἐνας κοινὸς φορέας συντονίζει τὴ δράση τους καί ἔτσι φθάνουν σὲ σημεῖο νὰ ἐπηρεάζουν τὴ μεταναστευτικὴ πολιτικὴ τῆς σουηδικῆς

ANTONI CHODOROWSKI

κυβέρνησης. 'Υπάρχουν σήμερα στη Σουηδία 700.000 μετανάστες από τους οποίους 20.000 Έλληνες. Οί άλλοι είναι Φινλανδοί, 'Ιταλοί, 'Ισπανοί, Γιουγκοσλάβοι και Τούρκοι.

● **Η λήψη φωτογραφίας και έρασιτεχνικού κινηματογράφου Θεσσαλονίκης** πραγματοποίησε ήδη τις πρώτες συγκεντρώσεις των ιδρυτικών της μελών. 'Ετσι θα πραγματοποιηθούν στο πρώτο εξάμηνο οι ακόλουθες διαλέξεις: «τό album Γεωργίου Κ. Τάλιου του 'Ιστορικού 'Αρχείου Κοζάνης» στις 15.10.79 και «'Η χρωματική ευαισθησία των απρόμαυρων φιλμ» στις 3.3.80. 'Επίσης θα γίνουν τρία μαθήματα των φωτογραφικών εργαστηρίων, καθώς και μία έκθεση φωτογραφίας με θέμα «τό παιδί», από τις 5 ως τις 18 Νοεμβρίου. Θά πραγματοποιηθεί τέλος, Πανελλήνιος Φωτογραφικός Διαγωνισμός από 1 έως 15.3.80. 'Όσοι ενδιαφέρονται, ας απευθυνθούν στη διεύθυνση: Προξένου Κορομηλά 37, Θεσσαλονίκη.

● **Η κεραμίστρια - γλύπτρια Μαρία Βογιατζόγλου** πήρε μέρος στην IV Διεθνή Έκθεση Κεραμικής, «'Η Κεραμική Σύνθεση στη Σύγχρονη Τέχνη», που έγινε στην Πολωνία και τιμήθηκε με τό 2ο βραβείο καλλιτεχνικής κεραμικής.

'Η Μαρία Βογιατζόγλου έχει πάρει μέρος σε πολλές διεθνείς εκθέσεις, έχει οργανώσει τό εργαστήριο κεραμικής της αρχιτεκτονικής σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, έχει διδάξει σε Πανεπιστήμια στις Η.Π.Α. και στη Σουηδία

● **'Η «φωτοθήκη Θεσσαλονίκης»** πραγματοποίησε ήδη τις πρώτες εκδηλώσεις της περιόδου '79-'80 με μία έκθεση βουλγάρικης φωτογραφίας και μία δεύτερη αφιερωμένη στον Μιχάλη Παππού: Δέκα χρόνια φωτορεπορτάζ. 'Εχει ακόμη προγραμματίσει τις ακόλουθες εκδηλώσεις: ● Στέλιος Μαυρομάτης - Σαντορίνη ● Jay Seeley - Τρεις σειρές σε ασπρο-μαύρο ● Λάζαρος Πάντος - 'Εγχρωμα πορτρέτα ● Γιώργος Δεπόλλας - Sequences ● Λυκίτης - 'Αναδρομική ● Σπύρος Μελετιζής ● Sarah Hyde - Σχέδια ● Witold Michalik - Μελέτες γιμνοῦ ● Θάλεια 'Ιωαννίδου - Φωτοκαταγραφές.

‘Ο Τζών Μπέργκερ

Τζών Μπέργκερ: ‘Ο ‘Εβδομος άνθρωπος

Του Α.Κ. Λάζου

'Η 'Αμερική, τό αστικό όνειρο του εύκολου πλουτισμού, τράβηξε από τά τέλη του περασμένου αιώνα, εκατοντάδες χιλιάδες ταλαιπωρημένων κατοίκων της ελληνικής γης. 'Η μικρασιατική καταστροφή ανανέωσε τό ντόπιο εργατικό δυναμικό μέ 1.000.000 περίπου πρόσφυγες. 'Η γερμανική κατοχή και ό έμφύλιος κόστισαν πάνω από 800.000 ψυχές. 'Ο σύγχρονος διωγμός του ύγιους ανθρώπινου δυναμικού της έπαρχίας και ή διαμετακόμισή του στις χώρες της κεντρικής και βόρειας Εύρώπης αφήνει χρέος στη χώρα γύρω στις 400.000 ψυχές, ως τώρα. 'Η απώθηση αγροτικών μαζών προς τό έξωτερικό, μιά καθαρά ταξική εξόντωση, αποτελεί τή νέα μορφή του έμφυλιου πολέμου.

Αυτές τις μέρες κυκλοφορεί από τις Έκδόσεις Καστανιώτη τό βιβλίο του John Berger «'Ο έβδομος άνθρωπος», ένα κολάζ από εικόνες και λέξεις γύρω από τά διώματα του μετανάστη εργάτη στην Εύρώπη. Μέ τόν έβδομο άνθρωπο ό συγγραφέας συνεχίζει τήν παραγωγική του δουλειά στο πεδίο της επικοινωνίας.

'Ο J.B. γεννήθηκε στο Λονδίνο τό 1926. Παρακολούθησε μαθήματα τέχνης στις σχολές Σέντραλ και Τσέλσι και άρχισε τήν επαγγελματική του ζωή ως ζωγράφος. Τό 1972 και μετά από είκοσι χρόνια συγγραφικής δουλειάς έντονα επηρεασμένης από τόν Μάρξ, ό J.B. άρχισε επιτέλους να βρίσκει διεθνή αναγνώριση. Τήν ίδια χρονιά τό μυθιστόρημά του «G» κέρδισε τό βραβείο Booker. Στην τηλεόραση του BBC ή επιτυχημένη σειρά των έκπομπών που παρουσίαζε μέ τόν τίτλο «Τρόποι να βλέπεις», πάνω στην τέχνη της κριτικής, εκδόθηκε από τις εκδόσεις Penguin σε βιβλίο. Καί τά δυό του βιβλία μαζί με τήν προηγούμενη δουλειά του Berger είναι μοναδικά στο ύφος τους: ή μορφή τους προσδιορίζεται από τήν έντονη έπιθυμία να συνδυάσει τήν ύποκειμενική πλευρά μέ τό κοινωνικό περιεχόμενο, να έπιτρέψει στο ύποκειμε-

Γιατί οι βιομηχανικές χώρες της Εύρώπης στηρίζουν τήν παραγωγή τους στην εισαγωγή 22 εκατομμυρίων χειρών που κάνουν τήν πιο ταπεινωτική δουλειά; Γιατί χρησιμοποιούνται οι ιδιοκτήτες αυτών των χειρών σαν εξαρτήματα μιάς μηχανής που μπορούν εύκολα ν' αντικατασταθούν; Τί εξαναγκάζει τό μετανάστη εργάτη ν' αφήσει τό χωριό του και να ύποσσει αυτό τόν εξευτελισμό;

'Ιατρική εξέταση από κέντρα έπιλογής.

νικό και στο αντικειμενικό να φωτίσουν τό ένα τό άλλο.

Στήν κεντρική και βόρεια Εύρώπη ό ένας στους έφτά εργάτες είναι μετανάστης. αυτός είναι ό έβδομος άνθρωπος του βιβλίου.

«Σήμερα ό ξένος εργάτης ζει μέσα σε λίγα χρόνια τά διώματα που ό εργατικός πληθυσμός κάθε βιομηχανικής πόλης άπόκτησε μέσα από πολλές γενιές διαδοχικά. Για να δεις τή ζωή του - τις ύλικές συνθήκες της και τά δαθύτερα αισθήματά του - πρέπει ν' αντιμετώπισεις καταπρόσωπο τό θεμελιακό χαρακτήρα και τήν ιστορία των σημερινών κοινωνιών. 'Ο μετανάστης εργάτης δέν έχει περάσει στο περιθώριο της σύγχρονης έμπειρίας· βρίσκεται ακριβώς στο κέντρο της»

Γιά να μεταφέρει αυτή τήν έμπειρία άμεσα στον αναγνώστη ό John Berger χρειάστηκε πολιτική ανάλυση και ποίηση· χρειάστηκε ακόμα ν' αναφερθεί σε οικονομολόγους και να φτιάξει μύθο. Πάνω απ' όλα χρειάστηκαν εικόνες. Μέ τή συνεργασία του Jean Mohr που δούλευε από μόνος του πάνω σ' αυτό τό θέμα δέκα χρόνια κοντά, άποτυπώνοντας μέ τή φωτογραφική του μηχανή τήν περιπέτεια των μεταναστών εργατιών, συνέχισαν τό πείραμα που έκαναν στον «Καλότυχο 'Αν-

Στουτγάρδη ξενώνας για εργάτες.

'Ελληνας μετανάστης στο δωμάτιό του.

θρωπο» κι επανάλαβαν στο «Τρόποι να βλέπεις», ελπίζοντας ότι ή μέθοδος μέ τήν οποία κατασκευάστηκε αυτό τό βιβλίο μπορεί ν' αναθεωρήσει τις όποιες προκαταλήψεις πάνω στο συγκεκρίμενο θέμα.

Φεστιβάλ Νεολαίας

της Έλενης Κούρκουλα

ΤΟ ΜΗΝΑ Σεπτέμβριο τόν ξέραμε σάν μήνα της γιορτής του κρασιού. Από τ' '75 όμως καθιερώθηκε σάν μήνας γιορτής των πολιτικών οργανώσεων της νεολαίας. Έτσι και φέτος, φτάνει νά είναι ολόκληρος ο μήνας γεμάτος από τέτοιες εκδηλώσεις που τελικά εξελίχτηκαν σέ ένα αποκορύφωμα αναμέτρησης δυνάμεων, πράγμα που δύσκολα αποτιμείται, γιατί οι γιορτές αυτές δεν συγκέντρωσαν μόνον οπαδούς, αλλά και πλήθος από επισκέπτες που ήρθαν νά δούν και νά απολαύσουν τό πανηγύρι.

ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ, δέβαια, φεστιβάλ δεν έλειπε ο πολιτικός χαρακτήρας, απ' ουδ' άλλωστε, σκοπός τους ήταν ή προδοχή των πολιτικών τους θέσεων και της ιδεολογίας τους και ή προσέλκυση καινούριων οπαδών. Τό δάρος όμως έπαιξε κυρίως στην φυγαγωγία.

ΑΝ ΗΘΕΛΕ κανείς, ωστόσο, νά κάνει μιιά διάκριση ανάμεσα στά φεστιβάλ, θά έλεγε ότι τόν άγκυρο, τήν όργάνωση και τήν εμφάνιση τήν κρατούσε ή ΚΝΕ, ενώ στή γιορτή του «ΡΗΓΑ», που έλειπαν τά παραπάνω, κυριαρχούσε ή προσπάθεια διαμόρφωσης ενός πολιτιστικού επιπέδου. Στην γιορτή έξάλλου του ΠΑΣΟΚ, ενώ ήταν έντονος ο πολιτικός, καθαρά, προσανατολισμός, έβλεπε ή πολιτιστική προσφορά. Όσο γιά τήν ΟΝΝΕΔ, όπου κυριαρχούσε τό γαλανόλευκο, δέσποζε ή ΕΟΚ και ή ένταξη μας.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ δεν παρουσίασαν τά γετινά φεστιβάλ σέ κανένα τομέα. Συγκεκριμένα, ή ΚΝΕ δάδισε στά καθιερωμένα. Πέτυχε μιιά έντυπωσιακή όργάνωση γιά μιιά φαντασμαγορική εμφάνιση. Διάχρητος ο θαυμασμός πώς κάθε τι που συμβαίνει στίς ανατιλιζέες χώρες, θαυμασμός που εξαγριζόταν μέ τά slides που προβάλλαν συνεχώς και τά καπελάκια που φορούσαν οι νεολαίοι μέ τήν υπογραφή «ΜΟΣΧΑ '80».

ΩΣΤΟΣΟ, από τά νεολαιίστικα θέματα είχε επιλεγεί φέτος, ο άθλητισμός· δίνοντάς του πρωταρχικό ρόλο μέσα στίς ποικίλες εκδηλώσεις της γιορτής τους που έντυπωσίαζε γιά τήν εύσηματικότητα της όργάνωσης και της προ-

βολής και τόν ένθουσιασμό των πανηγυριστών.

Η ΠΡΟΒΟΛΗ του θέματος Παιδί-Ειρήνη ήταν πολύ επιτυχημένη. Η όργάνωση των χώρων του φεστιβάλ άνετη και έντυπωσιακή γιά τά παιδιά που έπαιζαν, ζωγράφιζαν ή έστελναν επιστολές από τό «Διεθνές Ταχυδρομείο», σέ παιδιά άλλων χωρών. Ίκανοποιητικά λειτουργούσε και ή έκθεση διδύλιου και έντονη και επιδλητική ήταν ή παρουσίαση των διδύλιων του ποιητή Γιάννη Ρίτσου. Όπωςδήποτε θά πρέπει νά εξαρθεί ή παρουσίαση του εικαστικού περιπτέρου, όπου και ή επιλογή, αλλά και ή προβολή των έργων ήταν αξιοπρόσεχτα καλύτερη από τά περασμένα φεστιβάλ.

ΑΠΟ τήν άλλη μεριά, στή γιορτή της ν. ΠΑΣΟΚ τήν τριτή θέση είχαν τά πολιτικά θέματα που άφορούσαν τήν εργαζόμενη νεολαία και τά προβλήματά της, τήν παιδεία, τους δημοκρατικούς θεσμούς, τήν δχρονη ιστορία του ΠΑΣΟΚ, τόν λαϊκό μας πολιτισμό, τό παιδί και τή γυναίκα. Έτσι θά μπορούσαμε νά τό χαρακτηρίσουμε έντονα πολιτικό· μέ μειωμένο τό πολιτιστικό στοιχείο.

ΤΟ καλλιτεχνικό πρόγραμμα ήταν μάλλον κοινότυπο, μέ τήν καθιερωμένη παρουσία των τραγουδιστών «που πάνε παντού» και καλύπτουν τά πολιτιστικά κενά των φεστιβάλ.

ΑΠΟ ΤΗΝ γιορτή της ν. ΠΑΣΟΚ πέρασε πάρα πολύς κόσμος: κόσμος λαϊκός, νοικοκυρές, υπάλληλοι, οπαδοί του ΠΑ-

ΣΟΚ και θαυμαστές του άρχηγού του, ή φυσιογνωμία του όποιου δέσποζε της γιορτής.

ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ της «Αυγής-Θούριου» ήταν τό πιο φτωχό, τό πιο «οικογενειακό», αλλά και τό πιο άνεβασμένο σέ ποιότητα. Ήταν τό μόνο φεστιβάλ που κύριος στόχος του δεν ήταν ή προβολή της γραμμής και των θέσεων του Κ.Κ.Ε. έσ. και της «ΕΚΟΝ ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ», αλλά ή πολιτιστική ποιότητα και ψυχαγωγία. Θά μπορούσαμε νά πούμε ότι τό φεστιβάλ αυτό έκανε όρισμένα «τολμηρά άνούγματα».

ΜΟΥΣΙΚΗ ρόκ και γενικά μοντέρνα μουσική άκούστηκε ιδιαίτερα σ' αυτή τή γιορτή. Τό φεστιβάλ αυτό ήταν τό μόνο που φιλοξένησε τό περιοδικό ΑΜΦΙ, όργανο του ΑΚΟΕ. Τό περίπτερο γιά τήν γυναίκα θύμιζε περίπτερο γαλλικού φεστιβάλ τόσο δέβαια γιά τίς απόψεις που έκφραζε γιά τό γυναικείο κίνημα, όσο και γιά τήν όλη του αισθητική, ακόμη και γιά τό άστοχα έξευρωπαϊσμένο πανώ μέ τήν επιγραφή «Οί γυναίκες βλέπουν κόκκινο» του όποιου κανείς δεν συνέλαβε τό νόημα. Ίσως ήταν ή μετάφραση του γαλλισμού «les femmes voient rouge», «Οί γυναίκες είναι έξω φρενών».

Ο Σπύρος Σακάς τραγούδησε ανάμεσα σέ φωνές, ούρλιαχτά και τσίχνα από σουβλάκια και ή απαγγελία των ποιημάτων από τούς ποιητές στήν κεντρική εξέδρα του φεστιβάλ ήταν έκτός χώρου. Όλες αυτές οι πολύ ωραίες και πρωτότυπες ιδέες μπορούσαν νά είχαν διοργανωθεί καλύτερα, σέ μικρότερους και πιο απομονωμένους χώρους του φεστιβάλ, μέ μιιά σχετική ήσυχία και περιούλλογή.

ΟΣΑ έβλεπε κανείς περπατώντας λίγο τό «Φεστιβάλ Αυγής-Θούριου» είχαν τή μορφή μιιάς καλοοργανωμένης έκθεσης ζωγραφικής μέ σοβαρές έλλειψεις· περίπτερα μέ εκθέματα από όλες τίς περιοχές της Έλλάδας κατά τό Ιταλικό πρότυπο και τόν πίνακα έκτόνωσης, που προκαλούσε τούς επισκέπτες νά πούν τίς σκέψεις τους, νά γράψουν τίς ιδέες τους.

ΟΣΟ γιά τή γαλανόλευκτη γιορτή της ΟΝΝΕΔ, ήταν ή μόνη

χωρίς έσοδα — χωρίς είσιτήριο. Γιορτή αφιερωμένη στήν ΕΟΚ κυρίως, αλλά και τή λαϊκή παράδοση. Αυτό που θά μπορούσε κανείς νά παρατηρήσει ήταν ή έλλειψη του νεολαιίστικου χαρακτήρα. Ήταν μιιά γιορτή μέ κύριο γνώρισμα τήν πολιτιστική φτηνεία που τήν εξέφραζε τό χαμηλό επίπεδο των καλλιτεχνών που πήραν μέρος.

Η φτηνεία αυτή δέδοθη έκαικαθόλου τήν πολιτιστική καλλιέργεια και τό ποιοτικό άνέδασμα της νεολαίας του κόμματος που στά χέρια του κρατάει τήν εξουσία. Η μεγάλη έκθεση γιά τήν λαϊκή παράδοση, ίσως, ήταν τό μόνο ένδιαφέρον κομμάτι της γιορτής.

Η προσέλευση του κόσμου θά μπορούσε νά θεωρηθεί, ότι αναλογικά μέ τή δύναμη του κυδερνώντος κόμματος, ήταν έλάχιστη, αλλά και όσοι πήγαν δρέθηκαν μπροστά στήν — κατά κόρον — παρουσίαση της ένταξης μας στήν ΕΟΚ που γι' αυτήν έχουμε όλοι βομβαρδιστεί στον έπακρον, από τά μέσα ενημέρωσης.

ΚΛΕΙΝΟΝΤΑΣ τή σύντομη αυτή γενική περιήγηση στίς φρενές εκδηλώσεις των φεστιβάλ Νεολαίας θά είχαμε, σάν συμπέρασμα, νά πούμε ότι μιιά που τά φεστιβάλ αυτά έγιναν πιά θεσμός στον τόπο μας, ένας θεσμός, μάλλον, που δεν επιδλήθηκε «άνωθεν» μέ διατάγματα και έγκυκλίους, αλλά δλάστηκε μέσα από βαθύτερες ανάγκες της έλληνικής νεολαίας, θά πρέπει νά πάρουν κάποιο σοβαρότερο περιεχόμενο και νά άνεδοϋν σέ κάποιο ψηλότερο επίπεδο πνευματικό και πολιτιστικό.

ΛΙΓΟΤΕΡΟ πανηγύρι και περισσότερος στοχασμός. Κάποια μείωση στήν «φιέστα» και κάποια έξαρση στήν προβολή των θεμάτων που πραγματικά προβληματίζουν τή σημερινή νεολαία και τήν κρατούν σέ εγρήγορση.

Η ΣΤΑΣΙΜΟΤΗΤΑ είναι ο κίνδυνος που έλλοχεύει σ' όλα όσα περιγράψαμε. Έτσι, όχι από μεμψιμοιρία, αλλά από άνησυχία, έκφράζουμε τήν προτροπή γιά μιάν ανάνεωση και μιιά φρεσκάδα που θά μπορούσε νά άποτρέψει τόν πιο μεγάλο κίνδυνο που παραμονεύει τή νεολαία: τόν άποπροσανατολισμό. ■

Μίλαν Κούντερα

ΟΙ ΚΛΕΙΔΟΚΡΑΤΟΡΕΣ

ΡΗΕΙ ΠΥΛΟΝ / ΒΙΒΛΙΑ

ΑΓΓΕΛΗΣ ΔΙΠΛΑΣ

Άλκιφρόνος 8, Αθήνα 304

Οί εκδόσεις του Γκράμισι στά ελληνικά

του Λουκά 'Αξελού

Με τίτλο «Η κριτική των έργων και οι σύγχρονοι Φιλιισταί», ο υπεύθυνος των εκδόσεων «Στοχαστής» ΛΟΥΚΑΣ ΑΞΕΛΟΣ μās έστειλε τό άπανηηηικό, στών ΜΑΚΗ ΤΡΙΚΟΥΚΗ, κείμενο, πού άκολουθεϊ:

29.9.79

Οί μαχητές δέ μπορούν και δέν πρέπει νά έλεεινολογούν τη μοίρα τους, έπειδή πάλεψαν όχι γιατί τούς ξανάγκασε κανείς, αλλά γιατί τό θέλησαν οί ίδιοι συνειδητά.

Αντόνιο Γκράμισι¹
Εσύ της θάλασσας σημάδι!
Εσύ τρανέ και ικανέ Πιλότε!
Εσύ μου λές πραγματικά πού
δρίσκομαι όμως μπορείς τάχα
νά κάνεις έστω και τόν ελάχιστο
ύπαινιγμό γιά τό πού θά πάω;

Χ. Μελδιλιά²

Με τίς παρατηρήσεις μας αυτές θέλουμε νά δώσουμε ένα μικρό, αλλά συγκεκριμένο δείγμα γιά τόν τρόπο μέ τόν όποιο όρισμένοι άνθρωποι κατανοούν τήν κριτική και πολύ περισσότερο γιά τόν τρόπο μέ τόν όποιο τήν εφαρμόζουν. Πρόκειται γιά τό κείμενο του κ. Μάκη Τρικούκη, «Η ήγεμονία στό έργο του Γκράμισι», πού δημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Οικονομία και Κοινωνία», τεύχος 4, Αύγουστος - Σεπτέμβριος 1979, σελ. 57-66.

Δέν έχουμε σκοπό νά ασχοληθούμε μέ τό κείμενο του κ. Τρικούκη συνολικά και νά αναπτύξουμε τίς όπωσδήποτε διαφορετικές άπόψεις μας γιά τό καινούριο «διάβασμα» του Γκράμισι πού φαίνεται νά φιλοδοξεί νά μās δώσει.

Θέλουμε μόνο νά αναφερθούμε σ' ένα συγκεκριμένο μέρος από τήν «Εισαγωγή» μέ τίτλο «3. Τό έργο του Γκράμισι διεθνώς και στην Ελλάδα» πού και θίγει και άφορά τίς εκδόσεις «Στοχαστής».

Γράφει λοιπόν στή σελ. 58 ό κ. Τρικούκης:

«Στήν Ελλάδα πρώτες δημοσιεύσεις μικρών άποσπασμάτων θά γίνουν σέ περιοδικά στά τέλη του 1966, μέ άρχές 1967. Τό πρώτο βιβλίο του Γκράμισι στά ελληνικά, κυκλοφορεί τό 1973.

Πρόκειται γιά μιά έπιλογή πού έκαναν οί Έκδόσεις Στοχαστής από τόν τόμο Οί Διανοούμενοι και ή όργάνωση της κουλτούρας της πρώτης Ιταλικής έκδοσης και τή δημοσιεύσαν μέ τίτλο Οί δια-

νοούμενοι. Από τότε, κυρίως μετά τήν πώση της δικτατορίας, έγιναν πολλές εκδόσεις παρόμοιων έπιλογών.

Ωστόσο, παρά τό γεγονός ότι δέν μπορούμε νά μήν αναγνωρίσουμε τή συμβολή αυτών των εκδόσεων στή διάδοση του έργου του Γκράμισι στην Ελλάδα, δέν θά ήταν ύπερβολή άν λέγαμε πώς ό Γκράμισι έπεσε θύμα της λειτουργίας και της όργάνωσης της κουλτούρας μας. Πράγματι οί εκδόσεις αυτές, επιδιώκοντας περισσότερο νά καλύψουν μιά ζήτηση του συρμού, άφου ό Γκράμισι είχε γίνει πιά της μόδας, και λιγότερο τήν άνάγκη ουσιαστικής μελέτης του, συνέβαλαν περισσότερο σέ μιά παραμορφωτική προβολή του έργου του Γκράμισι, όχι μονάχα μέσα από αϋθαίρετες και όχι συστηματικές έπιλογές, αλλά κυρίως μέσα από άπαράδεκτες, τίς περισσότερες φορές, μεταφράσεις. Έτσι, άκόμη και σήμερα, τό έργο του Γκράμισι περιμένει τή σωστή, έστω και άποσπασματική, παρουσία του στό ελληνικό κοινό».

Είναι έτοι άραγε τά πράγματα; Άς τά πάρουμε από τήν άρχή. Λέει ό κ. Τρικούκης ότι τό πρώτο βιβλίο του Γκράμισι «Οί Διανοούμενοι», κυκλοφορεί από τίς εκδόσεις «Στοχαστής» τό 1973.

Τό βιβλίο όμως δέν κυκλοφόρησε τό 1973, αλλά τό 1972. Στή σελ. 4 της Α' έκδοσης γράφεται επί λέξει: Τυπώθηκε τόν Μάη-Ιούλη του 1972 γιά λογαριασμό των κ.λ.π. Μικρή άδελφία θά πεί ό καλόπιστος άναγνώστης. Άς δούμε όμως τά πράγματα και παρακάτω.

Γράφει ό κ. Τρικούκης γιά τό βιβλίο αυτό ότι «Πρόκειται γιά μιά έπιλογή πού έκαναν οί Έκδόσεις Στοχαστής από τόν τόμο Οί διανοούμενοι και ή όργάνωση της κουλτούρας της πρώτης Ιταλικής έκδοσης και τή δημοσίευσαν μέ τίτλο Οί διανοούμενοι».

Ποιά είναι όμως ή πραγματικότητα;

Στήν Ιταλική έκδοση των «Τετραδίων της φυλακής» πού εκδό-

σανε οί εκδόσεις «Riuniti» σέ 6 τόμους, ένας από αυτούς, έχει τόν τίτλο «Gli Intellettuali e l'organizzazione della cultura - Οί διανοούμενοι και ή όργάνωση της κουλτούρας» και περιλαμβάνει, σύμφωνα μέ τήν έπιλογή πού έκανε ό Ιταλός εκδότης, δύο βασικές ενότητες, τούς «Διανοούμενους» και τήν «Όργάνωση της Κουλτούρας». Στό σημείωμα του «Στοχαστή» σελ. 5-6, αλλά και στην εισαγωγή του μεταφραστή, σελ. 7-21 της Α' μας έκδοσης, τονίζεται ξεκάθαρα ότι ό «Στοχαστής» ξεκινάει μιάν άπόλυτα πιστή και χωρίς περικοπές διαδικασία έκδοσης των έργων του Γκράμισι και ότι οί «Διανοούμενοι» είναι τό πρώτο βιβλίο πού κυκλοφορεί.

Συγκεκριμένα στή σελ. 11 γράφονται τά εξής:

«Τό βιβλίο πού έχει στά χέρια του ό Έλληνας άναγνώστης είναι ή μετάφραση του πρώτου μέρους του τόμου «Οί Διανοούμενοι και ή όργάνωση της κουλτούρας». Τό δεύτερο μέρος θ' άποτελέσει έναν ξεχωριστό τόμο μέ τόν τίτλο «Η όργάνωση της κουλτούρας» και θά κυκλοφορήσει σύντομα. Ό διαχωρισμός αυτός δέν είναι αϋθαίρετος, ούτε σχηματικός: είναι έπιτρεπτός από τήν ίδια τή διάρθωση της ύλης κι έγινε άναγκαιώς γιά λόγους τεχνικούς κι εκδοτικούς.

Άς έχει άκόμη ύπόψη του ό άναγνώστης πώς όσον άφορά τήν παρούσα έκδοση χρειάστηκε νά μήν περιληφθούν σ' αυτήν μερικά σημειώματα (πού συνολικά σέ όγκο δέν ξεπερνάνε τίς δέκα σελίδες) είτε γιατί είχαν όλότελα προσωπικό χαρακτήρα κι άφορούσαν τόν ίδιο τόν Γκράμισι: ύπόμνηση μιάς όρισμένης βιβλιογραφίας γιά μερικά από τά ειδικά θέματά του, είτε γιατί δέν παρουσίαζαν κανένα ενδιαφέρον γιά τόν Έλληνα άναγνώστη, καθώς άγνοεί όλότελα τά ειδικά δεδομένα και ζητήματα (βιβλιογραφία, γεγονότα κλπ.) πού σ' αυτά αναφέρονται. Η άπόπειρα, τέλος, νά δημοσιεύσουμε κι αυτά τά σημειώματα κάνοντάς τα κατανοητά στόν άναγνώστη μέ ύποσημειώσεις και σχόλια, νανάγησε μπροστά στόν όγκο της δουλειάς πού άπαιτούσαν, δουλειά πού τελικά αντί νά φωτίσει τά θέματα θά τά συσκοτίζε άκόμη περισσότερο, χωρίς πού θά έκανε άδιάβαστο τό κείμενο κι εξαιτίας του πλήθους των παραπομπών πού θά περιείχε. Έπιμένουμε λοιπόν νά διευκρινίσουμε ότι ή εξαίρεση αυτών των κειμένων έγινε μονάχα γιά τεχνικούς λόγους και δέν ύπάκουσε σέ κανένος είδους πολιτική, ιδεολογική ή άλλη σκοπιμότητα. Ούτε έπίσης όφείλεται σέ καμιά πρόθεση άξιολόγησης των κειμένων του Γκράμισι κλπ., κλπ.»

Έτσι κυκλοφόρησε ό πρώτος «αϋθαίρετος» τόμος του Γκράμισι μέ εισαγωγή εκδότη (2 σελ.) εισαγωγή μεταφραστή (15 σελ.) τήν εισαγωγή του Λουτσιάνο Γκρούππι πού προτάσσει ό Ιταλός εκδότης στην έκδοση των «Τετραδίων της Φυλακής» (30 σελ.) και έκατόν ενενήντα τρείς (193) σημειώσεις και σχόλια του Έλληνα μεταφραστή (40 σελ.) σέ έκατόν τέσσερις (104) σελίδες καθαρό κείμενο του Γκράμισι.

Ένα χρόνο άργότερα, τό 1973, κυκλοφόρησε, όπως ήδη είχε αναγγελθεί ό δεύτερος τόμος από τά έργα του Γκράμισι, μέ τίτλο: «Η όργάνωση της κουλτούρας». Στή σελίδα 6 γράφεται επί λέξει: «Η όργάνωση της κουλτούρας» είναι τό δεύτερο μέρος του τόμου πού στην Ιταλική έκδοση έχει τόν τίτλο «Gli intellettuali e l'organizzazione della cultura». Τό πρώτο μέρος αυτού του τόμου τυπώθηκε στά ελληνικά μέ τίτλο «Οί διανοούμενοι» από τίς εκδόσεις «Στοχαστής» πάλι. Ο τόμος κλπ.»

Είναι πέρα από κάθε συζήτηση ξεκάθαρο ότι δέν έχουμε νά κάνουμε μέ μιάν αϋθαίρετη έπιλογή πού βγήκε μέ τόν τίτλο «Οί διανοούμενοι», αλλά γιά όλόκληρο τόν τόμο της Ιταλικής έκδοσης πού μέ τήν έγκριση και τήν ενθάρρυνση του Ινστιτούτου Γκράμισι κυκλοφόρησε, όπως κυκλοφόρησε, σέ δύο τόμους, αϋστηρη σχολιασμένους, στην Ελλάδα.

Η άναγραφή από μέρους του κ. Τρικούκη των πραγμάτων έτσι, τρία πράγματα μαρτυρά.

Είτε ότι δέν διάβασε, αλλά άπλά και επιπόλαιο ξεφύλλισε τό πρώτο βιβλίο, είτε ότι δρίσκεται σέ ουσιαστική σύγχυση σέ σχέση μέ τό νά καταγράψει πραγματικά περιστατικά, είτε ότι γράφει συνειδητά ψέμματα.

Αυτά, όσον άφορά τό «φιλολογικό μέρος» πού θά μπορούσε νά παρακαμφθεί, άν δέν δενότανε άρρηκτα μέ τό ουσιαστικό πού είναι ή θέση του κ. Τρικούκη άπέναντι στή συγκεκριμένη δουλειά πού έκαναν οί Έλληνες εκδότες του Γκράμισι. Γράφει ό κ. Τρικούκης ότι «ό Γκράμισι έπεσε θύμα της λειτουργίας και της όργάνωσης της κουλτούρας μας. Πράγματι οί εκδόσεις αυτές επιδιώκοντας περισσότερο νά καλύψουν μιά ζήτηση του συρμού, άφου ό Γκράμισι είχε γίνει πιά της μόδας, και λιγότερο τήν άνάγκη ουσιαστικής μελέτης του, συνέβαλαν περισσότερο σέ μιά παραμορφωτική προβολή του έργου του Γκράμισι... κλπ.»

Αν οί λέξεις εξακολουθούν νά έχουν και γιά σάς μιάν έγκυρότητα θά πρέπει άσφαλώς νά ξέρετε τί σημαίνει ή λέξη συρμός κ. Τρικούκη. Άς τόν παρακολουθήσουμε λοιπόν.

Τό 1972, κ. Τρικούκη, όπως και σεις αναφέρετε, δεν είχε γεννηθεί το βιβλίο του Γκράμσι στην Ελλάδα. Με δυο λόγια ήταν σχεδόν άγνωστος.

Δίπλα σ' αυτό, αν και μ' ένα όρισμένο πρίσμα, θα θέλαμε να το αποφεύγουμε, φρονούμε ότι πρέπει να σάς υπενθυμίσουμε και τα εξής:

Διανύοντας τη μεσοδασυλεία του αντικοινοβουλευτισμού, ο πρώτος μεταφραστής του έργου του Γκράμσι και μεταφραστής 3 τόμων μέχρι σήμερα, ο Θ.Χ. Παπαδόπουλος, έχει λίγον καιρό που γύρισε από την εξορία όπου, και άρχισε να πρωτομεταφράζει τους «Διανοούμενους».

Ο κ. Φιλίνης που μετέφρασε τις «Σημειώσεις στο Μακιαβέλι», και που έδωσε με τα αρχικά Φ.Κ. ο «Ηριδανός» αργότερα, βρίσκεται στις φυλακές όπου με πρωτοβουλία του τόν μεταφράζει.

Ο Θανάσης Αθανασίου βρίσκεται κι αυτός φυλακισμένος στον Κορυδαλλό και ξεκινάει από μόνος του τη μετάφραση του «Παρελθόν και Παρόν», το οποίο λίγο αργότερα θα μās τό στείλει σταδιακά από μέσα για να τό κυκλοφορήσουμε, με τη σειρά μας, λίγο πριν την μεταπολίτευση.

Τήν ίδια εποχή (1971-2) δύο παλαιάμαχοι των γραμμάτων μας ή Φούλα Χατζιδάκη και ο Δημήτρης Ραυτοπούλος δίνουν στον «Ηριδανό» ένα μέρος από τα γράμματα του Γκράμσι που από καιρό³ είχαν από μόνος τους ξεκινήσει να μεταφράζουν. Τέλος, την ίδια περίπου περίοδο, αρχίζει να μεταφράζει τόν «Ιστορικό Υλισμό» ο Τίτος ο Μυλωνόπουλος.

Άλλθεια είναι αυτό συρμός κ. Τρικούκη;

Είναι συρμός σέ καιρούς που κατά πώς λέει ο ποιητής «δεν μās επισκεπτόταν μόνο ή Μούσα αλλά και ή αστυνομία», να θγά-

λούμε - σχεδόν με τό ίδια σκεπτικό - για πρώτη φορά έργο του Γκράμσι στην Ελλάδα, όταν δηλαδή αυτός και τό έργο του ήταν τελείως άγνωστα και είναι - διερωτώμαστε - συρμός τό γεγονός ότι από μιά τραγική είρωνία της τύχης ή πληροφορία των Έλλήνων μεταφραστών του Γκράμσι μεταφράσε τό «Τετράδια της Φυλακής» στίς φυλακές και τίς εξορίες; Και τί σόι συρμός μπορεί να είναι αυτός (αναφερόμαστε στο «Στοχαστή» τώρα μόνο), όταν την ίδια εποχή έδωσε για πρώτη φορά ή έφερνε συστηματικά για πρώτη φορά στην επιφάνεια τό έργο του Ρήγα, τού Γληνού, τού Μάξιμου, τού Σβώλου, τού Μπρέχτ, τού Γκράμσι, τού Χικμέτ, τού Σουήζι, τού Μπαμπί, τού Μπετελέμ, και τώσων άλλων και μάλιστα σέ τιμές τού τύπου οί 200 σελ. των «Διανοουμένων» να έχουν τιμή 45 δραχ.

Κι άς έρθουμε τώρα στο τρίτο και τελευταίο μέρος των παρατηρήσεών μας. Είναι αυτό που αφορά τίς «απαράδεκτες», τίς περισσότερες φορές, μεταφράσεις.

Δέν θα σταθούμε καθόλου στο σημείο του τί σημαίνει να μεταφράζει κανείς Γκράμσι και πολύ περισσότερο του τί σημαίνει να μεταφράζει κανείς για πρώτη φορά Γκράμσι στην Ελλάδα, και τίς δυσκολίες που έχει να αντιμετωπίσει, πράγμα που φαίνεται να μην άπασχολεί τόν κ. Τρικούκη.

Θά σταθούμε απτήνρά στο λεγόμενο, Γράφει, λοιπόν, ότι τό έργο του Γκράμσι δόθηκε μέσα από απαράδεκτες, τίς περισσότερες φορές, μεταφράσεις.

Μά θα πείτε: «τίς περισσότερες φορές».

Έ. όχι κύριε Τρικούκη, τά πράγματα είναι πολύ πιο πολύπλοκα και δέν σάς δίνουν τό δικαίωμα να ξεπερνάτε με τρείς λέξεις. Συγκεκριμένα, σήμερα κυκλοφορούν στά έλληνικά 9 (έννέα) έργα του Γκράμσι από 4 έκδοτικούς οίκους και από αυτά τά 4 τά 'χουν θγάλει οί εκδόσεις «Στοχαστής».

Σάς προκαλούμε να μās άπαντήσετε συγκεκριμένα: ποιά είναι κακομεταφρασμένα, ποιά στηρίζονται σέ αυθαίρετες επιλογές, ποιά κατά τη γνώμη σας δυσφημούν τό έργο του Γκράμσι. Κι όλα αυτά με συγκεκριμένες παραπομπές από τό Ιταλικό πρωτότυπο και τη δική σ' α υπόδοση στά έλληνικά.

Εμείς πιστεύουμε ότι οί μεταφράσεις οί δικές μας, αλλά και οί ύπολοιπες, παρ' όλα τά λάθη και τίς ατέλειές τους που θά μπορούσε να τούς προσάψει μία δίκαιη αλλά γόνιμη και «άπό τά

μέσα» κριτική, στέκονται σ' ένα επίπεδο ίκανοποιητικό αντικειμενικά κι όχι ίκανοποιητικό έπειδή - κατά κανόνα - πραγματοποιήθηκαν κάτω από αντίξοες συνθήκες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ:

... Όταν τότε ο κριτής θά καθίσει να δικάσει, θά φανερωθεί ότι ήταν κρυμμένο... Τί θά πώ τότε έγώ ο άθλιος;

Κ. Μάρξ-Φ. Ένγκελς ('Η Άγία Οικογένεια).

Θέλησε ο κ. Τρικούκης - όπως και τόσοι άλλοι - μέσα στο συγκεκριμένο και έρμαφόδοτο κλίμα του να δηλώνει, δι, θές, να κάνει κι αυτός τό έφέ του μιλώντας για τίς έλληνικές εκδόσεις του Γκράμσι.

Θά σκέφτηκε: «Σκοπός μου είναι να σώσω τούς Έλληνες άναγνώστες από εκδότες αίρετικούς».

Οί άπαιτήσεις του δέν είναι - δά - και τόσο μεγάλες. Για τόν κ. Τρικούκη ο κόσμος φαίνεται να 'ναι μοιρασμένος ανάμεσα σέ μιά σειρά πρόβτα από τη μιά και μερικούς τοσπάνους από την άλλη, που άρκει να άκουμπήσουν στη γκλίτσα τους και να τραδηξουν ένα σφύριγμα θαθύ για να λήξει τό πρόβλημα.

Και τά καημένα τά πρόβτα, ήμερα στην άγνοιά τους άς τ' άφήσουμε - προσωρινά - να δόσκουν τό χορτάκι τους των απαράδεκτων μεταφράσεων και των άποσπασματικών επιλογών ώσπου «τό έργο του Γκράμσι (να δει) τή σωστή, έστω και άποσπασματική, παρουσία του στο έλληνικό κοινό». ('Η ύπογράμμιση δική μας).

Νά 'ναι άραγε γνωστή, ή σωστή, έτσι και άποσπασματική, μετάφραση τού Γκράμσι στον κ. Τρικούκη; «Α! πώς περιμένουμε «τήν ήμέρα της κρίσεως, εκείνη τη μέρα (πού) ο κόσμος (των εκδοτών) θά διαλυθεί σέ στάχτη» ('Άγία Οικογένεια).

1. Με τό μότο αυτό στο έξώφυλλο κυκλοφόρησε τόν 'Ιούλη του 1972, τό πρώτο βιβλίο του Άντόνιο Γκράμσι: «Οί Διανοούμενοι», από τίς εκδόσεις «Στοχαστής».

2. Με τό μότο αυτό στο έξώφυλλο κυκλοφόρησε τό πρώτο τεύχος του περιοδικού «Εξάντας» που εξέδιδε και διέθυνε ο κ. Μάκης Τρικούκης Θεσσαλονίκη, Γενάρης - Μάρτης 1972, έτος 1ο, τεύχος 1ο.

3. «Τήν άνοιξη του 1948... θρήκα κατά τύχη, παραπεταμένο σέ κάποιο ράφι παλαιοπωλείου μιάς μικρής ευρωπαϊκής πρωτεύουσας, τά Lettère dal carcere. Άγνωστός μου ο συγγραφέας τους ως εκείνη τη στιγμή. Από τότε δέν άποχωρίστηκα ποτέ αυτό τό βιβλίο, για την άγωνία και την άνθρωπιά που άποπνέει». Φούλα Χατζιδάκη: «Πρόλογος στά Γράμματα από τη Φυλακή», έκδ. «Ηριδανός», σελ. 9, Αθήνα 1972.

Θεατρο

Τό θέατρο δρόμου

Μιά παράσταση

Της Ντόνης Δημολίτσα

Τώρα που πέρασε κάμποσος καιρός και δουλεύτηκαν οί πρώτες έντυπώσεις από την «παράσταση» που έδωσε ή Μαρία Καραδέλα στην Πλατεία Άγίου Νικολάου της Κοκκινιάς στις 27 του περασμένου 'Ιούνη, άξίζει νομίζω να γίνει λόγος γι' αυτήν ή καλύτερα για την παρανόηση που έγινε στο «θέατρο του δρόμου», άφου έτσι αυτοχαρακτηρίστηκε.

Αυτές οί πρώτες έντυπώσεις ήταν άρνητικές. Χρειάζονταν όμως κάποιο χρόνο κατακύρωσης, μήπως και τό δόος με τό οποίο αντιμετώπιζεται ή 'Αντίσταση απ' αυτούς που πληροφορηση μόνο έχουν γι' αυτήν, και ή μεγάλη επιφύλαξη και άσθηρότητα με την όποια, κατά συνέπεια, αντιμετώπιζονται και τά μέσα μιάς τέτοιας πληροφορησης ή άναφοράς, όδηγούσαν σέ μιάν άδίκη κριτική. Κι όμως, άκριδώς γι' αυτούς τούς ίδιους λόγους στη προκείμενη περίπτωση, ή κριτική είναι και άπαραίτητη.

Έχουμε άκούσει πολλά, έχουμε διαβάσει πολλά, έχουμε δει πολλά για την Άντίσταση. Όσο τεράστιο κι αν είναι αυτό τό θέμα κι όσο κι αν άνεξάντλητο είναι τό ενδιαφέρον για νέα στοιχεία και λεπτομέρειες αυτής της περιόδου, μιά τέτοια έρευνα για να υπάρξει ουσιαστική και αυτόνομη θά πρέπει να είναι ιστορική, υπό έπιστημονική έννοια. Διαφορετικά, θά πρέπει να γίνεται σέ συνάρτηση - άμηση ή έμμεση - με τωρινές πραγματικές καταστάσεις και, ή τουλάχιστον, να παίρνει μιά τόσο σημαντική καλλιτεχνική μορφή, ώστε αυτή πιά να άπορροφά τό έστω και κοινότυπο του θέματος.

Η «παράσταση» στην πλατεία της Κοκκινιάς δέν είχε δέβαια έπιστημονική πρόθεση. Τό ότι πρόσωπα που προβάλλονταν σέ μιάν όθόνη διηγόντουσαν προσωπικές θύμησης της εποχής, κι αν ακόμα υποθέσει κανείς ότι άκουγε όλα όσα έλεγαν - άφου τά μεγάφωνα λειτουργούσαν πολύ άσχημα -, κι αν ακόμη δέν

ἀμφισβητήσει σέ τίποτα τή γνησιότητα τους, δέν παρουσιάζει κανένα ειδικό ενδιαφέρον, ἀφοῦ τὰ πρόσωπα εἶναι καθημερινά δίπλα μας, συζητάμε μαζί τους, μπορούμε νά ἔχουμε τή ζεστή ἐπαφή ἐνός διαλόγου. Καί τό ἴδιο ἰσχύει, καί ἀκόμη περισσότερο γιά τίς ζωντανές παρουσίες τῶν μανιάδων, ἀδελφάδων, ἢ θυγατέρων αὐτῶν πού σκοτώθηκαν τότε, πού τώρα, μετά ἀπό τριάντα χρόνια, στήθηκαν μαυροφορεμένες, μέ λίγα λουλούδια στά χέρια ἐπὶ ὥρα κάτω ἀπό τό ἀγριο φῶς τῶν προβολέων χάριν τῆς τέχνης (:)

Ἀλλά ποιᾷς τέχνης καί ποιῶν θεάτρον; Τό «θέατρο τοῦ δρόμου» εἶναι ἕνας εὐχρηστος, στά ἑλληνικά, ὅρος πού πάει σήμερα ὁσικά νά καλύψει ὅλα τὰ εἶδη θεάτρον πού ξεφυγαν ἀπό τό θεατρικό οἶκμα γιά νά ἐρθουν σέ ἀμεσότερη ἐπαφή μέ τό κοινό τους – ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως ὁ ἀνοιχτός χώρος βοηθᾷ σέ κάτι τέτοιο – ἀλλά καί γιά νά δημιουργήσουν καί ἀποκτήσουν ἕνα καινούριο κοινό καί ἐπομένως νά παιξουν σέ καφενεῖα, ἐργοστάσια, σχολεῖα. Δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τούς παραδοσιακοὺς πλανόδιους θιάσους μέ στοιχεῖα τσίρκου – ἀντιτίθεται μάλιστα ἀπόλυτα ἰδεολογικά σ' αὐτούς – ἀλλά ἔχει τίς ρίζες του σ' ὁ θε-

τρο AGIT — PROP πού εἶναι πῶ γνωστό ἀπό τή Ρωσία καί τή ρωσική ἐπανάσταση, ἀλλά πού ἐμφανίστηκε παράλληλα καί στή Γερμανία, Πολωνία, Γαλλία, Ρουμανία καί Ἀμερική ἀκόμη, τήν περίοδο 1917-1932. Θέατρο καθαρά ἐπαναστατικό, συνυφασμένο ἀπόλυτα μέ τὰ ἐπαναστατικά κινήματα τῆς κάθε χώρας, εἴτε χρησιμοποιοῦσε τήν τέχνη καί τήν κουλτούρα σάν ἐργαλεῖο μιάς συγκεκριμένης πολιτικῆς, εἴτε δημιουργοῦσε μιά καινούρια κοινωνική πρακτική σύμμεξης τέχνης, κουλτούρας καί πολιτικῆς. Ἱστορικά ξεπερασμένο αὐτή τή στιγμή τό θέατρο AGIT — PROP, ἐπηρεάσε ὅμως οὐσιαστικά τή σύγχρονη θεατρική τέχνη.

Τό θέατρο τοῦ δρόμου εἶναι πιά τό θέατρο πού χωρίζ νά ἔχει αὐστηροὺς σκοποὺς ἀγκιτάτσι- καί προπαγάνδας ἔρχεται σ' αὐτό, ἀντί τό κοινό νά ἔρχεται σ' αὐτό. Θίγει καίρια κοινωνικοπολιτικά προβλήματα αὐτοῦ τοῦ κοινού πού διαλέγει, ἀνάλογα μέ τή γενικότερη ἢ ἐιδικότερη φύση, ἀφηρημένη ἢ συγκεκριμένη θεώρηση αὐτῶν τῶν προβλημάτων. Πολλές φορές, ἄλλωστε, οἱ ἴδιοι οἱ δημιουργοὶ του ἀνήκουν στήν ἄμεσα θιγόμενη κατηγορία. Πο-

λιτικά, πολιτιστικά καί κοινωνικά στοιχεῖα διαρθρώνονται κάτω ἀπό μιά ἀπελευθερωμένη θεατρική μορφή, ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως ἡ σκηνή δέν ὑπάρχει καί ἡ θεατρική ἔκφραση ἀπό τή μιά ἔχει τεχνικά ἀπλοποιηθεῖ, ἀπό τήν ἄλλη – ἀπελευθερωμένη ὅπως εἶναι ἀπό τό κλασικό θεατρικό κείμενο – ἔχει ἀνακαλύψει ἕνα καινούριο θεατρικό χώρο καί χρόνο καί μιά ἄλλη ἐννοια τοῦ ρόλου τοῦ ἡθοποιῶ. Μ' αὐτή τή μορφή τό θέατρο τοῦ δρόμου ἀναπτύχθηκε ἰδιαίτερα στήν Ἀμερική τῆ δεκαετίας τοῦ '60. Λειτουργοῦσε σέ πάρκα, καφενεῖα, ἐργοστάσια, ἐκκλησίες καί ἔθεσε ἐπὶ... δρόμου τὰ καυτά προβλήματα τῆς ἀμερικάνικης πολιτείας, κυρίως τό Βιετνάμ, τίς φυλετικές διακρίσεις, τίς μειονότητες.

Τόσο σάν περιεχόμενο, ὅσο καί σάν μορφή ἡ «παράσταση» τῆς Κοκκινιάς ἀπείχε πολύ ἀπό τό νά εἶναι θέατρο τοῦ δρόμου. Δέν ἀνάδινε κανένα προβληματισμό καί τὰ ἐκφραστικά μέσα ἦταν ἀδούλευτα.

Δέ πλησίασε τό κοινό γιατί δέν τό ἀφοροῦσε στά καίρια σημερινά του προβλήματα. Καί οἱ συνεχεῖς παρεμβάσεις ἢ παροτρύνσεις τῆς ὁργανώτριας «τώρα θά δεῖτε», «τώρα τραγουδεῖτε ὅλοι μαζί!» – ἐντελῶς ἀντίθετες μέ

τό πνεῦμα ἐνός τέτοιου θεάτρον, πού, σ' ἐπίπεδο τῆς συμμετοχῆς, λειτουργεῖ ἀπό μόνο του, παρασύροντας μέσα ἀπό τήν τέχνη σ' ἕνα ἤδη ἀνοιγμένο κοινωνικά διάλογο – ἐκνεύριζαν καί ἀπομάκρυναν ἀκόμα περισσότερο τό κοινό.

Κι ἂν τώρα δεχθεῖ κανεῖς ὅτι σ' ἕνα τέτοιο εἶδος θεάτρον, ἡ τέχνη μπορεῖ νά λειτουργήσει ἀνεξάρτητα ἀπό τό περιεχόμενο καί νά προκαλέσει αὐτή καθεαυτή τή συγκίνηση καί τή συμμετοχή τοῦ κοινού, καί πάλι ἡ «παράσταση» τῆς Κοκκινιάς δέν εἶχε καμιά τέτοια δύναμη. Δέν ὑπῆρχε σωστή θεατρική ἐκμετάλλευση τοῦ χώρου, τοῦ χρόνου, τῶν συντελεστών, παρ' ὅλο πού ὁ θεατρικός χαρακτήρας ἐνυπῆρχε ἐντονα σέ πολλά ἀπ' αὐτά.

«Μνημόσυνη δράση» θά ἦταν ἴσως ἕνας ὅρος πού θά ταίριαζε σ' αὐτό πού ἐγινε στήν Κοκκινιά. Ἀλλά ἐνῶ ἡ πολιτιστική ἀποκέντρωση πού σ' ὁ θέατρο τοῦ δρόμου βρῖσκει μίαν ἐντονη καί σωστή ἔκφραση εἶναι κάτι πού πρέπει ἀναμφισβήτητα νά ὁργανωθεῖ καί ὑποστηριχθεῖ, ἀναρωτιέται κανεῖς ἂν τὰ μνημόσυνα ταίριαζουν στήν ἐποχή μας καί ἂν πρέπει νά τὰ ἐπιβάλλουμε, εἰδικά στήν Κοκκινιά. ■

ΚΕΔΡΟΣ: ΘΕΑΤΡΟ ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗΣ

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗΣ

ΘΕΑΤΡΟ

ΤΟΜΟΣ Α'

ΕΒΔΟΜΗ ΜΕΡΑ
ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

Η ΑΥΛΗ
ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

Η ΗΛΙΚΙΑ
ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

ΚΕΔΡΟΣ

Κυκλοφόρησαν οἱ δύο πρῶτοι τόμοι ἀπό τό Θεατρικό ἔργο τοῦ συγγραφέα πού ἐμφανίστηκε σ' ἐπὶ μεταίχμιο δύο ἐποχῶν γιά ν' ἀλλάξει τό ὕφος τῆς Ἑλληνικῆς δραματογραφίας.

Ἔργα πού ἀνεβάστηκαν στήν περίοδο 1956 - 1966 καί ἀγαπήθηκαν γιατί εἶναι εἰκόνα καί κραυγή τῆς Ἑλληνικῆς πραγματικότητας.

Μέ πρόλογο τοῦ Κ. Γεωργουσόπουλου καί κριτικές πού γράφτηκαν ὅταν πρωτοπαρουσιάστηκαν.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗΣ

ΘΕΑΤΡΟ

ΤΟΜΟΣ Β'

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ
ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ

ΒΙΒΛΑ ΑΣΠΑΣΙΑ

ΟΔΥΣΣΕΑ
ΓΥΡΙΣΕ ΣΠΙΤΙ

ΚΕΔΡΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ
Πανεπιστημίου 44 - Τηλ: 3615.783

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΛΑΡΟΣ

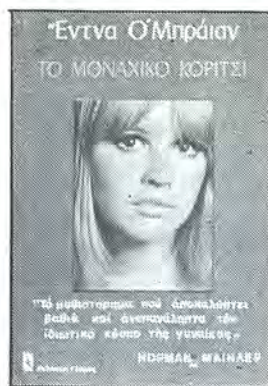
ΕΝΤΝΑ Ο' ΜΠΡΑΪΑΝ

ΟΣΟ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΚΟΡΙΤΣΙΑ
ΣΤΗΝ ΕΚΣΤΑΣΗ
ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

ΤΟ ΜΟΝΑΧΙΚΟ
ΚΟΡΙΤΣΙ

ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ

Ο ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ
ΕΙΝΑΙ
ΚΑΚΟΣ ΜΗΝΑΣ

ΤΟ ΕΡΩΤΙΚΟ
ΕΙΔΩΛΟ

ΤΖΟΝΝΥ ΠΟΣΟ
ΛΙΓΟ ΣΕ ΓΝΩΡΙΣΑ

ΠΟΤΕ ΜΗ
ΦΥΛΑΚΙΖΕΙΣ
ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

"Εγραψαν για την Ο' Μπράϊαν

● «Μέ τη μεγάλη κλίμακα στους χαρακτήρες της, μέ την καθαρότητα καί τό βάθος του συναισθήματος, ή "Εντνα Ο' Μπράϊαν αποτελεί μιά σημαντική προσφορά στή σύγχρονη πεζογραφία»

ΓΚΑΡΝΤΙΑΝ

● «Λίγοι συγγραφείς αποκαλύπτουν τόν ιδιωτικό κόσμο της γυναίκας μέ τη γνώση πού τόν αποκαλύπτει ή "Εντνα Ο' Μπράϊαν».

Μ. ΤΑΡΝΕΡ

● «Η Ο' Μπράϊαν έχει μιά βαθιά έμπειρία του κόσμου της νεαρής καί της ώριμης γυναίκας. Δέν νομίζω πώς υπάρχει άλλος αγγλόφωνος συγγραφέας πού θά μπορούσε νά βάλει τόν άναγνώστη του στό πετσί της γυναίκας, όπως κάνει ή Ο' Μπράϊαν».

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΙ ΣΤΑΝΤΑΡΝΤ

● «"Ενα άποκαλυπτικό πηγαίο τάλεντο. Μιά νέα δυναμική παρουσία στήν παγκόσμια

λογοτεχνία. Λίγοι συγγραφείς γράφουν σήμερα μέ τόση άμεσότητα καί μέ τόση έλλειψη κάθε έπιτήδευσης, όπως ή "Ιρλανδή "Εντνα Ο' Μπράϊαν. Ο λόγος της είναι μιά καθαρή, δυναμική, πρωτότυπη, δροσερή καί άφρίζουσα πρόζα».

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΑΪΜΣ

● «"Ομορφη, διασκεδαστική, αισθαντική, λυρική έλεγειακή, ικανή γιά τό μεγάλο πάθος, ή "Εντνα Ο' Μπράϊαν φέρνει στήν πρόζα τό καινούριο καί τό μεγάλο».

ΗΒΝΙΝΓΚ ΣΤΑΝΤΑΡΝΤ

● «Η "Εντνα Ο' Μπράϊαν φέρνει μιά πολυμορφία άσυνήθιστη στό σύγχρονο μυθιστόρημα καί διήγημα. Είναι μιά καινούρια ρωμαλέα, παγκόσμια φωνή. Μαζί της γεύσαι τίς χαρές καί τίς πίκρες της σημερινής γυναίκας πού κάνει δυό θήματα μπροστά κι ένα θήμα πίσω, καθώς άγωνίζεται νά φτάσει στήν πραγματική άπελευθέρωση.

ΟΜΠΣΕΡΒΕΡ

Εκδοσεις Γλάρος

Κεντρική διαθεση-παραγγελίες: ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31.ΑΘΗΝΑ-142 ΤΗΛ. 36 18 457

Π.Κ. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ.

Οι σχέσεις Ελλάδας - ΕΟΚ - ΗΠΑ

Μελέτες Πολιτικής και Οικονομίας
'Εκδόσεις Παπαζήση

Η σύντομη αυτή έκδοση περιλαμβάνει μιά επιλογή άρθρων που ο συγγραφέας δημοσίευσε σε διάφορα περιοδικά και εφημερίδες πάνω στα θέματα των σχέσεων ΕΟΚ - ΗΠΑ, καθώς και των προβλημάτων και συνεπειών που δημιουργούνται από την προσχώρηση της Ελλάδας στην ΕΟΚ. Οι μελέτες αυτές δέν φιλοδοξούν να προσφέρουν καμιά βαρύγδουπη ανάλυση. Απλώς προσπαθούν να συζητήσουν μερικά από τα προβλήματα που συνδέονται με την ΕΟΚ και την ένταξη της χώρας σ' αυτή.

ΔΗΜ. ΔΟΥΚΑΡΗ

Τό πέτρινο πρόσωπο
Ποιήματα

'Εκδόσεις Τομές, Αθήνα 1979

Είναι τό ποιητικό βιβλίο του Δ. Δούκαρη που πρωτοδημοσίευσε τό 1950. Τό πέτρινο πρόσωπο χωρίζεται σε ένότητες: τό πέτρινο πρόσωπο, τά συνεχόμενα και ό θόρυβος του ποιήματος.

«Μέ ακολουθεί ό θόρυβος του ποιήματος/ όπως αποχωρίζομαι/ τό σωσίβιο χαρτί/ μονάχα έμένα ακολουθεί/ πού γνωρίζω, μέ λεπτομέρειες,/ πόσο επικίνδυνη/ ύπηρεζε ή διαδρομή».

Από τό θόρυβο του ποιήματος.

ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ

70 ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ

ΡΙΤΣΟΥ

'Εκδόσεις: Κέδρος, Αθήνα 1979

Η δημόσια εκδήλωση που οργανώσε στις 14 Μαΐου ή ΕΕΛ για νά τιμήσει τά 70 χρόνια του μέλους της, ποιητή Γιάννη Ρίτσου. Περιέχει τόν έναρκτηριο λόγο του προέδρου της ΕΕΛ, τήν αντιφώνηση του ποιητή, τόν χαιρετιστήριο λόγο του επίτιμου προέδρου της ΕΕΛ, τήν όμιλία του καθηγητή Γιώργου Βελουδη «Αυτοβιογραφία, μύθος και ιστορία στο έργο του Γιάννη Ρίτσου», καθώς και τόν ευχαριστήριο χαιρετισμό του ποιητή.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΚΙΟΚΑΣ

Κάπως έτσι

'Εκδόσεις: Δίφρος, Αθήνα 1979

Οί έμπειρίες του συγγραφέα σάν οδηγού έκδρομικού λεωφορείου. «Η οδηγηση έχει κόπο,

όπως κάθε δουλειά που γίνεται έπάγγελμα. Μικρός στο χωριό μου τό θεωρούσα τύχη μεγάλη νά γινόμουν οδηγός νά δαστούσα τιμόνι», γράφει στόν πρόλογο. Καί τελειώνοντας: «συχνά συλλογιόμουν τήν ιστορία που θά διηγηθώ και που τήν άκουγα από παππούδες στο χωριό μου κάποτε. Η ιστορία έγινε κάπως έτσι...»

ΤΑΣΟΥ ΦΑΚΙΟΛΑ

Η Εὐρωπαϊκή Κοινότητα και ή Ένταξη της Ελλάδας

'Εκδόσεις: Παπαζήση

Ο συγγραφέας, που έχει σπουδάσει στή Μόσχα, στο βιβλίο του αυτό, που προστίθεται στήν πολύ φτωχή γραμματολογία του προβλήματος της ελληνικής ένταξης, έρευνά τόν διεθνή ρόλο της Ελλάδας, τίς σχέσεις της με σοσιαλιστικές χώρες, τά προβλήματα της ένταξης, τίς εναλλακτικές λύσεις και τά όφέλη της Ελλάδας από τήν ΕΟΚ. Ο συγγραφέας στόν πρόλόγο του λέει ότι ή εργασία περιέχει ένα σημαντικό μέρος μιάς μελέτης που γράφτηκε όταν ό συγγραφέας διορίστηκε στήν ΕΣΣΔ και ή όποία διαπραγματεύεται τή θέση της Ελλάδας στήν παγκόσμια οικονομία.

ΡΟΥΛΑΣ ΚΟΝΤΕΑ

-ΘΕΟΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Χίλιοι θάνατοι κι ένας άκόμα
Αθήνα 1979

Οκτώ διηγήματα που έχουν νά κάνουν μέ τίς ανθρώπινες σχέσεις. Στο πρώτο και μεγαλύτερο της συλλογής ό αφηγητής εναλλάσσεται απ' τόν ήρωα (ες) στήν ήρωίδα (ες). Η παρατήρηση της πραγματικότητας είναι άποσπασματική, οι καταστάσεις αποδίδονται μέ χοντρές γραμμές, ό έκάστοτε αφηγητής βλέπει αυτά που τόν κάνει νά ξεχωρίζει ή ψυχολογική του διάθεση τήν κάθε στιγμή. Αυτό σημαίνει πώς κέντρο είναι πάντα τά πρόσωπα, τά όποια όμως ή συγγραφέας δέν καταφέρνει νά κάνει ζωντανά στά μάτια μας. Η γραφή είναι κινηματογραφική (του έμπορικού κινηματογράφου).

ΑΡΓΥΡΟΥΛΑ ΚΟΥΤΗΦΑΡΗ - ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΟΥ

Μιά βέρα, τρείς άρραβώνες
Αθήνα 1979

Αντιστασιακό μυσιστόρημα είναι ό υπότιτλος του έκδομου βιβλίου της συγγραφέας. Ο Βασίλης Γ. Σπανός που προλογίζει

τό βιβλίο γράφει: «Η Αργυρούλα Κουτήφαρη - Φραντζέσκου γνώρισε άναμφισβήτητα, σε όλες της τίς διαστάσεις, τή ζούγκλα που προσπαθούσε νά κατεβάσει τόν άνθρωπο στο έπίπεδο του κτήνους. Καί πιο κάτω: Ήταν άπίστευτα σκληρά τά χρόνια που ή φορά των πραγμάτων διαμόρφωσε, για νά τά ζήσουν κι απ' αυτά νά άποκομίσουν έμπειρίες... Μεταξικές δικτατορίες, παγκόσμιοι πόλεμοι, κατοχές, έθνική αντίσταση, γκρέμισμα όνείρων. Μέσα σ' αυτό τό άχαρο πλαίσιο, γεννήθηκε ή πλοκή του έργου, μέ ήρωες ζωντανούς, μέ εικόνες σάν από κινηματογράφιση επί τόπου των σκηνών που μεσολαβούσαν. Θά θέλαμε νά προσθέσουμε ότι ό υπότιτλος «Αντιστασιακό μυσιστόρημα, δυστυχώς, πολλές φορές θολώνει τά νερά, χωρίς νά κάνει τό έργο καλύτερο ή χειρότερο απ' ό,τι είναι».

ΑΝΤΡ. ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗ

Κ. ΤΖΑΝΗ

Στρατηγικά ζητήματα της Επανάστασης στήν Ελλάδα - Έργα και ήμέρες του δεξιού και άριστερου όπορτουнизμου. Αθήνα 1979

Στό βιβλίο αυτό οι δυό συγγραφείς εξετάζουν «τά κύρια στρατηγικά προβλήματα της επανάστασης» στήν Ελλάδα και όσα από τά ζητήματα της τακτικής σχετίζονται άμεσα μαζί τους. Τά θέματα που αναφέρονται είναι: Χρειάζεται ή όχι τό τσάκισμα της άστικής κρατικής μηχανής; Ειρηνικό ή βίαιο θά είναι τό πέραςμα στή νέα έξουσία; Ποιός θά είναι ό χαρακτήρας της επανάστασης; Ποιά ή φύση του κοινοδουλευτισμού; Θά καθοδηγήσει τήν πάλη του λαού ένα κόμμα και ποιά ή σχέση του μέ τίς μάζες; κλπ.

Σέ ειδικό κεφάλαιο οι δυό συγ-

γραφείς ασχολούνται και μέ τό επαναστατικό κέντρο και τή μετατόπισή του.

ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΙΔΗ

Η θεωρία της Οικονομικής

Πολιτικής

'Εκδόσεις: Παπαζήση

Αθήνα 1979

Ο συγγραφέας, που είναι καθηγητής στήν ΑΣΟΕΕ, προλογίζοντας τό βιβλίο του γράφει ότι αποτελεί εισαγωγή στή θεωρία της Οικονομικής Πολιτικής και έχει γραφτεί για τήν έξυπνότητα των αναγκών των σπουδαστών της Ανωτάτης Σχολής Οικονομικών και Έμπορικών Έπιστημών. Έλπίζει όμως ότι θ' αποτελέσει χρήσιμο δόθημα και σε όσους επιθυμούν νά έξουικειωθούν μέ τό αντικείμενο της Οικονομικής Πολιτικής. Ο συγγραφέας πετυχαίνει νά παρουσιάσει καταληπτά έννοιες αρκετά περίπλοκες, όπως συνήθως μάς παρουσιάζονται.

JINA POLITI

Shakespeare and Law

Titus Andronicus: The scales of Justice

Papazissis publishers, Athens 1979

Δημοσιευμένη στα άγγλικά ή διάλεξη που έδωσε ή συγγραφέας και διδάκτωρ του Πανεπιστημίου του Καμπριτζ, στο ίδιο πανεπιστήμιο τόν Οκτώβριο του 1978. Στήν ανάλυσή της ή Τζίνα Πολίτη δέν ασχολείται μέ τήν αισθητική της τραγωδίας του Σαίξπηρ, μέ τόν αισθητικό κόσμο της από μόνο του, αλλά μέ τά στοιχεία της πραγματικότητας εκείνα που τήν συνδέουν μέ τά ιστορικά γεγονότα, δηλαδή μέ τήν έννοια του νόμου, τή δομή της πολιτικής έξουσίας και τήν ιδέα της Renovatio Orbis.

ΜΠΟΡΙΣ ΒΙΑΝ

Ο άφρός των ήμερών
Μετ.: Ρένα Χάτκουτ
Έκδόσεις: Γράμματα
Αθήνα 1979

Πήρε 32 χρόνια στα ελληνικά εκδοτικά πράγματα για να κατορθώσουν να εκδώσουν αυτό το υπέροχο βιβλίο.

Προφητικό, ακόμη και σήμερα, γεμάτο τρυφερή απόγνωση στη θέα των πραγμάτων που αλλάζουν απ' το δάρος της συναισθηματικής φθορίσης των δρώντων προσώπων. Η φαντασία εδώ είναι καθημερινή πράξη κι έτσι τὰ δσα συμβαίνουν αποδίδονται, θά λέγαμε, με έναν εικαστικό υπερεαλισμό. Δέν υπάρχει τίποτα παράξενο ή παράδοξο απ' τή στιγμή που απ' τίς πρώτες κιόλας σελίδες εισάγεται κανείς στο κλίμα της αποδοχής ενός «πραγματικού» που είναι αυτό της φαντασίας του συγγραφέα.

Ο έρωτας, ή μουσική, τὰ χρώματα, όλα ανεβάζουν τόν πυρετό της ανάγνωσης και κάνουν τό βιβλίο - κόσμο που άμα μπεις μέσα, υπάρχει.

Φροντισμένη έκδοση και μετάφραση με νευρο, αλλά και αισθαντικότητα.

ΡΕΑ ΓΑΛΑΝΑΚΗ

Τά Όρνκτά
Έκδόσεις: Διογένης
Αθήνα, 1979

Η Ρέα Γαλανάκη, με τό δεύτερο ποιητικό βιβλίο της, μάς φέρνει μπρός σέ μία διατύπωση, που σχεδόν μόνο με τήν γλυπτική θά μπορούσε να συγγενέψει.

«Η γοητεία μιās αφήγησης σκληρής, τελειωμένης, αναντίρρησης».

Η ανάγνωση έχει τό χαρκτηρία της περιήγησης μπρός σέ ανάγλυφα που ή μνήμη έχει αναδύσει και που έτσι, κατακτημένα συναισθήματα, αποθέτει τό στοργικό χέρι του ποιητή στο χαρτί.

Η μέ σαφήνεια αναγνωρίσιμη λιτότητα, επίτευξη της ποιητρίας, δέν καταλήγει στο άποστέρνυμα.

άντίθετα, χυμώδης ή κάθε λέξη και ουσιαστική.

Τόν κάθε στίχο διαπερνά μία παράξενη ύγρασία, κάπως σάν θρήνος έσωτερικός που όμως ξεπηδά μέσ απ' τούς πόρους.

«Γεωμετρία Ίωνικής Κόρης: Γυναίκα εύλωτη κι αναλωμένη κι ανεξάντλητη / μ' ένα νεκρό στη φούχτα σου εύκλειδιο θεώρημα».

Ν.Κ. ΛΟΥΡΟΣ

Κ.Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
Δυό γιατροί θυμούνται
Έκδόσεις: Φιλিপότη,
Αθήνα 1979

Οί δυό γιατροί των Αθηνών αναμνησκονται περιστατικά και κοινές έμπειρίες της επαγγελματικής τους ζωής, με άπώτερο σκοπό νά εισάγουν τόν αναγνώστη στα παρασκήνια του επαγγελματός και στην απομυθοποίηση της Ιατρικής. Δυστυχώς όμως τούς λείπει τό βάθος και ή οξύτητα ακόμη και ενός Szasz. Μένει μία περίσσεια όστικού - καθωσπρέπει - χιούμορ, παλιόκαιρινής αδρότητας και μία αισθηση λουστραρισμένων σαλονιών, άσπρων πουκάμισων και κοστουμιών.

ΕΜΜ. ΚΡΙΑΡΑ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ
19ος αιώνας
Έκδόσεις: Φιλিপότη
Αθήνα 1979

Γιά τό Σολωμό, γιά τόν Άνδρέα Κάλβο, γιά τόν Βηλαρά, γιά τόν Ψυχάρη, γιά τόν Τομπασέο. Τό πιο πρόσφατο είναι γιά τόν Σολωμό και τό πιο παλιό γιά τόν Κάλβο, τούς δύο αναπόφευκτους άξονες της νεοελληνικής ποίησης. Ένδιαφέροντα κείμενα που μάς μαθαίνουν πράγματα από γνωστές και άγνωστες περιοχές της νεοελληνικής γραμματείας.

ΜΠΕΡΤΟΛΤ ΜΠΡΕΧΤ
Τά όράματα της Σιμόν Μασάρ
Μετάφρ.: Σταύρου Ντουφεξή - Α.Θ. Κολτσιδοπούλου
Έκδόσεις Νεφέλη, 1979
1941 - 1943 Καλλιφόρνια ΗΠΑ

Ο Μπρέχτ δούλευε τό έργο, ενώ παράλληλα προσπαθούσε νά πουλήσει σενάρια και ιδέες στους κινηματογραφικούς παραγωγούς του Χόλυγουντ, γιά νά ζήσει. Τό άνάλαφο, παρά τό θλιβερό του θέμα, ποιητικό, ειρωνικό, ψυχαγωγικό και άρτιστικό αυτό θεατρικό έργο, μοιάζει με σύμμιξη του έξπρεσιονισμού της πρώτης του φάσης με τήν έπικότητα της ύστερης. Τό έργο συν-οδεύεται από σκίτσα του George Grosz.

ΒΙΒΛΙΟ-ΚΡΙΤΙΚΗ

Η Άμαλία Φλέμιγκ
γράφει γιά τό βιβλίο της
Γίονας Μικέ Παϊδούση: Τά
παιδιά της σπηλιάς

Ξαναδιάβασα «Τά Παιδιά της Σπηλιάς» και σάν στο πρώτο διάβασμα με μάγεψαν οι ιστορίες της κυρά-γιαγιάς, του παππού Νταγρέ και του παππού Βουρλή. Καί οι άναμνήσεις τόσων άλλων και ακόμα της ίδιας, που μάς τίς δίνει ή Γίονα σέ μία γλώσσα καινούρια, δικιά της.

Αυτή ή γλώσσα με μάγεψε πιο πολύ απ' όλα. Δέν είναι πεζογράφημα «Τά Παιδιά της Σπηλιάς». Κι ή ποίηση θά μου φαινόταν στεγνή κοντά στο ζωντανό αυτό κείμενο με τόν μεθυσιτικό ρυθμό. Οί λέξεις, ιδίωμα ίσως του χωριού, προσθέτουν κι αυτές τήν άλλοιωτική γοητεία τους. Καί μέσα σ' αυτά ή βαθιά τίμια αλήθεια. Τό πηγαίο. Η έλλειψη κάθε ψεύτικης προσπάθειας.

...«Κ' ή Παναγιά έγύριζε στο σπίτι άποσταμένη. Καί λίγο γιά νά δροσιστεί, λίγο νά ξανασάνει, καθόταν στο κατώφλι της με άδειαν τά χέρια κ' έπαιζε τά δαχτύλια της. Τά μπλέκει, τά ξεμπλέκει, και μέτραγε τούς λογισμούς που δέχνανε τό νού της.

Τήν πήρε ό ύπνος και τήν πάει σεργιάνι στους μπαξέδες, γιά νά χαρεί τίς μέλισσες, που στήσαν

χοροστάσι τρωγίρω στους μελισσανθούς, και νά ξεδώσει ό γούς της.

Αναστενάζει ή Παναγιά, χάνονται οι μεντέδες κ' έρχονται τά μελλούμενα. Όθι διαβεί κι θβε σταθεί σταυροί και στρωμένοι. Στά διάπλα, στα τρίστρατα, Καισαριινές και Μικρονήσια. Κάθε σταυρός κ' ένας υγιός, κάθε υγιός και μάνα. Καί γύρω ξεφαντώνοντε γενιές γενιών οι σταυρωτοί της.

Παύς τότε πώς διωδύχανε της Παναγιάς οι πόνοι».

Η άνάγκη νά πνίξει τόν απύθμενο πόνο του χωριού του Μικέ, τό ότι δέν μπορούσε πιά, όπως τόσο τό ήθελε, νά έξακολουθεί νά ζει στη σκιά του, ξεδεύοντας γιά κείνον, γιά νά τόν βοηθά, τή δραστηριότητα και τίς γνώσεις της, έριξαν τήν Γίονα Μικέ Παϊδούση πίσω στην δικιά της τέχνη, τήν λογοτεχνία.

Με τήν πρώτη της σερνή έμφάνιση στα «Παιδιά της Σπηλιάς», ή Γίονα άποδεικνύεται δόκιμος λογοτέχνης. Άξια σύντροφος του μεγάλου έπιστήμονα που χάθηκε, που κοντά του μαθήτευσε κι έζησε τήν όμορφιά και τήν αλήθεια της τίμιας έπιστημονικής μελέτης, ή Γίονα, στη δική της δουλειά κρατά τήν σφραγίδα αυτής της έμπειρίας. Στο τόσο λιγρό και πηγαίο γράμμα της διαφαίνεται ή σοφία και τίμια δουλειά.

έκδόσεις «συλλογή»

ΓΙΑΝΝΑΡΗ 35, Αθήνα, 8310403-8310419

Σέ μία προσπάθεια παρουσίασης της ελληνικής άντιστασιακής πεζογραφίας και σάν ελάχιστη προσφορά στην παργκονισμένη Έθνική Άντίσταση.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

το πρώτο βιβλίο της τριλογίας του
Βαγγέλη Ίωάννου

«... μέσ' από τίς σπάνιες σελίδες του «θουνού» από 'Τ' άνάρτικο» του Β. Ίωάννου αναβιώνει τό μεγαλείο της Έθνικής άντίστασης του λαού κατά παντός επιβουλεύα, από τό έπος 'Τ' Αλθανικού Ίσαμε τίς μέρες του έμφύλιου...»

ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΑΝΤΩΝΗ Κ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗ

**ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ**

ανθρώπος
χωρός

Ούγγρική Χαρακτική: Αίθουσα Τέχνης ΚΑΠΑ

Έννιά Ούγγροι χαράκτες συμμετέχουν στην έκθεση με ένα σύνολο 50 έργων: τεκμήρια μιάς αναμφισβήτητης ποιότητας. Ή τελευταία είναι συνάρτηση του προσωπικού ύφους, της αναζή-

TAMAS KOVACS

τησης, του τρόπου έκφρασης, της πλούσιας φαντασίας και του πολύ προσεγμένου «μετιέ». Διαπιστώνουμε, ακόμη, ένα πολύ λεπτό πνεύμα και μιά ευστοχη κριτική διάθεση.

Ή Αναβίωση του Κλασικού Πνεύματος: Έθνική Πινακοθήκη

Έκθεση που οργανώθηκε στην Έθνική Πινακοθήκη σε συνεργασία με το Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης. Μιά πλατιά επιλογή από δημιουργίες διαφόρων τόπων και χρόνων. Ανάμεσά τους ξεχωρίζουν: Ή Αποκάλυψη του Γκρέκο που πλαισιώνεται, εδώ, από άλλα έργα του ίδιου καλλιτέχνη. («Λαοκόων» από την Έθνική Πινακοθήκη της Ουάσιγκτον, «Χορωδία των Αγγέλων» από την Έθνική Πινακοθήκη, κ.ά.). Έργα της Γαλλικής Σχολής, από τα οποία σημειώνουμε μία σύνθεση του Ντελακρουά, ένα έργο του Σεζάν, του Μαγιόλ, κ.ά. Συνθέσεις Φλαμανδών και Γερμανών καλλιτεχνών, ταπισερί, κ.ά. Πολύ ενδιαφέρον τεκμήριο είναι ο εικονογραφημένος κατάλογος που συνοδεύει την έκθεση.

Μιά Αντιπροσωπευτική Καλλιτέχνηδα της «Άρτε Πόδερα»: Γκαλερί Μπερνιέ

Ή Ιταλίδα Μαρίζα Μέρτζ παρουσιάζει έργα στα οποία αξιοποιείται ιδιαίτερα ή ύψη και ή

δομή των υλικών που μεταχειρίζεται. Οί δημιουργίες της δένουν άναμεταξύ τους σέ ένα αδιάσπαστο σύνολο που έχει τή δύναμη νά χαρίζει μιά ξεχωριστή προσωπικότητα ακόμη και στο χώρο.

Ένας Βούλγαρος Καλλιτέχνης: Γκαλερί «Διογένης»

Ή Ντ. Καζακόφ, ζωγράφος, γλύπτης, ξυλογλύπτης και χαράκτης, κατορθώνει νά συνδυάζει μέ έναν ευστοχό τρόπο στά έργα του τήν παράδοση του τόπου του μέ τά σύγχρονα καλλιτεχνικά ρεύματα.

Μιά πολύ ενδιαφέρουσα εκδήλωση του Γαλλικού Ίνστιτούτου.

Ή υποδειγματική σάν ιδέα και σάν τρόπος προβολής των καλλιτεχνών στην άρχή - μόλις - της σταδιοδρομίας τους, στέκει ή πρωτοβουλία του Γαλλικού Ίνστιτούτου νά οργανώνει κάθε δύο χρόνια Μπιενάλε Αποφοίτων της ΑΣΚΤ. Πρόκειται για μιά προσπάθεια που πραγματοποιείται για πρώτη φορά τόν Οκτώβρη.

Στίς εκδηλώσεις αυτές θά παίρνουν μέρος όλοι άνεξάρτητα οί σπουδαστές που αποφοιτούν κάθε χρόνο και που είναι καμιά τριανταριά. Χαρακτηριστικό στέκει εδώ ότι οί ίδιοι οί φοιτητές επιλέγουν τήν κριτική επιτροπή που θά βραβεύσει τά έργα. Ακόμη, τά βραβεία που δέν είναι διαρθρωμένα άξιοκρατικά και προσφέρονται από: Τό Γαλλικό Ίνστιτούτο (ύποτροφία ένδς μηνός στη Γαλλία). Τή Μ. Λιακοπούλου σέ μνήμη του πατέρα της Π. Βυζάντιου (βραβείο: Ή Βυζάντιος και οί Νέοι). Τό Ήπουργείο Πολιτισμού.

Έκείνο που επιβάλλεται νά σημειωθεί εδώ είναι ότι για πρώτη φορά δίνεται έπίσημα ή εύκαιρία στους πολύ νέους αυτούς καλλιτέχνες νά δείξουν τή δουλειά τους δίχως κανένα, από μέρους τους, έξοδο - κάτι που θά 'ταν ανέφικτο στο χώρο μιάς γκαλερί, ενώ συγχρόνως τούς παρέχεται ή δυνατότητα νά άναγνωριστεί και νά βραβευτεί ή δουλειά τους: κάτι που τούς δίνει όπωσδήποτε μίαν εφρευτική ώθηση. Πρόκειται γενικά για μιά προσπάθεια ύποδειγματική, ιδίως από τή στιγμή που άφιερώνεται αποκλειστικά στην άνάδειξη του έλληνικού καλλιτεχνικού δυναμικού.

Ή Έκθεση του Γάλλου Καλλιτέχνη Μ. ΖΙΛΙ: «ΉΩρα»

Ή Ζιλί παρουσιάζει μιά πολύ ενδιαφέρουσα δουλειά. Έχει κυρίως τήν προπαίδεια του γλύπτη και είναι και καθηγητής στη Beaux Arts. Μάς αποκαλύπτει τίς μεγάλες ικανότητές του σέ ότι άφορά τή δυνατότητα μιάς ούσιαστικής έναλλαγής στη σύνθεση και τό χειρισμό του χρωματικού παράγοντα, στο ζωγραφικό έργο που παρουσιάζει κυρίως, εδώ. Σέ μίαν από τίς δύο κύριες ένότητες των έργων του, ό καλλιτέχνης εκφράζεται μέ έναν ήμι-παραστατικό τρόπο που μάς προκαλεί συνειρμούς σέ ότι άφορά τά έπιμέρους σχήματα, άλλοτε μέ ανθρώπινα κορμιά, άλλοτε μέ λιθάρια, κ.ά. Στη δεύτερη, τό προβάδισμα έχει δοθεί σχεδόν αποκλειστικά στο χρώμα που αξιοποιείται σέ διάφορους τόνους και αποχρώσεις σέ συνδυασμό μέ γεωμετρικά σχήματα. Πρόκειται,

στη δεύτερη αυτήν περίπτωση, για μιά τελείως προσωπική δημιουργία που είναι άπαλλαγμένη τόσο από τή σχηματικότητα της ελαχίστης τέχνης, όσο και από τή μονότονη «όψη» της Κόλορ Φήλντ Παϊντινγκ.

Λάδια και Σχέδια του Ντ. Λακόμπ: «ΉΩρα»

Βοηθός του Ζιλί στη Beaux Arts, ό ζωγράφος εκφράζεται μέ μίαν άναμφισβήτητη ποιήση στά έργα του, όπου τόν άπασχολεί θεματικά κυρίως ή παρουσία του δέντρου.

Άλλες Έκθέσεις

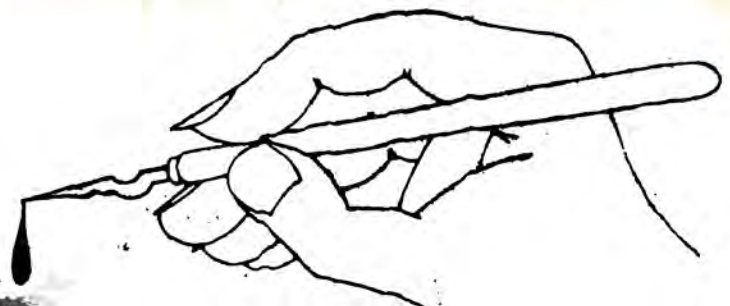
Ζάν Πάυλ Κλερέν: Λάδια, γζουάς, άκουαρέλες, και γλυπτά: ΑΤΑ, Γλύκωνος 4.
Ε. Μουτάφη-Πάνου: Γκαλερί Ήδωροχός, Άναπήρων Πολέμου 16.
Γ. Παιζάκης: Στοά Τέχνης, Βουκουρεστίου 45.

● Ο Σταύρος Ίωάννου εκθέτει στη γκαλερί «σύλλογή», ως τίς 23 Οκτωβρίου. Μαθητής του Γιάννη Μόραλη στην ΑΣΚΤ, πήρε μέρος σέ πολλές ομαδικές εκθέσεις άπ' τά φοιτητικά του χρόνια. Στο βιβλιοπωλείο gazette είχε τήν πρώτη του άτομική έκθεση τό 1976. Ακολούθησε ή άτομική και πάλι έκθεσή του στη γκαλερί «σύλλογή» τό 1977.

Πρόσφατα οργάνωθηκε μέ τό Α βραβείο της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών.

Μιά πλαστική έρμηνεία του χώρου επιχειρεί ό καλλιτέχνης, τί-τοια που συνθέτει αλλά και προβάλλει τή οργάνωσιακή άφομή. Τό έρέθισμα, πολλές φορές, προκύπτει άπ' τό ίδιο τό υλικό που άποκτά έτσι νέα διάσταση, χωρίς όμως νά πραγματοποιεί τή ρήξη μέ τό περιβάλλον. Α.Φ.

● 'Η σύνταξη έχει «φρακάρει» τώρα πιά με συσσωρευμένα γράμματα. Πολλά από αυτά παρουσιάζουν κάποιο ιδιαίτερο ενδιαφέρον και όλα προσθέτουν ένα στοιχείο, μία πληροφορία ή συμβάλλουν στον διάλογο που επιζητούμε όλοι και από τις στήλες αυτές. 'Αλλά ο χώρος είναι όρισμένος· και πολλοί είναι οι φίλοι που «θυμωμένα» ζητούν περικοπή των σελίδων. Δέν έχουν δίκιο, πιστεύουμε. 'Αναγκάζομαστε όμως σήμερα, μετά από πολλούς δισταγμούς και αναβολές, να αναφερθούμε σύντομα σε επιστολές που από καιρό χρονίζουν. Οί φίλοι επιστολογράφοι ἄς μᾶς συγχωρήσουν και ἄς ἐπανέλθουν «δριμύτεροι» σε ἄλλα θέματα και μέ νέες ευκαιρίες. Ἄς δοῦμε ὅπως αὐτές τῆς ἐπιστολῆς:

● **ΑΒΕΡΩΦ.** 'Αποδεικνύεται ότι ο ὑπουργός ἐθνικῆς Ἀμύνης εἶναι ἰδιαίτερα... «δημοφιλής». Οἱ ἐπιστολές τῶν φίλων Χ.Α. (Σικάγο), Α.Α. ('Ανδραβίδα), Ι.Α. (Νεστόριο), Ι.Π. (Γιάννενα), Χ.Δ. (ΗΠΑ) κ.ἄ. διαφωτιστικές καί χρήσιμες θά εἶναι ὅταν - σύντομα - ἐπανέλθουμε στόν «γεφυροποιό».

● Εἰδικά ὁ «δημοκράτης Κ.Ν.» ζητᾷ νά παραιτηθεῖ ὁ κ. Ἀβέρωφ ἀφοῦ εἶναι ὁ πολιτικός

ὑπεύθυνος γιά τὰ φακελώματα, τήν πρωτοψασία τῶν «σταγονιδίων» καί τῆς κλοπῆς τῶν δπλῶν.

● Ἀνάλογα γράφει καί ἕνας συνταξιούχος τοῦ Η.Ναυτικῆς πού ἀναρωτιέται πῶς ὁ κ. Ὑπουργός διώκει τοὺς μικροὺς θαυματοφύρους καί δέν ἀπορεῖ γιά τό τί γίνεται μέ τῆς πολεμικές διομηχανίες, τῆς παραγγελίες στό ἐξωτερικό, κλπ.

● **ΔΙΕΘΝΙΣΤΙΚΑ.** Πολλοί ἀναγνώστες ἐπανερχονται σέ θέματα σχέσεων τῶν Κ.Κ. διαφόρων χωρῶν καί τὰ κίνητρα (διακρατικές σχέσεις ἢ ἰδεολογική συγγένεια) πού ρυθμίζουν τῆς σχέσεις αὐτές.

● Ὁ μαθητής Γ.Κ. (Πειραιᾶς) δέν θεωρεῖ ὅτι βοηθᾷ τήν ἀστική τάξη ἢ βοηθεῖ τῆς ΕΣΣΔ στήν Τουρκία.

● Ὁ Α.Α. (Θεσσαλονίκη) βλέπει μέ σκεπτικισμό τήν συμμεχία τοῦ Μ. Θεοδωράκη μέ τό ΚΚΕ, ἀλλά ἀναφέρεται καί στόν

Στάλιν καί τήν ταχτική του πρὶν τό Β' Παγκόσμιο πόλεμο.

● Ὁ Θ.Ρ. (Θεσσαλονίκη) γιά τή Σινοσοβιετική σύγκρουση, θεωρεῖ «ὅτι τόσο ἡ ΕΣΣΔ ὅσο καί ἡ Κίνα ἀκολουθοῦν τή γνωστή σέ ὅλους μας ἐξωτερική πολιτική, ἀκριβῶς γιατί ξέφυγαν ἀπό τό δρόμο τοῦ σοσιαλισμοῦ».

● Ἡ Σινοσοβιετική σύγκρουση (Βιετνάμ) ἀπασχολεῖ καί τόν Απ. Αν. (Πειραιᾶς) πού θεωρεῖ ὅτι «ἀντί γιά τήν εἰσβολή στό ὄνομα τοῦ 'προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ', οἱ σοσιαλιστικές χώρες ὀφείλαν νά βοηθήσουν στήν οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν Καμπότζη».

● Ὁ Ν. Σ. (Καισαριανή) ἀπαντώντας σέ συναναγνώστη του ἀναφέρει τὰ διεξοδικά στήν «ἄνοιξη τῆς Πράγας» καί θεωρεῖ ἐποικοδομητική τήν ἐπέμβαση τῆς ΕΣΣΔ, τότε ὅπως καί παλιότερα στήν περίπτωση τῆς Οὐγγαρίας.

● Ὁ Γ.Β. (Παγκράτι) ἀναφέρεται στίς ἀπεργίες πού πρὶν λίγους μῆνες εἶχαν ξεσπάσει στή Ρουμανία.

● Γιά τήν Παιδεία καί τὰ σκάνδαλα τῆς διαρροῆς, μᾶς γράφει μαθητής ἀπό τή Θεσσαλονίκη καί - ἀφελῶς βέβαια - ἀναρωτιέται γιατί δέν παραιτήθηκε οὔτε ὁ κ. Βαρδισσιώτης, οὔτε καί κανεῖς ἄλλος.

● Θέματα γιά τήν **ΑΝΤΙ-δηφήμιση** θίγουν οἱ φίλοι Γ. Μαρτιάκης, Τζ. καί Νένη Παπουτσή καί Χρ. Τυροβοῦλης μέ χρήσιμες παρατηρήσεις καί ὑποδείξεις· θά ἐπανέλθουμε.

● Ὁ φίλος Ἀθ. Γράβας ἀπό τόν Καναδά μᾶς γράφει γιά τήν **ΕΟΚ**:

«Ὅταν ἡ χώρα μας μπεῖ στήν ΕΟΚ θά γίνουν οἱ Ἕλληνες σκλάβοι τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας καί θά γεμίζουν οἱ νευρολογικές καί καρδιολογικές κλινικές ἀπό τό ἄγχος καί τῆς δυσκολίας πού θά συναντοῦν ὅλοι - ἀπό τόν ἀνταγωνισμό καί τή μετανάστευση».

● Φιλολογικά εἶναι τὰ θέματα πού θίγει ὁ Νίκος Χαρακάκος (γιά τή μελέτη τοῦ Πάνου Θασίτη) καί ὁ Κώστας Ἰωαννίδης πού μᾶς στέλνει καί ποίημά του. Τό τελευταῖο γράμμα - χαρακτη-

ριστικό γιά τίς ἄδικες κρίσεις του, δημοσιεύουμε στή συνέχεια:

'Αγαπητό «ΑΝΤΙ».

Πρὶν ἕνα χρόνο περὶπου ἔστειλα μιά κριτική γιά τόν «Γυμνό Ὀμιλητή» τοῦ Λεφτέρη Πούλιου. Ἀλλά δέν δημοσιεύτηκε. Ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἐγώ δέν ἀνῆκω σέ καμιά λογοτεχνική κλίκα. Δημοσιεύτηκαν τὸςες καί τὸςες κριτικές - μερικές ἀπ' αὐτές τίποτα δέ λέγουν στήν οὐσία - ἀλλά ἡ δική μου ὄχι.

Πρῶτον, ἐπειδὴ εἶμαι ἄγνωστος σάν ὄνομα (αὐτό ὀφείλεται ὄχι στήν ἀναξιοτήτά μου, ἀλλά στό ὅτι δέν μοῦ ἀρέσει νά «σκάβω» γιά νά... ἀνέβω!).

Καί δεύτερον - τό κυριότερο - ἐπειδὴ δέν ἀνῆκω σέ καμιά «ὁμάδα» ἢ «κλίκα» καλύτερα.

Τώρα σᾶς στέλνω μερικά ποιήματα. Πιστεύω πῶς καί μελλοντικά θά ἔχετε «λογοτεχνικό παράρτημα». Καιρὸς λοιπὸν νά δημοσιευτοῦν τὰ ποιήματά μου. Ἀλλῶστε δέν ὑστεροῦν...

Ἔχω τυπώσει ὥς τώρα μιά ποιητική συλλογή καί ἔχω δημοσιεύσει σέ μερικά περιοδικά. Εἶμαι 28 ἐτῶν καί πτυχιούχος Παντείου. Αὐτά, γιά νά ἔχετε κάτι τό ἐλάχιστο γιά μένα.

Κώστας Ἰωαννίδης

Μά ἡ μὴ δημοσίευσή, ἀγαπητέ φίλε, μπορεῖ νά σημαίνει πολλά: ἢ ὅτι χάθηκε τό γράμμα - ὅπως στήν περίπτωσή σας - ἢ ὅτι δέν ἦταν καλή ἡ συννεφιασία σας. Ἡ μὴ δημοσίευσή δέν σημαίνει ὅπως οὐκ ἔστι· κλίκα ἢ «συνωμοσία».

● Ὁ Χρήστος Αλεξανδρῆς ἀπό τῆς ΗΠΑ ἀναρωτιέται πολὺ γιά τό τί πράγμα εἶναι αὐτὴ ἡ «Νέα Δημοκρατία», καί πόσο δημοκρατική βγήκε μετὰ τό Α' συνέδριό της.

● Ὁ Δ.Π. ἀναρωτιέται γιά τήν τύχη καί τὰ συμπεράσματα τῆς ἔρευνας πού κάναμε ἀνάμεσα στοὺς ἀναγνώστες μας πρὶν μερικὸς μῆνες. Τὸν πληροφοροῦμε ὅτι σύντομα θά δημοσιευτοῦν.

● **‘Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ** απ’ άκρον εις άκρον και τά ποικίλα προβλήματά της είναι, τι γοητεύει περισσότερο σά θέμα τούς αναγνώστες μας. ‘Η συγκομιδή των έπιστολών είναι πλούσια, αλλά ή αναφορά συνοπτική.

● **‘Ο εργάτης Β. Γεραμάς** απαντώντας σέ παλιότερα άρθρα των Σπ. Λιναρόδωτον και ‘Αντ. Μπριλλάκη σημειώνει για την ένότητα της ‘Αριστεράς:

«Έγινε ή ενότητα των κομμουνιστών, ξεπεράστηκε αυτή ή κρίση που ύπληρχε. Καί τώρα οί κομμουνιστές και τό κόμμα τους τό ΚΚΕ δάζουν νέους στόχους, προχωρούν πάρα πέρα την πάλη τους, αφήνοντας πίσω τους όσους θέλουν να δαυκαλίζουνται άκόμα μέ τό θέμα «ένότητα του κομμουνιστικού κινήματος της χώρας μας».

● **‘Ο φοιτητής της Νομικής Γιώργος Κ.** απαντά στον ‘Επ. Γερούλο (τχ. 123) μέ διεξοδικές αναφορές σέ περιπτώσεις παραδιάσεων της κομματικής νομιμότητας την εποχή του σταλινισμού.

● **‘Ο μαθητής Θ. Τσίπος** θυμίζει στον Δ. Σεβαστάκη (γράμμα του στό τχ. 123) όσα - μη κολακευτικά - ό Ριζοσπάστης έγραψε (‘Οκτώβρης - Νοέμβρης του ‘76) για τον Μίκη Θεοδωράκη.

● **‘Ο Τ. Ρήγας** αναλύει και υπερασπίζεται ή γραμμή του ΠΑΣΟΚ στό θέμα της ΕΟΚ και έξηγγεί την τακτική του στή συζήτηση της Βουλής.

● **‘Ο Κώστας Α. (Δάφνη)** μέ άφορμή ή συνέντευξη του Μ. Γλέζου στό ΑΝΤΙ διακηρύσσει πώς «τό ΠΑΣΟΚ είναι τό μοναδικό κόμμα-κίνημα που μπορεί να φέρει την αλλαγή» και πώς τό σοσιαλιστικό του μοντέλο δέν είναι αυταρχικό, αλλά δίνει πρωτοβουλίες στόν πολίτη.

● **‘Αλλά για τό ΠΑΣΟΚ** γράφει και ό Ν. Ταμιόλης - μέλος της Ν.Ε. του ΠΑΣΟΚ Λακωνίας, μέ άφορμή έπιστολή του Κ. ‘Επιτροπάκη (τχ. 122):

«να έιστε ήσυχος και τό κίνημα θά ανταποκριθεί στήν άποστολή του όπως και ό Λαός στό κάλεσμα του για ‘Εθνική ‘Ανεξαρτησία, Λαϊκή Κυριαρχία, Κοινωνική ‘Απελευθέρωση».

● **‘Ο Θανάσης Ρούσης** συγχαίρει «τήν κνίτιστα από τον Πειραιά» για τίς θέσεις της και γιατί έδωσε άφορμή σέ γόνιμο και εποικοδομητικό διάλογο (δείτε και τχ. 123).

● **‘Ο φοιτητής της Νομικής Μ.Π.** απαντά στήν ‘Ελ. Παναγιωτίδου (τχ. 124) και αναφέρεται «σέ τρομπουνισμούς ΚΝΙτών και ΕΣΑΚτζήδων τό θράδυ των φοιτητικών έκλογών (23/2/79) όταν συνάδελφοι πήγαν στό νοσοκομείο μέ άνοιγμένα κεφάλια...».

● **‘Ο Φώτης ‘Αλεξόπουλος** αναφέρεται σέ μίαν άντιπάντηση

του Κ. Ευαγγέλου στόν ‘Αντ. Μπριλλάκη (τχ. 124) και στήν επίκληση για αυτοδιάλυση του ΚΚΕ:

«‘Αν κάτι κ. Ευαγγέλου, δέχνη τον κομμουνιστικό χαρακτήρα του ΚΚΕ. Είναι τό γεγονός ότι μπόρεσε να ξεπεράσει την κρίση που ακολούθησε την έκλογική άποτυχία της Συμμαχίας, μέ τό 2^ο (10^ο) συνέδριό του. ‘Αν είχε άπόκλιση προς ή σοσιαλδημοκρατία, θά είχε την τύχη των άλλων «έταίρων» της Συμμαχίας. Καί την κρίση δέν την ξεπέρασε μέ την «οιδηράν πειθαρχία», που εφαρμόζει τό άλλο Κ.Κ., αλλά μέ την έσωκομματική δημοκρατία και τό διάλογο».

● **‘Ο ‘Αλέξ. Χρυσανθακόπουλος - φοιτητής της Ψυχολογίας** στήν Πάντοβα - καταλήγει στό μακροσκελές γράμμα του:

«Δίπλα στήν πολιτική συγκατάθεση της παραδοσιακής ‘Αριστεράς ορθώνεται σήμερα μία άλλη πολιτική που την πιέζει άσφοντικά στήν άποδοχή μιάς άλλης γραμμής: «Στήν άμφισβήτηση της κυριαρχίας της Δεξιάς». Αυτή ή γραμμή που στρέφει τίς πλατιές δυνάμεις του λαού σέ θέσεις πολιτικής συμμετοχής, για να γίνουν τά διακηρυγμένα προγράμματα έξουσίας υπόθεση όλων των εργαζομένων, δάζει καιριο τό πρόβλημα στήν παραδοσιακή ‘Αριστερά μέ δύο πιθανές έναλλακτικές γι’ αυτήν λύσεις.

α) Νά έμμένει έγκλωδισμένη στις μέχρι τώρα περιθωριοποιημένες θέσεις της που δέν άντέχουν στις σύγχρονες ύπαιθήσεις που θέτει ό εργαζόμενος λαός μέ συνέπεια την οργανωτική και πολιτική της συρρίκνωση και πολυδιάσπαση.

β) Νά ένταχθεί στόν αγώνα, άνανθερώντας ή βασική της αρχή της αυτοαναγόρευσης του ήγεμόνα του λ.κ. και να άπαγκισρωθεί από τη διεθνή της επιλογή των παγκόσμιων συσχετισμών. Αυτή ή εύλογη μεταστροφή της παραδοσιακής άριστεράς δυστυχώς είναι κάτι πολύ δύσκολο γιατί έχει να κάμει μέ ριζικές ανακατατάξεις των έσωτερικών της δυνάμεων και την ίσπερίσχυση αυτοκεντρικών και άδογματίστων τάσεων της.

Σάν τελευταίο, από την εκλεκτική παρουσίαση των άπόψεών μου, θά ήθελα να έπισημάνω ότι τό σημαντικό, σήμερα, δέν είναι τόσο ή χρηστική αναφορά στήν ιστορία για να δικαιωθούμε, όσο ή δημιουργία νέων ιστορικών συνθηκών και πολιτικής πραγματικότητας σέ σύγχρονες θέσεις στηριγμένες στήν παγκόσμια πείρα, αλλά και στήν αυτόνομη, ιδιορρυθμη και βασισμένη πρώτα από όλα στις ΔΙΚΕΣ ΜΑΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ δράση».

● **‘Ο Σάκης Βελκόπουλος** απαντά στούς δύο «άλδυνόφι-

‘Ο «ΦΙΛΟΛΑΟΣ» και ή γεωπολιτική ΤΟ ΠΕΛΑΓΟΣ «ΑΒΡΑΑΜ»

‘Ο κ. Ε. Λαβούτας έκανε μία σειρά από ανακαλύψεις χρησιμοποιώντας μίαν έξαιρετικά πρωτότυπη μέθοδο που θέτουμε ύπόψη των αναγνωστών μας. Μάς γράφει ό κ. Λαβούτας:

«Είμαι ύποχρεωμένος να σας κάνω γνωστό ότι δέν είμαι φίλος κανένος περιοδικού και έφημερίδας, μου άρκει να διαβάσω μόνον τάς έπικεφαλίδας. ‘Ετσι σάν λαθροαναγνώστης της ‘Ακροπόλεως της Κυριακής 19 Αυγούστου 1979, είδα (σ.σ. στήν τέταρτη σελίδα!) μία γελοιογραφία, την Θυσία του ‘Ισραήλ, έμπνευσμένη από την θυσία του ‘Ισαάκ. Εικονίζονται οί Κύριοι Γιασέρ ‘Αραφάτ ως ‘Αγγελος. Τζίμ Κάστερ ως ‘Αβραάμ. και ό Μπεγκίν ως ‘Ισαάκ. Έδώ αισθάνομαι την ύποχρέωση να ξεκαθαρίσω την Ιεράν σημασίαν που έχει ή Θυσία του ‘Ισαάκ, καθ’ ότι άσχολούμαι μέ ΦΙΛΟΛΑΟΝ. Δηλαδή: ‘Αριθμός είναι εκείνος όστά κεκρυμμένα γνωστά καθίσταται, της Μουσικής και της Τέχνης δεσπόζει και ούδέν έπιτρέπει ψεύδους. Διά τούτο πρέπει να έξηγήσω και πληροφορήσω ότι ή κάθε λέξις αριθμείται, έφ’ όσον και τό άλφάβητον αριθμείται. Δηλαδή: Α ίσον 1, Β ίσον 2, Γ ίσον 3, κλπ.

Κι έτσι, άριθμώντας τίς λέξεις της γελοιογραφίας που παραθέτουμε, ό αναγνώστης μας άνακαλύπτει ότι ΑΙΓΑΙΟΝ = 145 = ‘Αβραάμ.

Καί διαπιστώνει:

Κατά συνέπειαν, πρό της ονομασίας του Αιγαίου, ονομάζετο πέλαγος ‘Αβραάμ.

‘Ερώτημα: 1. Ποίος ό ‘Ισαάκ που έθυσιάσθη διά να ζήσει ό ‘Αβραάμ; 2. Ποίος ό Θησέας, ό όποιος ξεχνώντας να έψησει λευκά πανιά εις τά Ιστιά, μετονόμασε, μέ τον θάνατον του πατρός του, τό πέλαγος ‘Αβραάμ, εις Αιγαίον;

Κι άφού κάνει μία σειρά σιγολογισμούς για την «έπιτομειτική» και «άντεθνική» παρουσία του σιωνισμοφύ του έλληνικού Αιγαίου, ό κ. Λαβούτας καταλήγει:

«... θά ήθελα να έπιστήσω την προσοχή που πρέπει να δοθεί εις τούς αριθμούς, οί όποιοι έπιτομολύτουν υλάνθαστα την πραγματικότητα, και την αξίαν της ελληνικής γλώσσας και γίνονται οδηγίο του όρθου δρόμου.

Αλλά πρόσ τό παρών, κι όν υπάρχουν κι άλλοι όπαίδοι του «Φιλόλαου» άνάμεσα στούς άναγνώστες μας, ές έσθον σέ έπισημή μέ τον Κ. Λαβούτα για να πρωσηθθεί ή... άριθμηση των λέξεων.

Τό σκίτσο που έκρινε πολλά (του Θύμη στήν «‘Ακρόπολη» 19/8/79)

λως» (τχ. 135) λέγοντας πώς μύλλον δέν κατάλαβαν τό πνεύμα του σημειώματος για τά αλφαικά σηκηροτήματα και σημειώνει ότι «ή προσδετική κατεύθυνση μιάς (έθνικής) κοιλτούρας δέν είναι ό άριθμός των ιδρυμάτων, αλλά αντίθετα ό πλουραλισμός της κοιλτούρας και ή έλευθερία να δημιουργείς τέχνη πέρα από δόγμα και κατεστημένες τάσεις».

Η ΚΟΚΚΙΝΗ ΑΚΤΗ

Τό σκόλιό μας για την «Κόκκινη ‘Ακτή» της γαλλικής Γ.Σ.Ε. προκάλεσε δύο έπιστολές:

‘Αγαπητό «ΑΝΤΙ».

Στό πύχως σας 131-132 της

4.8.79, είδα μέ λύπη μου δημοσιευμένη μία είδηση - σκόλιο που άφορά τό ξενοδοχείο τό όποίο διενθύνω, τό «Scarlet Beach».

‘Επειδή ή διαωτρόβωση της είδησης την άποδίδω σέ άόλεφρία σας και όχι σέ κακή πρόθεση θά ήθελα να άναφερθώ λίγο στά γεγονότα.

Στίς 29.6.79 ή έφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» δημοσίευσε σκόλιο του «Μικροπολιτικού» στό όποίο άναφέρονταν ότι δέν έγιναν δεκτοί ‘Ελληνες Ταξιδιώτες σέ ξενοδοχείο της ‘Ερμόνης χωρίς να άναφέρεται όνομαστικά σ’ αυτό.

‘Η «άπάντησή μου», στήν όποία άναφέρεστε, δέν ήταν παρά μία διευκρίνιση ότι τό ξενοδοχείο μας είναι τελείως άντιθετο μέ αυτή ή ποιητική. Καί έγραφα αυτό τό γράμμα, γιατί μπορεί να είχε οημείο ποιημα-

τικά αυτό το γεγονός σε κάποια από τις 4 γαλλικές ξενοδοχειακές μονάδες της Έρμιονίδας, θέλοντας να διαφυλάξω τη φήμη του ξενοδοχείου μας, πού πηγάει από τις δημοκρατικές αρχές και πρακτική του οργανισμού πού τό διατηρεί.

Ο «Μικροπολιτικός» όχι μόνον δέ δημοσίευσε τό γράμμα μου αλλά έγραψε ένα έντελώς απαράδεκτο σχόλιο στο όποιο δέν έδωσα συνέχεια.

Έσείς λοιπόν, διαβάσατε τά σχόλια του «μικροπολιτικού» και χωρίς να έχετε ύπ' όψη σας τό περιεχόμενο του γραμμάτος μου δώσατε την «είδηση» σας.

Έρχομαι τώρα στο «σχολιό» σας, τό όποιο παρ' όλη μου την καλή διάθεση, και προσπάθεια δέν μπόρεσα να τό αποδώσω σε άγνοια ή άδελφία.

Η «Κόκκινη Άκτι» δέν έχει δημιουργηθεί ούτε από τό Γ.Κ.Κ. ούτε από την «Γενική Συνομοσπονδία Έργασίας» (και όχι «Κομμουνιστική Συνομοσπονδία Έργατών» όπως την αποκαλείτε). Είναι ξενοδοχειακό συγκρότημα πού ανήκει σε Έλληνα Έπιχειρηματία και μισθώνεται από την «Tourisme et Travail» ένα οργανισμό κοινωνικού τουρισμού πού έχει πάνω από 500.000 μέλη και πού έπειδή δέν είναι κερδοσκοπική επιχείρηση δίνει τη δυνατότητα σε έξαιοντάδες χιλιάδες Γάλλους εργαζόμενους να περάσουν τις διακοπές τους φτηνά.

Ίσως θέβαια σας ένοχλεί ότι στον οργανισμό αυτό συμμετέχουν μέλη και στελέχη του Γ.Κ.Κ. και της C.G.T.

Εμείς όμως έχουμε την πεποίθηση ότι και οι κομμουνιστές έχουν τό δικαίωμα των διακοπών.

Είναι λοιπόν ιδιαίτερα λυπηρό να βλέπει κανείς να κτυπιούνται οι πιο προοδευτικές μορφές λαϊκής πρωτοβουλίας από άριστερό

περιοδικό.

Τελειώνοντας θέλουμε να διαβεβαιώσουμε τους αναγνώστες σας πως όχι μόνο δέν άρνουμάστε στους Έλληνες Τουρίστες την παραμονή τους στο ξενοδοχείο μας, αλλά τους παρέχουμε μία δυνατότητα φτηνών διακοπών.

Ελπίζουμε πως θα αποκαταστήσετε την αλήθεια δημοσιεύοντας τό γράμμα μας αυτό.

ΦΙΛΙΚΑ,

Δ. ΣΟΥΜΑΛΑΣ

Δ/ντής Ξενοδοχείου «Scarlet Beach»

• Σ. Σ.: Ο «Μικροπολιτικός» άπλως μας θύμισε την ύπαρξη και τις δραστηριότητες του «Scarlet Beach» για τό όποιο γνωρίζαμε από παλιά μία σειρά λεπτομέρειες, πού δέν θεωρήσαμε σκόπιμο να τις αποκαλύψουμε όλες. Δέν ισχυριστήκαμε ότι ή γαλλική εταιρεία είναι χειρότερη από άλλες όμοιες της ή άλλες-θνεϊς του ίδιου είδους. Τό έρώτημα είναι άπλως: πρέπει οι έλληνικές άκτές να παραχωρούνται για αποκλειστική εκμετάλλευση σε ξένες εταιρείες πού συνήθως δέν εισάγουν παρά ένα μικρό τμήμα του συναλλάγματος, πού εισπράττουν στον τόπο της λειτουργίας τους, από τους παραθεριστές;

Γιατί τέτοια εταιρεία είναι τό «Tourisme et Travail» και τό «Ergotours» ό,τι κι αν ισχυρίζεται ό έδω ύπάλληλός του κ. Σουμαλάς. Πρόκειται για κερδοσκοπικές επιχειρήσεις του γαλλικού Κ.Κ. και της ΓΣΕ Γαλλίας, πού πουλούν τις υπηρεσίες τους στους Γάλλους εργαζόμενους στην ίδια άκριτως τιμή με τους ανταγωνιστές τους... Τό αν ύπάρχει ή όχι και παράλληλος κοινωνικός στόχος αυτό δέν άφορά τό συζητούμενο ζήτημα. Γιατί οι τιμές αυτές είναι χαμηλές, γιατί οι Έλληνες εργαζόμενοι, στις ξένες τουριστικές εγκαταστάσεις δέν άμείβον-

ται όσο θα έπρεπε και γιατί ή ελληνική γη ξεπουλήθηκε από τη χούντα και μεταχουντικά σε ξεεντελιστικές τιμές.

Έπισημαίνουμε την προσφορά φτηνών διακοπών πού κάνει ή «Κόκκινη Άκτι» στους αναγνώστες μας. Αν αυτή άφορά και τό καθ' έαυτό καλοκαίρι και όχι μόνο τόν... Όκτώβριο, όταν οι Γάλλοι παραθεριστές έχουν πιά γυρίσει στην πατρίδα τους με τό καλό, είμαστε σίγουροι ότι πολλοί θα σπεύσουν να έπωφεληθούν του χρόνου.

• Για τό ίδιο θέμα ό δικηγόρος Γ.Δ. Τζίμας μας γράφει:

Άγαπητό «ΑΝΤΙ»,

Στό τ.χ. 131/132 έχει ένα σχόλιο-καταγγελία πού στρέφεται κατά του γαλλικού Κ.Κ.

Πρόκειται για την «Κόκκινη Άκτι» πού βρίσκεται άπέναντι στις Σπέτσες. Η καταγγελία και τό σαρκαστικό σχόλιο του περιοδικού «ΑΝΤΙ» αναφέρεται στο γεγονός ότι ή διεύθυνση της πιο πάνω τουριστικής κατασκήνωσης άπαγόρευσε την είσοδο και διαμονή ίθαγενών, δηλαδή Έλλήνων πολιτών. Η «Κόκκινη Άκτι» γράφει τό «ΑΝΤΙ» έχει δημιουργηθεί από τό Κ Κ Γ και την Κομμουνιστική Συνομοσπονδία Έργατών για να παραθερίσουν τά μέλη και στελέχη τους.

Τό «ΑΝΤΙ» άντιγράφοντας από καθημερινή έφημερίδα, παιδευεται και γράφει ότι, ή κατασκήνωση ανήκει στο ΚΚΓ και στη ΓΣΕΓ. Λές ακόμα πως ή μεγαλύτερη και μαζικότερη εργατική συνομοσπονδία της Γαλλίας είναι συνεταίρο στην κατοχή και νομή τουριστικών - παραθεριστικών εγκαταστάσεων - κατασκηνώσεων σε διάφορες χώρες, με κεφαλαιοκρατικό καθεστώς!

Τό «ΑΝΤΙ» κλείνει την άναμετάδοση της πληροφορίας με τό ειρωνικό σχόλιο-παράφραση (άντιθετική του συνθήματος) κάνοντας τη σύσταση στους φίλους του περιοδικού ν' άποφύγουν την «Κόστα» με τό «Προλετάριοι όλων των χωρών άπομακρυνθείτε».

Κρίμα, μισή στήλη χαράμιζεται για μία επίδειξη σαρκασμού σε βάρος του ΚΚΓ από ένα περιοδικό πού λέει και θέλει να είναι στην πολιτική πρωτοπορία... της Ελλάδας!

Φιλικά
Γ.Δ. Τζίμας

αντι

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 732.713 - 732.819

• Έκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131, Αθήνα 601.
• Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΤΡΥΦΩΝ ΛΥΓΟΥΡΑΣ
Βασ. Αλεξάνδρου 26, Περιστέρι
• Καλλιτεχνική επιμέλεια:
ΜΑΚΗΣ ΤΣΙΠΟΥΡΙΔΗΣ

• Διαφημίσεις:
ΜΠΟΥΛΗ ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ
• Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ.
Βασ. Αλεξάνδρου 2, Χίλων.
Τηλ. 748.314 - 713.604.
• Αναπαραγωγή φίλμς:

Γραφικές Τέχνες «STUDIO» - Κ. Ρούσσος
Λεωφ. Αλεξάνδρας 194 - Τηλ. 64.62.590

• Εκτύπωση:
Έργοστ. Γραφικών Τεχνών
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
Ίασιου 5, Περιστέρι. Τηλ. 57.22.201.

• Κάθε ένυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
• Χειρόγραφα δέν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Έσωτερικό

Έξαρ. 320 δρχ. - Έτήσια 640
Έτήσια Όργανισμών,
Τραπεζών, κλπ: 1.500 δρχ.
Για φοιτητές έκπτωση 15%

Έξωτερικό

Εύρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: άπλή δολ. 15
" άεροπ. δολ. 17
ετήσια: άπλή δολ. 30
" άεροπ. δολ. 34
Η.Π.Α. - Καναδάς - Άν. Άσία:

εξάμηνη: άπλή δολ. 15
" άεροπ. δολ. 22
ετήσια: άπλή δολ. 30
" άεροπ. δολ. 44

Αυστραλία - Όκεανία:

εξάμηνη: άπλή δολ. 15
" άεροπ. δολ. 30
ετήσια: άπλή δολ. 30
" άεροπ. δολ. 60

• Έμβάσματα, έπιταγές:
ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601.
• ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 25
• ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΤΙΜΗ δρχ. 40

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

• για τά βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Στά γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732-713
• για τά βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Ν. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τοιμακή 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

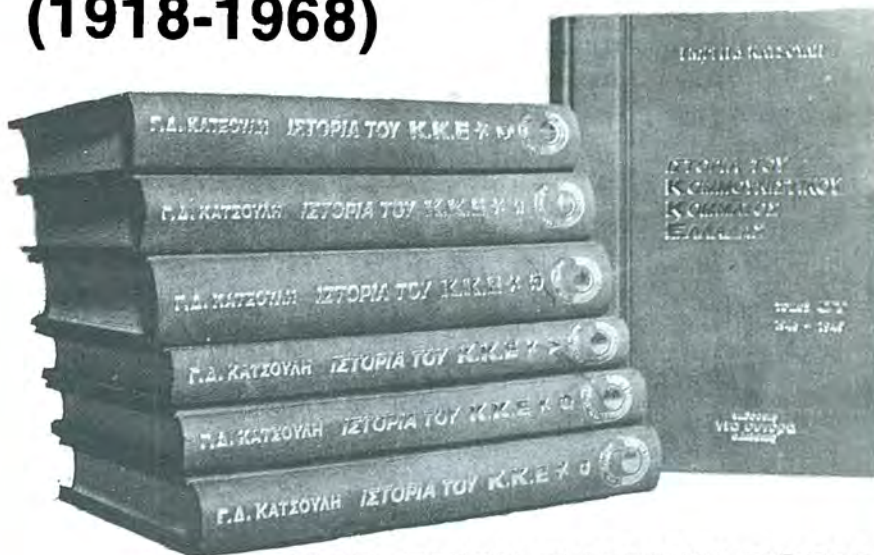
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Κιάφας 3, Αθήνα, τηλ. 36.39.980

- ΟΙ «ΙΖΒΕΣΤΙΕΣ» ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ
- Μ. ΜΠΑΚΟΥΝΙΝ: Κρατισμός και Άναρχία
- Μ. ΜΠΑΚΟΥΝΙΝ: Για έναν Άντιεξουσιαστικό Σοσιαλισμό
- Μ. ΜΠΑΚΟΥΝΙΝ: Φεντεραλισμός, Σοσιαλισμός, Άντιθεολογισμός
- ΤΖ. ΟΡΓΟΥΕΛ: Στή σκιά του «1984»
- ΤΖ. ΟΡΓΟΥΕΛ: Στίς Φάμπρικες του Γουίγκαν Πάιαρ

ΓΙΩΡΓΗ Δ. ΚΑΤΣΟΥΛΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (1918-1968)

**1917: ΣΤΗΝ ΤΣΑΡΙΚΗ ΡΩΣΙΑ
Η ΟΚΤΩΒΡΙΑΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ**

**1918: ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:
Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ, Κ.Κ.Ε.**

**Μία ιστορία πού πρέπει νά διαβαστεί απ' όλους τούς "Ελληνες, αν
θέλουν νά έχουν σωστή γνώση γιά ό,τι συνέβη στή χώρα μας από
τό 1918 μέχρι σήμερα**

‘Η μέ πολύ φροντισμένη επιμέλεια απόκρυψη τής ιστορικής αλήθειας είναι πιά
καιρός νά.αποκαλυφτεί. Οί "Ελληνες πρέπει νά γνωρίσουν καί
τήν ἄλλη πλευρά τοῦ λόγου.

Σ' ἑπτά τόμους (σελ. 2.230) δίνεται ὁλόκληρη ἡ ἱστορία τοῦ Κ.Κ.Ε. Τό
ἑπτάτομο αὐτό ἔργο καλύπτει τή δράση τοῦ Κ.Κ.Ε. ἀπό τήν ἴδρυσή του μέχρι
σήμερα καί τοποθετεῖται μέσα στό ἱστορικό πλαίσιο, πού προσδιορίζεται ἀπό
τά ἔθνη, πολιτικά, κοινωνικά καί οἰκονομικά γεγονότα, πού συμβαίνουν στή
χώρα μας ἀπό τό 1918 μέχρι σήμερα.

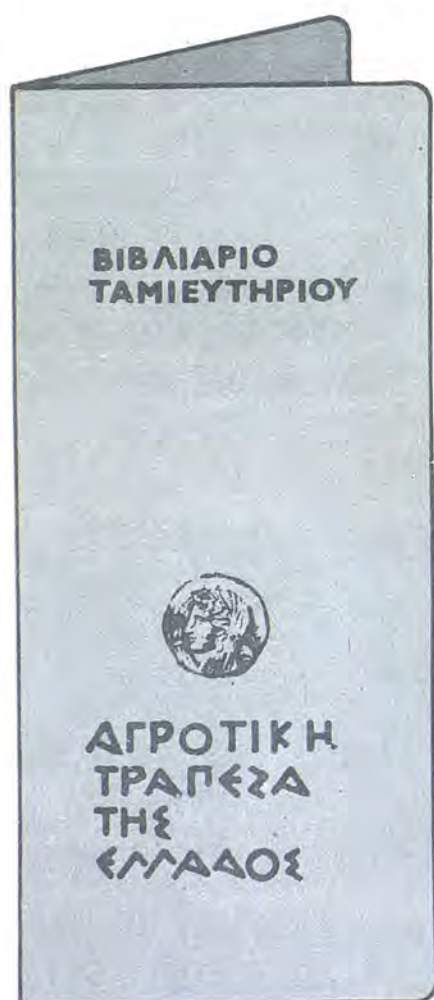
Δέν εἶναι ὑπερβολή αὐτό πού γράφτηκε ἀπό τούς βιβλιοκριτικούς ὅτι
«ταυτόχρονα μέ τήν ἱστορία τοῦ Κ.Κ.Ε. παρουσιάζεται καί ἡ ἱστορία
τῆς Νεώτερης Ἑλλάδας». Ὁ ἀναγνώστης αὐτῆς τῆς ἱστορίας ἔχει τή
δυνατότητα νά κρίνει ἀντικειμενικά καί συγκριτικά τήν πορεία καί τήν
τακτική καί τῆς ἀρχουσας τάξης καί τοῦ Κ.Κ.Ε. καί νά βγάλει τά δικά
του ἱστορικά συμπεράσματα.

Γράψτε μας: ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ» ΣΟΛΩΝΟΣ 94
τηλ. 36.10.589 ΑΘΗΝΑ

Όνομα
Επώνυμο
Διεύθυνση
Πόλη

Στείλτε μου τήν 7τομη ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ
ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (1918-1968) τοῦ
Γ.Δ. ΚΑΤΣΟΥΛΗ καί θά πληρώσω ἀντικαταβολή
στόν ταχυδρόμο: 2 400 δρχ.

διαβατήριο για όλη την ελλαδα

και τώρα ...

η
αγροτική
τραπεζα

δινει και παλι
μεγαλυτερο τοκο